

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARI:
İNCELEME-METİN

Muhammet Hamza ÇOBAN
2501220257

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ

İstanbul - 2025

ÖZ
EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARI:
İNCELEME-METİN
MUHAMMET HAMZA ÇOBAN

Osmanlı Devleti'nin son döneminde yayın hayatına başlayan ve 22 sayı neşredilen *el-Mirsâd* dergisi İslâmî çizgide neşriyat yapan ve kendisini İslâm'ın menfaatlerine hâdim olarak tanımlayan süreli bir yayındır. İslâm tarihi, tefsir, tasavvuf, edebiyat, ziraat gibi çeşitli konularda içerik sunmasına rağmen, yazar kadrosu açısından ise sınırlıdır. Derginin başyazarı Dağıstan'dan Osmanlı memleketine göç eden bir Nakşibendi şeyhi olan Ahmed Hüsâmeddin Efendi'dir. Kendisinin Arapça kaleme aldığı bazı eserler Türkçeye tercüme edilerek dergide yayınlanmıştır.

Bu çalışma, *el-Mirsâd* dergisinin 12-22. sayılarının içerik analizini ve hafif transkripsiyon metnini kapsamaktadır. Öncelikle Osmanlı Devleti'ndeki süreli yayın geleneği ele alınarak *el-Mirsâd* dergisinin tarihin akışı içerisindeki yeri belirlenmiş, sonrasında ise derginin muhtevâ özellikleri incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise ilgili sayılar, derginin sayfa düzenine bağlı kalınarak Latin harflerine aktarılmıştır. Bu bağlamda *el-Mirsâd* dergisinin daha önce tetkik edilmeyen sayıları incelenmiş, Türk matbuat tarihindeki ve İslâmî neşriyat geleneğindeki yeri ortaya konmuştur. Çalışmanın, İslâmî süreli yayınlar ve Türk İslâm Edebiyatı alanlarında ileride yapılacak olan akademik araştırmalara katkı sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslâm Edebiyatı, Süreli Yayın, İslâmî Dergiler, el-Mirsâd.

ABSTRACT
THE 12TH TO 22ND ISSUES OF THE JOURNAL AL-MIRSĀD: ANALYSIS-TEXT
MUHAMMET HAMZA ÇOBAN

Al-Mirsād, a periodical that began publication during the final years of the Ottoman Empire and released a total of 22 issues, was a journal with an Islamic orientation, describing itself as a publication devoted to serving the interests of Islam. Although it offered content on a variety of topics such as Islamic history, tafsīr (Qur’anic exegesis), Sufism, literature, and agriculture, its circle of contributors remained limited. The chief editor of the journal was Ahmad Husām al-Dīn Efendi, a Naqshbandi sheikh who had emigrated from Dagestan to Ottoman territories. Some of his Arabic works were translated into Turkish and published in the journal.

This study comprises a content analysis and a light transcription of issues 12 through 22 of al-Mirsād. It begins by addressing the tradition of periodical publication within the Ottoman Empire and situates al-Mirsād within this historical context. Subsequently, the thematic and structural characteristics of the journal are examined. In the final section, the relevant issues are transcribed into the Latin alphabet, preserving the original layout of the journal. In this regard, previously unexamined issues of al-Mirsād are analyzed, thereby elucidating its place within the history of Turkish press and the tradition of Islamic publications. This study aims to contribute to future academic research in the fields of Islamic periodicals and Turkish Islamic literature.

Keywords: Turkish Islamic Literature, Periodical, Islamic Journals, al-Mirsād.

ÖN SÖZ

Dergiler, toplumların kültürel yapısını, entelektüel zenginliğini ve fikir dünyasını yansıtan önemli yayın organlarındandır. Televizyon ve radyo gibi yayın vasıtalarının henüz şüyû bulmadığı dönemlerde günümüze kıyasla çok daha ön planda ve revaçtaydı. Edebiyat, sanat, bilim ve fikir gibi çeşitli konularda yayınlar yapan dergiler, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaygınlık kazanmıştır. Fakat dönemin ilmî ve fikrî atmosferini yansıtması bakımından dergilerin Türk matbuat tarihimizde önemli bir yeri bulunmaktadır.

Tezimize konu olan *el-Mirsâd* dergisi, dinî-edebî muhtevâyâ sahip bir dergidir. İçerisinde tefsir, İslam Tarihi, tasavvuf, edebiyat, ziraat, askerlik gibi pek çok konuda yazılar bulunmaktadır. Fakat yazar kadrosu bu denli zengin değildir. Derginin sahibi Seyyid Mehmed İsmetullah'ın babası Seyyid Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî *el-Mirsâd*'ın başyazarıdır ve dergide yayınlanan yazıların büyük çoğunluğu kendisine aittir. Ayrıca kendisinin tefsire ve İslam Tarihi'ne dair yazmış olduğu pek çok eseri de Türkçeye çevrilerek neşredilmiştir.

Toplamda 22 sayı neşredilen *el-Mirsâd* dergisinin 1-11. sayıları Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'nin danışmanlığında Merve Kuyuldar tarafından "*el-Mirsâd Dergisi 1-11. Sayıları: İnceleme-Metin-Dizin*" ismiyle yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Derginin 12-22. sayılarını transliterasyon usulüyle günümüz harflerine aktardığımız bu çalışma, giriş bölümünün haricinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Osmanlı'daki ilk süreli yayınlardan II. Meşrutiyet devrine kadar olan vetîredeki süreli yayınlar hakkında bilgi verilmiş ve öne çıkan dergiler kısaca zikredilmiştir. Birinci bölümde *el-Mirsâd* dergisi hakkında genel bilgiler verilmiş, derginin yayın hayatındaki yeri, şekil ve muhtevâ özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde derginin 12-22. sayılarında yer alan yazıların özetleri bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise derginin 12-22. sayılarının hafif transkripsiyonlu metni ortaya konulmuştur. Sözlük kısmında dergiyi okurken lûgate bakma ihtiyacı duyduğumuz kelimeler anlamları ile verilmiştir.

Bu çalışmanın ikmal edilmesinde kıymetli fikir ve yönlendirmeleri ile fakire rehberlik eden pek kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'ne ve üzerimde emeği bulunan Prof. Dr. Ali Öztürk ve Doç. Dr. Reyhan Çorak hocalarıma en kalbî teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca tezin son okuma ve düzeltme süreçlerinde desteklerini gördüğüm Doç. Dr. Halil Batur'a ve kıymetli çalışma arkadaşlarım Arş. Gör. Hasan Kamil Genç, Arş. Gör. Aslan Bilkay, Arş. Gör. İhsan Demirtaş, Arş. Gör. Selçuk Gezgün ve Yusuf Tahir Yetimoğlu'na teşekkür ederim.

Son olarak, akademik yolculuğum boyunca manevi desteğini daima hissettiğim aileme en derin minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Muhammet Hamza ÇOBAN
İstanbul, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM EL-MİRSÂD DERGİSİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	5
1.1. Derginin Yayın Dünyasındaki Yeri.....	5
1.2. Derginin Şekil Özellikleri	6
1.3. Derginin Muhtevâ Özellikleri	9
1.4. Derginin 12-22. Sayılarında Yer Alan Yazarlar	9
1.5. Edebî Bir Dergi Olarak el-Mirsâd	12
İKİNCİ BÖLÜM EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARININ MUHTEVÂSİ .	13
2.1. el-Mirsâd Dergisi'nin 12-22. Sayılarında Yer Alan Yazıların Özetleri	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARININ METNİ.....	31
3.1. Çeviri Yazı Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Usul	31
3.2. el-Mirsâd Dergisinin 12-22. Sayılarının Çeviri Yazı Metni	33
SÖZLÜK	169
SONUÇ	180
KAYNAKÇA.....	182

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
Ar.	: Arapça
a.y.	: Yazara Ait Son Zikredilen Yer
Bkz.	: Bakınız
bs.	: Basım
C.	: Cilt
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: Editör
Fars.	: Farsça
ö.	: Ölüm Tarihi
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	: Ve Benzeri
yay. haz.	: Yayına hazırlayan

GİRİŞ

İlmî, fikrî, edebî, sanatsal ve aktüel konular başta olmak üzere çeşitli mevzulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen dergiler/mecmualar¹ 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı kültürel hayatının önemli bir yayın unsuru haline gelmiştir. Bu bölümde Osmanlı'da ilk süreli yayının neşredildiği Sultan II. Mahmud (ö. 1839) devrinden, incelememize konu olan *el-Mirsâd* dergisinin neşredildiği II. Meşrutiyet'e kadar olan vetîredeki süreli yayınlar hakkında bilgi verilecektir.

a. Osmanlı'da İlk Süreli Yayınlar

Osmanlı Devleti'ndeki ilk süreli yayın, 1828'de dönemin Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa (ö. 1849) tarafından yarısı Türkçe, yarısı Arapça olarak Mısır'da neşredilen *Vekâyi-i Mısriye* isimli gazetedir.² Mehmet Ali Paşa'nın Girit valisi olduktan sonra burada da yarısı Türkçe, yarısı Rumca *Vekâyi-i Giridiye* (1831) isimli bir gazete yayınlamaya başladığı bilinmektedir.³ Daha sonra 1831'de Sultan II. Mahmud'un izniyle Osmanlı Devleti'nin ilk resmî gazetesi olan *Takvîm-i Vekâyi* İstanbul'da neşredilmiştir.⁴ Bu gazetenin neşredilmesinden dokuz yıl sonra (1840) bir İngiliz tâciri olan William Churchill (ö. 1846), *Cerîde-i Havâdis* isimli ilk özel gazeteyi neşretmiştir.⁵ Lakin gazete, devletten maddi yardım görmesi nedeniyle "yarı resmî bir gazete" olarak nitelendirilmiştir.⁶ 1849 yılında *Vekâyi-i Tıbbiye* isimli ilk Türkçe tıp dergisi neşredilmiştir. 1860 yılına kadar Osmanlı memleketinde başka dillerde çeşitli süreli yayınlar neşredilmişse de yukarıda saydığımız yayınlar dışında Türkçe süreli bir yayına rastlanmamıştır.⁷

1860 yılında Âgâh Efendi (ö. 1885), İbrahim Şinâsi'nin (ö. 1871) desteğiyle *Tercümân-ı Ahvâl* gazetesini neşretmiştir. Bu gazete, devletten maddi yardım almadan çıkarılan ilk Türkçe gazete olması hasebiyle Türk matbuat tarihimiz açısından önemlidir. Şinâsi 24. sayıdan sonra *Tercümân-ı Ahvâl*'den ayrılmış ve 1862 yılında *Tasvîr-i Efkâr* gazetesini neşretmeye başlamıştır. Bu yıllarda Münif Mehmed Paşa'nın (ö. 1910) *Mecmua-i Fünûn*'u (1862), Mustafa Refik Bey'in

¹ İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 2. bs, İstanbul, Kubbealtı Neşriyat, 2006, s. 1972.

² Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, 1. bs, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003, s. 13.

³ Handan Haykır, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Yerel Basını*, 1. bs, İstanbul, Aktif Yayınevi, 2022, s. 46.

⁴ Alim Kahraman, "Matbuat (Türk Edebiyatı)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Ankara, TDV Yayınları, 2003, s. 121; Nesimi Yazıcı, "Takvîm-i Vekâyi'", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul, TDV Yayınları, 2010, s. 490.

⁵ Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s. 17; Kahraman, "Matbuat", s. 122.

⁶ Kahraman, "Matbuat", s. 122.

⁷ Kahraman, *a.y.*

(ö. 1865) *Mir'ât*'ı (1862), Cemiyet-i Kitabet tarafından yayınlanan *Mecmua-i İber-i İntibâh*⁸ (1862) ve Keçecizâde Fuat Paşa'nın (ö. 1869) seraskerliği döneminde Erkân-ı Harbiye Umûmi Nezareti denetiminde neşredilen *Ceride-i Askeriyye*⁹ (1864) gibi dergilerin yayın hayatına başladıkları görülmektedir.

Neşredilen ilk süreli yayından 1864 yılına kadarki süreçte gazete ve dergi/mecmua arasındaki ayrımın çok da keskin olmadığını söylemek mümkündür. Zira günümüzde gazete dendiğinde akıllara günlük neşredilen haber ağırlıklı yayınlar gelmekteyse de söz konusu dönemde gazetelerin haftalık olarak, hatta bazı zamanlar aksaklıklar nedeniyle daha uzun aralıklarla neşredildiği görülmektedir.

Âyine-i Vatan (1866), *Muhib* (1867), *Terakkî* (1867), *Terakkî*'nin eki olarak yayınlanan Osmanlı'nın ilk kadın dergisi *Terakkî-i Muhadderât* (1869), Osmanlı'nın ilk mizah dergisi olan *Diyojen* (1870), *İbret* (1870), *Medeniyet* (1874), *İstikbâl* (1875) isimli yayınlar, 1860'lardan Sultan II. Abdülhamid devrine kadar olan dönemde neşredilen süreli yayınlardan bazılarıdır.¹⁰

b. Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) Devrinde Dergiler

Sultan II. Abdülhamid'in (ö. 1918) saltanat devri basında sansürün yoğun olduğu yıllar olarak bilinmektedir. Bu dönemde bâhusus gazete neşirlerinde kısmi bir duraklama yaşandığı ve mizah dergilerinin neşrine izin verilmediği görülür.¹¹ Fakat buna mukabil edebî muhtevâyâ sahip dergilerin sayısında bir artış söz konusudur. Özellikle 1880'li yıllarda pek çok edebî derginin yayın hayatına başladığı görülmektedir. Ebüzziyâ Mehmed Tevfik'in (ö. 1913) 1880-1912 yılları arasında neşrettiği *Mecmua-i Ebüzziyâ* isimli dergi, baskı kalitesi açısından dönemin önemli dergilerinden sayılmaktadır. *Hazîne-i Evrâk* (1881), *Mir'ât-ı Âlem* (1881), *Mecmua-i Âsâr* (1882), *Güneş* (1884), *Gayret* (1886), *Teâvün-i Aklâm* (1886), *Nilüfer* (1887) gibi dergiler 1880'li yıllarda yayın hayatına başlayan dergilerden bazılarıdır.¹²

Sultan Hamid'in tahtta olduğu dönemde neşredilen dergiler içerisinde *Servet-i Fünûn*; yazar kadrosu, mizanpajı ve edebiyatımızdaki yeri ile Türk dergicilik tarihinde müstesna bir yere sahiptir. Dergi 1891 yılında Ahmet İhsan Tokgöz (ö. 1942) tarafından yayınlanmaya başlamıştır. Avrupa'daki resimli dergilerin kalitesinde yayın yapmayı hedefleyen dergi, padişah

⁸ Bilal Yurtoğlu, "Mecmûa-i İber-i İntibâh ve Osmanlı Popüler Bilim Dergileri Arasında İlk Polemikler", **Osmanlı Bilimi Araştırmaları**, C. 23, No: 1, 2022, s. 105.

⁹ Necdet Hayta, Uğur Ünal, **Osmanlı Askeri Gazetesi Ceride-i Askeriyye 1-30**, Ankara, Berikan Yayınevi, 2007, s. V.

¹⁰ Kahraman, "Matbuat", s. 122.

¹¹ Kahraman, **a.g.e.**, s. 123.

¹² Kahraman, **a.y.**

II. Abdülhamid'in yardımı ile yeni baskı makineleri kullanmıştır.¹³ Edebiyât-ı Cedîde topluluğunun yayın organı olarak da bilinen *Servet-i Fünûn* 1944 yılına kadar yayınlanmaya devam etmiştir.¹⁴ *Maârif* (1891), *Resimli Gazete* (1891), *Mekteb* (1891), *Mâlûmat* (1895) gibi dergiler de 1890'lı yıllarda yayın yapan dergilerden bazılarıdır.¹⁵

Dönemin bazı önde gelen isimleri tarafından "İstibdat Devri" olarak tesmiye edilen Sultan II. Abdülhamid devrinde basında uygulanan sansür nedeniyle yurtdışına kaçan bazı gazeteciler ve yazarlar, başta Fransa olmak üzere çeşitli ülkelerde gazeteler ve dergiler yayınlamışlardır. "Jön Türkler" olarak bilinen bu muhalif yazarların, neşrettikleri yayınlarda genellikle Sultan II. Abdülhamid idaresini ve devlet politikalarını sert bir dille eleştirdikleri görülmektedir. Ahmet Rıza'nın (ö. 1930) *Meşveret* (1895), Mizancı Murad'ın (ö. 1917) farklı ülkelerde ve farklı zamanlarda neşrettiği *Mizan* (1897), Jön Türk hareketinin Cenevre'de neşrettiği *Osmanlı* (1897), Paris'te neşredilen *Şûrâ-yı Ümmet* (1902), Jön Türk hareketinin önde gelen isimlerinden Abdullah Cevdet'in (ö. 1932) İsviçre ve Kahire'de neşrettiği *İctihad* (1904), Liberal ve adem-i merkezîyetçi fikirleriyle tanınan Prens Sabahattin'in (ö. 1948) Paris'te neşrettiği *Terakkî* (1906) dönemin önde gelen muhalif yayınlarındandır.¹⁶

c. II. Meşrutiyet Döneminde Dergiler

23 Temmuz 1908 tarihinde Meşrutiyet'in yeniden ilan edilmesi ve basındaki sansür yasağının kalkmasıyla birlikte matbuat hayatında âdeta bir "yayın patlaması" olmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra 700'den fazla süreli yayının matbuat hayatına girdiği söylenmektedir.¹⁷ Bu dönemde edebiyattan mizaha, iktisattan sanata, dinî meselelerden musikiye kadar çeşitli konularda dergilerin neşredildiği görülür.

Mehmet Akif Ersoy'un (ö. 1936) yazar kadrosunda bulunduğu ve Eşref Edip Fergan'ın (ö. 1971) yayınladığı *Sırât-ı Müstakîm*¹⁸ (1908), başyazarlığını Hürriyet ve İtilaf Fırkası liderlerinden (ileride şeyhülislâm olacak olan) Mustafa Sabri Efendi'nin (ö. 1954) yaptığı *Beyânü'l-Hak* (1908), genellikle dinî-tasavvufî konulara temas eden *Cerîde-i Sûfiyye* (1909), Şehbenderzâde Ahmed Hilmi (ö. 1914) tarafından neşredilen *Hikmet* (1910), Bâb-ı Meşîhat tarafından neşredilen *Cerîde-i İlmiyye* (1914), (çalışmamızın da konusunu teşkil eden) Ahmed

¹³ Kenan Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849- 1923)", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, No: 9, 2016, s. 82.

¹⁴ İsmail Parlatır, "Servet-i Fünûn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 36, İstanbul, TDV Yayınları, 2009, s. 573.

¹⁵ Kahraman, "Matbuat", s. 123.

¹⁶ Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849- 1923)", s. 83.

¹⁷ Kahraman, "Matbuat", 28/123; Uygur Kocabaşoğlu, "İkinci Meşrutiyet'in Birinci Meşrutiyeti: Matbuat", *İkinci Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, ed. Hakan Aydın (Konya: Palet Yayınları, 2010), 223.

¹⁸ Dergi, 183. sayısından itibaren "Sebilürreşâd" ismiyle yayınlarına devam etmiştir.

Hüsâmeddin Efendi'nin (ö. 1915) başyazarlığını yaptığı *el-Mirsâd* (1914) gibi dergiler dönemin İslâmcı fikriyata sahip dergileri arasında zikredilebilir.¹⁹

Âşiyân (1908) ve *Rübâb* (1911) dergileri bu dönemde neşredilen edebiyat dergileri arasında yer almaktadır.

Selanik'te neşredilen ve dilde sadeleşmeyi savunan *Genç Kalemler* (1909), Türk Yurdu Cemiyeti tarafından neşredilen *Türk Yurdu* (1911), *Halka Doğru* (1913), Türk Bilgi Derneği tarafından neşredilen *Bilgi Mecmuası* (1913), yine Türk Yurdu Cemiyeti tarafından neşredilen *Türk Sözü* (1914), Türkçü düşünce ile İslâmiyet'i bağdaştırmayı hedefleyen ve İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından finanse edilen *İslâm Mecmuası* (1914) bu dönemde Türkçü fikriyata sahip dergiler içerisinde yer almaktadır.²⁰ Ziya Gökalp'in (ö. 1924) öncülüğünde çıkarılan *Yeni Mecmua* (1917) İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin maddi olarak desteklediği bir başka Türkçü-milliyetçi dergi olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹ Bunların dışında kadın, çocuk, eğitim ve felsefe gibi muhtelif konularda birçok dergi neşriyat hayatına başlamıştır.

¹⁹ Demir, “Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849- 1923)”, s. 93.

²⁰ Demir, **a.g.e.**, s. 89,90.

²¹ Alim Kahraman, “Yeni Mecmua”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 43, İstanbul, TDV Yayınları, 2013, s. 428,429.

BİRİNCİ BÖLÜM

EL-MİRSÂD DERGİSİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. Derginin Yayın Dünyasındaki Yeri

Osmanlı Devleti'nin 1911-1912 Trablusgarp Savaşı ve 1912-1913 Balkan Savaşının etkisiyle içeride ve dışarıda buhranlı zamanlar geçirdiği ve tarih sahnesinden çekilmek üzere olduğu bir dönemde yayın hayatına başlayan *el-Mirsâd* dergisi, 1914-1915 yılları arasında 22 sayı neşredilmiş bir dergidir. İstanbul'da yayın hayatına başlayan *el-Mirsâd*, kendisini "Menâfi'-i İslâmiyye'ye hâdim dinî, ilmî, fennî, edebî risâle" olarak tarif etmekte ve böylelikle yayın çerçevesini çizmektedir. Bununla birlikte baştaki "Menâfi'-i İslâmiyye'ye hâdim" ifadesiyle de yapmış olduğu yayınlarla İslâm dininin menfaatine hizmet etme gayesi güttüğü vurgulanmaktadır. Dergi, başyazar Seyyid Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî'nin oğlu Seyyid Mehmed²² İsmetullah tarafından yayınlanmaktadır.

Ayda iki defa, perşembe günleri yayınlanan *el-Mirsâd*'ın son on bir sayısı göz önüne alındığında, dönemin meşhur yazar ve şairlerinin yazdığı veya siyasi mülâhazalarıyla ön plana çıkan bir dergi olmadığı görülmektedir. Dergi daha çok dinî ve ilmî meseleler odaklı bir yayın sürdürmüştür. Fakat bununla birlikte derginin 16. sayısına kadar arka kapak sayfasında yer alan "İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır." ifadesi, derginin Sultan II. Abdülhamid idaresine muhalif bir çizgide olduğunu göstermektedir. Bu dönemde yayınlanan pek çok derginin Türkçü, İslâmcı, sosyalist vb. fikir akımlarını savunduğu veya bunlara yakın bir çizgide durduğu göz önüne alınırsa *el-Mirsâd*, muhtevâsı ve meselelere getirdiği çözüm önerileri açısından İslâmcı çizgide bir dergi olarak değerlendirilebilir.

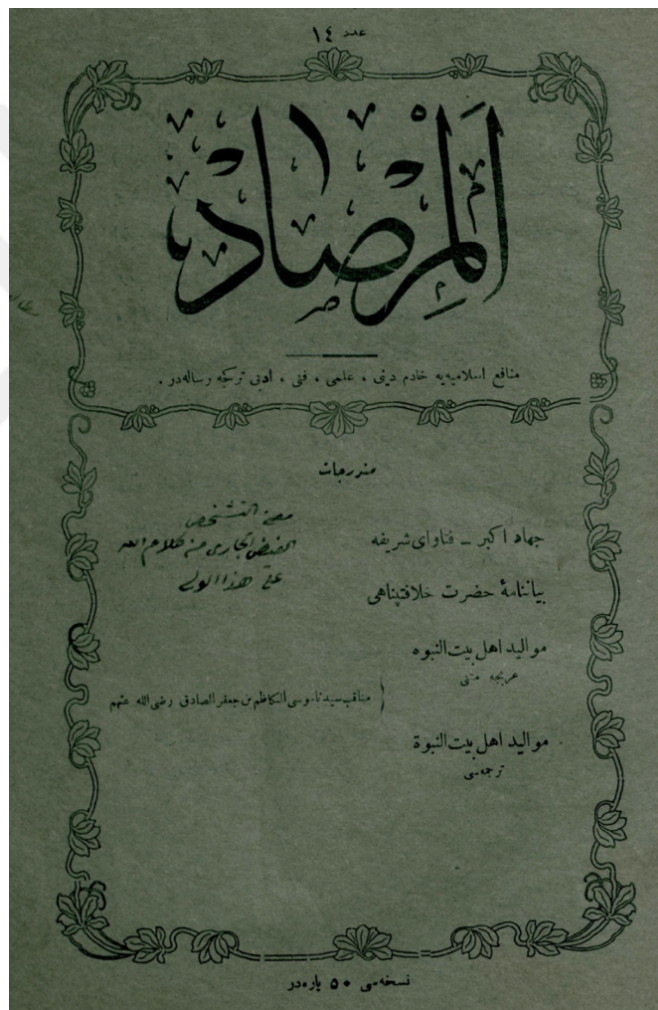
el-Mirsâd'ın 1-11. sayıları Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'nin danışmanlığında Merve Kuyuldar tarafından "*el-Mirsâd Dergisi 1-11. Sayıları: İnceleme-Metin-Dizin*" ismiyle yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.²³

²² İslâm harfleriyle yazılışını "Muhammed" olarak da okumak mümkündür. Fakat Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin diğer oğlu Musa Kazım Öztürk'ün *İslâm Felsefesine Işık Veren Seyyidler* isimli kitabında "Mehmed" olarak zikretmesi sebebiyle biz de bu şekilde ifade etmeyi tercih ettik. (Musa Kazım Öztürk, **İslâm Felsefesine Işık Veren Seyyidler**, 1. bs, Ankara, Yenigün Matbaası, 1969, s. 159.)

²³ Merve Kuyuldar, "el-Mirsâd Dergisi 1-11. Sayıları: İnceleme-Metin-Dizin", İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Tezi, 2025.

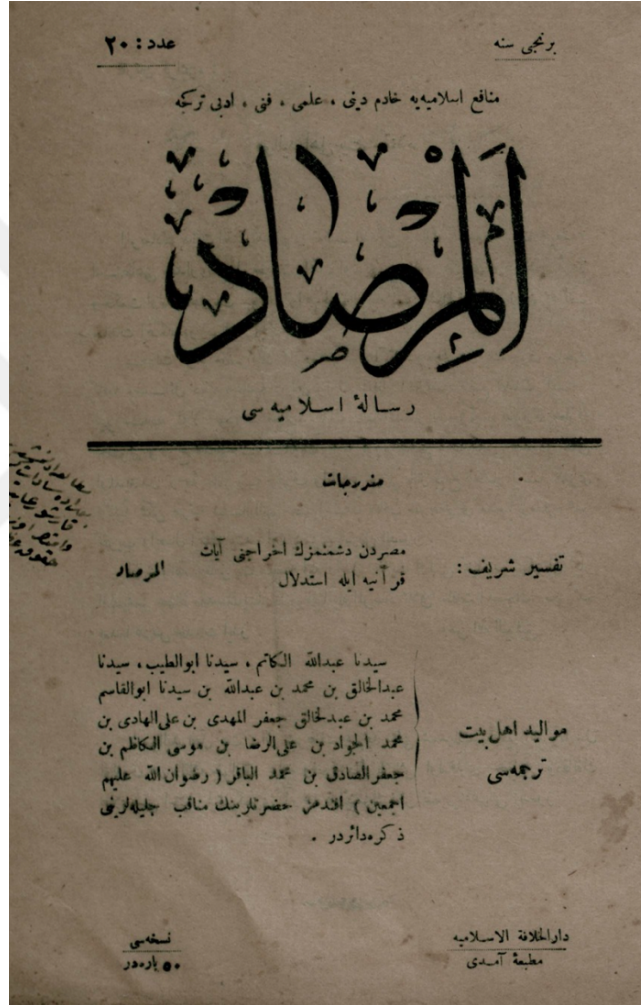
1.2. Derginin Şekil Özellikleri

Derginin kapak sayfası yapraklı motiflerle çevrelenmiştir. Sayfanın orta üst kısmında celi sülüs hatla *el-Mirsâd* yazmakta, hemen üstünde ise derginin kaçınıcı sayısı olduğu yazmaktadır. Dergi isminin altında "Menâfî'-i İslâmiyye'ye hâdim dinî, ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir." ibaresi yer almaktadır. Bu ibarenin altında ise rika hatla yazılmış "Münderecât" başlığı bulunmakta ve onun altında da dergide yayınlanan yazılar sayfa sırasına göre yukarıdan aşağıya doğru sıralanmaktadır. Kapak sayfasının en altında ise "Nüshası 50 paradır" yazmaktadır.

Resim 1.1: *el-Mirsâd* dergisinin 8 Kânunusâni 1330 tarihli 14. sayısının kapak sayfasıdır.

18. sayıdan itibaren kapak sayfasında bazı şekilsel farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu farklılıkları şu şekilde özetleyebiliriz: Sayfayı çevreleyen yapraklı motifler kaldırılmış, üst kısımda dergi sayısının karşısında derginin kaçınıcı senesi olduğu eklenmiş, "Menâfi‘-i İslâmiyye'ye hâdim dinî, ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir." ibaresi dergi isminin üstüne taşınmış, dergi isminin altına "Risâle-i İslâmiyyesi" ibaresi eklenmiş, münderecât kısmının altına "Dârü'l-Hilâfeti'l-İslâmiyye"²⁴ ve "Matba‘a-i Âmedî" ibareleri eklenmiştir.

Resim 1.2: *el-Mirsâd* dergisinin 9 Nisan 1331 tarihli 20. sayısının kapak sayfasıdır.

Derginin ilk sayfasında nesih hatla Fecr Suresi 14. âyet yer almaktadır.²⁵ Hemen altında ise celi sülüs hatla derginin ismi olan *el-Mirsâd* başlığı bulunmaktadır. Dergi isminin altında

²⁴ Sadece 18. sayıda "Dârü'l-Hilâfeti'l-'Aliyye" yazılmış, sonraki tüm sayılarda ise "Dârü'l-Hilâfeti'l-İslâmiyye" ibaresi yazılmıştır.

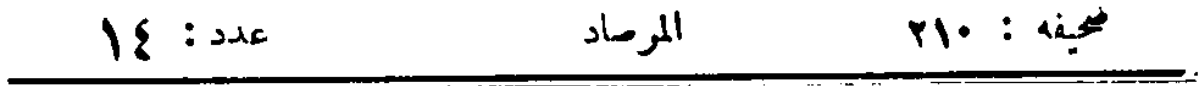
²⁵ Çünkü rabbın her şeyi yakından izlemektedir. (Fecr Suresi 14. âyet)

ise yine "Menâfi‘-i İslâmiyye'ye hâdim dinî, ilmî, fennî, edebî risâledir." ibaresi yazmaktadır. Bunun altında bulunan iki çizgi arasında ise derginin basıldığı hicrî ve rûmî tarihler ve derginin sayı numarası yazmaktadır.

Resim 1.3: el-Mirsâd dergisinin 8 Kânunusânî 1330 tarihli 14. sayısının giriş sayfasıdır.

Derginin iç sayfalarının üst kısmında ise derginin ismi, sayı ve sayfa numarası yer almaktadır.

Resim 1.4: el-Mirsâd dergisinin 8 Kânunusânî 1330 tarihli 14. sayısının ikinci sayfasıdır.

Derginin 13. sayısı 14 Temmuz 1914 tarihinde yayınlanmış, bir sonraki sayısı ise ancak 21 Ocak 1915 tarihinde yayınlanabilmiştir. 14. sayının giriş kısmında "Arz-ı İ'tizâr" başlıklı bir yazı kaleme alınmış ve piyasadaki kâğıt fiyatlarının birdenbire artması ve kâğıt bulmakta yaşanan zorluklar sebebiyle dergi basımının geciktiği ifade edilmiştir. 28 Temmuz 1914'te Birinci Cihan Harbi'nin başlamasıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde üretim faaliyetlerinin büyük oranda azaldığı²⁶ göz önünde bulundurulduğunda, muhtemelen bu sebepten dolayı 14. sayıya

²⁶ Süleyman Hayta, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Ekonomisi", *Sosyal Bilimler Dergisi*, No: 38, 2019, s. 425-426.

kadar 16 sayfa olarak neşredilen *el-Mirsâd*, bu sayıdan sonra 8 sayfa olarak neşredilmek zorunda kalmıştır.

1.3. Derginin Muhtevâ Özellikleri

Muhtevâsına bakıldığında *el-Mirsâd*'ın genellikle dinî ve ilmî yayınlar yapan bir dergi olduğunu söyleyebiliriz. İçerisinde tefsir, İslâm tarihi ve tasavvuf gibi pek çok mevzuda makale bulunmaktadır. Bununla birlikte klasik İslâmî ilimler içerisinde en fazla tefsirle ilgili makale bulunduğunu söyleyebiliriz. İncelediğimiz sayılar içerisinde tefsire dair kaleme alınmış 11 adet makale bulunmaktadır.

Derginin merkezinde başyazar Ahmed Hüsâmeddin Efendi ve onun eserleri bulunmaktadır. Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin tefsire dair kaleme aldığı Arapça eserlerden bazıları Türkçeye tercüme edilerek dergide neşredilmiştir. Fakat hem bu makalelerde hem de "Tefsîr-i Şerîf" başlıklı makalelerde müşahhas bir yazar ismi bulunmamaktadır.

Yine Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin telif ettiği, Hz. Peygamber'in ve O'nun soyundan gelen seyyidlerin hayatını ve çeşitli hususiyetlerini anlattığı *Mevâlîd-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve* isimli Arapça eserin Türkçe tercümesi de dergide büyük bir yekûn tutmaktadır. İncelediğimiz sayılar içerisinde bu eserin Türkçe tercümesinin yer aldığı 9 adet makale bulunmaktadır. Derginin 12, 14 ve 15. sayılarında söz konusu eserin Arapça metnine de yer verilmiştir. Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin *Edvâr-ı Âlem* isimli eserinin köy hayatıyla ilgili kısımları da Türkçe olarak neşredilmiştir. Dergide yayınlanan hemen tüm yazılarda bol miktarda âyet ve hadis iktibasları bulunmaktadır.

Birinci Cihan Harbi'nin başlaması ve Sultan Reşad'ın (ö. 1918) "Cihâd-ı Ekber" ilanı ile birlikte derginin yayın politikasında da bariz değişiklikler olmuştur. Yayınlanan pek çok yazıda konu bir şekilde cihâda getirilmekte ve düşmana karşı savaşmanın, İslâm vatanını müdâfaa etmenin ehemmiyetinden bahsedilmektedir. Özellikle tefsir yazılarında âyetler cihâd bağlamında açıklanmaktadır. Örneğin Hz. Musa kıssasının anlatıldığı bir yazıda, Hz. Musa'ya ve ona inananlara zulmeden Firavun'a mukâbil bugün de İngiltere'nin olduğu söylenmekte ve Hz. Musa kıssası ile Osmanlı'nın içinde bulunduğu "Cihâd-ı Ekber" arasında bir alaka kurulmaktadır. Derginin bu tarz yayınlarıyla Osmanlı toplumuna moral ve bir nevi kuvve-i maneviye sağlamayı amaçladığı düşünülebilir.

1.4. Derginin 12-22. Sayılarında Yer Alan Yazarlar

Derginin incelemiş olduğumuz sayıları dikkate alındığında başyazar Seyyid Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî Efendi'nin kaleme aldığı makalelerin ağırlıkta olduğunu söylemek

mümkündür. Yayınlanan makalelerde Ahmed Hüsâmeddin Efendi dışında yazar olarak hemen hemen hiç kimsenin ismi yer almamaktadır. Bazı bölümlerde dönemin önde gelen isimlerinin beyanatı yayınlanmış veya nadiren farklı yazarların isimleri zikredilmiş olsa da bunlar dergide daimî olarak yazan kimseler değildir. Bazı makalelerde ise yazar ismi bulunmamaktadır.

1.4.1 Seyyid Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî

Derginin başyazarı olan Ahmed Hüsâmeddin Efendi milâdî 1848 (h. 1264) yılında bugün Rusya Federasyonu sınırları içerisinde bulunan Dağıstan'ın Tabasaran bölgesindeki Rökkâl şehrinde dünyaya gelmiştir.²⁷ Asıl ismi Ahmed'dir. Şeceresi Hz. Peygamber'e ulaştığı için "Seyyid" ünvanıyla anılmaktadır.²⁸ İlk tahsilini babası ve aynı zamanda şeyhi olan Seyyid Mehmed Saîd er-Rökkâlî'den yapmıştır.²⁹ Babası ayrıca Nakşibendî-Müceddidî şeyhlerinden Abdullâh ed-Dihlevî'nin müridi ve halifesidir.³⁰

Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin yaşadığı Dağıstan, 1813 yılında Rusya ve İran (Kaçarlar) arasında yapılan Gülistan Antlaşması ile Rusya'nın egemenliği altına girmişti. Bu durumu hiçbir zaman içine sindiremeyen babası Mehmed Saîd er-Rökkâlî, oğlunu Müslüman bir memlekete götürüp daha iyi bir tahsil almasını istemekteydi. Bu sebeple 1860 yılında babasıyla birlikte İslâm dünyasının en gözde ilim ve kültür merkezlerinden olan İstanbul'a gelen Ahmed Hüsâmeddin Efendi, burada Fatih Medresesinde ilim tahsiline başlamıştır. Fakat bir zaman sonra babası, buradaki hocaların hal ve tavırlarını beğenmemiş ve oğlunu da alarak Mekke'ye gitmiştir.³¹ Mekke'de on bir sene ikamet ettikten sonra hastalanan Seyyid Mehmed Saîd er-Rökkâlî, burada vefat etmiş ve Cennetü'l-Muallâ kabristanına defnedilmiştir.³² Ahmed Hüsâmeddin Efendi ise Medine'ye gitmiştir. 1884'te Sivrihisar'a gitmiş ve orada dersler vermeye başlamıştır. Bunun yanı sıra *Hakâyıku't-tecrîd fî Menâzili't-tevhîd* isimli eserini de burada yazmıştır. Burada yapmış olduğu irşad faaliyetleri sebebiyle etrafında çok sayıda mürid toplanmıştır. Hakkında çıkan söylentiler sebebiyle 1887 senesinde Ankara'ya çağırılmıştır. Burada iki yıl ikamet etmiştir. Daha sonra dönemin padişahı Sultan II. Abdülhamid'in kararıyla Bursa'da ikamet etmesi kendisine tebliğ edilmiştir. Böylelikle Bursa'ya taşınan Ahmed Hüsâmeddin Efendi, Bursa'nın Maksem semtinde yaptırdığı mescitte irşad faaliyetlerini

²⁷ Turan Alptekin, *Seyyid Ahmed Hüsameddin : Eserleri ve Nakşibendi Öğretinin Kökleri*, İstanbul, Demos Yayınları, 2007, s. 15; Turan Alptekin, "Ahmed Hüsâmeddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul, TDV Yayınları, 1989, s. 90.

²⁸ Alptekin, *Seyyid Ahmed Hüsameddin : Eserleri ve Nakşibendi Öğretinin Kökleri*, s. 16.

²⁹ Alptekin, "Ahmed Hüsâmeddin", s. 90-91.

³⁰ Harun Alkan, "Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri", Çorum, Hitit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Tezi, 2015, s. 9.

³¹ Musa Kazım Öztürk, *Seyyid Ahmed Hüsameddin Hayatı ve Eserleri*, İzmir, 1996, s. 15-16.

³² Öztürk, *a.g.e.*, s. 18.

sürdürmüştür. Etkili bir hitabete sahip olması sebebiyle burada da halktan ve ilim ehli kimselerden etrafına çok sayıda mürid toplamıştır. Yine hakkında ortaya atılan birtakım söylentiler neticesinde 1897 senesinde II. Abdülhamid'in emriyle Trablusgarp'a sürgün edilmiştir.³³

On bir yıl Trablusgarp'ta kalan Ahmed Hüsâmeddin Efendi, sürgün yıllarında kitap telifine yönelmiştir. *el-Mirsâd*'da tercüme edilen bazı eserleri bu dönemde kaleme almıştır.³⁴ II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Bursa'ya dönen Ahmed Hüsâmeddin Efendi, Maksem'deki mescidi tamir ettirmiştir. 1915'te aldığı davet üzerine Sivrihisar'a gitmiş ve burada iki yıl boyunca dersler vermiştir. Daha sonra İstanbul'a dönen Ahmed Hüsâmeddin Efendi, 12 Nisan 1925 tarihinde Cerrahpaşa'daki evinde vefat etmiştir.³⁵

1.4.2. Safvet Bey

el-Mirsâd'ın 13. sayısında, iki şiiri ile yer alan Safvet Bey isminde bir şair bulunmaktadır. Kendisi dergide takdim edilirken vatanın ve milletin saadeti için rahatını terk edip çeşitli cemiyetlerde gece-gündüz önemli hizmetlerde bulunduğu ve seçkin vatanperverlerden olduğundan bahsedilmektedir. Safvet Bey bu iki şiiri *el-Mirsâd*'ın yayınlanan sayılarını mütalaa ederek kaleme almış ve *el-Mirsâd* dergisine göndermiştir. Naatın sonunda kendisinin *Müdâfaa ve Muâvenet-i Milliye Cemiyeti*'nin Üsküdar merkez şube azasından olduğu yazmaktadır.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü web sitesinde "Safvet Bey" namında bir müellif yer almaktadır.³⁶ Aynı kişi TDV İslâm Ansiklopedisi'nde ise "Saffet Bey" olarak imlâ edilmiştir.³⁷ Bu zat 1870 yılında Çanakkale'de dünyaya gelmiştir. 1887 yılında Deniz Harp Okulu'ndan teğmen rütbesiyle mezun olmuş, donanmada görev almış ve 1907'de albay rütbesine terfi etmiştir. Tarih-i Osmânî Encümeni'ne katılmış ve Deniz Harp Okulu'nda hocalık yapmıştır.³⁸ Türk denizciliği üzerine yaptığı araştırma ve çalışmalarıyla tanınmıştır. *Cerîde-i Bahriye*, *Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası*, *Türk Yurdu* ve *Donanma* gibi dergilerde yazılar kaleme almıştır. 1913 yılında vefat etmiştir.³⁹

³³ Alptekin, "Ahmed Hüsâmeddin", s. 91; Alkan, "Ahmed Hüsâmeddin Dağıstanî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufi Görüşleri", s. 12.

³⁴ Alkan, "Ahmed Hüsâmeddin Dağıstanî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufi Görüşleri", s. 12.

³⁵ Alptekin, "Ahmed Hüsâmeddin", s. 91.

³⁶ "Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi" (İstanbul: Dergah Yayınları, 1990), 7/414; Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, "*Safvet Bey, Çanakkaleli*" (Erişim 16 Ağustos 2024).

³⁷ Ali İhsan Gencer, "Saffet Bey", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 35, İstanbul, TDV Yayınları, 2008, s. 466-467.

³⁸ "Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi", s. 414.

³⁹ Gencer, "Saffet Bey", s. 467.

Şairin mensubu olduğu *Muâvenet-i Milliyye Cemiyeti*'nin bir donanma cemiyeti olması ve yukarıda zikrettiğimiz Çanakkaleli Safvet Bey'in de bahriyeli olması, vefatından önce bu iki şiirini dergiye göndermiş olma ihtimalini düşündürmektedir. Bu sebeple ilgili kısma konu olan Safvet Bey ile zikrettiğimiz biyografi kaynaklarında geçen kişinin aynı müellif olma ihtimali yüksektir.

1.5. Edebî Bir Dergi Olarak el-Mirsâd

Derginin incelediğimiz sayılarında nazımdan ziyade nesrin daha ön planda olduğunu ifade edebiliriz. Özellikle tefsir ve ehl-i beyt hayatıyla ilgili yazıların oldukça süslü ve sanatlı bir dile sahip olduğunu söyleyebiliriz. Dergideki hemen hemen tüm yazılarda çok sayıda âyet ve hadis iktibasları yapılmıştır.

Başyazar Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin kaleme aldığı eserlerin genellikle ağır ve sanatlı diyebileceğimiz bir dile sahip olduğu bilinmektedir.⁴⁰ Fakat bununla birlikte yine Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin dergide kaleme aldığı "Edvâr-ı Âlem" başlıklı yazılarda oldukça basit ve sade bir dil kullandığı görülmektedir.

Derginin on üçüncü sayısında iki adet naat bulunmaktadır. Derginin incelediğimiz sayıları içerisinde, Safvet Bey'in kaleme aldığı bu iki manzûme dışında Türkçe kaleme alınmış başka bir şiir bulunmamaktadır.

Derginin on dokuzuncu sayısında Muallaka şairlerinden Antere bin Şeddâd'ın savaş ve kahramanlıkla ilgili yazmış olduğu Arapça bir şiir ve Türkçe tercümesi bulunmaktadır.

⁴⁰ Öztürk, *Seyyid Ahmed Hüsameddin Hayatı ve Eserleri*, s. 111,132.

İKİNCİ BÖLÜM

EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARININ MUHTEVÂSİ

2.1. el-Mirsâd Dergisi'nin 12-22. Sayılarında Yer Alan Yazıların Özetleri

2.1.1. Sayı 12 (26 Haziran 1330/9 Temmuz 1914)

(s. 177-181) **el-Mirsâd, Leyle-i Berât Münâsebetiyle:** Berat Kandili münasebetiyle kaleme alınan yazı Duhân Sûresi'nin ilk dört âyetiyle başlamaktadır. Mezkûr sûrenin üçüncü âyetinde geçen "Biz onu mübarek bir gecede indirdik." cümlesinde bahsi geçen gecenin Kadir Gecesi olduğu ve bu gecenin de Ramazan ayının yirmi üçünden yirmi yedisine kadar olan tek günlerden birinde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu hususta ümmetin icmâ ettiği de belirtilmiştir. Berat Gecesinin Şaban ayının on beşinci gecesi olduğu ve bu gecelerde âbid ve zâhid olan herkesin elinden geldiğince ibadetle meşgul olduğu ifade edilir. Sonrasında müellif, yazının başında vermiş olduğu âyetleri izah etmeye başlar. Âyetler izah edilirken yer yer kırık meal şeklinde mana verilmiştir.

Müellife göre insan toplulukları iki çeşittir: din için bir araya gelen topluluklar (camide namaz kılan insanlar gibi) ve alışveriş, ticaret, sanat vb. gayeler nedeniyle bir araya gelen topluluklar. Din için bir araya gelen topluluklar da iki kısma ayrılır. Birincisi camilerde farz namazı eda etmek için toplanan cemaat (vücûb-ı emrî), ikincisi ise Kadir Gecesi, Berat Gecesi, Mevlid Kandili gibi mübarek gecelerde toplanan cemaattir (vücûb-ı âdî). Bu tür gecelerde Müslümanlar Allah'ın lütfuna ve merhametine mazhar olmak ve gazabından emin olmak maksadıyla camilere akın eder, geceyi çeşitli ibadetlerle ihya etmeye çalışır. Müellif, bu tür geceleri ihya etmenin sevap olduğu hususunda ümmetin ittifak etmesini, bunun vücûb-ı âdî hükmünde olmasına delil olarak göstermektedir.

(s. 187-190) **Yazar Belirtilmemiş⁴¹, Mevâlid-i Ehl-i Beyt Tercümesi:** *Mevâlid-i Ehli beyti'n-nübüvve* isimli Arapça eserin Türkçeye tercümesi olan bu bölümde Hz. Hüseyin'in (ö. 61/680) hayatı anlatılmakta ve kendisiyle ilgili çeşitli bilgiler verilmektedir. Annesi Hz. Fâtıma (ö. 11/632), Hz. Hasan'ın (ö. 49/669) doğumundan elli gün sonra Hz. Hüseyin'e hamile kalmış ve hicretin dördüncü yılının Şaban ayında Hz. Hüseyin Medine'de dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamber, Hz. Hüseyin'in kulağına ezan okumuş ve doğumundan yedi gün sonra ona "Hüseyin" ismini vermiştir. Müellif, Hz. Hüseyin'in, baştan ayağa Hz. Peygamber'e benzediğini

⁴¹ Metinde her ne kadar yazarı belirtilmemişse de yapmış olduğumuz tetkikler neticesinde dergide bulunan "Mevâlid-i Ehl-i Beyt" tercümelerinin Seyyid Ahmed Hüsameddin Efendi'nin oğlu Seyyid Ali Rıza'ya ait olduğunu tespit ettik. Bkz. Ahmed Hüsameddin, **Mevâlid-i Ehl-i Beyt**, ed. Seyyid Ali Rıza, Şehzadebaşı, Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1339; Öztürk, **Seyyid Ahmed Hüsameddin Hayatı ve Eserleri**, s. 143.

söylemektedir. Hz. Hüseyin'in fiziksel özellikleri anlatılırken buğday tenli, orta boylu, gözleri kendinden sürmeli, ela gözlü, geniş alınlı ve geniş göğüslü, kavî vücutlu, yanakları gül renkli ve siyah saçlı olduğundan bahsedilmektedir. Hicretin altmış birinci senesi Muharrem ayının onuncu gününde Kerbelâ mevkiinde şehadet şerbetini içmiştir.

Müellif, *el-İrşâd* isimli eserin sahibi şii âlim Şeyh Müfid'den (ö. 413/1022) rivâyetle Hz. Hüseyin'in altı evladı olduğunu beyan etmektedir. Bunlar: Ali Asgar, Ali Ekber, Câfer (es-Sâdık), Abdullâh, Sükeyne ve Fâtıma'dır.

(s. 190-192) Seyyid Ahmed Hüsâmeddin, Edvâr-ı Âlem – Me‘âz-ı Cismânî: Ahmed Hüsâmeddin Efendi bu bölümde bir köy hayatını tasvir etmektedir. Köy sakini birtakım karakterleri konuşturarak köylerde buğday ve arpa dışında başka şeylerin ekilmemesini ve üzüm, karpuz, kavun gibi meyvelerin buğday ve arpa ile takas edilerek alınmasını eleştirmektedir. Köylüleri üretime ve ellerindeki araziye değerlendirmeye teşvik etmektedir. Müellif, köylülere olan eleştirilerini ve nasihatlerini "Mehmed Efendi" isimli karakter üzerinden söylemektedir.

"*Edvâr-ı Âlem*" esasen Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin Trablusgarp'ta sürgündeyken kaleme aldığı eserdir.⁴² Müellif, Arapça yazdığı bu eserinde Nas ve Felak sûrelerini tefsir etmiştir. *Edvâr-ı Âlem*'in köy hayatıyla ilgili bazı kısımları *el-Mirsâd* dergisinde Türkçe olarak neşredilmeye başlanmıştır. Eserin yazma nüshası 1918 yılındaki Fatih yangınında Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin diğer pek çok eseriyle birlikte yanmıştır.⁴³ Derginin yayın hayatının uzun soluklu olmaması ve yazma nüshasının da yangında kaybolması nedeniyle eser yarım kalmıştır. Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin oğlu Musa Kazım Öztürk, eserin *el-Mirsâd*'da neşredilen kısımlarını "*Edvâr-ı Âlem'den Parçalar*" ismiyle yayınlamıştır.⁴⁴

2.1.2 Sayı 13 (10 Temmuz 1330/14 Temmuz 1914)

(s. 193) el-Mirsâd, 10 Temmûz ‘İd-i Millî – Ramazân-ı Gufrân-ı Nişân münâsebetiyle “el-Mirsâd” hâlisâne ‘arz-ı tebrîk eder: 13. Sayının ilk sayfasında 10 Temmuz İyd-i Millî ve Ramazan Ayının gelişi münasebetiyle *el-Mirsâd* dergisi tarafından bir tebrik yazısı kaleme alınmıştır. Osmanlı Devletinde İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği gün olan 10 Temmuz günü, 1909 yılından itibaren her sene millî bayram olarak kutlanmıştır. Yazar, bugünün tüm Osmanlı ahalisi tarafından "Mezâlimden nasıl kurtardı nâgâh / Mu‘în olsun bize her işde Allâh" ezgisinin söylendiği güzel bir gün olduğunu ifade eder.

⁴² Musa Kazım Öztürk, *Edvâr-ı Âlem'den Parçalar*, İzmir, Yeni Savaş Matbaası, 1967, s. 7.

⁴³ Öztürk, *Seyyid Ahmed Hüsameddin Hayatı ve Eserleri*, s. 133.

⁴⁴ Öztürk, *Edvâr-ı Âlem'den Parçalar*.

Derginin yayın hayatına başlamasından bu yana ilk altı ayı geride bıraktığı ifade edilirken bugünün Ramazan ayının arefesine tesadüf etmiş olmasının ayrı bir ehemmiyeti hâiz olduğuna vurgu yapılmaktadır. Yazı, duâ ile sonlanır.

(s. 194-201) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlid-i Ehl-i Beyt Tercümesi: Bu yazı, üç fasıldan oluşmaktadır. Birinci fasılda Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynel Âbidîn'in (ö. 94/712) hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Zeynel Âbidîn'in hicrî 38 yılında Medine'de Hz. Ali (ö. 40/661) zamanında dünyaya geldiği, farklı bir rivâyete göre ise Hz. Ali'nin vefatından iki sene sonra doğduğu zikredilir. Zeynel Âbidîn'in fiziksel özellikleri anlatılırken biraz kısa boylu, narin vücutlu, esmer tenli olduğu nakledilir. Çok ağladığı ve uhrevî meselelerle alakadar olduğu söylenmektedir. Hayatı Emevi halifelerinden I. Mervan (ö. 65/685), Abdülmelik b. Mervan (ö. 86/705), I. Velid (ö. 96/715) ve onun oğlu zamanlarında geçmiştir.⁴⁵ Kerbela hâdisesinde babası Hz. Hüseyin ile birlikte bulunmuş fakat hasta olduğu için savaşa katılamamıştır. Müellif, Zeynel Âbidîn'in Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Hz. Câbir (ö. 78/697), İbni Abbas (ö. 68/687-88), Ebû Hureyre (ö. 58/678), Hz. Safiyye (ö. 50/670), Hz. Âişe (ö. 58/678) ve Hz. Ümmü Seleme'den (ö. 62/681) hadis rivâyet ettiğini zikretmektedir. Ayrıca Zeynel Âbidîn'in hicrî 94 yılında Emevi halifesi Abdülmelik'in oğlu I. Velid tarafından zehirlenerek şehit edildiği ifade edilmektedir.

İkinci fasılda Zeynel Âbidîn'in oğlu Muhammed el-Bâkır'ın (ö. 114/733) hayatı anlatılmaktadır. Kendisinin hicrî 57 senesinde Medine'de doğduğu zikredilir. Fiziksel özellikleri anlatılırken biraz esmer tenli, orta boylu, geniş göğüslü ve gözlerinin kendinden sürmeli olduğu aktarılmaktadır. Muhammed el-Bâkır'ın sahili görülmeyen bir ilim denizi olduğu ifade edilmektedir. Hayatı Emevi halifelerinden III. Yezid ve İbrahim zamanlarında geçmiştir.⁴⁶ Hicrî 117 senesinde vefat etmiştir. Muhammed el-Bâkır'ın, giydiği gömlekle defnedilmeyi vasiyet ettiği söylenmektedir. Müellif *Dürrerü'l-Esdâf* isimli eserde Muhammed el-Bâkır'ın da pederi Zeynel Âbidîn gibi zehirlenmek suretiyle vefat ettiği rivâyetinin yer aldığını aktarmaktadır.

Üçüncü fasılda Muhammed el-Bâkır'ın oğlu Câfer-i Sâdık'ın (ö. 148/765) hayatı anlatılmaktadır. Bir rivâyete göre hicrî 80, diğer bir rivâyete göre ise hicrî 83 senesinde dünyaya gelmiştir. Fiziksel özelliklerinden bahsedilirken esmer tenli, gözleri kendinden sürmeli, top sakallı, burun ortası biraz yüksek, geniş göğüslü, kolları uzun ve siyah saçlı olduğu

⁴⁵ Metinde I. Velid'in hangi oğlu olduğu yazmamaktadır. I. Velid'in halife olan iki oğlu III. Yezid (ö. 126/744) ve İbrahim b. Velid (ö. 132/750) göz önüne alındığında, her ikisinin de Zeynel Âbidîn'in vefatından sonra halife olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Zeynel Âbidîn'in III. Yezid veya İbrahim b. Melik döneminde yaşamış olduğu ifadesi doğru değildir. Ayrıca müellif aynı metnin içerisinde Zeynel Âbidîn'in I. Velid tarafından zehirlenerek öldürüldüğünü söyleyerek kendisiyle de çelişmektedir.

⁴⁶ Söz konusu iki halifenin vefat tarihleri göz önüne alındığında bu bilginin de hatalı olduğu görülmektedir.

zikredilmektedir. İbn Cüreyc (ö. 150/767), Mâlik bin Enes (ö. 179/795), Süfyân-ı Sevrî (ö. 161/778), İbn Uyeyne (ö. 198/814) ve Ebû Hanife (ö. 150/767) gibi pek çok faziletli zatın kendisinden hadis rivâyet ettiği ifade edilmiştir. İbn Sabâh'ın (ö. 227/841) Câfer-i Sâdık'ın hicrî 148 senesinde Halife Mansur (ö. 158/775) zamanında zehirlenerek vefat ettiğini söylediği nakledilir.

(s. 202-206) Seyyid Ahmed Hüsâmeddin, Edvâr-ı ‘Âlem – Me‘âz-ı Cismânî: Derginin bir önceki sayısında anlatılan hikaye, bu sayıda da devam etmektedir. Köylülerin ricası üzerine Mehmed Efendi isimli karakter, köy camisinin kürsüsüne çıkarak köylülere vaaz ve nasihat etmeye başlar. Bölümün sonunda "mâ ba'dı var" denmesine rağmen *el-Mirsâd*'ın sonraki sayılarında hikayenin devamı neşredilmemiştir.

(s. 207) Safvet Bey, Âsâr-ı Vâride: Bu bölümde "Âsâr-ı Vâride" başlığı altında Müdâfaa ve Muâvenet-i Milliye Üsküdar Merkez Şubesi üyelerinden Safvet Bey'in gönderdiği iki adet naat bulunmaktadır. Safvet Bey'in bu iki manzûmeyi *el-Mirsâd*'ın önceki sayılarını mütâlaa ederek kaleme aldığı belirtilmektedir. Her iki manzûmenin başlığında da "Na't-ı Nebevî" yazmaktadır.

Safvet Bey'in kaleme aldığı "Mustafâ" redifli birinci naat 18 beyitten oluşmaktadır. Aruz vezninin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

Bir sonraki sayfada yer alan naat ise 24 beyitten oluşmaktadır. Bu manzûme de aruzun fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.3. Sayı 14 (8 Kânûn-i Sâni 1330/21 Ocak 1915)

(s. 209) Hayri bin ‘Avniyyü’l-Ürgübî (Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi), Cihâd-ı Ekber - Fetâvâ-yı Şerîfe: 11 Kasım 1914 tarihinde Osmanlı Meşihat makamı tüm Müslümanlara hitaben bir cihad fetvâsı hazırlamıştır. O dönemde neşredilen süreli yayınların pek çoğunda söz konusu fetvânın Türkçesi neşredilmiştir. *el-Mirsâd* dergisi ise tarihi bir vesika olarak fetvânın Arapçasını neşretmeyi tercih etmiştir.

Şeyhülislam Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin (ö. 1921) verdiği bu fetvâ, 14 Kasım 1914'te Fatih Camii avlusunda Fetvâ Emîni Ali Haydar Efendi (ö. 1935) tarafından halka okunmuştur.⁴⁷ Fetvâda Tevbe Sûresinin 41. âyeti cihada dayanak olarak gösterilmektedir.⁴⁸

(s. 210-211) Sultan V. Mehmed Reşad, Beyânnâme-i Hazret-i Hilâfet-penâhî Sûret-i Münîfesidir: Bu yazıda dönemin padişahı Sultan V. Mehmed Reşad'ın (ö. 1918) Birinci Cihan

⁴⁷ Mustafa Çabuk, "Cihan Harbi'nde Sudan'daki Osmanlı Faaliyetleri ve Şeyhülislam'ın Cihat Mektubu", *Türkiyat Mecmuası*, C. 27, No: 1, 2017, s. 104.

⁴⁸ Kolay da olsa zor da olsa sefere çıkın ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Bilirseniz, bu sizin kendi iyiliğinizdir. (Tevbe Suresi, 41. âyet)

Harbi ile alakalı beyannamesi yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nin silahlı bir tarafsızlık içinde bulunduğunu beyan eden Sultan Reşad, İstanbul Boğazı'na torpil koymak üzere yola çıkan Rus donanmasının Osmanlı donanmasına ani bir şekilde ateş açması üzerine mezkur devletten bir açıklama beklenirken, Rusya'nın müttefiki olan İngiltere ve Fransa devletlerinin sefirlerini geri çağırarak Osmanlı ile olan ilişkilerini kestikleri ifade edilmektedir. Sonrasında Rus ordusu Osmanlı Devleti'nin doğu hududuna saldırmış, İngiliz ve Fransız donanmaları da Çanakkale Boğazı'na top atarak saldırıda bulunmuşlardır. Bu düşmanca hareketlerin neticesinde Osmanlı Devleti, savaşın başından beri arzu ettiği sulhü bırakıp Almanya ve Avusturya-Macaristan devletleri ile müttefik olarak Birinci Cihan Harbine dahil olmuştur.

Sultan Reşad beyannamesinde Rusya'nın üç asırdan beri Osmanlı'ya pek çok cihetten zarar verdiğini; Rusya, İngiltere ve Fransa devletlerinin sömürge idaresi altında yaşayan milyonlarca Müslümanın mezkur devletlerin zulmü altında inlediğini ifade etmektedir.⁴⁹ Cihâd-ı Mukaddes ilanıyla İtilaf devletlerinin hilafet ve saltanat makamına karşı giriştikleri taarruzları sonsuza kadar bertaraf edeceklerini söyleyen Sultan Reşad, Osmanlı ordularının Çanakkale, Akabe ve Kafkas hudutlarında düşmana vurdukları darbelerin, Devlet-i Aliyye'nin bu harpten zaferle çıkacağı hususundaki kanaatini artırdığını beyan etmektedir.

"Kahraman askerlerim!" ve "Asker evlatlarım!" diyerek Osmanlı askerlerine de seslenen padişah, camilerde, mescitlerde ve Kâbe'de milyonlarca Müslüman'ın onların muzafferiyeti için dua ettiğini ifade etmektedir. Osmanlı Devleti'nin şevketli zamanlarına da atıf yapan Sultan Reşad, "...Bir vakitler dünyayı titretmiş olan Osmanlı ordularının hayru'l-halefleri olduğunuzu gösteriniz." diyerek askerlerini din ve devlet düşmanlarına karşı cesaretlendirmektedir.

(s. 211) Enver Paşa, Başkumandanlık Vekâleti'nin Beyânnâmesi Sûretidir: Bu yazıda dönemin Harbiye Nâzırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa'nın (ö. 1922) beyannamesi yer almaktadır. Yazının başında Halife Sultan Reşad'ın irade-i seniyyesini tebliğ ettiğini belirten Enver Paşa, Allah'ın yardımı, Hz. Peygamber'in ruhaniyetinin bereketi ve padişahın hayır duasıyla Osmanlı ordusunun düşman ordularını kahredeceğini ifade etmektedir. Enver Paşa, Osmanlı zâbit ve askerlerinin bugüne kadar karada ve denizde göstermiş oldukları kahramanlıkların bunun en büyük delili olduğunu söylemektedir.

⁴⁹ Sultan Reşad Cihâd-ı Mukaddes ilanıyla birlikte (İslam halifesi olması hasebiyle) yalnız Osmanlı vatandaşı olan halkları değil, dünyadaki tüm Müslümanları İtilaf devletlerine karşı silah altına çağırılmaktadır. Dolayısıyla Sultan'ın Rusya, İngiltere ve Fransa idaresindeki Müslümanların zulme uğradığına değinmesi önemlidir.

Osmanlı askerinden daha fedakar hiçbir askerin olmadığını ve tarihin de buna şahit olduğunu söyleyen Enver Paşa, başlarının ucunda Hz. Peygamber'in, ashab-ı kirâm hazerâtının ve şanlı cedlerinin ruhlarının bulunduğunu, kendilerini izlediklerini söylemektedir. Onların hakiki evladı olduklarını göstermek ve gelecek nesillerin lanetinden kurtulmak için askerlerini cenge teşvik etmektedir.

Sultan Reşad'ın beyannamesinde olduğu gibi Enver Paşa da "Zincirler altında inleyen üç yüz milyon İslâm ve eski vatandaşlarımız hep bizim muzafferiyetimize duâ ediyor." diyerek İtilaf devletlerinin sömürge idaresi altında yaşayan Müslümanlara işaret etmektedir.

(s. 214-216) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi: Derginin bu sayısında Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi bölümünde on iki imamdan yedincisi olan Musa el-Kâzım'ın (ö. 183/799) hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Kendisinin hicrî 128 senesinde Ebva'da dünyaya geldiği zikredilir. Fiziksel özellikleri anlatılırken kırmızıya yakın esmer tenli, siyah ve gür sakallı, siyah saçlı, geniş göğüslü ve uzun kollu olduğu ifade edilmektedir. Abbâsi halifelerinden Musa el-Hâdi (ö. 170/786) ve Hârûn er-Reşid'in (ö. 193/809) zamanında yaşamıştır.⁵⁰ Müellif, Musa el-Kâzım'ın Hârûn er-Reşid'in emriyle veziri İsa bin Câfer bin Mansur tarafından zehirlendiğini ifade etmektedir. Vefat ettiği vakit Bağdat'ın ileri gelen isimleri Musa el-Kâzım'ın naaşında herhangi bir boğma, yaralama vs. izi tespit etmemişlerdir. Fakat vezirin vermiş olduğu zehirle hicrî 183 senesinde vefat etmiştir.

2.1.4. Sayı 15 (8 Kânûn-i Sâni 1330/21 Ocak 1915)

(s. 217-219) Yazar Belirtilmemiş, Cihad Hakkında İstiftâ: Bu yazı, Seyyid Davud bin Câfer es-Sâdık'ın⁵¹ evlatlarına cihad hakkında yapmış olduğu vasiyeti ihtivâ etmektedir. Söz konusu vasiyetin aslı Arapça'dır. Müellif *el-Mirsâd*'ın hedefinin İslâm'ın yükselmesi olduğunu vurgulayarak "Cihâd-ı Mukaddes" ile ilgili mütâlaalarına bir mukaddime olarak bu vasiyeti Türkçeye tercüme ettiklerini açıklamaktadır.

Vasiyette Müslüman bir hükümdarın yönettiği diyarda onun emrine itaat etmenin farz, muhalefet etmenin ise isyan olduğundan bahsedilir. Eğer Müslümanların imamı, icap etmesi halinde orduya davet ederse buna derhal icabet etmek gereklidir. Bu davete icabet etmeyen bir kimsenin nafil ve farz ibadetleri, şehadet ve tövbesi (orduya katılıp davete icabet edinceye kadar) kabul olmaz. Böyle bir cihad davetinden yüz çeviren kişinin lânet-i ilahiyeye uğraması muhakkaktır. Emrine itaat edilecek hükümdarın salih ve müttaki bir kimse olması zaruri

⁵⁰ Müellif dergide Musa el-Hâdi ve Hârûn er-Reşid'den "Mülûk-i Benî Emeviyye" diye bahsetmektedir. Fakat bu zatlar Emevi değil, Abbâsi halifelerindendir.

⁵¹ Cafer es-Sâdık'ın Davud isminde bir oğlu bulunmamaktadır. Burada bahsedilen zatın kim olduğu tespit edilememiştir.

değildir. Hükümdarın günahkar olduğu malum olsa bile onun şeriata muvafık olan emirlerini yerine getirmek gereklidir.

Cihad, her Müslüman üzerine bir farz-ı ayndır. Dolayısıyla (ayrım olmaksızın) herkesin savaştan önce savaşıla ilgili bilmesi gereken şeyleri öğrenmesi lazımdır. Nûr Sûresi 61. âyette geçen üç sınıf insan (gözleri görmeyen, topal ve hasta) bundan müstesnadır. Fakat icabı halinde kadınların dahi savaştan geri kalmamaları gereklidir.

(s. 222-224) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlid-i Ehl-i Beyt Tercümesi: Derginin bu sayısında Mevâlid-i Ehl-i Beyt Tercümesi bölümünde on iki imamdan sekizincisi olan Ali er-Rızâ'nın (ö. 203/818) hayatı anlatılmaktadır. Ali er-Rızâ hicrî 148, diğer bir rivâyete göre ise hicrî 143 senesinde Medine'de dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebu'l-Hasen", lakabı ise Rızâ'dır. Fiziksel özellikleri anlatılırken esmer tenli olduğu, bir rivâyete göre ise kırmızıya yakın buğday tenli olduğu ifade edilmektedir. Ali er-Rızâ bir rivâyete göre hicrî 203 senesinde, bir rivâyete göre ise başka bir zamanda vefat etmiştir. Tus şehri civarında, Hârûn er-Reşid'in kabrine yakın bir mahalde defnedilmiştir.⁵²

Yazıda Ali er-Rızâ'nın dönemin Abbâsi Halifesi Me'mûn'un kendisine bir suikast tertip etmeye çalıştığından haberi olduğu ve bu sebeple "Bân" cihetine gidip orada gizlendiği ifade edilmektedir. Daha sonra ise Halife Me'mûn birçok yalan vaatte bulunarak kendisini Tus'a getirtmiş ve zehirlemiştir.

2.1.5. Sayı 16 (12 Şubat 1330/25 Şubat 1915)

(s. 225-227) el-Mirsâd, Tefsîr-i Şerîf (Tevbe Sûresi): *el-Mirsâd*'ın bu bölümünde Tevbe Sûresi 20. âyetin tefsiri yapılmaktadır. Yazar olarak muayyen bir şahıs ismi yer almamakta, yazının sonunda "*el-Mirsâd*" ibaresi yer almaktadır.

Yazıda Allah'a iman eden, sonra nefsani ve şeytani telkinlerden, dinî vecibelerini yerine getirmesine izin vermeyen Hristiyan bir hükümete tâbi olmaktan hicret edip uzaklaşan ve elinden geldiği ölçüde İslâm'ın ve Müslümanların selameti için çalışan kimselerin Allah katında (ubudiyet itibarıyla) en yüksek zevat olduğu ifade edilmektedir.

Müellif, birçok âyette iman lafzından hemen sonra "salih amel" in zikredildiğini fakat Tevbe Sûresi 20. âyette ise buna bedel olarak hicret (muhâceret) lafzının zikredildiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca müellif, buradan âyetin Medine döneminde nâzil olduğunun anlaşıldığını ifade etmektedir. Müellife göre âyetin hükmü yalnız Mekke'deki Müslümanlara has gibi

⁵² Bu mahal, daha sonraları Ali er-Rızâ'nın bir hatırası olarak "Meşhed" ismiyle anılmaya başlanmıştır. Bkz. Ahmet Saim Kılavuz, "Ali er-Rızâ", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul, TDV Yayınları, 1989, s. 437.

görünse de aslında yeryüzünde yaşayan bütün Müslümanlara kıyamete kadar şâmindir. Muhâceret, lügat manası itibarıyla uzaklaşmak anlamına gelmekte, hakiki manası ise Allah ve Rasulünün rızasına mugâyir olan, İslâm'ın ve Müslümanların selametine mâni olan her türlü şeyden uzak durmak demektir. Müellif, salih amelin bundan başka bir şey olmadığını ifade etmektedir. Riya için tesbih çeken, insanları en ufak şeyden tekfir etmeye çalışan, her türlü ilerlemeye ve ilmî terakkiye karşı çıkan insanları ise yarasa tabiatlı acınılası biçareler olarak tavsif etmektedir.

Âyette geçen "Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad edenler..." ibaresinde "mücâhede" mal ve beden yönüyle ikiye ayrılmaktadır. Müellif mal yönünden olan mucâhede'yi izah ederken kişinin bizzat malik olduğu mal ile mucâhede etmesi anlamına geldiğini söylemekte, bunun yanı sıra Allah'ın insanlara bahşetmiş olduğu akıl, fikir, nâtika, âzâ gibi şeylerin de buna dahil olduğunu ifade etmektedir. Binaenaleyh insanın konuşmasıyla ve yazdıklarıyla halkı cihada teşvik etmesi ve cihada destek vermek için para harcaması da "mali mucâhede"nin şümûlüne dahildir. Beden yönüyle olan mucâhede ise gücü yeten ve beden kuvveti yerinde olan, bâhusus askerî eğitim almış kişilerin melek saflarından dahi daha yüce olan cihad saflarına katılması manasına gelmektedir. Böyle yapan kişi Cenab-ı Hakk'ın ve Allah Rasulünün takdirini de kazanmış olur.

(s. 227-231) Yazar Belirtilmemiş, "Hikmetü'l-Envâr fî-Tefsir-i Kehfî'l-Esrar" Nâm Eser-i Şerîfden: Bu bölümde Ahmed Hüsameddin Efendi'nin Arapça kaleme aldığı⁵³ *Hikmetü'l-Envâr fî-Tefsir-i Kehfî'l-Esrar* isimli eserinin bir kısmı Türkçeye tercüme edilmiştir. Dergide tercüme'yi yapan yazarın ismi belirtilmemiştir.

Müellif, yazıya "tefsir" kavramının tarifini yaparak başlamaktadır. Buna göre tefsir, Kur'an lafızlarının manasının lügat ve şer'î hükümlere muvafık bir şekilde beyan edilmesinden ibarettir. Ledünniyâta dair manaları açıklamak ise müfessirin vazifesi değildir.

Bu girizgahtan sonra Kehf Sûresi 9-16. âyetlerin tefsirine başlanmaktadır. "Kehf" kelimesinden maksadın yer altı madenleri, "rakîm" kelimesinden maksadın ise maden mühendisleri olduğu ifade edilmektedir. Bazı rivâyetlere göre "Kehf" kişiyi Allah'a ulaştıracak yol olan sırat-ı müstakimden ibarettir ve defnedildiği zannedilen kişiler ise ashab-ı kulûptur. Çünkü onlar insanların nazarlarından uzaktırlar. Vahşi hayvanların olmadığı güvenli bir mağaranın doğal bir sığınak olması gibi insanın kalbi de kötü ahlaktan ve şeytani vesveselerden arınmış olursa bu kalbin sahibi de her türlü günah ve mekruhtan emin olmuş olur. Bir başka rivâyete göre "Kehf"ten maksat hakiki din veya namaz gibi faydalı bir ameldir. Zira dosdoğru

⁵³ Alkan, "Ahmed Hüsameddin Dağıstani'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri", s. 37.

bir dine iman eden mütedeyyin bir kimseye göre o din, kendisinin bir sığınağıdır. Kezâ namaz ibadeti de şartlarına ve âdabına riâyet edildiği takdirde kişiyi kötülüklerden ve fuhşiyattan alıkoyan bir ibadettir. Bir diğer rivâyete göre Ashab-ı Kehf, dosdoğru bir peygamberin yolunda olan emsalsiz bir meşayıdır.

(s. 231-232) Yazar Belirtilmemiş, "Lem‘atü'l-Âfak fi'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden: Bu bölümde Ahmed Hüsameddin Efendi'nin Arapça kaleme aldığı *Lem‘atü'l-Âfak fi'z-Zuhûr ve'l-İşrâk* isimli eserinin bir kısmı Türkçeye tercüme edilmiştir. Bir önceki yazıda olduğu gibi burada da tercüme eden yazarın ismi verilmemiştir.

Müellif Kıyamet Sûresi 10-12. âyetlerinde bir insanın doğumundan ölümüne kadar geçen hayatının ve yedi halinin anlatıldığını söylemektedir. Bu hallerden birincisi insanın doğumudur. İkincisi küçük ve masum bir çocuk olarak anne-babasına bağlı olduğu dönemdir. Üçüncüsü insanın çeşitli imtihanlar ve ilâhî yükümlülükler ile mükellef olduğu ve çocukluk özelliklerinin yavaş yavaş ortadan kalkmaya başladığı dönemdir. Dördüncüsü insanın artık tam manasıyla bülüğa erdiği ve sevap ve günahlarının kaydedildiği dönemdir. Beşincisi insanın yapacağı amel ve fiillere göre Allah Teâlâ'yı müşâhede edeceği gündür (yevm-i rü'yet). Altıncısı, gençlik fırsatının elden gittiği, kurtuluşun mümkün olmayacağı bir şekilde bela ve sıkıntıya maruz kaldığı yaşlılık dönemidir. Yedincisi ise hakiki lûgat manası ile anlaşılan kıyamet günüdür.

2.1.6. Sayı 17 (25 Şubat 1330/10 Mart 1915)

(s. 233-238) Yazar Belirtilmemiş, Tercüme "Lem‘atü'l-Âfak fi'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden: Bir önceki sayıda aynı başlıkla yer alan yazıdaki bazı hususlar, bu sayıda tafsilatlı bir şekilde ele alınmıştır. Önceki yazıda insanın doğumundan ölümüne kadar geçen yedi hali kısaca açıklanmıştı. Bu yazıda ise bu haller daha detaylı olarak anlatılmaktadır.

Bu hallerden birincisi insanın doğumudur. Müellif, insanın evvela babasının vücudundaki bir sudan (meni) ibaret olduğunu, dünyaya gelinceye kadar anne rahminde gelişerek tekâmül ettiğini anlatmaktadır. Yazıda, meninin yayılırken canlılığını koruyabilmesi için havayla temas etmemesi gerektiğinden, şayet havayla temas ederse içindeki canlı hücrelerin öleceği ve bu sebeple de doğumun meydana gelmeyeceğinden bahsedilmektedir.

İnsan hayatındaki ikinci dönem çocukluk evresidir (eyyâm-ı sabâvet). Burada müellif, ilahi emaneti taşıyan hamile bir kadının üç şeye riâyet etmekle mükellef olduğunu söylemektedir. Bunlardan birincisi sağlığına dikkat etmektir. Zira annenin sağlığı ile rahimdeki ceninin sağlığı birbirine merbuttur. Bunun yanında temizliğe riâyet etmek, sinirleri yoran şeylerden kaçınmak, aşırı sıcaktan ve aşırı soğuktan kaçınmak, yemek vakitlerini tayin etmek,

ceninin rahimdeki vaziyetini muhafaza etmek ve ağır yük taşımamak gibi hususlar da hamile bir kadının çocuğun sağlığı için riâyet etmesi gereken şeylerdendir. Kadın, doğum anında feryat ve fıgan etmekten menedilmemelidir. Zira bu, zaruri bir durumdur. Ayrıca doğum esnasında kadına yardım edecek, ızdırabını hafifletecek ve çocuğun uygun bir şekilde doğmasına yardım edecek kabiliyetli bir ebeye ihtiyaç vardır. Müellif, çocuğun doğumundan sonra iki yaşına kadar anne sütüyle beslenmesi ve yedi yaşına kadar da kendi kavminin kültürü ve âdetleriyle terbiye edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Çocuk reşit olma yaşına ulaşmasıyla birlikte bedeninin olgunlaşma süreci tamamlanmış olur.

Üçüncü dönem, Hz. Peygamber'in ilim öğrenmenin Müslümanlar için farz olduğunu belirttiği zaman dilimidir. Bu dönemde insan, kendi halini ve dinî sorumluluklarını öğrenmekle mükelleftir. İnsanın hayata ve ölüme dair bilmesi gereken ilimler vardır. Hayata dair bilmesi gereken iki ilim vardır. Bunlardan birisi insanın sağlığını koruyabilmesi için gerekli olan tıp ilmi, diğeri ise insanlarla arasındaki muâşeretine dair olan fıkıh ilmidir. Kişinin ölüme/âhirete dair bilmesi gereken şeylere gelince bunlar iman ve İslâm'dır. Allah'a, peygamberlerine, meleklerine, kitaplarına, âhiret gününe, yeniden dirilişe ve hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak "iman" olarak adlandırılır. Kelime-i şehâdet, namaz, oruç, zekat ve hac ise "İslâm" olarak tesmiye edilir. İman ile İslâm, lâzım ve melzum kabilinden birbirinin mevcudiyetini gerektirmektedir.

Dördüncü dönem insanın olgunluğa erme ve dinî mükellefiyetlerini yerine getirme dönemidir. Buradaki olgunluktan maksat ilim, mârifet, güzel ahlak ve faydalı işlerde terakkîdir. Müslüman, yaşadıkça kalbindeki iman günden güne sabitleşir ve böylelikle iman ve İslâm hususunda şevk ve gayreti de artar. Müslümanlar bir araya geldiklerinde kalpleri ortak bir hedefe odaklanır ve dinî bir meselede herhangi bir anlaşmazlık olduğunda onu hemen çözmeye çalışırlar.

Beşinci dönem, kalbin tevhid ve Allah'ın zikri ile huzura ve sükûna erdiği bir dönemi (rû'yet) işaret etmektedir. Müellif bu hâli vahşi bir çölde ve karanlık bir gecede uzaktan bir ışık gören kimsenin yaşadığı sekinet hâline benzetmektedir. Bir rivâyete göre rû'yet (görme) müşâhede ile hâsıl olan yani gözle görülen şeylerle elde edilen bir ilimdir ve buna istidlâlî ilim (delille elde edilen ilim) denir. Zira yerde ve gökte bulunan cisimler ve varlıklar vâsıtasıyla Cenâb-ı Allah'ın yüce kudretinin eserleri ve dolayısıyla da kendisi müşâhede edilir.

Altıncı dönem, insanın türlü sıkıntılara dûçar olduğu yaşlılık dönemidir. Bu dönemde, insanın sağlığına dikkat etmemesinden veya yaşlılıktan kaynaklanan sebeplerden dolayı omurga rahatsızlıkları ve sinirlerde güçsüzlük hâsıl olur. İnsanlık yurdu olan bedende parlayan hayat güneşi batmaya başlar.

İnsanın doğumundan ölümüne kadar geçen yedi halden sonuncusu ölümdür. Bir rivâyete göre doğal ölüm (mevt-i tabî'î), beyindeki nefes alma yetisinin kaybolmasıyla vukûa gelmektedir. Müellif, biyolojik açıdan ölümün beyin ve sinir sistemi üzerinden nasıl gerçekleştiğini ve beyin işlevini tamamen kaybetmesiyle birlikte beden ölüm sürecine girdiğini ve ruhun bedeni terk ettiğini betimleyerek ifade etmektedir.

(s. 222-224) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlîd-i Ehl-i Beyt: Bu sayının Mevâlîd-i Ehl-i Beyt bölümünde on iki imamdan dokuzuncusu olan Muhammed el-Cevâd'ın (ö. 220/835) hayatı ve bazı hususiyetleri nakledilmektedir. Muhammed el-Cevâd hicrî 195 senesinde Ramazan ayının on dokuzunda Medine'de dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebû Câfer", bazı lakapları ise Mürtezâ, Kâni ve Cevâd'dır. Abbâsi halifelerinden Me'mûn ve Mu'tasım dönemlerinde yaşamıştır. Müellif, Muhammed el-Cevâd'ın fiziksel özelliklerinden bahsederken orta boylu, beyaz tenli, gözleri kendinden sürmeli, geniş alınlı, geniş göğüslü, iri pazulu, hilal kaşlı, çekme burunlu, inci gibi beyaz dişli, geniş ağızlı ve siyah saçlı olduğunu ve halim selim bir tabiata sahip olduğunu ifade etmektedir. Yirmi beş sene yaşamıştır. Bağdat'a gittiğinde eşi Ümmü Fadl binti Me'mûn ile birlikteydi. Ümmü Fadl babası Me'mûn'un emriyle kendisine bir şerbet içirmiş ve Muhammed el-Cevâd iki gece içerisinde vefat etmiştir. Vefatının ardından dedesi Ebu'l-Hasen'in kabrine defnedilmiştir. Eşi Ümmü Fadl ise onun vefatının ardından halife Mu'tasım'ın sarayına girmiş ve Muhammed el-Cevâd'ın vefatından kırk gün sonra gırtlak vereminden hayatını kaybetmiştir. Müellif, bu rivâyeti Zerkeşî'nin *İntikâmu'llâh* isimli eserinden naklettiğini söylemektedir. Ayrıca yine bu eserden nakille İslâm ümmeti içerisinde üç kadının habîs ve ebedî hüsrana uğramış oldukları, bu kadınlardan birinin de Muhammed el-Cevâd'ın zevcesi Ümmü Fadl olduğu söylenmektedir.

2.1.7. Sayı 18 (12 Mart 1331/25 Mart 1915)

(s. 241-242) el-Mirsâd, Tefsîr-i Şerîf: Derginin bu bölümünde Enfal Sûresi 65-66. âyetlerin tefsiri yapılmaktadır. 16. sayıda yer alan tefsirde olduğu gibi bu sayıdaki tefsirde de yazar olarak muayyen bir şahıs ismi yer almamakta, bununla birlikte yazının sonunda "*el-Mirsâd*" ibaresi yer almaktadır.

Tefsiri yapılan âyette Hz. Peygamber'e mü'minleri cihada teşvik etmesi emredilmekte ve Müslümanlardan sabır ve sebat üzere olan yirmi kişilik bir müfrezenin iki yüz kişilik düşmana, yine Müslümanlardan sabır ve sebat üzere olan yüz kişilik bir müfrezenin de bin kişilik düşman kuvvetlerine galip geleceği ifade buyrulmaktadır. Müellif bu âyeti tefsir ederken galip olacak olan Müslüman askerlerin askerî tâlim ve terbiye hususunda donanımlı olması ve harp tatbiklerine vâkıf olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Zira Allah'ın yardımı sebeplerin

ve gerekliliklerin doğru bir sûrette yerine getirilmesine bağlıdır. Dolayısıyla savaşla ilgili her türlü tedbiri almış ve askerî gerekliliklerini yerine getirmiş olan silahlı bir birliğin muzaffer olması kaçınılmazdır. Fakat tüm bu gereklilikleri yerine getirmemiş olan bir kuvvet ise elbette mağlup olacaktır. Müellif, bu durumda yaşanan mağlubiyet ve kayıplar nedeniyle suçu kadere yüklemenin yanlış ve câhilâne bir itikat olduğunu ifade etmektedir.

İnsan savaş şartları içerisinde ve düşman saldırıları altında ye'se düşebilir ve cihad etme hususunda bıkkınlık yaşayabilir. Allah Teâlâ bu âyetle Müslümanların yükünü hafifleterek nusreti müjdelemiştir.

(s. 243-247) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlîd-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve Tercümesi: Mevâlîd-i Ehl-i Beyt'in bu bölümü üç fasıldan oluşmaktadır. Birinci fasılda on iki imamdan onuncusu olan Ali el-Hâdî'nin (ö. 254/868) hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır.

Ali el-Hâdî hicrî 214 senesi Recep ayında Medine'de dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebû Câfer"dir. Fakat o dönemki Abbâsi halifesinin isminin de Ebû Câfer (ö. 232/847) olması hasebiyle kendisine "Ebu'l-Hasen" şeklinde hitap edilmesini emretmiştir. Lakapları "Hâdî" ve "Mütevekkil"dir. "Mütevekkil" lakabı da bir sonraki halife Mütevekkil-Alellah'ın (ö. 247/861) lakabına benzediği için yaygınlaşmamıştır. Yazıda Ali el-Hâdî'nin fiziksel özelliklerinden bahsedilirken bir rivâyete göre biraz esmer, bir rivâyete göre ise beyaz tenli, orta boylu, nahif bedenli, geniş ağızlı, geniş alınlı, siyah saçlı ve güzel yüzlü olduğu zikredilmektedir. Abbâsi halifelerinden Vâsık, Mütevekkil, Müstansır ve Müstâin devirlerinde yaşamıştır. Müellif, İbn Hacer el-Heytemî'nin (ö. 974/1567) *Sava'iku'l-Muhrika* isimli eserinden nakille Ali el-Hâdî'nin babası Muhammed el-Cevâd'dan 585 hadis rivâyet ettiğini söylemektedir.

İkinci fasılda Ali el-Hâdî'nin oğlu Câfer el-Mehdî'nin hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Fasılın başlangıç kısmında Câfer el-Mehdî ile ilgili uzun uzun övgü ifadeleri kullanılmıştır. Câfer el-Mehdî hicrî 235 yılında Medine'de doğmuştur. Künyesi "Ebu'l-Hasen", lakapları ise "Mehdî" ve "Zekî"dir. Kendisinin fiziksel özelliklerinden bahsedilirken orta boylu, beyaz tenli, siyah gözlü, sık sakallı ve siyah saçlı olduğu zikredilmektedir. Ayrıca mütebessim olduğu ve konuşmasının da gayet fasih olduğu aktarılmaktadır. Abbâsi halifelerinden Mütevekkil-Alellah devrinde yaşamıştır. Hicrî 322 senesinde vefat etmiştir.

Üçüncü fasılda Câfer el-Mehdî'nin oğlu Ebu'l-Kâsım Muhammed'in hayatı ve bazı hususiyetleri aktarılmaktadır. Hicrî 254 senesinde, bir rivâyete göre ise 253 senesinde dünyaya gelmiştir. Ebu'l-Kâsım Muhammed'in fiziksel özellikleri zikredilirken orta boylu, başı büyükçe, beyaz tenli, geniş alınlı, yüzü gül pembesi rengine, geniş ağızlı, burnu orta yükseklikte ve gözü kudret kalemiyle sürme çekilmiş gibi kendinden sürmeli olduğu ifade edilmektedir. Müellif, Ebu'l-Kâsım Muhammed'in Zünnûn-ı Mısri (ö. 245/859), Bişr-i Hâfî (ö.

227/841) ve Serî es-Sakatî (ö. 251/865) gibi zâtlarla sohbet etme şerefine nâil olduğunu söylemektedir.⁵⁴ Hicrî 329 senesinde vefat etmiş ve Bakî Mezarlığına defnedilmiştir.

2.1.8. Sayı 19 (26 Mart 1331/8 Nisan 1915)

(s. 249-252) el-Mirsâd, Tefsîr-i Şerîf: Bu bölümde Şuarâ Suresi 52-62. âyetlerin tefsiri yapılmaktadır.⁵⁵ Yazar olarak muayyen bir şahıs ismi yer almamakla birlikte yazının sonunda "*el-Mirsâd*" ibaresi bulunmaktadır.

Tefsiri yapılan âyetlerde Hz. Musa'nın kavmiyle birlikte Firavun'un baskı ve zulmünden dolayı Mısır'dan çıkıp Filistin'e giderken Kızıldeniz'in yarılması hâdisesi anlatılmaktadır. Müellif, Ahmed Hüsâmeddin Efendi'den nakille Firavun'un, İsrailoğullarının kendisine boyun eğmeyeceğini ve Hz. Musa'nın yolundan ayrılmayacaklarını anladığında bu isyanların yalnızca askerî müdahale ile kontrol altına alınabileceğini düşündüğünü ifade etmektedir. Firavun bunu farketdiği vakit Hz. Musa ve İsrailoğulları Filistin'e gitmek için harekete geçmeden önce onlarla savaşacak askerler toplaması için hükmü altındaki şehirlere memurlar gönderdi. Hz. Musa süratle Akabe sahiline geldiği vakit Allah Teâlâ ona asasıyla denize vurmasını emretti ve deniz bir mucize olarak yarılarak her parçası koca bir dağ gibi oldu. İsrailoğulları da denizin karşı tarafına geçmeye başladı. Firavun ise küçümseyici bir ifadeyle İsrailoğullarının tarım, zanaat ve ticaretle uğraşan fakir ve zayıf kimseler olduğunu ve ordusuyla birlikte onları yakaladıkları vakit kimini öldüreceklerini, kimini ise esir alacaklarını söyledi. Fakat Kızıldeniz'e vardıklarında Allah Teâlâ İsrailoğullarını denizin karşı tarafına geçirdi, Firavun ve ordusunu ise denizde boğarak helak etti.

Müellif, bahsi geçen âyetlerde anlatılan kıssa bittikten sonra, tefsiri yapılan âyetler ile Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ahvâl arasında bir ilişki kurmaktadır. Buna göre, o gün Müslümanlara zulmeden Firavun'a mukâbil bugün de İngiltere Devleti bulunmaktadır. O gün Allah Teâlâ Firavun ve ordusunu nasıl helak edip Hz. Musa ve kavmini onların zulmünden kurtarmış ise bugün de sömürge idaresi altındaki Müslümanlara eziyet eden İngilizleri helak edecektir. O gün Hz. Musa'nın kutlu beraberliğinde hareket eden orduya mukâbil bugün de Hz. Muhammed'in (s.a.v) manevi desteği ve hilafet makamının kutsal gücüyle hareket eden bir İslâm ordusu bulunmaktadır. O gün Firavun ve taraftarları hangi âkıbete uğramışsa bugün Osmanlı Devleti'ni parçalamak üzere toplanan İtilaf Devletleri de aynı âkıbete uğrayacaktır.

⁵⁴ Fakat yapmış olduğumuz tetkik neticesinde bu üç zâtın da Ebu'l-Kâsım Muhammed'in doğumundan önce vefat etmiş olduklarını tespit ettik.

⁵⁵ Dergide âyet aralığı sehven 52-63 olarak yazılmıştır fakat 52-62 olması gerekmektedir.

(s. 253-255) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlid-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve Tercümesi: Bu bölümde Seyyid Abdülhâlık bin Ebi'l-Kâsım'ın hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Hicrî 270 yılında doğmuştur. Künyesi "Ebî İshak", lakapları ise "Hâdî" ve "Sâbir"dir. Uzun boylu, buğday tenli, nahif vücutlu, büyük gözlü ve siyah saçlı olduğu ifade edilmektedir.

Abdülhâlık bin Ebi'l-Kâsım son derece halim ve sekinet sahibi bir zât olarak bilinmektedir. Telif ettiği en meşhur eserin hadis ilmine dair yazmış olduğu *Melekûtü'd-Diyâr ve Zübdetü'l-Umûr* isimli eser olduğu söylenmektedir. Hicrî 355 senesinde vefat emiş ve Bakî' Mezarlığına defnedilmiştir. Müellif yazının son kısmında Abdülhâlık bin Ebi'l-Kâsım'ın bazı sözlerini ve kendisinden sâdır olan bazı kerâmetleri nakletmektedir.

(s. 255) Antere bin Şeddâd, Hamâsiyyât: Derginin bu sayıdaki son kısmında "Hamâsiyyât" başlıklı bir bölüm yer almaktadır. Hamâseti konu alan yiğitlik ve kahramanlık şiirlerine hamâsiyyât adı verilir.⁵⁶ Muallakât-ı Seb'a şairlerinden olan Antere bin Şeddâd'ın savaş ve kahramanlıkla ilgili bir manzûmesi Arapça orijinal metniyle birlikte verilmiş ve her beyit, hemen altında Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu şiirin, mevcut durum münasebetiyle yayınlandığı ifade edilmektedir.

Şiirde savaşa olan istek ve savaş ortamına duyulan özlem dile getirilmektedir. Ölümünün ve yaralanmaların yağmur gibi yağdığı savaş meydanında kahramanca mücadele etme arzusu ifade edilirken aynı zamanda bir savaş meydanı atmosferi tasvir edilmektedir. Savaşta düşmanın kanını dökmeyen kişinin şeref ve onurdan mahrum olduğu, ölse bile yas tutulmaya değer olmadığı anlatılmaktadır.

Şiir 14 beyitten oluşmakta olup aruz vezninin eski Arap şairlerinin çokça kullandığı bahirlerinden olan⁵⁷ taviil bahrinde feûlün mefâilün feûlün mefâilün kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.9. Sayı 20 (9 Nisan 1331/22 Nisan 1915)

(s. 257-259) el-Mirsâd, Tefsîr-i Şerîf: Bu bölümde Şuarâ Suresinde anlatılan Hz. Musa kıssasının tefsirine devam edilmektedir. Ayrıca ilk sayfanın sonunda yer alan dipnotta bu tefsirin Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin *Leme'âtü'l-Âfâk* isimli eserinden tercüme edildiği ifade edilmektedir.

Firavun ve ordusu Hz. Musa ve İsrailoğullarını takip ederek Kızıldeniz'e kadar geldiğinde İsrailoğulları telaşlanmış ve Firavun'un kendilerini yakalayacağını düşünmüşlerdir. Hz. Musa ise "Hayır! Eminim ki Rabbim benimledir, bana bir çıkış yolu gösterecektir."⁵⁸

⁵⁶ Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, s. 1163.

⁵⁷ İbrahim Yılmaz, "Tavîl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 40, İstanbul, TDV Yayınları, 2011, s. 183.

⁵⁸ Şuarâ Sûresi 62. Âyet.

diyerek onları teskin etmiştir. Bunun üzerine Allah Teâla Hz. Musa'ya "Asân ile denize vur!"⁵⁹ diye vahyetmiştir. Hz. Musa'nın asasını denize vurmaıyla birlikte Kızıldeniz geniş bir şekilde yarılmış, İsrailoğullarının on iki kabilesi için yol açılmıştır. Her iki yandaki sular âdeti sabit ve hareketsiz kalmış birer büyük dağ gibi görünmekteydi. Firavun'un askerleri gözleri önünde meydana gelen bu manzara karşısında dehşete düştüler. Fakat İsrailoğulları için açılan bu kurtuluş yolunun kendileri için de bir geçiş yolu olacağını düşünerek "Kaza gelince göz kör olur." sözünün fehvâsınca başlarına geleceklerden habersiz bir şekilde İsrailoğullarını arkadan takip etmeye başladılar. Allah Teâla ise onları böylelikle helaka yaklaştırmaktaydı.

Güvenilir bir rivâyete göre Firavun ve ordusu, gözlerinin önünde beliren hayalî bir ateş ile denizde açılan yol arasında kaldıklarını görmüşler ve ateşten korkarak İsrailoğullarının geçtiği yola doğru ilerlemişlerdir. Böylelikle Allah Teâla Firavun ve ordusunu denizde helak etmiş, Hz. Musa ve ona iman edenleri ise denizin karşısına selâmetle geçirmiştir. İsrailoğullarını takip eden ordunun büyük bir kısmı helak olmuş, Hz. Musa'ya iman etmesi mukadder olan bazı kişiler ise kurtulmuş ve imanlarını Hz. Musa'ya açıklamışlardır. Müellif bu kıssa üzerine, bâtıla ittiba edenlerin büyük kısmının daha ezelden mü'min olmadıklarını ve bu mahrumiyetlerinin dünyada ortaya çıktığını ifade ederek bu mucizelerin ardından gerek o dönemde hayatta olanların gerekse o hâdiseleri görmeyip yalnızca haberlerini dinleyen kimselerin bundan ibret alıp ona göre hareket etmesi gerektiğini söylemektedir.

(s. 259-264) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlîd-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve Tercümesi: Bu bölüm üç fasıldan oluşmaktadır. Birinci fasılda Seyyid Abdullah el-Kâtîm'in hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Seyyid Abdullah el-Kâtîm hicrî 341 senesinde Medine'de dünyaya gelmiştir. Fâtîmî halifelerinden Hâkim bi-emrillâh (ö. 411/1021) ve Abbâsî halifelerinden Kâdir-billâh (ö. 422/1031) zamanlarında yaşamıştır. Fiziksel özelliklerinden bahsedilirken orta boylu, geniş göğüslü, hafif esmer tenli, geniş alınlı, gözleri kendinden sürmeli, sık ve top sakallı, çok saçlı ve kalın bacaklı olduğu ifade edilmektedir. Müellif, o dönemde yaşayan önemli sûfilerden Şiblî (ö. 334/946) ve İbrahim Hadramî'nin kendisinin sohbetinde bulunmakla şereflendiğini ifade etmektedir.⁶⁰ Hicrî 395 senesinde vefat etmiş ve Mısır'da defnedilmiştir. Bu mâlumatlardan sonra seyyidin çocuklarına ve müridlerine yapmış olduğu nasihatler verilmiştir.

İkinci fasılda Seyyid Muhammed Ebû Tayyib'in hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Kendisi hicrî 365 senesinde dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebu't-Tayyib",

⁵⁹ Şuarâ Sûresi 63. Âyet.

⁶⁰ Fakat yapmış olduğumuz tetkik neticesinde İmam Şiblî'nin Seyyid Abdullah el-Kâtîm doğmadan önce vefat etmiş olduğunu tespit ettik.

lakapları ise "Habip" ve "Salih"tir. Fâtımî halifelerinden Hâkim bi-emrillâh ve Abbâsi halifelerinden Kâdir-billâh zamanlarında yaşamıştır. Fiziksel özelliklerinden bahsedilirken orta boylu, beyaz yüzlü, geniş alınlı ve nahif vücutlu olduğu ifade edilmektedir. Müellif, Abdürrezzak isimli bir zâttan nakille Muhammed Ebû Tayyib'in 400 cilt eseri olduğunu fakat Hârûn er-Reşid gibi sultanların ve devlet adamlarının Ehl-i Beyt'in ilminin nuruna tahammül edemeyip bu eserleri toplatıp hepsini yaktığını söylemektedir. Yazıda vefat yılı belirtilmemekle birlikte Recep ayı içerisinde vefat ettiği ifade edilmektedir.

Üçüncü fasılda Seyyid Abdülhâlık bin Ebu't-Tayyib'in hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Kendisi hicrî 401 senesinde dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebû Ali", lakapları ise "Nureddin" ve "Mazharî"dir. Abbâsi halifelerinden Muktedî bi-emrillâh'ın (ö. 487/1094) Bağdat'ta hüküm sürdüğü dönemde yaşamıştır. Fiziksel özelliklerinden bahsedilirken orta boylu, geniş göğüslü, yuvarlak yüzlü, esmere yakın buğday benizli, geniş alınlı, gözleri kendinden sürmeli, geniş ağızlı, ince kaşlı ve siyah saçlı olduğu ifade edilmektedir. Müellif, bu zâtın şeceresini bildiren vesikada kendisinin bir Türk hükümdarı zamanında bir muharebede şehit olduğunu belirtmektedir. Hicrî 426 senesinde vefat etmiştir. Bu mâlumatlardan sonra Seyyid'in bazı hikmetli sözlerine yer verilmiştir.

2.1.10. Sayı 21 (23 Nisan 1331/6 Mayıs 1915)

(s. 265-266) Yazar Belirtilmemiş, Zuhufu'l-Âmâl: Yazıda müellif belirtilmemiş fakat dipnotta Duhan Sûresinin bu isimdeki tefsirinden tercüme edildiği ifade edilmiştir. Yazıda, görme ve işitme duyularının ilim yolundaki önemi vurgulanmaktadır. Müellif, ilim ve marifetin bu iki duyu olmaksızın tahsil edilemeyeceğini ve ancak bu iki duyunun yardımıyla maksada ulaşılacağını ifade etmektedir. Müellife göre diğer duyular, görme ve işitme duyusunun tamamlayıcısı mesâbesindedir. İnsan, görme duyusu ile elde ettiği ilimle yerde ve gökteki her şeyin Allah'ın emrine tâbi olduğunu ve O'nun emriyle var olup yok olduğunu idrak eder. Bu idrak sayesinde Allah'ın hayat veren (Muhyî) ve öldüren (Mümît) olduğunu ve O'ndan başka ibadete layık kimse olmadığını anlar.

(s. 267-272) Yazar Belirtilmemiş, Mevlid-i Celîl-i Nebvî/23 Nîsân - Rûz-i Hızır: Yazarı belirtilmeyen bu yazıda, günümüzde "Hıdırellez" (Rûz-i Hızır) olarak bilinen günün öneminden bahsedilmektedir. Müellif, halk arasında Hz. Hızır ile Hz. İlyas'ın her yıl nisan ayının yirmi üçünde bir araya gelip görüştüğüne ve ihlas sahibi kimselerin imdâdına yetiştiğine inanılan bu günün Hz. Hızır ile bir alakasının olmadığını beyan etmektedir. Bununla birlikte, nisan ayı olması hasebiyle ilkbahar mevsiminde yeryüzünün iyiden iyiye yeşillenmesinin (ihdırâr-ı arz) bu isimlendirmede etkili olduğu görüşünün daha mâkul olduğunu ifade

etmektedir. Bir rivâyete göre ise "Hızır" isminin Hz. İlyas'ın lakabı olduğu söylenmektedir. Yazıda bu günün Circis Peygamber'e ait bir gün olarak Hristiyanlar tarafından husûsî bir gün sayıldığını ancak daha sonra kitaplarında başka bir şekle sokulduğu ve tahrif edildiği ifade edilmektedir. Müellif ayrıca bu günün doğrudan doğruya Hz. Peygamber'in vilâdet günü olduğunu söylemektedir.

(s. 272) Yazar Belirtilmemiş, Gâzîlik: Bu yazı, Çanakkale zaferi münâsebetiyle dönemin padişahı Sultan Reşad'a gazilik ünvanının verilmesini konu edinmektedir. Dünya Müslümanlarının ancak hilafet makamının muhafazasıyla varlığını sürdürebileceği ve Müslümanların bu manevi bağ ile yekvücut olarak çalıştıkları ifade edilmektedir. Yazı, Osmanlı ordusunun zaferlerinin devamı ve düşman ordularının mağlubiyeti için dua ile sonlanmaktadır.

2.1.11. Sayı 22 (7 Mayıs 1331/20 Mayıs 1915)

(s. 273-275) Yazar Belirtilmemiş, Tefsîr-i Şerîf: Bu bölümde Hz. Peygamber'e Mekke'de nâzil olan Beled Sûresinin tefsirine bir mukaddime kaleme alınmıştır. Müellif, bir memleketin ilmî, fikrî, ahlakî ve sînâî mânâda gelişebilmesi ve kalkınabilmesi için maddî servetin ve dinî değerlerin önemini vurgulamaktadır. Buna göre maddî zenginlik ve ahlakî erdemler bir ülkenin terakkisi için birbirini tamamlayan iki temel unsurdur. Dinin muhafazası için maddî/servet gücü gerekli olduğu gibi, servetin muhafazası için de cemiyetin dinî ve ahlakî değerlerle kuşanması gereklidir. Müellif, bir memleketin işlerinin Beled Sûresinde bulunan yirmi ilkenin hükümlerine ittibâ etmekle yoluna gireceğini ifade etmektedir.

(s. 275-278) Yazar Belirtilmemiş, Zuhufu'l-Âmâl: Bir önceki sayıda yayınlanan Zuhufu'l-Âmâl isimli makalenin devamıdır.

(s. 278-280) Yazar Belirtilmemiş, Mevâlid-i Ehl-i Beyt'n-Nübüvve Tercümesi: Bu bölümde, 20. sayının Mevâlid-i Ehl-i Beyt bu bölümünde hayatı anlatılan Seyyid Abdülhâlık bin Ebu't-Tayyib'in bazı hikmetli sözlerine yer verilmiştir. Sonrasında ise yeni bir fasıl açılmış ve Hasan bin Zeynel Âbidîn'in hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmıştır. Kendileri hicrî 447 senesinde dünyaya gelmiştir. Lakabı "Abdürrezzak" ve "Salih Suhûrî"dir. Fâtımî halifelerinden Müstansır-billâh (ö. 487/1094) döneminde yaşamıştır. Abdülkâdir Geylânî (ö. 561/1166), Yusuf-ı Hemedânî (ö. 535/1140) ve Hammâd bin Müslim Debbâs (ö. 525/1131) gibi büyük zâtların, Hasan bin Zeynel Âbidîn ile arkadaş olmakla şerefli olduğu ifade edilmektedir. Sun'î bir hilafet davası tartışması hengâmında hicrî 510 senesinde vefat etmiştir.

İkinci fasılda İbn Abdülhâlık Zeynel Âbidîn Ali'nin hayatı ve bazı hususiyetleri anlatılmaktadır. Hicrî 425 senesinde dünyaya gelmiştir. Künyesi "Ebû Yusuf" ve "Meknî", lakabı ise "Zeynel Âbidîn"dir. Fiziksel özelliklerinden bahsedilirken uzuna yakın orta boylu,

geniş omuzlu, iri gözlü, geniş alınlı ve daima mütebessim olduğu ifade edilmektedir. Yazıda Zeynel Âbidîn Ali'nin dokuz dil bildiği de zikredilmektedir. Abbâsi halifelerinden K im bi-emrillâh ( . 467/1075) ve Mukted  bi-emrillâh'ın döneminde yaşamıştır. Hicrî 468 senesinde vefat etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EL-MİRSÂD DERGİSİ'NİN 12-22. SAYILARININ METNİ

Tez çalışmamızın asıl kısmını oluşturan bu bölümde *el-Mirsâd* dergisinin 12-22. sayılarının çeviri yazı metni yer almaktadır. Derginin çeviri yazı metni oluşturulurken iki nüshadan yararlanılmıştır. Bunlardan birincisi İLEM'in (İlmi Etüdler Derneği) İslamcı Dergiler Projesi isimli internet sitesinde⁶¹ yer alan nüsha, ikincisi ise İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi) Kütüphanesi Osmanlıca Süreli Yayınlar veri tabanında bulunan D00596 demirbaş numaralı nüshadır. İki nüsha arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Metni hazırlarken takip ettiğimiz usul ile ilgili bilgiler verildikten sonra çeviri yazı metnine yer verilecektir.

3.1. Çeviri Yazı Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Usul

1. Dergi metninin Latin harfli Türk alfabesine aktarımında transliterasyon⁶² (hafif transkripsiyon) uygulanmıştır.

2. Uzun ünlüler şapka ile â, û, î şeklinde gösterilmiştir: *muhtevâ, vürûd, celîl* vb.

3. (◌) Hemze harfi (◌) işaretiyle gösterilmiştir: *sâ'ir, regâ'ib, fâ'ide* vb.

4. (◌) Ayn harfi (◌) işaretiyle gösterilmiştir: *âbid, 'adem, 'asker* vb.

5. Kelimelerin orijinal sesleri korunmuştur. B-p, c-ç, t-d harflerinde ses değişimi dikkate alınmamıştır: *istibdâd, intihâb, kitâb* vb.

6. Zarf fiil ekleri sert sesle yazılmıştır: *gidip, olmayıp, edip* vb.

7. Metnin orijinalinde ünsüz sertleşmesine yer verilmediğinden bu kelimeler aynen yazılmıştır: *gelmişdir, etmişdir, yetiştirmek* vb.

8. Arapça isim ve sıfat tamlamaları örnekte olduğu gibi yazılmıştır: *şedidü'l-kuvve*.

9. Farsça isim ve sıfat tamlamalarındaki izafet kesresi kısa çizgi (-) ile gösterilmiştir: *seyyid-i kerîm, leyle-i kadir, düvel-i mu'azzama* vb.

10. Arapça bazı kelimelerin başındaki harf-i târif, kısa çizgiyle (-) ayrılarak yazılmıştır: *el-Asgar, el-Kâzım* vb.

11. Metinde bulunan âyet ve hadisler Arapça yazılmış, bunların tam hâli ve kaynakları dipnotta verilmiştir. Âyet mealleri yazılırken *Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Yolu Meali* esas alınmıştır.

⁶¹ İslamcı Dergiler Projesi, "*el-Mirsad*" (Erişim 15 Nisan 2024).

⁶² Transliterasyon, bir metnin okunuşları dikkate alınmadan farklı bir alfabeye harf harf yazılmasını ifade eder.

12. Metinde âyetin bir kısmı alınmış ise dipnotta âyet mealinin tamamı verilmiş, ilgili yer ise kalın puntıyla yazılmıştır.

13. Derginin şekil özelliklerine sadık kalınmış, süslemeler aynı şekilde verilmiştir.

14. Okunamayan kelimelerin yerine orijinal metindeki resmi yerleştirilmiştir.

3.2. el-Mirsâd Dergisinin 12-22. Sayılarının Çeviri Yazı Metni

Derginin 12-22. sayılarının hafif transkripsiyonlu metni, dergideki sayfa düzenine bağlı olarak hazırlanmıştır.

‘Aded: 12

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

el-Mirsâd	Berât-ı Sa‘âdet-i Gâyât Münâsebetiyle
Menâkıb-ı Seyyidünâ Hüseyin ibn ‘Ali radiyallâhu ‘anhümâ ve Menâkıb-ı Seyyidünâ İmâm Muhammed el-Bâkır ve Menâkıb-ı Seyyidünâ İmâm Ca‘fer es-Sâdık radiyallâhu ‘anhüm	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve ‘Arapça Metni
Menâkıb-ı Seyyidünâ İmâm el-Hüseyin radiyallâhu ‘anh	Mevâlîd Tercümesi
Tanzîm-i Hayât Husûsunda Mu‘tenâ Destûr ve Hikemiyâtı Câmi‘dir	Edvâr-ı ‘Âlem - Me‘âz-ı Cismânî

Nüshası 50 Paradır.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 15 Şa‘bânü’l-Mu‘azzam 1332 Perşembe 26 Hazîrân 1330 ‘Aded: 12

Leyle-i Berât münâsebetiyle

Esta‘îzu billâh

حَمْدُ (1) وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ (2) إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ (3) فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ (4) 63

Sadekallâhu’l-‘azîm

Nazm-ı celîlinde vâki‘ olan leyâlî-i mübâreke leyle-i kadir ve leyle-i berât gibi gecelerdir. Leyle-i kadir: Ramazân-ı şerîfin ‘aşr-ı âhirinde olarak yirmi üçünden yirmi yedisine kadar olan vitr günlerinde olduğu icmâ‘-ı ümmetle sâbitdir.

Leyle-i berât dahi bi’l-ittifâk şa‘bân-ı şerîfin on beşinci gecesidir. Ümmet-i Muhammed ‘aleyhisselâm Cenâb-ı Hakk’ın lütfunu kendi üzerine celb ile nüzûlüne müterassıd olduğu gibi bu gecelerde dînî ve dünyevî sa‘âdetlere nâ‘iliyyet mülâhazasıyla bir hayr-ı ‘azîme müterakkıb ve muntazır olurlar. O geceleri ‘âbid ve zâhid olan herkes kendi istitâ‘ati dâhilinde ihyâ eder. Allâhu Te‘âlâ hazretleri herkesin feyzini niyeti nisbetinde hayrı ile müzdâd buyursun. (حَمْدُ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ) deki fazl-ı tekvîni risâlete muvâfık olmazsa berât olamaz. Zîrâ insânın a‘zâsında her merkûz olan istitâ‘at ve emre îkâd her birerlerinin zuhûrunu iktizâ eden hâlet; o ‘atâlet ve belâhetden bir vesîkadır. ‘Atâlet ve belâhet insânı bir

⁶³ Hâ-mîm. Aydınlatan kitaba yemin olsun! Biz onu mübarek bir gecede indirdik; biz daima uyarmaktayız. O gecede bizim katımızdan bir emirle hüküm ve hikmet konusu olan bütün işler ayrılır. (Duhân Suresi 1-4. âyet)

çok menâfi‘ ve sa‘âdetden uzaklaştırır. Bir kimse kulağıyla işittiği bir şey’in mülâhazasında ta‘zîm ile yâhud haşyet ile o şey’i istikbâl eder.

Ne vakit o mesmû‘u gözüyle mübsirât cümlesinde görürse basîret ile gördüğü, sem‘den hâsıl olan dehşet ve vahşeti ref‘ için berâtdır, vesîkadır. Bir kimsenin zihninde, fikrinde yakîn hâsıl ettiği bir şey’i ânî bir haysiyetde herkes tahrîf ve tağyîre sa‘y ve kûşîş etse de zandan ‘ârî olan onun ‘ilm-i mevsûku kendisince berâtdır.

Risâlete muvâfık bir fazl-ı tekvînî nitekim namazda her bir ‘uzvumuzun göstermiş olduğu bir hey‘et-i mecmû‘ası namâzda olduğumuza delâlet etmek üzere bir gayrın nazarına berât ve vesîkadır. Kezâlik ma‘nâ cihetinde huzûr, salâtta huşû‘ ve hudû‘ kalb-i selîmin makâmı nisbetinde tecellî ve zuhûr eder. Ve ne namazın kabûlüne ve ne de ‘adem-i kabûlüne vesîka olabilir. Ammâ zâhirde musallînin erkân-ı ma‘lûme ve evzâ‘-ı mahsûsa ile namazda bulunmaklığı gayrın nazarında o adamın namâzda olduğuna bir vesîka ve berâtdır. O adam namâzı ifsâd eden selâm ve kelâm gibi şeylerden mahfûzdur. Bu erkân-ı ma‘lûme ve evzâ‘-ı mahsûsanın gayrı olan sâde huşû‘ ile istimrâr-ı evkât eden kimsenin hakîkati erkân-ı mezvû‘aya mukârin olmadıkça namâzdan ‘addolunmaz. Kalb-i vâhîden zuhûr eden her hâl berât değildir. Fazl-ı tekvînî ya‘nî cemî‘-i cevârihi ve hayâtı mahfûz olarak bilâ-irâde ve lâ-ıztırâb ayak üzerinde hareketsiz kâ‘im olmanın adına istiğrâk derler.

Kitâb-ı Mübîn nedir? İnsânın bu fazl-ı tekvînîyi mebd’ü’l-feyyâzdan ahz-i feyz ederek mecrâlarında feyzin cereyânına mâni‘ olmayan bir şeydir. O zamân hicâb olursa Kitâb-ı Mübîn olmaz. Nisyân gibi yâhud zâhirde bir ‘ârızanın haylûleti gibi meselâ güzel yazı yazan bir kâtibin irtikâb ettiği sirkatten dolayı hadden eli kat‘ olunursa onun yazısı mübîn değildir. Böyle bir kâtib kendinin kâtibliğini mübîn olacak o kuvveti îzâh etmeye muktedir olamaz.

"إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ" Biz ‘azîmü’s-şân ba‘zı esbâb ve âlâtın muvâfakatiyle onun ma‘nâsında, hakîkatinde merkûz olan o kitâbeti; sa‘y ve gayreti nisbetinde cevârihlerine inzâl ederiz.

"فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ" Leyle-i mübâreke burada insânın ma‘lûmât-ı tasavvuriyyesinin mâverâsında olan bir mechûlât-ı tasavvuriyyeden ‘ibârettir. İşte bu ma‘lûmât-ı tasavvuriyyedir ki ona fazl-ı tekvînî diyoruz. Her bir ‘uzvun müsta‘id olduğu şey’in gâyetine vusûl ve o ‘uzvu o şey ile, o ‘ilim ile, o san‘at ile mübârek etmek demektir. Bir garip san‘at sâhibi; esbâb ve âlâtın husûlû ‘indinde o san‘atın zuhûruna mazhar olan eli

bir kimsenin yedinde bulunan vesîkadır. İctimâ’-ı ümmet huccet-i kâtî’adır. Bunun için leyle-i berât, leyle-i kadir, leyle-i mi’râc ve emsâlinin ihyâsında sevâb olacağına ümmetin ittifâk etmesi işte bunları vücûb-ı ‘âdî hükmüne idhâl etmiştir. Ve kendileri için de bir berât-ı mevsûkadır.

“Her geceyi Kadir bil, her geçeni Hızır bil.”

Berât, bir şey’in husûlü için izdihâmdan muhâfaza olunmasına da denir. Halkın muhâceme ve istiklâliyet ile ona mutasarrıf olması berâttir. Bu berât, hayât ma’nâsına olduğu takdirde civâr-ı hadde fazl-ı tekvînîyi mâ-halk lehinde nisbet-i mahsûsa ile vuzûhî ve âşikâr olmasıdır ki burada kendisine irsâl olunan bir neş’e o şeyde mu’attal olmadıkça fazl-ı tekvînîyi irâ’e etmeye müsta’id olur, el ve ayak ve cevârih gibi. Bunlar bir sademât ile hucb ve izdihâma musâdık olmazsa kendilerine irsâl olunan kuvve-i ma’neviyyenin kesbi miktârı berâtdir. Meselâ, yürümeye müsta’id olan bir ayak câmi’-i şerîfe gitmezse ne işe yarar? Zîrâ insân, bu berât ile mümtâz olur.

"إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ" Gerek tekvînde ve gerek melekûtta olan bu fazl-ı tekvînî sa’y ve kûşîş etmeksizin bir zulûmât-ı ‘amîka içinde o kula tevdî’ olunmuştur. Bu mevdû’a, ‘abdin sa’y ve kûşîş ile ‘âlem-i a’lâdan melekûtiyet-i süflâya nüzûl edilir. Müsta’id olduğu kuvve-i kudsiyyeden ziyâde bir şey’e dest-res olmaz.

"إِنَّا كُنَّا" Biz ancak tekvînde onu isti’dâdı nisbetinde inzâl etmişizdir. İşte bu ’ömr-i insân hâl-i hayâtında kendine vürûd eden cemî’ emir ile mahkûmdur. Bir kimse hidâyet olunursa o kendi nefesine ‘â’id olduğu gibi dalâlet de şahsına mahsûsdur. Ba’zı umûr-ı müte’addiyye gayrıya tecâvüz ederse de o bir ma’lûmât-ı ‘umûmiyyeye müteveccih olduğundan o şeyde o ‘abdin sıdkıyla hükmolunur. Onun için bunu tasdîk eder bir vesîka, bir berât diğerinin şuhûduyla muvâzene olunursa huccet-i vesîka zuhûrda kifâyet eder. Meselâ bir kimse ra’yü’l-‘ayn gördüğü şey’i isbât ettiğinde ma’lûmât-ı ‘umûmiyyeye mukâbil olduğundan diğer şahıs da onu te’kîd ve tevsîk ederse o emir hakîkatte o şey’in vücûdunu ve ‘ademini tefrîk eder bir hükümdür.

Hadd-i şehâdet ikidir yâhud dördtür. Eğer bir şahsın ‘avârız-ı zâtiyyesine ta’alluk ederse, ona iki şahit kifâyet eder. ‘İzzet-i nefesine ta’alluk eden umûrda

elbette dört şâhidin vücûdu lâzımdır. İkisi fi‘lin vukû‘unu bi-hasebi’z-zâhir mukâbele eder ve ikisi de o kimsenin nefsinin şerîfesi üzerine o fitneyi ityâna vesîka olur. Bu iki taraftan mu‘âyene ve müşâhede olunan bi-hasebi’s-sûretidir, bi-hasebi’l-ma‘nâ değildir. İşte o kimse bu fark olunan bu emir ile mahkûm olur. Ve bunun üzerine hudûd-ı şer‘iyyenin ikâmesi lâzım gelir.

İnsânın ma‘nâ ile sûreti meyânında olan emir, kezâlik bu ‘ömrünün içinde vürûd ve ‘adem-i vürûduna mevsûkan mahkûm olur. Meselâ, müsta‘id olduğu etvâr ve ahvâliyle bir ‘abd, mushafı ma‘nâdan zâhire ve zâhirden ma‘nâya ‘aks ve ilkâ etmesi ile bu iki emir beyninde vâki‘ olan bir nisbete hâfız denir. Ve bu hıfz nisbetiyle mahkûm olur. Zekât, salât, hac mecmû‘unun vürûdu ânında ityânı ve izhârı kulluk irâdesiyle husûle getirmeye mesâğ olduğundan bu kuvveti ityân etmesi o zâta berâtdir.

Bir kimse Ramazân-ı şerîfde farz olan orucu tutmayarak cemâ‘at-i müslimînin içinde ekl ve şûrbden imsâk etmezse bu isti‘dâdında olan iktidârı nefsin mücâhedesine sarf edip Allâh’ın emrini icrâya ve ityâna teşebbüs etmesiyle mu‘âhaze olunması için berâtdir. Buraya kadar sâde umûr-ı ma‘neviyyeye müte‘allık olan berâtı zikrettik. Biraz da umûr-ı mâddiyyeye müte‘allık olanından bahsedelim.

İnsânın iktidârına vedî‘a olup fi‘li yed-i ihtiyârına tevdi‘ olunan umûrun ityânı onun eline bir berâtdir. Meselâ bir san‘atkârın san‘at ile kesb-i erzâk etmesi ve bir tüccârın bey‘ ve şirâ ile nafaka-i ‘iyâlini tahsîl eylemesi ve zürrâ‘ın zirâ‘at ile i‘âşesi üzerine vâcip olanların ma‘îşetini te‘mîn için onların mecmû‘unun ellerinde olan bu iktidâr berâtidir. Mahalline sarf olunmazsa mu‘âhaze kendi kesbiyledir. Allâh Te‘âlâ kullarına zulmetmez.

Umûr ve husûsu toprak ile meşgûl olmaktan ‘ibâret olan kimseye toprak her vakit için müsâ‘id olamaz. Yağmur ve kar gibi şeyler insâna o işin ityânına karşı mâni‘ ve müzâhim olur. Toprağa dâ‘ir kazma ve çapa bulamazsa kesbine hâ‘il ve müzâhim olan bu müsâdemâtdan elinde berât ya’nî ırgatlık yâhud eskicilik bu kimseye bir başka tarîk ile nafakasının kesbini tefahhus etmesine ve diğer bir berâtın vücûduna hâ‘il olamaz ‘acz ve inkıbâzı dâhilinde ona başka bir müsâ‘ade verilmekliği ‘ömründe Allâh’ın kendisine ihsân etmiş olduğu bir bereketdir.

el-Mirsâd

- On Birinci Nûshadan Mâ Ba‘d -

مواليد اهل بيت النبوة

فصل

- في ذكر مناقب سيدنا الحسين بن علي بن ابي طالب رضي الله عنه -

والدته فاطمة بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم. ولد الحسين رضي الله عنه بالمدينة بخمس خلون من شعبان سنة اربع من الهجرة وكانت امه علقت به بعد ان ولدت اخاه الحسن بخمسين ليلة وهكذا صح النقل في ذلك وحنكه رسول الله صلى الله عليه وسلم بريقه واذن في أذنه وتفل في فمه و دعا له وسماه حسيناً يوم السابع وعق عنه بكبش وقال لامه احلقي رأسه وتصدقي بزنة شعره فضة كما فعلت بأخيه الحسن وكنيته ابو عبد الله لاغير والقباه الرشيد والطيب والزكي والوفي والسيد والمبارك والتابع لمرضاة الله والسبط والاشهر الزكي واعلاها مالقبه جده السيد والسبط وكان الحسين اشبه الخلق بالنبي عليه السلام من سرته إلى ركبته كاتبه يحيى بن الحكم وبوابه اسعد الهجري و نقش خاتمه لكل اجل كتاب و معاصره يزيد بن معاوية و معاوية بن ابي سفيان ومروياته من احاديث ثمانية روى عن جعفر الصادق بن محمد قال اسطرع الحسن والحسين بين يدي رسول الله فقال ايها الحسن فقالت يا رسول الله تستهز الكبير على الصغير . فقال هذا جبريل يقول ايها الحسين خذ الحسن. روت أم الفضل ابن عباس قالت دخلت على رسول الله فقلت له اني رأيت البارحة حلماً منكراً. قال وما هو قالت رأيت كأن قطعة من جسدك قطعت فوضعت في حجري. فقال رسول الله خيراً رأيت تلد فاطمة غلاماً يكون في حجري فولدت فاطمة الحسين قالت فكان في حجري بعد الهجرة اربع سنة (٤) رضى الله عنهم. وروى الحافظ عبد العزيز الجنازدي في كتابه معالم العترة مرفوعاً الى الاصبع ابن بتاتة عن علي رضي الله عنه. أنه قال اتينا مع علي في سفرة فمررنا بأرض كربلاء. فقال علي ها هنا مناخ ركا بهم وموضع رحالهم ومهراق دمائهم فئة من امة محمد يغفلون في هذه العرصة تبكي عليهم السماء والأرض. روى البغوي بسنده برفعه الى ام سلمة أنها قالت كان جبرائيل عند النبي عليها السلام والحسين معي فغفلت عنه فذهب الى النبي واخذه النبي وجعله على فخذه فقال له جبرائيل اتجبه يا محمد قال نعم اولادنا اكبادنا قال ان امتك ستقتله وان شئت لأريتك تربة الأرض التي يقتل بها ثم بسط جناحه الى الأرض واره، ارضا يقال له كربلاء تربة حمراء بطف العراق كان عمره سبعا وخمسين عاماً.

وروى البخاري والترمذي برفعه الى ابن عمر انه سأله رجل عن دم البعوضة، فقال له ممن انت فقال رجل من اهل العراق . فقال انظروا الى هذا يسألني عن دم البعوضة وقد قتلوا ابن رسول الله صلى الله عليه وسلم ، وسمعت النبي عليه السلام يقول هما ريحائني كان صفته اشبه الخلق بالتي عليه السلام من السرة إلى ركبته واشبه الخلق من السرة الى رأسه بعلي رضي الله عنه. كان رضي الله عنه بدينا اسمر اللون معتدل القامة قريب الى المربع ادبح العينين وقيل اشهل واسع الجبهة عريض الصدر ضخيم الكراديس سائل الاطراف مضلع الفم عظيم العينين سهل الخدين وقيل لونه لون القمح شديد البطش سليم الصدر سواد الشعر شهد رضي الله عنه في أرض كربلاء في سنة احدى وستين عاما بعد الهجرة في عاشر محرم وكان في كربلاء مشهده ويزور الناس مشهد الحسين ومهراق دمه و اولاده قال صاحب الارشاد اولاد الحسين بن علي سنة علي ابن الحسين الاسغر وعلي بن الحسين الاكبر قتل مع ابيه في الطف وامه ليلى بنت مرة الثقفي وجعفر بن الحسين وامه قضاة مات في حيات ابيه ولا نسل له و عبد الله بن الحسين قتل مع ابيه صغيراً وسكينة بنت الحسين امها رباب بنت امرئ القيس وفاطمة أمها ام اسحق بنت طلحة بن عبيد الله والذي اعقب منهم علي الاصغر امه شاه زنان بنت يزد جرد وزعم أنه على الأكبر وعاش مع جده ستة (٦ سنة) ومع ابيه ستة وثلاثين (٢٦) وتشخصه سورة الاخلاص.

فصل

- في ذكر مناقب سيدنا علي زين العابدين بن حسين بن علي رضي الله عنهم -

كانت امه سلافه ولقها شاه زنان ولد رضي الله عنه بالمدينة يوم الخميس خامس شعبان سنة ثمان وثلاثين في أيام جده علي بن ابي طالب رضي الله عنه. قيل وفات جده بسنتين وكنيته المشهورة ابو الحسن و قيل ابو محمد وقيل ابوبكر اشهرها زين العابدين والسيد والزكي والأمين و ذو التفات وتلقى عليه كلمة الوجود اربع وثلاثين وكان عمره مع ابيه ثمان وثلاثين ومع جده اربع كان صفته قصير القامة نحيف البدن اسمر اللون اقرب الى القصير كثير البكاء ولا يشتغل بامور الدنيا و اهلها. بسيم الوجه فصيح اللسان كان كاتبه فرزدق وبوابه ابو الحيلة و نقش خاتمه (وما توفيقى الا بالله) ومطلع حياته في معاصره من الملوك الاموية مروان وعبد الملك ووليد وابنه. و تشخصه سورة النصر قال في الشجرة الطوي متى تشخص الولي بسورة من سور القرآن وهو قطب زمانه على وفق ما يتشخص منه مشتملا على أحواله واحوال زمانه.

كان زين العابدين مع ابيه بكر بلاء مريضاً نائماً على فراشه فلم يقتل ، قال ابن عمر هو الصحيح يروى الحديث عن ابيه وهمه الحسن وجابر وابن عباس والمسورة ابن عزمة وأبي هريرة وصفية وعائشة وأم سلمة امهات المؤمنين قال زهري وابن عيينة ما رأينا قريشاً الفضل منه، قال زهري ما رأيت احداً افقه منه، قال ابن المسيب ما رأيت أروع منه وعن طاوس قال ودخلت الحجر في **أنيل** فاذا علي بن الحسين دخل فقام يصلى ماشاء الله ثم سجد سجدة فاطالها فقال رجل صالح من بيت النبوة لاصغين اليه فسمعتة يقول عبيدك برضائك مسكينك بغنائك سائلك بفنائك فقيرك بغنائك قال طاوس والله ما طلبت ودعوت بهن في كرب الأفرج الله عني.

يروى انه مرض فدخل عليه جماعة من الصحابة يعودونه فقالوا كيف اصبحت يا ابن رسول الله فدتك انفسنا في عافية والله المحمود على ذلك فكيف اصبحت جميعاً قالوا اصبحتنا والله لك يا ابن رسول الله محبين وادين فقال لهم من احبنا لله اسكنه الله في ظل ظليل يوم القيمة يوم لا ظل الا ظله ومن احبنا يريد مكافئتنا كافاه الله عنا الجنة ومن احبنا لعرض الدنيا أتاه الله رزقه من حيث لا يحتسب قال سفيان اراد علي بن الحسين الحج أنفدت اخته سكينه الف درهم فخلقوه بها بظهر الحرة فلما نزل فرقها على المساكين ومناقبه كثيرة.

توفي رضى الله عنه في ثاني عشر المحرم سنة أربع وتسعين من الهجرة كان عمره آنذاك سبعا وخمسين قال ابن الصباغ المالكي المكي يقال انه مات مسموماً والذي سممه الوليد بن عبد الملك ودفن بالبقيع في القبر الذي دفن فيه عمه الحسن بن علي في القبة التي فيها العباس بن عبد المطلب رضى الله عنهم.

وكانت أولاده خمسة عشر ولداً ما بين الذكر والانثى منهم احد عشر ذكراً واربعة بنات وهم محمد الباقر و امه ام عبد الله بنت حسن بن علي وزيد و عمر و كانت أمهما ام ولد وعبد الله والحسن والحسين كانت أمهم ام ولد وفاطمة وعليه وام كلثوم وكانت أمهم ام ولد والحسين الاصغر وعبد الرحمن وسليمان كانت أمهم ام ولد كان أسغر ولد علي بن حسين علي وخديجة كانت أمهما ام ولد.

وصى بنيه قال يا اولادي عليكم ذكر آباءكم وامهاتكم بالكتابة وهذه خص لكم ومن بعدكم من ذرياتكم ذرياتكم الصالحة.

فصل

- في ذكر مناقب سيدنا محمد الباقر بن علي زين العابدين بن حسين -

ابن علي بن ابى طالب كرم الله وجههما كانت ام محمد الباقر ام عبد الله بنت الحسن

بن علي فهو هاشمي من هاشميين علوى من علويين محمدي من محمديين ولد محمد الباقر بالمدينة في ثالث صفر سنة سبع وخمسين قبل قتل جده بثلاث سنين وكنيته أبو جعفر والقابه كثيرة الباقي والشاكر و الهادي والقانع والأشهر الباقر. كان صفته أسمر معتدل القامة عريض الصدر مكحول العينين. وفي الشجرة الطوبى ادعج العينين ضليع الفم ازج الحجبين واسع الجبهة اقنى الأنف افلج الاسنان بسم الوجه فصيح اللسان.

وتلقى عليه كلمة الوجود تسع عشر كان عالماً متبحراً في العلوم. وكتبه الكميت والسيد المحمري وبوابه جابر الجعفي و نقش خاتمه (رب لا تذرني فردا) ومطلع حياته من الملوك الأموية الوليد واولاده يزيد و ابراهيم، ومظهره من أسماء الصفات اسم اللطيف جامع للنفوس الكلية المملكونية في حجر ربوبية هو المجيد. توفي ابو جعفر محمد الباقر في سنة سبع عشرة و مائة. وكان عمره ثلاثا وستين سنة وقيل ثمان وخمسين سنة و وصى ان يكفن في قميصه الذي يصلى فيه. كان عمره مع ابيه سبعة وثلاثين و مع جده حسين اربع سنين. وفي در الاصداف مات مسموما كابيه ودفن بقية العباس بالبقيع. عن ابنه جعفر الصادق قال كنت عند ابي في اليوم الذي قبض فيه فإوساني بأشياء في غسله وتكفينه ودفنه ودخول القبر قال فقلت يا ابت والله ما رأيته مذ شكت احسن منك اليوم ولا ارى عليك أثر الموت فقال يا بني اما سمعت على بن حسين من وراء الجدار يقول يا محمد عجل. واولاده رضى الله عنه ستة وقيل سبعة وهم ابو عبد الله جعفر الصادق وعبد الله أمهم فروة ابنة قاسم بن محمد بن ابو بكر الصديق رضى الله عنهم و ابراهيم وعبد الله وأمهم ام حكم بنت اسد بن المغيرة الثقفية وعلي وزينب وأمهم أم ولد. وتشخصه سورة النصر. وفي الشجرة الطوبى الكوثرى روى عن زبير بن محمد بن مسلم المكي قال كنا عند جابر بن عبد الله فأتاه علي بن الحسين ومعه ابنه محمد الباقر وهو صبي فقال علي لابنه وهو صبي قبل رأس عمك فدنا محمد من جابر فقبل رأسه فقال جار من هذا وكان قد كف بصره فقال له علي ابن الحسين هذا ابن محمد فضمه جابر اليه فقال يا محمد محمد رسول الله يقرؤك السلام. فقالوا كيف ذلك يا ابا عبد الله قال كنت عند رسول الله والحسين في حجره وهو يلاعبه فقال يا جابر يولد لابن الحسين ابن يقال له علي فاذا كان يوم القيمة فينادي المنادي ليقيم سيد العابدين فيقوم علي بن الحسين وولد لعلي من الحسين ابن يقال له محمد يا جابر ان ادركته فاقرأه مني السلام وان لاقيته فاعلم ان بقائك بعد قليل فلم يعيش جابر رضى الله عنهم الا ثلاثة ايام وقيل ثلاثة اشهر عن جعفر الصادق قال كان ابي في مجلس عام ذات يوم اذا طرق برأسه إلى الأرض ثم رفعه فقال يا قوم **سيف** اتم اذا جائكم رجل يدخل عليكم مدينتكم هذه في اربعة آلاف حتى يستعرضكم على السيف ثلاثة ايام متوالية فيقتل مقاتلكم

وتلقون منه بلاء لا تقدرون عليه ولا على دفعه وذلك من قابل فخذروا حذرکم . واعلموا ان الذي قلت لكم هو كائن لا بد منه فلم يلتفت اهل المدينة إلى كلامه وقالوا لا يكون هذا ابدا فلما كان من قابل تحمل ابو جعفر من المدينة بعياله وذهب الى البان وكان معه جماعة من قريش فلما وصلوا جاء اليها نافع بن ازرق فدخلها في اربعة آلاف واستباحها ثلاثة ايام وقتل فيها خلقا كثيرا لا يحصون وكان الأمر كما قال . قال ابو العون اول من توطن في البان الباقر رضى الله عنه ومكث فيها عشرين سنة ثم حج في سنة أحد عشر ومائة ثم حج وبعده جاور رحمه الله في المدينة سنة عام قنات ودفن في البقيع وبعد ذلك يكون البان ملاذ سادات كلا على رحمة الله عليهم اجمعين.

فصل

- في ذكر سيدنا جعفر الصادق بن محمد بن علي زين العابدين ابن الحسين -

ابن علي رضى الله عنهم كانت امه ام فروة بنت قاسم بن محمد بن ابي بكر الصديق رضى الله عنهم وام القاسم اسماء بنت عبد الرحمن بن ابي بكر ولد بالمدينة سنة ثمانين من الهجرة وقيل ثلاث وثمانين . وكنيته أبو عبد الله وقيل ابو اسماعيل والقباه ثلاثة الصادق والفاضل والطاهر واشهرها الصادق كان صفته متعدلا آدم اللون ادعج العينين الكث اقنى الانف ازج الحاجين عريض الصدر طويل الزند اسود الشعر وكتبه السيد الحميري وبوابه المفضل بن عمرو نقش خاتمه (ما شاء الله لاقوة الى بالله استغفر الله) ومطلع حياته في معاصره من الملوك ابو جعفر المنصور ، ومناقبه كثيرة لا يكاد ان تحصى روى عنه الحديث جماعة من اعيان الأئمة واعلامهم كيحيى بن سعيد وابن جريج . ومالك ابن انس والثوري وابن عينة وابي حنيفة وابي ايوب السجستاني وغيرهم وسنده قال سفيان يا جعفر الصادق حدثني حديثا اسمعه منك واقوم فقال حدثني ابي عن جدي عن ابيه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من انعم الله عليه نعمة فليحمد الله ومن استبطأ الرزق فليستغفر الله ومن حزنه امر فليقل لاحول ولاقوة الا بالله العلي العظيم فلما قام السفيان قال جعفر خذها يا سفيان ثلاثا و اى ثلاث قال ابن الصباغ مات جعفر الصادق ابن محمد سنة ثمان واربعين ومائة في شوال وقيل عمره ثمانين سنة وتلقى عليه كلمة الوجود ثلث وعشرين كان عمره رضى الله عنه ثمان وستين سنة يقال انه مات مسموما في ايام المنصور دفن بالبقيع في القبر الذي دفن فيه أبوه وجده وعم جده فله دره من قبر ما أكرمه واشرفه وكان عمره مع جده اربع عشر كان مظهره الحسيب ومع ابيه سبعة واربعون وتشخصه سورة الكوثر وكان حكمه مع المعاصر لكم دينكم ولى دين . وله من الأولاد سبعة سنة منها ذكور وواحدة بنت

وهم اسماعيل مات قبل ابيه جعفر الصادق ومحمد وعلي واسحق وعبد الله وموسى الكاظم والبنت اسمها فروة وقيل خمس اسقط منها اسحق والبن وقيل اسم البنت عايشة والفروة لقيها وعائشة قدست اسرارها من الجملين اهل الحديث والارشاد تروى الحديث من وراء الحجاب قال قدس سره لعلامه نافذ يا نافذ اذا كتبت كتابا في صاحبك فاردت ان تجنحها التي تريد فأكتب في رأس الورقة بسم الله الرحمن الرحيم.

وعد الله الصابرين المخرج مما يكرهون والرزق من حيث لا يحتسبون جعل الله لنا ولكم أمانا من كل سوء وجعلنا واياكم من الذين لاخوف عليهم ولاهم يحزنون قال نافذ كنت افعل فتنجح حوايجي قال عليكم بوردي وهي اللهم صل على سيدنا محمد و آل سيدنا محمد بعدد خلقك ورضاء نفسك وزنة عرشك ومداد كلماتك يا ارحم الراحمين.

وكان رضى الله عنه مجاب الدعوة من فضائله ما حدثه أبو الليث بن سعد حيث قال فاججت سنة ثلث عشرة ومائة فلما صليت العصر رقيت ابا القيس فاذا رجل جالس يدعو فقال يارب يارب حتى ينقطع نفسه ثم قال الهى اني اشتي العنب فاطعمنيه و ان بردي قد خلقا فاكسني قال الليث فما تم كلامه حتى نظرت الى سلة مملوءة عنباً وليس على الشجرة يومئذ عنب واذا بردين لم ار مثلهما فاراد الا كل فقلت انا شريكك لانك دعوت وأنا أو من قال كل ولا تخبأ ولا تدخر ثم دفع الى احد بردين فقلت لي عنه غنى فانزر باحدهما وارثا الاخر ثم اخذ خلقين ونزل فلقيه رجل فقال اكسني يا ابن رسول الله فدفعها اليه فقلت من هذا قال جعفر الصادق. ومن وصاياه كف عن محادم الله وامثل اوامره تكن عابداً وارض بما قسم الله لك تكن مسلماً واصحب الناس على ما تحب ان صحبوا لك تكن مؤمناً ولا تصحب الفاجر فيعلمك من فجوره وشاور في امرك الذين يخشون الله تعالى تكن راجحاً قبل من اراد عزاً بلا عشيرة وهيبة بلا سلطان فليخرج من ذل المعصية الى الطاعة رضى الله عنا عنهم وعن الصحابة اجمعين.

(ويليه ما بعده)

Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi (On Birinci Nüşadan mâ ba‘d)

Seyyidünâ Hüseyin bin ‘Ali Radiyallâhu ‘Anhümâ Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine ‘Âiddir.

Vâlîde-i muhteremeleri bint-i Rasûlillâh Hazret-i Zehrâ’dır. Vâlîde-i pâkîzeleri rivâyet-i sahîha üzere Cenâb-ı Hasan’ı tevîdinden elli gün sonra Cenâb-ı Hüseyin’e hâmil kalmış

ve Hazret-i Hüseyin hicretin dördüncü senesi Şa‘bân’ının beşinde Medîne-i Tâhire’de pâ-nihâde-i ‘âlem-i şuhûd olmuştur. İmâm-ı müşârun ileyhın tevellüdünde Hazret-i Nebiyy-i A‘zam Efendimiz rîk-i mübâreği ile damaklarını oğmuş ve sem‘-i pâkine ezân okumuş ve büzâk-ı pâkiyle dehân-ı müşârun ileyhi tartîb etmiş ve kendilerine hayr ile du‘â ederek yedinci günü “Hüseyin” ism-i mübâreği ile ba‘de’t-tevsîm ‘akîka olarak bir koç kurbân etmiş ve Hazret-i Fâtıma’ya Cenâb-ı Hüseyin’in saçlarını tırâş etmesini ve ağırlığınca gümüş tartıp birâderleri Cenâb-ı Hasan’a yapıldığı gibi Hüseyin için de tasadduk edilmesini emir buyurmuşlardır.

Seyyid-i müşârun ileyhın künyeleri “Ebû ‘Abdullâh” olup başka künyeleri yoktur. Elkâb-ı seniyyeleri de “Reşîd, Tayyib, Zekî, Vefî, Seyyid, Mübârek, Tâbi‘ li-merdâti’llâh, Sıbt” olup bunların en meşhûru “Zekî” ve Cedd-i Pâkinin telkîb etdiği elkâbın a‘lâsı da “Seyyid, Sıbt” dır.

İmâm Hüseyin Hazretleri nâfelerinden dizlerine kadar hilkat i‘tibâriyle Nebiyy-i Zîşân Efendimize pek ziyâde müşâbih idi.

Kendilerinin kâtibleri “Yahyâ bin Hakem” bevvâbları ve perdedârları da “Es‘ad el-Hicrî” idi. Hâtem-i Süleymân pesendânesinde ⁶⁶(لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ) yazılmış olup mu‘âsırları Yezîd bin Mu‘âviye ve Mu‘âviye bin Ebî Süfyân idi. Merviyât-ı ‘aleyhleri sekiz hadîs-i şerîfden ‘ibâretidir.

Hazret-i Ca‘fer es-Sâdık ibn Muhammed el-Bâkır’dan mervîdir ki, bir gün huzûr-ı risâletde haseneyn-i ahseneyn efendilerimiz musâra‘aya tutuşdılar. Cenâb-ı Fâtımatü’z-Zehrâ buyurdılar ki “Yâ Rasûlallâh tabî‘î büyük küçüğe galebe edecektir. ‘Aleyhi’s-selâm Efendimiz cevâben: “Kızım işte Cenâb-ı Cibrîl buradadır ve diyor ki, ‘Yâ Hasan, siz Hüseyin ile musâra‘a ediniz!’ İşte bunun için musâra‘a ediyorlar.”

Ümmü’l-Fadl ibn ‘Abbâs rivâyet ediyorlar ve diyorlar ki: Huzûr-ı risâlete girmiş ve demişdim ki: “Yâ Rasûlallâh! Ben dün gece hiç arzu etmediğim bir ru’yâ gördüm.” Buyurdular ki: “O nedir?” Ben de cevaben, “Gûyâ cesed-i mübârekinizden bir kıt’a ayrılmış da benim âğûşuma konmuş.” Sâhib-i risâlet ‘aleyhi’s-selâm buyurdular ki “Gördüğünüz hayırdır. Kızım Fâtıma bir çocuk doğuracak ve bu senin âğûş-ı sıyânetinizde bulunacaktır.” Bunun üzerine Cenâb-ı Fâtıma Hazret-i Hüseyin’i hicretin dördüncü senesi tevlîd buyurmuşlardır. (Radiya’llâhu ‘anhum ecma‘în) Ben de imâm-ı müşârun ileyhi âğûşuma almak şerefine nâ’il oldum.

⁶⁶ Andolsun senden önce de peygamberler göndermiş, onlara da eş ve çocuklar vermiştik. Allah’ın izni olmadan hiçbir peygamber mucize getiremez. **Sürelî her şeyin bir kaydı vardır.** (Ra‘d Suresi 38. âyet)

Hâfız ‘Abdü’l-‘azîz Cenâbezî “Me‘âlimü’l ‘İtre” ismindeki kitâbında Esba‘ bin Betâte’den Hazret-i ‘Ali’ye müntehî ve merfû‘ olarak rivâyet ediyor ve diyorlar ki: Bir gün Cenâb-ı ‘Ali ile birlikde sefer ederken Kerbelâ mevki’inden geçdik. Cenâb-ı Mürtezâ buyurdular ki “İşte burası onların develerinin çökeceği ve mevki’i irtihâleri ve kanlarının döküleceği yerdir. Ümmet-i Muhammediye’den bir cemâ‘at-i bâğiye onları bu ‘arsada iğfâl edeceklerdir ki üzerlerine ehl-i arz ve semâ bükâ ve vâveylâ edeceklerdir.”

İmâm-ı Begavî senedât-ı sahîha ile Ümmü Seleme’ye merfû‘ olarak rivâyet ediyorlar. Ümmü Seleme demiştir ki, “Bir gün Cenâb-ı Cibrîl nezd-i risâletde idi. Hazret-i Hüseyin de benim ile berâber idi. Nasılsa gaflet etmişim, bir de gördüm ki seyyid-i müşârun ileyh nezd-i Muhammedî’ye gitmiş ve kendilerini Rasûl-i Ekrem der-âğûş etmiş. Cenâb-ı Cebrâ‘îl diyordu ki, “Yâ Muhammed! Sen bunu seviyor musun?” cevâben buyurdular ki, “Evet, çünkü evlâdımız, ciğerpâremizdir.” Hazret-i Cibrîl diyor ki, “Ümmetin Cenâb-ı Hüseyin’i şehîd edeceklerdir. Eğer arzu eder isen meşhed-i Hüseyin’i hâmil olacak arzı sana göstereyim.” Sonra cenâhını bast ederek Kerbelâ denilen o kırmızı topraklı arâzî-i ‘Irâkiyye’yi kendilerine gösterdi. Hazret-i Seyyidin ‘ömr-i şerîfi elli yedi idi.

Buhârî ve Tirmizî ‘Abdullâh bin ‘Ömer’e müntehî ve merfû‘ olarak rivâyet ediyorlar ki: Hâl-i ihrâmıda birisi İbni ‘Ömer’den bir sivrisineği telef eden kimseye ne lâzım gelir diye su’âl etmiş. İbni ‘Ömer de ona nereli olduğunu sormuş. O kimse de “‘Irâk ahâlisindenim.” Deyince İbni ‘Ömer cevaben, “Şuna bak Rasûl-i Kibriyâ’nın iki reyhâne-i kıymetdârı olan haseneyn-i ahseneyni şehîd etdiler de şimdi benden sivrisineğin kanını su’âl ediyorlar.” demiştir.

Cenâb-ı Hüseyin nâfe-i müşkîninden zânûy-i sa‘âdetlerine kadar Hazret-i Nebiyy-i Ekrem’e (kadar) ve nâfelerinden ser-‘arş, pâyesine kadar Cenâb-ı ‘Ali’ye benzerlerdi. Gendüm-gün ve kâmet-i dil-cûları mu‘tedil, gözleri sürme-i kudretle mükemmel ve bir rivâyetde elâ gözlü, cebhe-i pâki ve sadr-ı ilhâm-ı penâhı geniş, sıkı etli ve kaviyyü’l-beden, şakk-ı dehânı vâsi‘, iri gözlü, ruhsâr-ı gülğûnu düz, şedîdü’l-kuvve, sîne-i pâki her türlü levs ve mâsivâdan musaffâ, siyâh saçlı idi. Kendileri hicretin altmış birinci senesi muharreminin onuncu günü Kerbelâ’da şerbet-i şehâdeti nûş etmişlerdir. Meşhed-i kerîmâneleri orada ziyâretgâh-ı enâmdır.

Sâhibü’l-irşâd diyor ki: Evlâd-ı İmâm Hüseyin altı olup bunlar da ‘Ali Asgar ve ‘Ali Ekber’dir ki bunlar pederleriyle birlikde şehîd olmuşlardır. Bunların vâlideleri

Leylâ binti Murratü’s-Sekafî’dır. Üçüncüsü İmâm Ca‘fer olup vâlideleri İmâm Hüseyin’in hayâtında irtihâl eden Kudâ‘a’dır. Ve bunun başkaca nesli yoktur. Dördüncüsü pederleriyle berâber henüz bir tıfl-ı ma‘sum iken şehîd edilen ‘Abdullâh’dır. Beşincisi seyyidetünâ Sükeyne hazretleridir ki vâlideleri İmâm-ı müşârun ileyhın pek sevgilisi olan Rebâb binti İmri’i’l-Kays’dır. Bu seyyide Mısır’da medfûndur. Altıncısı seyyidetünâ Fâtıma olup mâder-i mihribânları Ümmü İshâk binti Talha bin ‘Abdullâh’dır.

‘Ali Asgar hazretlerinin vâlideleri de Yezdicerd’in kerîmesi şâh-ı zenândır ki bunu ‘Ali Ekber’in validesidir zannedenler de vardır. Hazret-i ‘Ali Asgar cedd-i ‘âlîsi ile altı sene ve peder-i muhteremleri ile otuz altı sene mu‘ammer olmuşlardır. Ve teşahhusu sûre-i İhlâs’dır. (Mâ ba‘dı var)

Edvâr-ı ‘Âlem – Me‘âz-ı Cismânî

Edvâr-ı ‘âlemin bu nüshamıza ictimâ‘î kısmından bir parçasını derc ediyoruz. Bu kısımda bir köylü hayâtı tasvîr ediliyor ki verdiği ders-i ‘ibret ne derecelerde hâiz-i kıymettir. Hakîkten köylü deyip de geçivermeyelim. Bugün başlıca ihtiyâcâtımızı te’mîn için çalışan o muhterem köylülerdir. Sırf ma‘îşet-i zâtîyesi için değil, ‘umûmun husûl-i menâfi‘i için binlerce meşakkate göğüs geren köylülerimizi her hâlükârda düşünmek mecbûriyetindeyiz. İşte şu mecbûriyet-i vicdâniye sevkiyledir ki bu nüshamızdan i’tibâren edvâr-ı ‘âlemin köylü hayâtına ‘â’id mebâhisini iktibâs ettik.

Seyyid Ahmed Hüsâmeddîn

(Onuncu nüshadan mâ ba‘d)

Gars-ı eşcârın fevâ’id ve menâfi‘inden bir nebze bahsetmiş idik. Köylerimizde ekseriyâ hubûbât zer‘inden mâ‘adâsına ehemmiyet vermezler. Hattâ birçok yerlerde üzüm, karpuz, kavun ve sâ’ir meyveleri ekip yetiştirmedikleri için bunları buğday ve arpa ile alıp mübâdele ederler. Ekin ekip biçmekden de hoşlanmayanlar vardır. Köylülerimizin hayâtı tanzîm etmek için kendilerine edilecek nasâyih makâmına kâ’im olmak üzere lüzûmu olan usûl ve fîrû‘u eşhâs-ı mahalliye ta’yîn ve irâ’e ve onların yekdiğeriyle musâhabet ve müzâkeresi kabîlinden ve her biri lisânından ayrı ayrı zikir ve îzâh-ı husûsunu ihtiyâr etdim.

- Osman Ağa! Hesapsız zahmetler çekerek anbara koyduğun zahîreyi niçin üzüm

ile mübâdele ediyorsun? O sizin kazanmış olduğunuz buğday, arpa pek çabuk biter tükenir. Şu karşıdaki yamaçlara üzüm bağı dikseniz yetişmez mi?

- Yetişir, hem zannederim gâyet güzel de yetişir.
- Öyle ise ne duruyorsunuz? İşinizi kendi elinizle görerek râhatınızı aramaz mısınız? Rencber-i evvelinizde kavun, karpuz, armut gibi şeylere zahîre verip alınız. Sonra kendi zahîrenizi bitirip sıkıntı çekiniz. Bu hiç olur bir iş midir? Hele çarşıdan pamuk aldığınız ziyâdesiyle istiğrâb edilecek ahvâldendir. Bunu da kendiniz ekseniz olmaz mı?
- Evet efendim olur. Her şey’i bol bol yetiştirmek bol bol harç etmek ve yiyip içmek hepimiz için dâ’imâ istediğimiz şeylerdendir. Fakat yalnızlık bizi ancak bir çift öküzze hizmetkâr etmiştir. Başka bir iş görmeğe ne vaktimiz kalıyor ve ne de elimiz eriyor.
- Doğrusunu sorarsanız ben sizin yalnız böyle bir çift öküz arkasında bağlanıp kaldığınızı iyi görmüyorum. Çünkü şu hâliniz tedbîrsizlikden başka bir şey değildir.
- Ah! Öyle ama ne yapalım?
- Şimdi beni dinleyiniz. ‘Ömer Ağa’nın üç oğlu var. Bunları her gün görüyorum. ‘Abbâs Ağa ve İsmâ’îl Ağa ve birkaç komşu ile câmi’-i şerîfin önündeki koca çınar ağacının gölgesinde akşama kadar boş boşuna oturup konuşuyorlar. Boylu boyunca serilip yatıyorlar. Siz bunları cüz’î bir ücretle yanınıza alıp çalışdırsanız hem kendilerini tembellikden kurtarmış olursunuz ve hem de onlara menfa’atiniz dokunduğu gibi bunların da size fâ’ideleri olur.
- (Mehmed Efendi söze karışarak) Hani o dişini sıkıp da iş işleyecek, kendisine, başkalarına hizmet edecek çalışkan, gayretli adamlar nerede? Bunlar hâzır önlerine gelen pişmiş yemeğe bile el uzatmağı üşeniyorlar. Bakınız size garîp bir şey’ anladayım. Dün akşam ‘Abbâs Ağa’nın karısı bizim eve geldi. Ağlaya ağlaya gözleri çanağından çıkmış yana yakıla derdini anlıyor idi: “Birâder şimdi ben ne yapacağımı şaşırdım kaldım. Haftada iki ipek iplik eğirip beş-on para elime geçiriyor bununla çocukların üstlerini başlarını yapıyordum. Bilsen ‘amcanın oğlu ‘Abbâs tütün parası tedârik edeceğim diye ne yapmış, şaşar kalırsın. Benim iplik eğirip bükeceğim

çıkırığını tutmuş da sekiz kuruşa satmış. Âh! Bu herifin işsiz güçsüz hâli ne olacak? Akşama kadar çınar ağacının dibini beklemekten eline ne geçecek diye uzun uzadıya şikâyet etti, ağladı, sızladı.

O sırada ‘Ali Efendi geldi. Hoşbeş ederek "Merhaba!" dedikten sonra "Ne söyleşiyorsunuz?" diye sordu.

- Mehmed Efendi: Birâder ne sorarsan işsizlik, tembellik şu karyenin hayâtını gidermiş insânlarını meyyit-i müteharrik sûretinde bir hâle getirmiş. Bir haftadır vergi tahsîl etmek me'mûriyetiyle hükûmet tarafından burada bulunuyorum. Beni gönderdiler, daha on para bir kimseden alamadım.
- ‘Ali Efendi: Mehmed Efendi siz burada bir hafta değil, belki bir ay bile beklemiş olsanız yine elinize bir kuruş geçmez. Para, kazanmak ile ele geçer. Bu köyün bu kadar vüs'atı var iken arâzîsinden bir şey istifâde edilemiyor. Tembelliğe alışmış olan şu üç yüz hâneli karyemizde inanırsanız kendini borç ve harçdan çıkarıp idâre edecek ancak üç kişi bulunabilir. Bizim Mûsâ Ağa'nın uşakları Aydın içerisine gitdiler. Orada zarûret hâlde imişler.
- ‘Ömer Ağa: Dün devecinin ‘Abdullâh geldi. Birâderi Zekeriyâ Usta Mûsâ Ağa'nın çoluk çocuklarını hep getirecek. Sıtmadan orada barınamamışlar diyor.
- Mehmed Efendi: Bir kimse kendi yerinde ve akrabâsı içinde idâresini bilmez, işini beceremezse başka yerlerde, bilmediği adamların içerisinde ne iş görebilir? Kaç para kazanır? Herkes parayı kendi yerinde kazanmalı. Râhat ve refâhı kendi vatanında te'mîn etmeğe çalışmalı.

‘Ömer Ağa, yanına gelen kızına "Beni kim çağırıyor?" diye sordu. "Pehlivanoğlu" cevâbını alınca "Git söyle, buraya gelsin." dedi. Bir müddet sonra meclise gelen Pehlivanoğlu'na ne istediğini ve kendisini ne için çağırdığını su'âl etti.

- Pehlivanoğlu: Bizim oğlanın gelinini getirmek için köyde bir binecek hayvân yok. Bulamadım. Sarıcalar karyesinden gelin gelecek. ‘Âriyeten bari olsun sizin öküzleri veriniz de arabaya koşalım gelini getirelim.

EL-MİRSÂD RİSÂLESİ

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir. İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve. mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır. Hedefi, Müslümânların kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûrette 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmeleri emeline ma'tûfdur.

Müdürü: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ:	Mevâdd-ı Mahsûsa:
Memâlik-i Osmâniyye için seneliği 24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânlı lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.	Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l- memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta müdüre mürâca'at edilir. Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkîkât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabîyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefîd olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûrette ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabîyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

‘Aded: 13

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

el- Mirsâd	10 Temmûz ‘Îd-i Millî - Ramazân el-Mübârek
Seyyidünâ ‘Ali bin Zeynü’l-‘Âbidîn bin Seyyidünâ Hüseyin ve Seyyidünâ İmâm ⁶⁷ Muhammed el-Bâkır bin Seyyidünâ ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn ve Seyyidünâ Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır radiyallâhu ‘anhüm Hazerâtının Menâkıb-ı Celîleleri	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi
Seyyid Ahmed Hüsâmeddîn	Edvâr-ı ‘Âlem - Me‘âz-ı Cismânî
Muhammed Safvet	Âsâr-ı Vâride

Nüshası 50 Paradır.

⁶⁷ Metinde sehven iki defa "İmâm" kelimesi yazılmıştır.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 30 Şa‘bânü’l-Mu‘azzam 1332 Perşembe 10 Temmûz 1330 ‘Aded: 13

10 Temmûz ‘Îd-i Millî – Ramazân-ı Gufrân-ı Nişân
münâsebetiyle “el-Mirsâd” hâlisâne ‘arz-ı tebrîk eder.

Bugün ki ferdâsı şehr-i sıyâm-ı mağfîret-ittisâmın gurre-i garrâsına müsâdifdir. ‘Âmme-i ‘Osmâniyânın yek-âvâz olarak: “Mezâlimden nasıl kurtardı nâgâh / Mu‘în olsun bize her işde Allâh” zemzemesiyle nağme-sâz olduğu bir rûz-ı behcet-efrûzdur.

Kâri’în-i kirâmın iltifât ve teşvîkât-ı takdîrkârânesine kesb-i nâ‘iliyetle sâha-i matbû‘âtta ‘âcizâne ‘arz-ı hıdemât etmekde bulunan “el-Mirsâd” işte bugün sâl-i hayâtının nısf-ı evvelini ikmâl ederek nısf-ı ahîrini idrâk ediyor. ‘Ale’l-‘umûm cerâ‘id ve resâ‘ilin hayât-ı neşriyesince sayılı günlerden ma‘dûd olan bugünün şu hüsn-i tesâdüf münâsebetiyle ‘indimizde ayrıca bir kıymet ve ehemmiyet-i mahsûsası vardır ki ‘arz ve iblâğ-ı tebrîkât ile kâri’în-i kirâmımıza karşı borçlu olduğumuz deyn-i şükrânı îfâ ve edâ husûsunda bize güzel bir fırsat bahşetmiş ve büyük bir vesîle teşkîl eylemiştir.

10 Temmûz sene-i devriyesine tesâdüf eden böyle bir günü ta‘kîben hilâl-i hidâyet-me’âl sıyâmın âsumân-ı şevk ve ibtihâcımızda ‘arz-ı çehre-i ibtisâm etmesini, dînimize tamâmî-i temessük ve kemâl-i inkıyâd ile selâmet ve sa‘âdetimizi kâfil olacak umûr ve husûsâtta hüsn-i muvaffakiyâtımıza bir berâ‘at-i istihlâl ‘addeyler ve bunu ise şu tesâdüfden istidlâl ederiz:

Mevlây-ı Mûte‘âl hazretleri bizleri rızâsına muvâfık akvâl ve a‘mâl ile kendisine makbûl ‘ibâd-ı sâlihîn zümresine ilhâk buyursun, âmîn.

el-Mirsâd

Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi (On İkinci Nüshadan mâ ba‘d)

Bu Fasl Seyyidünâ ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn bin Seyyidünâ Hüseyin bin ‘Ali Radiyallâhu ‘anhum Menâkıb-ı Celîlesine Dâ’irdir.

Bu seyyid-i celîlin vâlîde-i muhteremeleri “Sülâfe”, lakabları da “Şâh-ı Zenân”dır. Bu seyyid-i kerîm hicret-i seniyyenin otuz sekizinci senesi Şa‘bân’ın beşinci Perşembe günü ve cedd-i ‘âlîleri ‘Ali bin Ebî Tâlib efendimizin zamânında Medîne-i Tâhire’de tevellüd etmiş ve bir rivâyete göre Hazret-i Mürtezâ’nın irtihâlinden iki sene sonra mehd-ârâ-yı vücûd olmuş olup künye-i meşhûreleri Ebu’l-Hasen, yâhud Ebû Muhammed veyâ Ebûbekir’dir.

Elkâb-ı seniyyeleri pek çok olup bunlardan en meşhûru Zeynü’l-‘Âbidîn, Seyyid, Zekî, Emîn’dir. ‘Ömr-i sâmilîleri peder-i ‘âlîleriyle berâber otuz sekiz, cedd-i pâkiyle berâber de dört senedir. Evsâf-ı seniyyeleri: Kâmet-i dîlcûsu birâz kısa, vücûd-ı mübârekleri nârîn, levn-i pâki esmerdir. Bükâları pek çok olup umûr-ı dünyâ ve ehliyle hemen de hiç meşgûl olmazlar idi. Kendileri mütebessim ve fasîhu’l-lisân olup kâtib-i umûru Ferezdak ve bâb-ı merhamet-me‘âbının bevvâbı Ebu’l-Cîle ve hâtem-i velâyet-penâhlarının nakş⁶⁸ (وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ) idi. Ve kendilerinin envâr-ı hayâtı, mülûk-ı Emeviyye’den Mervân, ‘Abdü’l-melik ve Velîd ve bunun mahdûmu zamânında lem‘a-pâş idi.

Zât-ı sâmilîleri, sûre-i Nasr ile teşahhus ve temeyyüz buyurmuşlar idi. *Şecere-i Tûbâ*’da deniyor ki: “Bir veliyy-i kâmil, ne zamân süver-i Kur’âniyyeden bir sûre ile teşahhus etse o zât gerek kendi ahvâli ve gerek zamânının ahvâline nazaran mutlak kutb-ı zamândır.

İmâm Zeynü’l-‘Âbidîn efendimiz Kerbelâ fecî‘asında peder-i muhteremleriyle berâber bulunmuş ve fakat hasta olarak yatakda bulunduğu için harbe iştirâk edememiş ve binâ’en ‘aleyh şecere-i Tûbâ pâye-i siyâdete bir asl-ı celîl olmak üzere kalmış ve o harbde şehîd olmamışdır. İbni ‘Ömer de sahîh olan budur demişdir.

Seyyid-i müşârun ileyh pederlerinden ve ‘amcası İmâm Hasan’dan ve Câbir ve İbni ‘Abbâs ve Mestûre

⁶⁸ Şuayb de şöyle dedi: “Ey kavmim! Bir de şöyle düşünün: Ya benim, rabbimden açık bir delilim varsa ve O bana tarafından güzel bir nasip vermişse! Size yasakladığımı kendim yapmak niyetinde değilim. Ben sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. **Fakat başarmam Allah’ın yardımına bağlıdır.** Yalnız O’na dayanıyor ve O’na yöneliyorum. (Hûd Suresi 88. âyet)

İbni Mahzûme ve Ebî Hureyre ve Safiyye ve ‘Âişe ve Ümmü Seleme’den hadîs rivâyet ederler idi. Zührî ve İbni ‘Uyeyne diyorlar ki: “Biz Kureyş içinde kendisinden efdal bir zâtı görmedik.” Zührî diyor ki: “Ben Hazret-i Seyyid’den daha fakîh hiçbir kimseyi görmedim.” İbnü’l-Müseyyeb de bu seyyid-i zî-şândan daha müteverri’ ve daha müttakî hiçbir kimse görmediğini söylüyor. Tâvus’dan bir rivâyetde deniyor ki: “Geceleyin hâneye girdi idim. Bir de ‘Ali ibn Hüseyin’i gördüm. Kalkıp namâza durdu ve uzun müddet kıyâmdan sonra secde etti. Ve secdeyi pek ziyâde uzatdı. Kendilerini işitdim, secdede diyorlar idi ki, ‘Yâ Rab! Senin rızây-ı şerîfine tâlib bir kulum, gınâ’i rubûbiyyetine merbût bir miskînim, bâb-ı merhametin etrâfında bir sâ’ilim, hazîneyi görmeğe boyun bükmüş bir fakîrim.’ Tâvus diyor ki, “Allâh’a yemîn ederim ki ben o seyyid-i kerîmin du‘âsıyla ne zamân du‘â etmiş isem mutlakâ Cenâb-ı Hak kabûl etmiştir. Ve o şiddet ve ihtiyâcı benden def’ etmiştir.”

Bu seyyid-i kerîm bir gün hastalanmış idi. Huzûruna ashâbından bir cemâ‘at ‘ıyâdet için girdiler ve dediler ki: “Yâ İbn Rasûlallâh! Sizin sıhhat ve ‘âfiyetiniz için ‘umûmen hayâtımız fedâ olsun. Bu geceyi nasıl geçirdiniz?” Hazret-i müşârun ileyh cevâben: “Allâh’a hamd ü senâlar olsun râhat geçirdim. Siz ne hâldesiniz?” O cemâ‘at-i muhtereme dediler ki: “Yâ İbn Rasûlallâh! Biz de kemâl-i meveddet ve muhabbet ile gecemizi imrâr etdik.” O hazret dahi cevâben: “Her kim bize Allâh için muhabbet etse, Rabbim o zâtı yevm-i kıyâmetde bir sâye-i emn ü emân altında iskân eder, her kim bize bir mükâfât-ı ma‘neviyye için muhabbet etse Cenâb-ı Hak kendisine cennetle mükâfât eder. Ve her kim dünyevî bir maksadın husûlû için bize muhabbet etse, Cenâb-ı Hak kendisine me‘mûl etmediği yerden rızkını verir.” buyurdular.

Süfyân diyor ki: ‘Ali ibn Hüseyin hazretleri hac etmeyi niyet etmişler idi. Hemşireleri Hazret-i Sükeyne bin dirhem alarak zahr-ı Harre mevki‘inde Hazret-i İmâm’a mülâkî oldular. Cenâb-ı İmâm oradaki fukarâyâ nukûd-ı mezkûreyi tevzî‘ ve ihsân buyurdu. Menâkıb-ı seniyyeleri mücelledât-ı ‘adîde vücûda getirebilecek derecede kesîrdi.

İmâm-ı müşârun ileyh hicret-i seniyyenin doksan dördüncü senesi Muharrem’inin on ikinci günü elli yedi yaşında ve mesmûm olarak şehîden Rabbisine mülâkî olmuştur. Ve ‘Abdü’l-melik’in oğlu Velîd-i pelîd tarafından tesmîn edilmiştir.

Cesed-i mübârekleri ‘amm-ı ‘âlîleri Hasan ibn ‘Ali efendimizin Bakî‘de medfûn bulunduğu kabr-i şerîfe vaz’ edilmiştir ki orada ‘Abbâs ibn ‘Abdü’l-muttalib hazretleri de medfûn ve cümlesi bir kubbe altındadır. ‘Aleyhim rıdvânu’llâhi ve selâmuhû.

Hazret-i İmâm’ın evlâd-ı seniyyeleri on biri erkek ve dördü kız olarak on beşe bâliğdir. Bunlar da İmâm Hüseyin’in kerîme-i tâhiresi Ümmü ‘Abdullâh’dan İmâm Muhammed el-Bâkır hazretleriyle bir câriyelerinden mütevellid Zeyd ve ‘Amr ve yine bir cariyelerinden ‘Abdullâh, Hasan ve Hüseyin ve yine bir câriyelerinden Fâtıma, ‘Aliyye, Ümmü Gülsüm yine bir câriyelerinden Hüseyin el-Asgar ve ‘Abdu’rrahmân ve Süleymân ve yine bir câriyelerinden en küçük mahdûm ve kerîmeleri olarak ‘Ali ve Hadîce rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma’in tevellüd buyurmuşlardır.

Mahâdîm-i ‘aliyyelerine şu yolda vasiyet buyurmuşlardır: “Yavrularım! Size usûl ve furû’unuzu, âbâ’ ve ümmehâtınızı tahrîr-i esâmî sûretiyle kayd u zikr etmeyi tavsiye ediyorum. Bu, gerek size ve gerek sizden sonraki zürriyât-ı tâhirenize mahsûstur.”

اللَّهُمَّ أَنْتَعْنَا بِشَفَاعَتِهِ وَشَفَاعَةِ أَوْلَادِهِ وَتَوَزَّنَا بِأَنْوَارِ قِيَصِهِمْ وَمَدَدِهِمْ وَالْحَقُّنَا بِهِمْ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

Bu Fasil Seyyidünâ İmâm Muhammed el-Bâkır bin ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn bin Hüseyin ibn ‘Ali bin Ebî Tâlib Kerremallâhu Vechehû ve Radiyallâhu ‘anhu ve ‘anhum Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’irdir.

İmâm Bâkır efendimizin vâlîde-i muhteremeleri İmâm Hasan bin ‘Ali hazretlerinin kerîme-i mükerreremeleri olup müşârun ileyh bir Hâşimî-celîlü’n-neseb, bir ‘Alevî-kerîmü’l-haseb, bir Muhammedî huçeste-ebdir.

Hazret-i İmâm Bâkır hicret-i seniyyenin elli yedinci senesi Saferinin üçünde cedd-i pâkinin şehâdetinden üç sene mukaddem Medîne-i Tâhire’de kadem-nihâde-i ‘âlem-i vücûd olup künyeleri Ebû Ca’fer’dır. Elkâb-ı kerîmâneleri pek çok olup bunlardan Bâkî, Şâkir, Hâdî, Kânî’ ve en meşhûru Bâkır’dır.

Şemâ’il-i şerîfeleri biraz esmer ve kâmetleri mu’tedil, sîne-i sa’âdet-i defineleri geniş, dîde-i Hudâ-bîni kudretten sürmelidir. *Şecere-i Tûbâ*’da dahi “Fem-i sa’âdetleri biraz geniş, ince; cebheleri vâsi’, burunlarının ortası biraz mürtefi’, dişleri seyrekçe dizilmiş, mütebessim sîmâlî, lisânı fasîh idi.” denmiştir.

Hazret-i İmâm, sâhili görülmeyen bir bahr-i bî-hudûd-ı ‘ulûm idi. Kendilerinin kâtibi “Kümeýt” ve “Seyyid Hiberî” ve bevvâbları “Câbir-i Cu’fî” idi. Hâtem-i şerîflerinin nakşı ⁶⁹(رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا) idi. Hayât-ı kudsiyyeleri, mülûk-i Emeviyye’den Velîd ve oğlu

⁶⁹ Zekeriyâ’yı da an! Hani o, rabbine şöyle niyaz etmişti: “**Rabbim!** Geride kalanların en hayırlısı sensin, **yine de sen beni yalnız (çocuksuz) bırakma!**” (Enbiyâ Suresi 89. âyet)

Yezîd ve İbrâhîm zamânlarına müsâdifdir. Mazhariyyet-i seniyyeleri esmâ-i sıfâtıdan nüfûs-ı külliyye-i melekûtiyyeyi âğûş-ı rubûbiyetde câmi‘ olan “Mecîd” ism-i latîfidir.

Ebû Ca‘fer Muhammed el-Bâkır hazretleri yüz on yedi sene-i hicriyyesinde altmış üç yaşında ve bir rivâyete göre elli sekiz yaşında irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuşlar ve telebbüs buyurdıkları mübarek gömlekleri içinde defnolunmayı vasiyet etmişlerdir. Peder-i ‘âlileriyle otuz yedi sene, cedd-i pâkiyle de dört sene mu‘ammer olmuşlardır.

“*Dürerü’l-Esdâf*”da hazret-i müşârun ileyh dahi pederleri gibi mesmûmen irtihâl buyurup Bakî‘de Kubbetü’l-‘Abbâs’da defnolunduğu mervîdir.

Necl-i kerîmi İmâm Ca‘fer es-Sâdık hazretlerinden mervîdir ki: Pederimin irtihâli günü nezdinde bulunmuş idim. Bana gusûl ve tekfîn ve defni ve kabre vaz‘ı husûslarında vasiyet buyurdular. Ben dedim ki: “Muhterem pederim! Râhatsız olduğunuz günden beri bugünden daha iyi zamânınızı görmedim, binâ’en ‘aleyh sizde o yolda bir şey görmüyorum.” Cevâben buyurdular ki: “Oğlum! Şu duvarın arkasından İmâm Hüseyin ibn ‘Ali’nin ‘Yâ Muhammed! ‘Acele ediniz.’ dediğini işitmiyor musun?” buyurmuşlardır.

Müşârun ileyhin evlâd-ı kirâmı altı veyâ yedi olup bunlar da Ebû ‘Abdullâh Ca‘fer es-Sâdık ve ‘Abdullâh’dır ki vâlideleri Muhammed bin Ebî Bekr’in mahdûmu Hazret-i Kâsım’ın kerîmesi “Ferve”dir. Diğer Benî Sakîfe’den Esed bin Muğîre’nin kerîmesi Ümmü Hakem’dan mütevellid ‘Abdullâh ve İbrâhîm’dır. Ve bir câriyesinden tevellüd eden ‘Ali ve Zeyneb’dır. ‘Aleyhim rıdvânullâhi ve selâmuhû. Hazret-i müşârun ileyhin “Sûre-i Nasr” teşahhuslarını temsil eder idi. *Şecere-i Tûbâ*’da “Sûre-i Kevser” olduğu da mervîdir.

Zübeyr bin Muhammed bin Müslim el-Mekkî’den mervîdir ki: Biz bir gün Câbir bin ‘Abdullâh ile berâber idik. Oraya ‘Ali bin Hüseyin ve mahdûmları Muhammed el-Bâkır geldiler. ‘Ali bin Hüseyin henüz sabî olan mahdûmu Hazret-i Bâkır’a: “Amcanın başını öp!” dedi. Hazret-i Bâkır da Câbir’e takarrüb ederek emri îfâ etdi. Câbir de Cenâb-ı ‘Ali’ye: “Bu kimdir efendim?” dediğinde Hazret-i Bâkır gözlerinin önüne bakıyor idi. Cenâb-ı ‘Ali: “Bu mahdûmum Muhammed’dır.” dediğinde Cenâb-ı Câbir o imâm-ı ma’sûmu der-âğûş ederek: “Yâ Muhammed! Hazret-i Muhammed Rasûlullâh sallallâhu ‘aleyhi ve sellem sana selâm ediyor.” dedi. Huzzâr-ı kirâm: “Yâ Ebâ ‘Abdillâh! Bu nasıldır?” dediler. Câbir cevâben dedi ki: “Bir gün nezd-i celîl-i risâletde idim. Cenâb-ı Hüseyin radiya’llâhu ‘anh da der-âğûş-ı Mustafâ’da olduğu halde oynuyor idi. Ba‘de, Risâlet-me’âb efendimiz buyurdular ki: “Ey Câbir! Oğlum Hüseyin’in ‘Ali nâmında bir ferzend

necîbi doğacaktır. Kıyâmet günü olunca bir münâdî: ‘Seyyidü’l’âbidîn olan kalksın!’ diye nidâ edecek ve ‘Ali bin Hüseyin hazretleri kalkacaktır. ‘Ali bin Hüseyin hazretlerinin de Muhammed nâmında bir ferzend-i kerîmi doğacak. Ey Câbir! Eğer ona yetişmeye muvaffak olursan benden kendisine selâm söyle. Eğer ona mülâkî olur isen bu mülâkâtdan sonra bu ‘âlem-i fânîde çok kalmayacağını bilmelisin.” Hakîkaten Cenâb-ı Câbir de radiyallâhu ‘anh bu mülâkâtdan sonra üç günden ziyâde ve bir rivâyete göre de üç aydan fazla yaşamamıştır. Ca‘fer es-Sâdık hazretlerinden mervîdir, buyurmuşlardır ki: “Bir gün peder-i büzürgvârımın nezd-i sâmilinde idim, pederim de bir meclis-i ‘umûmîde bulunuyor idi. Mübârek başını yere koyup bir müddet durduktan sonra kaldırıp huzzâra hitâben dedi ki: ‘Ey bu mecliste hâzır olan zevât-ı kirâm! Bundan sonra ‘aleyhinize dört bin kişi ile hareket ve sizinle üç gün peyâpey harp edip içinizden de birçoklarını katlederek memleketiniz olan şu şehir-i harâma girecek ve def‘ine kadar kudret-yâb olamayacağınız musîbete ma‘rûz kaldığınız zamân o giren kimseye karşı hâliniz ne olacak bilir misiniz? Bu hâl bir istikbâl-i karîbde mutlaku’l-vukû’dur. Binâ’en ‘alâ zâlik yemîn ve yesârınızı gözeterek müteyakkız ve âmâde olunuz. Ve söylediğim şeylerin vukû’unda şübhe olmadığını biliniz. Ehl-i Medîne onun sözüne i’timâd etmediler. ‘Bu katî’en olur şey’ değildir.’ dediler. Lâkin o şey’ vâki’ olunca Ebû Ca‘fer es-Sâdık hazretleri Medîne-i Münevvere’den ehl-i beytini toplayarak iftirâk etdiler. Kureyş’den bir cemâ‘at de Ebû Ca‘fer-i Sâdık hazretleriyle berâber bulunuyor idi. Vaktâ ki Medîne’den teveccüh etdikleri yere vâsıl oldular. Nâfi‘ bin Ezrak dört bin süvârî ile Medîne’ye gelip girdi. Ve orada üç gün katli‘âm ederek birçok müslimîni i‘dâm etdi. İşte bu vak‘a Cenâb-ı Ca‘fer es-Sâdık hazretlerinin haber verdiği gibi zuhûr etdi.”

Ebu’l-‘Avn dedi ki: “Bân” ismindeki mevki‘de en evvel tavattun eden Bâkır radiyallâhu ‘anh hazretleridir. Hazret-i Bâkır radiyallâhu ‘anh orada yirmi sene ikâmet etmiştir. Bundan sonra yüz on bir sene-i hicriyyesinde hacca gitmiş, ba‘dehû Medîne-i Münevvere’de altı sene mücâvir kalmış ve vefâtında Bakî‘ nâm mevki‘de defnolunmuştur. Bu vak‘adan sonra “Bân” denilen mahal, bütün sâdât-ı kirâmın penâgâhı olmuştur.

Bu Fasıl Cenâb-ı Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed bin ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn ibn el Hüseyin bin ‘Ali bin Ebî Tâlib Radyallâhu ‘anhum Hazretlerinin Menâkıb-ı Güzîdelerine Dâ’irdir.

Cenâb-ı Ca‘fer es-Sâdık hazretlerinin vâlide-i muhteremeleri Kâsım bin Muhammed bin Ebî Bekir es-Siddîk radyallâhu ‘anhnın kerîme-i ‘iffet-vesîmeleri “Ümmü Ferve” hazretleridir. ‘Abdurrahmân ibn Ebî Bekr’in kızı “Ümmü’l-Kâsım Esmâ” hazretleri hicretin sekseninci senesinde ve bir rivâyetde seksen üçüncü sene-i hicriyyede tevellüd etmiştir. Ve künyesi “Ebû ‘Abdullâh” ve bir rivâyetde “Ebû İsmâ‘îl”dir. Müşârun ileyhın elkâb-ı seniyyeleri Sâdık, Fâzıl, Tâhir ve en meşhûru da Sâdık’dır. Hazretin sıfât-ı memdûhaları ve şemâ’il-i ‘aliyyeleri mu‘tedil, esmerü’l-levn, çeşm-i Hudâ-bîni kudretten sürmeli, top sakallı, bînî-i pâkinin ortası biraz mürtefî, o iki çeşm-i Hudâ-bîne birer perde-i lâhûtî makâmında olan ebruvân-ı latîfî mâh-ı nev gibi ince, masdar-ı ‘ulûm-ı ilâhî olan sîne-i kudsîsi geniş, iki bâzûy-ı İslâm olan sâ‘id-i sîmîni uzunca, saçları nûr-esved gibi siyâh idi. Kâtipleri “Seyyid Himyerî” ve bâb-ı merhamet-me‘âbının bevâbı “Mufaddal bin ‘Amr” ve hâtem-i süleymânîlerinin nakşı “Mâşâallâh lâ kuvvette illâ bi’llâh estağfirullâh” ve hayât-ı kudsiyyet-penâhîleri zamân i’tibârıyla mülûk-i Benî Emeviyye’den Ebû Ca‘fer Mansûr zamânına müsâdîf olup menâkıb-ı ‘aliyyeleri bî-şümârdır.

Kendilerinden e’imme-i İslâmiyye’nin a’lem ve ekâbirinden olmak üzere Yahya bin Sa‘îd, İbn Cüreyc, Mâlik bin Enes, Süfyân-ı Sevrî, İbn ‘Uyeyne, Ebû Hanîfe ve Ebî Eyyûb Sahtiyânî ve bunlara mûmâsil daha birçok efâzıl hadîs rivâyet etmişlerdir. Senedlerine gelince, bir gün kendisine Süfyân-ı Sevrî, “Yâ Ca‘fer! Bana bir hadîs rivâyet et, onu senden işideyim ve zaptedeyim.” demeleri üzerine seyyid-i muhterem Cenâb-ı Ca‘fer dahi “Pederim bana ceddinden, o da pederinden tahdîs ederek sallallâhu ‘aleyhi ve sellem Efendimiz buyurmuşlardır ki: "Bir kimseye Rabb-i Zü’l-celâl bir ni‘met bahşederse o kimse Hakk’a hamd etsin ve şâyet rızkı bidâ’atle gelirse Allâh’dan mağfîret taleb etsin ve bir kimseyi bir musîbet mahzûn ederse ‘Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâhî’l-‘aliyyi’l-‘azîm’ desin” tarzında idi.

Cenâb-ı Süfyân bu hadîsi istimâ‘ından sonra kalkınca Ca‘fer es-Sâdık efendimiz buyurdular ki: Ey Süfyân! İşte bu üç şey’i zaptet. Hakîkaten bunlar da ne kadar güzel şeylerdir.

İbn Sabâh diyorlar ki: “Hazret-i Ca‘fer es-Sâdık ibn Muhammed efendimiz yüz kırk sekiz sene-i hicriyyesi Şevvâlinde seksen yaşında ve bir rivâyetde altmış sekiz yaşında olduğu hâlde mesmûmen Mansûr zamânında irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuşlardır. Peder-i muhteremleriyle berâber yirmi üç sene bulunmuş ve irtihâllerinde pederleriyle ‘amcaları ve cedd-i pâkinin bulunduğu Bakî‘deki kabr-i şerîfe vaz‘ ve defnedilmiştir. O, ne kadar mükerrem ve müşerref bir mezâr-ı mes‘ûddur ki bu kadar sâdât-ı kirâm ile berâber seyyid-i ekber Cenâb-ı Ca‘fer‘i de der-âğûş etmiştir.”

Seyyid-i müşârun ileyh cedd-i ‘âlîleriyle berâber on dört sene bulunmuş olup mazhariyyet-i kudsiyyeleri esmâ-i ilâhiyyeden “Hasîb” ism-i şerîfi ve şahsiyyet-i lâhûtîyelerini mümessil olan sûre-i şerîfedir (Sûre-i Kevser). Peder-i ‘âlîleriyle kırk yedi sene berâber ârâm-güzâr olan Hazret-i müşârun ileyhın mu‘âsırlarına karşı ahkâm-ı seniyyeleri ⁷⁰(لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ) tarzında idi.

Kendilerinin altısı zükûr, biri kız olarak yedi evlâdı olup bunlardan, kendilerinden evvel irtihâl eden İsmâ‘îl ve diğerleri Muhammed, ‘Ali, İshak, ‘Abdullâh ve Mûsâ el-Kâzım ve kerîmelerinin ismi de Ferve radiyallâhu ‘anhümdür.

Bir rivâyete göre beş evlâdı olup İshak ile kerîmeleri sakat olarak tevellüd etmişlerdir. Ve bir rivâyetde Cenâb-ı Ferve’nin ismi ‘Âişe olup Ferve lakabıdır. Ve Cenâb-ı ‘Âişe fevka’l‘âde hüsn ü ân sâhibesi idi. Kendilerinden ehl-i hadîs ve irşâd olan zevât perde arkasından hadîs-i şerîf rivâyet ederler idi.

Seyyid-i müşârun ileyh kölesi Nâfid’e buyurmuşlar ki: “Ey Nâfid! Arkadaşına bir şey yazdığın ve gönderdiğin zamân varakanın başına besmele-i şerîfeden sonra şunu yaz ki: ‘Cenâb-ı Hak sabredenlere sevmelikleri şeylerden mahreç ve me’mûl etmedikleri yerlerden rızık verir. Perverdigâr-ı âlem bize ve size her fenâlıktan emân ve halâs versin ve cümlemizi kendilerine havf ve hüzn ‘ârız olmayan kimselerden kılsın.’ cümlelerinin sûret-i ‘Arabiyyelerini yazınız.” diye tavsiye buyurmuşlar idi. Köleleri diyorlar ki: “Ben bunu ne zamân yazdım ise maksadıma zafer-yâb oldum.”

Hazret-i seyyid evlâd-ı kirâmına buyurmuşlar idi ki: “Size vird-i mahsûsum olan bu salât-ı şerîfeyi tavsiye ederim ki o da şudur: (اللهم صل على سيدنا محمد و آل سيدنا محمد بعدد خلقك و رضاء نفسك و زنة عرشك و مداد كلماتك يا ارحم الراحمين) Hazret-i seyyid pek ziyâde müstecâbü’-da‘vet idi.

⁷⁰ Sizin dininiz size, benim dinim banadır. (Kâfirûn Suresi 6. âyet)

Fazâ’il-i ‘aliyyelerinden olmak üzere Ebu’l-Leys bin Sa’d diyor ki: “Yüz on üçüncü sene-i hicriyyede hac etmiş idim. Orada ikindi namâzını kıldıktan sonra Cebel-i Ebî Kubeys’e çıktım. Yerde oturmuş da du‘â ediyor bir zât gördüm. Nefesi munkatı‘ oluncaya kadar ‘Yâ Rab, Yâ Rab’ diyor, sonra da yine böyle ‘Yâ Hay, Yâ Hay’ diyor idi. Ba‘dehû dedi ki: ‘Yâ Rabbî! Cânım tâze üzüm istiyor, bana it‘âm et! Hırkam eskimiş, beni iksâ et!’ Ebu’l-Leys diyor ki: “Kelâmı henüz tamâm olmamış idi. Bakdım lebâleb üzümle memlû büyük bir sepet hâzır olmuş idi ki, mevsim üzüm zamânı değil idi. Ayrıca da mislini görmediğim iki hırka müşâhede etdim.”

Hazret-i seyyid üzüme el uzatdığı zamân ben dedim ki: “Efendim! Siz du‘â ederken bendeniz de âmîn dedim. Binâ’en ‘aleyh hakk-ı şeriketim vardır.” Buyurdular ki: “Yiyiniz fakat nezdinizde iddihâr etmeyiniz.” Ba‘dehû o iki hırkadan birini bana ihsân buyurdu. Ben dahi: “Efendim! Benim ihtiyâcım yokdur. Birini telebbüs buyurur, diğeri ile de tedessür buyurursunuz.” Ba‘dehû eski hırkalarını alıp cebelden aşağı indiler. Kendilerine birisi tesâdüf etdi. Ve o adam dedi ki: “Yâ İbn Rasûlallâh! Beni iksâ eyle!” Derhâl o iki hırka-i cedîdeyi o zâta ihsân etdiler. Bir de su’âl etdim. Meğer bu zât-ı muhterem Hazret-i Ca’fer es-Sâdık radiyallâhu ‘anh imiş.

Vesây-ı seniyyelerindendir ki “Cenâb-ı Hakk’ın mehâriminden men‘-i nefis ediniz ve evâmirine imtisâl ediniz, ‘âbid olmuş olursunuz. Hakk’ın verdiği kismete râzı olunuz, Müslim olmuş olursunuz. Eğer insânlar sizinle konuşmak isterse arzu ettiğiniz bir sûretde musâhabe ediniz, Mü’min olursunuz. Ehl-i fisk u fücûr ile konuşmayınız çünkü size ta’lîm-i fücûr eder. Allâh’dan korkanlar ile işlerinizde istişâre ediniz, kazanmış olursunuz.” Yine buyuruyorlar ki: “Her kim ‘aşîret ve akrabâsız ‘izz ü rif‘at ve saltanatsız bir mehâbet isterse zillet-i ‘isyândan ‘izz-i inkıyâda rücû‘ ve teveccüh etsin.” اللهم ارض عنه و عن اولاده و انسابه و عن الصحابة اجمعين آمين

(Mâ ba’dı var)

Edvâr-ı ‘Âlem – Me‘âz-ı Cismânî

Seyyid Ahmed Hüsâmeddîn

(On ikinci nüshadan mâ ba‘d)

- Birâder bizim sarı tosunun ayağına çocuk modül dürtmüş hasta içeride yatıyor. İnanmaz isen var bak. Arslanlı köyüne git de orada Hacı Bey oğlunun kırsrağı var idi. İşte, al getir.
- Sabâhdan kalkar kalkmaz Arslanlı’ya, Çamlıca’ya, Karakuzu’ya gitdim, sordum, su’âl etdim. Gezmediğim yer kalmadı. Bir at aradım, bulamadım.
- Hacı Bey oğlu ne dedi? Kırsrağını istemedin mi? İstedinse niçin vermedi? Hayrı sever, güzel kalpli bir adamdır. Herkese iyilik etmek ister. Böyle işidiyoruz ve kendisini öylece tanıyoruz.
- Zâten ilk evvel Hacı Bey oğluna gitdim. Bana otur dedi uzun uzadıya derdini dökdü. Köylerinde bakkâllık eden Yorgi, kırsrağı Hacı Bey’in borcuna mukâbil almış. Sermâyesi otuz para olan bir şey’i peşin para dört kuruşa veresiye olursa belki sekiz kuruşdan fazlaya satan şu bakkâl, köy halkının hepsini kendisine borçlu etmiş. Kimisinin elinden böyle hayvânını, kimisinin harman sonu birikdirdiği buğdayını, arpasını, kimisinin de ekilmiş hâzır tarlasını topu temelli yüz, iki yüz kuruşa mukâbil zaptediyor, kendi malı gibi alıyor imiş. Daha neler neler anlatdı. Gezdiğim altı-yedi köyde gelin götürecek bir uzun ayak değil, bir uzun kulak bile bulunmadı.
- Mehmed Efendi: Allâh Allâh! Ne kadar düşkünlük! Altı-yedi köyde binecek bir hayvân bulunmasın? Olanlarını da bakkâl Yorgi, bilmem bezirgân Hırsto ellerinden alsın! Doğrusu bu kadar gayretsizliğe ne demeli, bir türlü inanmak istemiyorum. Telâş etmeyin bir kolayına bakalım. ‘Ali Efendi! Bu adama benim kıratı versem alsa götürse, gelini bununla getirse olmaz mı? Hem gelecek gelin serbest gelir ve hem râhat eder.
- Efendim! Büyük bir lütfetmiş olursunuz. Bizim bu cihet hiç hâtırımıza gelmemiş idi. Size teklîf etmediğimiz hâlde böyle bir insâniyetde bulunduğunuza teşekkürler ederiz.
- Bizim hizmetçiyi çağırınsınlar atı güzelce eğerleyip hazırlasın. Berâberce Sarıcalar köyüne gidip pehlivân oğlunun gelinini getirsinler.

- ‘Ali Efendi: Efendim! Burada eskiden beri ‘âdet olmuş, gelini ata bindirdikten sonra başına bir abdestlik örterler. Eğer siz mürüvvet eder de abdestliğinizi dahi verecek olursanız şu ‘âdetimiz yerini bulur. Hepimiz memnûn oluruz.
- Mehmed Efendi: Pek a‘lâ baş üstüne birâder. Heybemde henüz bir-iki def‘a giydiğim yeni Ankara sûfundan bir abdestliğim var. Onu vereyim de getirsinler.

Mehmed Efendi şu hâllerden ziyâdesiyle mahzûn ve me’yûs oldu. Usûl-i ma‘îşet ve idârelerine lâıykı veçhile tedvîr edemedikleri için dûcâr-ı müşkilât olan köy halkına yardım dokunmak üzere hayır-hâhâne ba‘zı ihtârâtda bulunmağa kalben karâr verdi. Ve ‘Ali Efendi ile bu bâbda muhâvere etmeğe başladı.

- Karyenizde kaç hâne vardır? Köyünüzün hudûdu nereden nereye kadar ve kaç sâ‘at imtidâdındadır?
- Dul hâtun, öksüz oğlan ile meskûn olarak köyümüzün iki yüz hânesi vardır. Hudûdumuz ise şu üzerimizdeki yaylağımız olan koca Balkan’dan başlar, iki-üç sâ‘at çeker. Cenûp tarafımızın hudûdu dahi Sarıkaya, Karahöyük, Kızılcakamış’a ve Kocaburun değirmenine kadar gider. Şimâlen Künbedkaya, Urganbüken yamacından Selvili’ye ve Bostancı deresiyle Akbayır’dan Kocayörük değirmenine kadar mümted olan ve Lâle çayının iki tarafını tanzîm eden şu hoş manzar-ı yeşil, bu ovalar hep bizimdir. Garp tarafımızda Balkan ve garb-ı şimâlimiz Künbedkaya’dan Urganbüken yamacına kadar Şarlar Körfeziyle mahdûddur.
- Mâşâallâh! Karyeniz bir servet sandukası gibi. Her tarafı ahâlisi üzerine açılmış bir kîse-i gınâ iken niçin karyenizde bulunanları şu servetden ve şu sa‘âdetden mahrûm bırakıyorsunuz? Ve neden bunları tembel ve uysal ediyorsunuz?
- Ben ne yapayım? İşini ve gücünü bilmez böyle adamlara laf anlatmak kolay mı? Bin kere söylesen bir sözü, kulaklarına işitdiremezsin. Vâkı‘â hepimiz bir araya gelip kardeş gibi birbirimize yardım etmiyoruz. ‘Âdetâ bir köy halkı değilmiş gibi yekdiğerimize karşı pek yabancı bulunuyoruz.
- Sizin ‘ilm ü kemâl ve zekânızı dâ‘îiniz takdîr edenlerdenim. Sizin gibi bir hakîm ve ‘ârifin karyesinde intizâm hâli mûcip olacak esbâba tevessül edilmemesi ta‘accüp olunacak husûsâtdan ma‘dûddur. Şu hâlin devâmı gerek sizi ve gerek köy halkının ileri gelenlerini hamîyyetin îcâp ve iktizâ etdiği dâ‘ire dâhilinde îfây-ı hizmet etmemek

ile ithâmdan kurtaramaz. Hattâ bugün şu köy köy arayıp da bulamadığınız binecek bir at, sizin gayretsizliğiniz netîcesidir ki bulunmuyor.

- Birâder Mehmed Efendi! Bu işlerin siz bir kolayını bulunuz da biz ona göre îcâbına bakalım. Sa‘âdet hâlimiz ne ile husûle gelir? Köy halkımız ne sûretle bahtiyâr olur? Bunları bize bir bir anladınız. Karyemizin ileri gelen ağaları işte hep burada! Sen bir yol göster, hepimiz o yolu ta‘kîb ederiz.
- Benim re‘y ü tedbîrime tenezzül ederseniz elimden gelen hiçbir şey‘i geri bırakmam.
- Sizin re‘y ü tedbîrinize tenezzül ne demek olsun, hepimiz onu bir düstûr-ı hareket bilerek mutî‘ ve münkâd olacağız.
- Ey ağalar! Mâdemki siz benim re‘y ü fikrimi beğeniyorsunuz, ben de Cenâb-ı Hakk‘ın ‘inâyetiyle size bir hizmet etmek arzusundayım. Şu mâlik olup da istifâde edemediğiniz servet-i tabî‘iyyeden sizi bi‘l-fi‘il kazandırmak husûsunu herşey‘e tercîh edeceğim. Her birerlerinizi me‘mûlünüz fevkinde bir refâh ve sa‘âdete ulaştıracağım. Eğer bu işin muntazam bir sûretde olmasını arzu ediyorsanız ibtidâ bir mukâvele senedi yapalım. Köyce lüzûm görülen işlere dâ‘ir madde madde bu mukâvele-nâmeyi kaleme alalım. Ba‘dehû, teşebbüsümüzü netîcelendirecek sûretde işimize mübâşeret ve en nâfi‘ cihetini der‘uhde ve ilzâm edelim. İşte size bunu demek istiyorum ki herhâlde işimize büyük bir ehemmiyet vererek çalışalım. Harekât, ef‘âl, ahvâl, ‘âdât ve ‘ibâdâta müte‘allık husûsâtı hepinize şimdiden sonra câmi‘-i şerîfde takrîr edeceğim. Mü‘ezzin ezân okusun. Namâzın vakti geldi. Namâzımızı edâ etdikden sonra dediğim gibi kürsiye çıkıp size ‘aklım erdiği ve dilim döndüğü kadar hergün bu minvâl üzere ta‘ahhüdümü yerine getiririm.

Mü‘ezzin ezânı okudu. Namâz kılındıktan sonra Mehmed Efendi va‘adi vechile kürsiye çıktı. Ba‘de‘l-hamd ve’s-senâ şu yolda derse başladı:

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم

⁷¹(قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) Ey cemâ‘at! Rabbimiz celle ve ‘alâ hazretleri bizlere Rasûl-i Kerîm‘i, peygamber-i zîşânımız Hazret-i Muhammed sallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem Efendimiz vâsıtasıyla Kur‘ân-ı ‘azîmü’ş-şânı dünyevî ve uhrevî sa‘âdet ve selâmetimizi te‘mîn edecek her türlü esbâbı câmi‘ olmak üzere göndermiştir. Herhangi bir işte olursa olsun Kur‘ân-ı Kerîm‘i önümüzde bir meş‘al-i hidâyet ittihâz ederek onun nûruyla yürüyelim. Kur‘ân bizi herşeyden

⁷¹ De ki: insanların mâbuduna sığınırım! (Nâs Suresi 1. âyet)

müstağnî eder. İki dünyanın sa‘âdeti onunla kazanılır. Hüküm-i Kur’ân, nûr-i vicdândır.

Zulmet-i cehâletle kararmış kalpleri tenvîr için ‘ilm ü ‘irfân ister. Bu ‘ilm ü ‘irfânın tahsîline lâzım olan esbâbı tekmîl etmeliyiz. Bir usta yapacağı binâyı her ne lâzımsa hepsini evvelden hazırlar. Sonra onlar ile çalışır, o binâyı vücûda getirir. Esbâbsız, âlâtsiz bir şey olamaz. Bunun imkânı yoktur. ‘Âdete muhâlifdir.

Bunun için esbâbına teşebbüs ederek çalışmak lâzımdır. İşte köy halkının melâz u me‘âz ittihâz ettikleri bir mürebbî vâsıtasıyla hepsi emr ü irâdede bir nefes gibi bulunmalıdır. Bu nüfûs-ı külliye teşkîl eden her fert, kendine teveccüh eden hizmeti îfâyâ borçlu ve mecbûrdur. Meselâ, karyenizin imâmı her beş vakit ezân okuyarak salât-ı mefrûzayı zamânında cemâ‘atle edâ ve bilâ-ma‘zeret namâzı terk edenlere lâzım gelen nasîhati îfâ etmeli, ‘akâ’id-i dîniyesinde tereddüt ve şübhesi olanlar var ise kendisine mürâca‘at ile hall-i müşkil eylemelerini tenbîh ve her hâlde kitâb ve sünnet muhîtinde karye halkının i‘tikâd ve ‘amelindei tashîh ve dâ’imâ bunun hüsn-i muhâfazasına i‘tinâ eylemeli. وَيَسِّرُوا وَلَا تُعْسِرُوا misdâkınca köylünün muhtâc olduğu vüs‘at ve suhûlet ciheti ilzâm edilmelidir. İşte bakınız size bir hikâye söyleyeyim. Sakın hikâye dediğim için öyle hayâlî bir şey zannetmeyiniz.

On beş sene mukaddem müsâferetle bir yerde bulunuyordum. Oranın ileri gelenleri her vakit yanıma gelir, görüşüp konuşur idik. Aralarında ba‘zen birisi dahi gelir idi. Bu, oldukça yaşlı başlı bir adam olduğu hâlde her nasılsa namâz kılmaz, diyânet husûsunda mübâlâtsiz imiş. Bir gün söz arasında kendisine dedim ki: "Cenâb-ı Hak insânları kendisine ‘ibâdet etmek üzere yaratmıştır. Biz ‘ibâdet etmekle bir şey yapmış olmuyoruz. İnsân olduğumuz için bununla vazîfe-i insâniyyemizi yerine getiriyoruz. Ne bizim ‘ibâdetimize Allâh’ın ihtiyâcı var ve ne de ‘ibâdetimizden Allâh’a bir fâ’ide dokunur. Size bir şey diyeceğim. Bugün şu memleketin servet ve i‘tibârca, Allâh daha artırsın, birinci sırada sayılanlardan birisi de sizsiniz. Beşikde süt emen ‘âciz bir çocuk iken sizi büyüten, bana ‘ibâdet etmiyor diye bir gün rızkınızı, nasîbinizi kesmeyen müstağnî ‘ani’l-‘âlemîn olan Allâh Te‘âlâ hazretlerine karşı elbette bir şey yapmak istersiniz değil mi? İşte sabâhları kalkdığınız vakit iki rek‘at sabâh namâzını edâ ediniz. Sizin için bu da kifâyet eder.

İnsân birazcık mürüvvetini, ihsânını gördüğü kimseye karşı kalbinde ne kadar

büyük bir hürmet ve muhabbet besler. Elinden geldiği mertebede o iyiliğe mukâbele etmek ister. Evet, nasıl oluyor da Allâhımıza böyle hiçbir şeyde bulunmak istemiyoruz. Bunu hakkıyla düşünecek olur isek insân olduğumuza bile nedâmet eder ve şu hâlimize bakarak mahcûp ve pişmân oluruz.

Bu sözümü tutunuz. Hiç namâz kılmamaktan ise bir vaktin olsun yalnız farzını kılmak bile size bir ni‘metdir. Hâ bakayım seni göreyim, her sabâh bu iki rek‘at namâzı kıldıkdan sonra hânenden çık, işine git. Her tuttuğun işte daha ziyâde feyz ve bereket görürsün emîn ol. Bundan sonra öyle müslümân olduğu hâlde hiç namâz kılmayanlar gibi olmayacaksın. Namâz müslümânları her türlü fenâlıktan men‘ eder." diyerek bu bâbda kendisine uzun uzadıya îcâp eden hayır-hâhâne nasîhatde bulundum.

Aradan az bir zamân geçmiş idi, yanıma geldi: "Birâder! Ben sizin dediğiniz veçhile iki rek‘at sabâh namâzını kılıyorum. Akşamüstü hâneme geldiğim vakit boşu boşuna oturuyorum. Üç rek‘at akşam namâzını da kılsam, olmaz mı?" dedi. Cevâben: "Hay hay! Pek a‘lâ olur." ve "Akşam namâzını da kılınız." dedim.

Bundan sonra da daha bir müddet geçti. Tekrâr yanıma geldi. Dedi ki: "Akşama kadar dükkânımda oturuyorum. Elimi sıcak sudan soğuk suya sokmuyorum. Cenâb-ı Hakk'ın bana vermiş olduğu bu servet sâyesinde müte‘addid adamlar benim işim için çalışıyor. Dükkânda bulunduğum vakit öğle ve ikindi namâzlarını da kılmak istiyorum. Hem namâz kıldıkça kalbimde büyük bir ferah hissediyorum. Kalbimdeki bu ferah ve sürûr günden güne artıyor. Bana şu şevk ve muhabbeti veren Allâh Te‘âlâ hazretlerine ne sûretle edây-ı şükrân ve ‘ubûdiyyet edeceğimi bilemem."

Birkaç sene sonra o memlekete uğradığım vakit gördüm ki târik-i salât olarak nâmı, elsine-i nâsda dolaşan zât, zühd ve takvâ ve ‘ibâdet ve tâ‘at husûsunda memleketinin birinciliğe yakın bir derecede bulunan ‘âbid ve zâhidleri arasında parmak ile gösterilmeye başlanmış. Cenâb-ı Hakk'ın şu lutf-ı celîline hamd ü şükrân etdim.

Bunu söylemekden maksadım her şeyde i‘tidâli muhâfaza ederek dâ‘imâ işin suhûlet ve kolaylık göstermek lâzım geldiğini anlatmaktır. Çünkü bir kimsenin dünyâ ve mâ-fihâyâ ne derecelerde meyl ü muhabbeti olursa olsun dünyânın zevâl ve fenâsı nisbetinde o meyl ü muhabbet tadrîcen zâ‘il ü muzmahil olur. Fakat Ma‘bûd-ı bâkî olan Allâh'a edilen itâ‘ât u ‘ubûdiyyet ne mikdâr az olursa olsun bekâ vü ‘azamet-i kibriyâ kuvvetiyle dâ‘imâ terakkî ve i‘tilâ eder.

(Mâ ba‘dı var)

Âsâr-ı Vâride

Vatan ve milletin te'mîn-i sa'âdeti uğrunda gece ve gündüz huzûr ve râhatı terk ederek müte'addid cem'iyetlerde hidemât-ı ber-güzîdesi sebk eden efâdıl-ı vatan-perverândan Safvet Bey Efendi el-Mîrsâd'ın intişâr eden nüshalarını mütâla'a ile yazmış olduğu ber-vech-i zîr tezyîn-i sûtûn etdiğimiz na't-ı nebevî ile mi'râciyeyi irsâl buyurmuşlardır. 'Aşk-ı Rasûlullâh ile mâlâmâl bir kalbin zâde-i şevk-i nevîni olmak i'tibârıyla me'a'l-iftihâr risâlemize derç eder ve kendilerine 'arz-ı teşekkür eyleriz.

Na't-ı Nebevî

Mustafâ'dır bâ'is-i icâd-ı 'âlem Mustafâ
Mustafâ'dır zübde-i ebnây-i Âdem Mustafâ

Zâtını i'zâza me'mûr oldu hep kerrûbiyân
Mustafâ'dır bezm-i İsrâ'da mükerrem Mustafâ

Kimdir ol mahrem-serâ-yı kâbe kavseyn-i 'ulâ
Mustafâ'dır Hazret-i Hâlık'la hem-dem Mustafâ

Kimdir ol sultân-ı zîşân-ı nübüvvet kimdir ol
Mustafâ'dır server-i yektâ vü efham Mustafâ

Nâ'il-i bezm-i harîm-i hâss-ı Rabbü'l-'âlemîn
Mustafâ'dır mazhar-ı esrâr-ı a'zam Mustafâ

Kuluna burhân u şâhiddir Cenâb-ı Cebre'îl
Mustafâ'dır vahy ile mümtâz ü mülhem Mustafâ

Şark u garbda hükmü nâfiz emri cârî kimdir ol
Mustafâ'dır hâkim-i sultân-ı ahkem Mustafâ

Secde-gâh etmiş melâ'ik yüz sürer a'kâbına
Mustafâ'dır kıble-i ekvân u 'âlem Mustafâ

Kimdir ol sîyt ü sadâsı Kâf'a 'aks-endâz olan
Mustafâ'dır, Mustafâ'dır, Mustafâ hem Mustafâ

Rahmet-i eltâfinin her katresi âb-ı hayât
Mustafâ'dır cûdu deryâ rahmı kulzüm Mustafâ

Kîmyâdır feyz-i mihri her iki 'âlemde de
Mustafâ'dır müşfik ü dil-sâz u erham Mustafâ

Çâre-sâz-ı haste-hâl-i bî-mecâl 'âşikân
Mustafâ'dır her dil-i mecrûha merhem Mustafâ

Kimdir ol zât kim cemâl-i tâb-nâkin mâlikî
Mustafâ'dır nûr-ı ma'nây-ı mücessem Mustafâ

Vecd ü istiğrâk içinde dil bu âhengi tutar
Mustafâ'dır Ahmed ü Mahmûd u Ekrem
Mustafâ

Mevc-i bahr-i bî-kerân eyler salât-ı bî-hesâp
Mustafâ'dır hilkenen zâten mu'azzam Mustafâ

Rîk-i bî-pâyân eder her dem salât-ı bî-şumâr
Mustafâ'dır enbiyâlardan mukaddem Mustafâ

Safvetâ bu na't-ı pâkin zikrine kimdir mu'în
Mustafâ'dır feyz-i a'zam mihr-i akdem
Mustafâ

Başımı koydukça böyle zîr-i pâ-yi pâkine
İ'tilâ eyler gönül tâ 'âlemin eflâkine

Na‘t-ı Nebevî

Rûşen etdi bezm-i İsrâ'yı vücûd-ı enverin
Nûr-ı ma‘nâ-yı mehâsinle münevverdi yerin

Sidre'ye vardın kemâl-i ‘izz ile yekser vücûd
Mevki‘-i hayretde kaldı ‘acz içinde rehberin

Evvel-i mahlûk olan bir nûrsun kim ser-te-ser
Neyyirâta bahş-ı ân etdi cemâl-i ezherin

Lem‘a-dâr etdin semâvât ehlini bin feyz ile
Rûşen oldu vechi arz-ı muzlim u târik-terin

Mazhar oldun rû-be-rû ma‘nen hitâb-ı ‘izzete
Tûr'da etdi tecellî zerresi mihr-i ferin

Pîş-i Hak'da feyz-i güftârın zülâliyle hemîn
Zevk u şevkinden nasıl ağzı sulandı kevserin

Anlamaz sırr-ı vücûd-ı akdesin her ehl-i kân
Lafz ile ta‘rîf olunmaz ma‘nevîdir gevherin

‘Arş u kürsî, Ka‘be'den efdal zarîh-i akdesin
Nâzır u manzûru Hak'dır çünkü ol kudî yerin

Nûr-ı isrin gösterir hurşîde pîş-i pâyni
Pertev-i zâtın vücûd-ârâsıdır zerrelerin

Hilkat-i ‘âlemden evvel eyledi nûrun zuhûr
Matla‘ındır iltimâ‘ı şems ü mâh u afterin

Nâr u nûru bilmedi neşrinden evvel Ehrimen
Sırrını kıldı te‘emmül sonra nûr u ahkerin

Levh-i takdîr-i ezel ser-nâme-i ‘ünvânıdır
Ol şehinşâh-ı me‘âlî efserin ol serverin

Hâfız-ı esrâr-ı gayb-ı l-gayb olan ol sînsesi
Bir tecellîgâhıdır her muzmerin her mazharın

Olmasa imdâd-ı rûhâniyyeti her bir fuhûl
Anlamazdı sırr u ma‘nâsın hadîs-i eşherin

Farkına inse gubâr-ı pâynin her zerresi
Nûr olurdu hükmü şâhânın başında efserin

Ravza-i pâkinde binlerle melâ‘ik rûz u şeb
Muntazır fermânına sultân-ı sâhib mefharin

Sadr-ı ‘arş-ı a‘zamın ey server-i kuds-i teri
Enbiyâdır ‘asker-i sen Hüsrev ü ‘âlî-terin

Ehline bir noktadır sırr-ı ‘ulûm-u ma‘rifet
Kavl-i ma‘nîdârını fehm eyle ol peygamberin

Gerçi kim ümmî-lakabsın ‘alemi ‘ilmin muhît
Çünkü Hak'dan müstefâd olur ne varsa ezberin

Kıldı esrârı ta‘allüm gül feminden goncalar
Güllere tafsîl-i hâl etdi dehân-ı bihterin

Sen ‘arak-rîz-i hicâb oldukda her bir katreden
Reng ü bûyî zâhir oldu çehresinde güllerin

Hâk-i pâkinden olur a‘yân-ı ‘âlem rûşenâ
İns ü cinne tûtiyâdır nûr olan hâk-i derin

Hakk-ı medhinde zebân-ı **Safvet**'e yokdur
mecâl

Sen ki en memdûhusun Zât-ı Hudâ-yı Ekber'in

Merhamet kıl hâline bezl-i şefâ‘at eyleyüp
Bî-nevâ bir mücrimindir, çâkerindir kemterin

*Müdâfa‘a ve Mu‘âvenet-i Milliyye Üsküdar
Merkez Şu‘beleri A‘zâsından*

Muhammed Safvet

Matba‘a-i Âmedî

Müdîr: Seyyid Mehmed ‘İsmetu’llâh

EL-MİRSÂD RİSÂLESİ

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir. İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır. Hedefi, Müslümânların kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûrette 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmeleri emeline ma'tûfdur.

Müdürü: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ:	Mevâdd-ı Mahsûsa:
Memâlik-i Osmâniyye için seneliği 24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânlı lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.	Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l- memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta müdüre mürâca'at edilir. Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkîkât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabîyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefîd olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûrette ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabîyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

‘Aded: 14

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

	Cihâd-ı Ekber - Fetâvâ-yı Şerîfe
	Beyânnâme-i Hazret-i Hilâfet-penâhî
Menâkıb-ı Seyyidünâ Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık radiyallâhu ‘anhüm	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Arapça Metni
	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi

Nüshası 50 Paradır.

‘Arz-ı İ‘tizâr

Cihâd-ı mukaddesin i‘lânıyla tetevvüc eden seferberliğin bidâyetinden beri el-Mirsâd muhterem kâri’lerinin nazargâh-ı mütâla‘asına ‘arz olunamamış idi. Buna o vakit başlıca sebep mukaddemen müstesnâ iken, bu kerre bi’l-fi‘l ‘askerlik ile mükellefiyyet ve hizmet-i vataniyyeye da‘vetden ‘ibâret idi. Bi’l-’âhare ‘uhdemize terettüp eden vazîfemizi bedel-i nakdî i‘tâsı sûretiyle bi’l-nisbe îfâ etmiş ve ke’l-evvel neşriyâta devâm etmek ‘azminde bulunmuş isek de piyasa kağıt fiyatının birden bire terfi‘i ve tedâriğindeki müşkilât bizi bir müddet daha tevakkuf ve intizâra mecbûr etdi.

Hâlbuki evvel ve âhir muhterem kâri’lerimizden gördüğümüz hüsn-i teveccüh ve eser-i teşvîkât kalbimizde her veçhile fedâkârlık hüsnü tevlîd eylediğinden, hâl ve zamânın imkân verdiği ve müsâ‘id olabildiği tarz ve şekilde olarak el-Mirsâd’ın neşrini ihtiyâr ve müsta‘înen bi-tevfikihî Te‘âlâ ‘arz-ı hidemâta ibtidâr ediyoruz.

Ricâ

Mahall-i ikâmetlerini tebdîl eden abonelerimizin yeni adreslerini lütfen idârehânemize iş‘âr buyurmaları temennî olunur.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 5 Rebî‘i Evvel 1333 Perşembe 8 Kânûn-ı Sânî 1330 ‘Aded: 14

Cihâd-ı Ekber - Fetâvâ-yı Şerîfe

Cihâd-ı Ekber hakkındaki fetâvâ-yı şerîfenin Türkçesi bütün gazeteler ile neşredildiğinden ‘Arapçasını vesâ’ik-i târihiye cümlesinden olarak ber-vech-i zîr dercediyoruz.

فما اذا توالى هجوم اعداء الدين على الاسلام والمسلمين وتحقق انهم يستولون على البلاد الاسلامية باسطين ايديهم في السلب والنهب واسر المؤمنين وسبي المؤمنات وصدر امر امير المؤمنين بالجهاد والنفير العام فهل صار بذلك الجهاد فرضاً على جميع الموحدين بمقتضى قوله تعالى (انفروا خفاً وثقلاً وجاهدوا باموالكم وانفسكم) وهل تكون مسارعة كافة المسلمين في عموم الاقطار للجهاد بالاموال والابدان شيوخاً كانوا أو شباباً مشاة أو فرساناً فرض عين ام لا الله تعالى علم

(الجواب: قد صار الجهاد بذلك فرضاً على جميع الموحدين وصارت مسارعتهن لذلك بالنفس و المال فرض عين)

وبهذه الصورة اذا تحقق من الروس والانكليز والفرنسيين ومن ظاهريهم البغي والعدوان اليوم على الخلافة الاسلامية هاجمين بسفنههم الحربية وعساكرهم البرية على دار الخلافة وسائر البلاد المحروسة العثمانية ساعين والعياذ بالله تعالى لاطفاء نور الاسلام فهل تكون مسارعة من تحت ادارة هذه الحكومات من عموم المسلمين للغزو معلنين الجهاد على تلك الحكومات فرضاً أيضاً ام لا الله تعالى اعلم (الجواب: نعم تكون مسارعتهن فرضاً)

و بهذه الصورة اذا كان حصول المقصود متوقفاً على مسارعة جميع المسلمين للجهاد وتحلف بعضهم والعياذ بالله تعالى فهل يكون معصية يستحقون بها غضب الله والمجازاة على هذه المعصية الشنيعة ام لا الله تعالى اعلم (الجواب : نعم يستحقون ذلك)

وحينئذ فمسلمو تلك الحكومات المحاربة للحكومة الاسلامية هل يحرم عليهم شرعاً بصورة قطعية أن يجاربوا عساكر الحكومة الاسلامية ولو اكرهوا بقتل انفسهم وافناء جميع عائلاتهم ويستحقون ان فعلوا ذلك نار الجحيم لكونهم قاتلين ام لا الله تعالى اعلم (الجواب: نعم يستحقون ذلك)

وحينئذ فالمسلمون الذين هم تحت ادارة حكومات الانكليز وفرانسه والروس والصرب والجلب الاسود ومن ظاهرهم في هذه الحرب الحاضرة لو حاربوا حكومتي ألمانيا والنمسا المظاهرين للحكومة السنية الاسلامية وكانت محاربتهم لهاتين الحكومتين تستوجب مضرة الخلافة الاسلامية فهل يستحقون على ذلك عذاباً الياً لكونه انما عظيماً ام لا الله تعالى اعلم (الجواب: نعم يستحقون ذلك)

كتبه الفقير اليه تعالى خيرى بن عوني الاركوبي عفى عنها

Beyânâme-i Hazret-i Hilâfet-penâhî Sûret-i Münîfesidir

Orduma, donanmama!

Düvel-i mu‘azzama arasında harp i‘lân edilmesi üzerine her dâ’im nâgehânî ve haksız tecâvüzlere uğrayan devlet ve memleketimizin hukûk u mevcûdiyetini fırsat-cû düşmanlara karşı îcâbında müdâfa‘a edebilmek üzere sizleri silâh altına çağırışdım. Bu sûretle müsellah bir bî-terafîlik içinde yaşamakta iken Karadeniz Boğazı'na torpil koymak üzere yola çıkan Rus donanması, ta‘lîm ile meşgûl olan donanmamızın bir kısmı üzerine ansızın ateş açdı. Hukûk-ı beyne’l-milele mugâyir olan bu haksız tecâvüzün Rusya cânibinden tashîhine intizâr olunurken, gerek mezkûr devlet gerek müttefikleri İngiltere ve Fransa devletleri, sefirlerini geri çağırarak sûretiyle devletimizle münâsebât-ı siyâsiyelerini kat’ etdiler. Müte‘âkiben Rusya ‘askeri, şark hudûdumuza tecâvüz etdi. Fransa, İngiltere donanmaları müştereken Çanakkale Boğazı'na, İngiliz gemileri ‘Akabe'ye top atdılar. Böyle yek-diğerini velî eden hâ’inâne düşmanlık âsârı üzerine öteden beri arzu ettiğimiz sulhü terk ederek Almanya, Avusturya-Macaristan devletleriyle müttefikten menâfi‘i meşrû‘amızı müdâfa‘a için silâha sarılmağa mecbûr olduk. Rusya devleti üç ‘asırdan beri Devlet-i ‘Aliyyemizi mülken pek çok zararlara uğratmış, şevket ve kudret-i milliyemizi artıracak intibâh ve teceddüd âsârını harp ile ve bin türlü hîle ve desâ’is ile her def‘asında mahve çalışmışdır. Rusya, İngiltere ve Fransa devletleri zâlimâne bir idâre altında inlettikleri milyonlarla ehl-i İslâm’ı diyâneten ve kalben merbût oldukları Hilâfet-i mu‘azzamamıza karşı hiçbir vakit sû-i fıkır beslemekden fâriğ olmamışlar ve bize müteveccih olan her musîbet ve felâkete müsebbip ve muharrik bulunmuşlardır. İşte bu def‘a tevessül ettiğimiz cihâd-ı ekber ile bir taraftan şân-ı hilâfetimize, bir taraftan hukûk-ı saltanatımıza karşı îkâ‘ edilegelmekte olan ta‘arruzlara inşâ‘allâhu te‘âlâ ile’lebed nihâyet vereceğiz. ‘Avn ü ‘inâyet-i Bârî ve meded-i rûhâniyet-i Peygamberî ile donanmamızın Karadeniz'de ve cesûr ‘askerlerimizin Çanakkale ve ‘Akabe ile Kafkas hudûdunda düşmanlara urdukları ilk darbeler Hak yolundaki gazâmızın zaferle tetevvüc edeceği hakkındaki kanâ‘atimizi tezyîd eylemiştir.

Bugün düşmanlarımızın memleket ve ordularının, müttefiklerimizin pâ-yı celâdeti altında ezilmekde bulunması bu kanâ‘atimizi te’zyîd eden ahvâldendir.

Kahramân ‘askerlerim!

Dîn-i mübînimize, vatan-ı ‘azîmimize kasteden düşmanlara açdığımız bu mübârek gazâ ve cihâd yolunda bir an ‘azm ü sebâtıdan, fedâkârlıktan ayrılmayınız. Düşmana arslanlar gibi savlet ediniz! Zîrâ hem devletimizin hem fetvây-ı şerîfe ile cihâd-ı ekbere da‘vet etdiğim üç yüz milyon ehl-i İslâm'ın hayât ve bekâsı sizlerin muzafferiyetinize bağlıdır. Mescidlerde, câmi‘lerde, Ka‘betu’llâh‘da huzûr-ı Rabbü’l-‘âlemîne kemâl-i vecd ve istiğrâk ile müteveccih üç yüz milyon ma‘sum ve mazlûm mü'min kalbinin du‘â ve temenniyâtı sizinle berâberdir.

‘Asker evlatlarım!

Bugün ‘uhdenize terettüp eden vazîfe şimdiye kadar dünyâda hiçbir orduya nasîp olmamıştır. Bu vazîfeyi îfâ ederken bir vakitler dünyâyı titretmiş olan ‘Osmanlı ordularının hayru’l-halefleri olduğunuzu gösteriniz ki düşman-ı dîn ve devlet bir daha mukaddes topraklarımıza ayak atmaya, Ka‘betu’llâh‘ı ve Merkad-i Münevver-i Nebvî’yi ihtivâ eden arâzî-i mübâreke-i hicâziyeninistirâhatini ihlâl e cür’et edemesin. Dînini, vatanını, nâmûs-ı ‘askerîsini silâhıyla müdâfa‘a etmeyi, pâdişâh uğrunda ölümü istihkâr eylemeyi bilir bir ‘Osmanlı ordu donanması mevcût olduğunu düşmanlara mü’essir bir sûrette gösteriniz. Hakk u ‘adl bizde, zulm ü ‘udvân düşmanlarımızda olduğundan, düşmanlarımızı kahretmek için Cenâb-ı ‘Âdil-i Mutlak’ın ‘inâyet-i samedâniyesi ve Peygamber-i zîşânımızın imdâd-ı ma‘nevîsi bize yâr u yârân olacağında şübhe yoktur. Bu cihâddan mâzîsinin zararlarını telâfi etmiş şanlı ve kavî bir devlet olarak çıkacağımıza emînim. Bugünkü harpte birlikte hareket etdiğimiz dünyânın en cesûr ve muhteşem iki ordusuyla silâh arkadaşlığı ettiğinizi unutmayınız. Şehitleriniz şühedây-ı sâlifeye müjde-i zafer götürsün. Sağ kalanlarınızın gazâsı mübârek, kılınca keskin olsun.

Muhammed Reşâd

22 Zi’l-hicce 322 ve 29 Teşrîn-i Evvel 330

Başkumandanlık Vekâleti’nin Beyânnâmesi Sûretidir

Arkadaşlar!

Sevgili başkumandanımız, Halife-i zîşân Efendimiz hazretlerinin irâde-i seniyyelerini tebliğ ediyorum. Allâh’ın ‘inâyeti, peygamberin imdâd-ı rûhânîsi ve mübârek pâdişâhımızın hayır du‘âsıyla ordumuz düşmanlarımızı kahredecektir. Bugüne kadar karada ve denizde zâbıt ve ‘asker kardaşlarımızın gösterdikleri kahramanlıklar, düşmanlarımızın perîşân olacaklarına en büyük delildir.

Ancak her zâbıt, her ‘asker unutmamalıdır ki harp meydânı fedâkârlık meydânıdır. Orada hangi ‘asker daha ileri atılır, hangi ‘asker düşmanın şarapnel ve kurşunlarından yılmayarak ayak direr, sonuna kadar sebât ederse o ‘asker mutlakâ kazanır. Târih şâhittir ki ‘Osmanlı ‘askerinden sebâtlı, ‘Osmanlı ‘askerinden fedâkâr hiçbir ‘asker yoktur. Hepimiz düşünmeliyiz ki, başımızın ucunda Peygamberimizin ve sahâbe-i güzîde efendilerimizin rûhları uçuyor. Şanlı babalarımız başlarımızın ucunda bizim ne yapacağımıza bakıyor. Eğer onların hakîkî evlâdı olduğumuzu göstermek, bizden sonra geleceklerin la‘netlerinden kurtulmak istersek çalışalım!

Zincîrler altında inleyen üç yüz milyon İslâm ve eski vatandaşlarımız hep bizim muzafferiyetimize du‘â ediyor. Ölümünden kimse kurtulamayacaktır. Ne mutlu ileri gidenlere, ne mutlu dîn ve vatan yolunda şehîd olanlara!

İleri! Dâ‘imâ ileri ki zafer, şan, şehâdet, cennet hep ileride; ölüm ve zillet geridedir. Mübârek ve mukaddes şehîdlerimizin rûhuna Fâtihâ!

Pâdişâhım çok yaşa!

Başkumandan Vekîli Enver

- On Üçüncü Nüşadan Mâ Ba‘d -

مواليد اهل بيت النبوة

فصل

- في ذكر مناقب سيدنا موسى الكاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علي الزاهد بن حسين بن علي ابن ابي طالب كرم الله وجهه ورضي الله عنه -

كانت امه حميدة البربرية. ولد موسى الكاظم بالابواء سنة ثمان وعشرين ومائة من الهجرة وكنيته أبو الحسن والقابه كثيرة. اشهرها الكاظم، والصابر، والصالح والامين كان صفته اسمر عقيق اللون، عهب البدن، كث اللحية، أسود الشعر، عريض الصدر، اطول الزراعين. كان كاتبه السيد الحميري وبوابه محمد بن الفضل و نقش خاتمه (المالك الله وحده) ومطلع حياته في معاصره من الملوك موسى الهادي وهارون الرشيد. ومناقبه كثيرة. حكى ان الرشيد سئله يوما فقال كيف قلت نحن ذرية رسول الله واتم بنو علي وانما ينسب الرجل الى جده من ابيه دون جده من امه فقال الكاظم (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ومن ذريته داود وسليمان وايوب ويوسف وموسى و هرون وكذلك نجزي المحسنين وذكرنا ويحيى وعيسى) وليس لعيسى اب وانما الحق بذرية الانبياء من قبل امه وكذلك الحقنا بذرية النبي عليه السلام من امنا فاطمة. ثم قال قال الله تعالى (فمن حاجك فيه من بعد ما جائك من العلم فقل تعالوا ندع ابنائنا وابنائكم ونسائنا ونسائكم وانفسنا وانفسكم ثم نبتهل) ولم يدع صلى الله عليه وسلم عند مباهلة النصارى غير علي وفاطمة والحسن والحسين رضوان الله عليهم اجمعين. وسنده سند احاديث الموروثة يروى عن آباءه مرفوعا قال حدثني ابو جعفر الصادق عن آباءه (نظر الولد الى والديه عبادة) قال الحسن ان شرط التشخيص أن لا يكون السورة منسوخا لان معنى التشخيص الفيض الجاري من كلام الله تعالى على هذا الولي. قال ابو العون ان موسى بن جعفر ممن سافر الى البان بعد اخراجه من سجن الهادي ليلة وفاته فمكث قليلا ثم عاد. وتشخصه سورة الكوثر تلقى كلمات (٤٨) وكان يعمر مع ابيه احد وعشرين سنة. روى ابو العون عن ابي خالد الدبالي قال رأني موسى الكاظم غير منبسط فقال لي مالي اراك منقبضاً فقلت كيف لا انقبض وانت في تشخص هذه الطائفة الطاغية ولا امن عليك فقال يا ابا خالد ليس علي بامن. واذا كان في شهر كذا في يوم فلاني منه فانتظرنى آخر النهار معي دخول الليل فاني اوافيك ان شاء الله.

فلما ان جاء الوعد عند دخول الليل رأيت الامام على امام القطار فسرت بمقدمه وحمدت على خلاصه فقلت الى ابن قال الى البان. توفي رضى الله عنه مسموما عن احمد بن عبدالله سممه هارون بواسطة عيسى بن جعفر بن منصور. فلما مات ادخل اسندى الفقهاء ووجوه اهل بغداد فيهم هم ابن عدى وغيره ينظرون اليه انه ليس به اثر من جرح او قتل او خنق و انما مات حتف انفه. دفن في مقابر قريش كانت وفاته لخمس بقين من شهر رجب سنة ثلاث وثمانين ومائة وله من العمر خمس وخمسون عاماً، وله من الأولاد سبعة وثلثون ولداً ما بين ذكر واني وهم علي الرضا وابراهيم والعباس والقاسم واسماعيل وجعفر وهارون والحسن وعبدالله واسحق و عبد الله الصغير وزيد والحسن الاصغر واحمد ومحمد والفضل وسليمان وقيل العون بن موسى الكاظم وفي هذه الشجرة سبعة اعوان الأول عون بن موسى الكاظم والعون بن مصطفى الاحرار وخمسة اخرى لم يشتهر واما صاحب التاريخ المصطفى ما حكاه ابن جوزى عن الشقيق البلخي انه خرج حاجا فراه بالقادسية منفردا عن الناس فقال في نفسه هذا في من الصوفية يريد ان يكون كلا على الناس لاوبخه فمضى اليه فقال يا شقيق اجتنبوا كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم فاراد ان يعاقبه فغاب عن عينه ثم راه بعد على برئ سقطت ركوته فيها فدعا فطف الماء حتى اخذها فتوضأ وصلى ثم مال الى كتيب من الرمل فطرح منه فيها وشرب قال فقلت له اطعمني مما رزقك فقال يا شقيق لم تنزل نعم الله ظاهرة وباطنة علينا فاحسن ظنك بريك فناولها فشربت فاذا هو سويق وسكر فاقمت ايا ما لا اشتهي شرابا ولا طعاما ثم لم اره الا بمكة. قال ان ايمان الرجل العلم بالله من لم يعلم يكن مقلدا والمقلد لا يخلص عن يد المشكك واعظم المشكك الشيطان فلا يغنى عن الشكوك الا من اتاه علم اليقين قال ان احسن الحال الاخلاق الحميدة وطهارة القلب عن دنس الغفلة ومقال الذكر احسن المقال.

(ويليه ما بعده)

Mevâlîd-i Ehl-i Beytü’n-Nübüvve Tercümesi (On Üçüncü Nüşadan mâ ba’d)

Bu Fasl Seyyidünâ Mûsâ el-Kâzım bin Ca’fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır bin ‘Ali ez-Zâhir ibn Hüseyin bin ‘Ali bin Ebî Tâlib Kerremallâhu Vecheh Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’irdir.

İmâmın vâlide-i muhteremeleri "Berberiyye" olup Cenâb-ı Mûsâ'yı hicret-i Ahmediyye'den yüz yirmi sekiz sene sonra Ebvâ'da tevîd etmiştir. Müşârun ileyhın künyeleri Ebu'l-Hasen ve elkâb-ı ‘aliyyeleri Sâbir, Sâlih, Emîn ve en meşhûru Kâzım'dır.

Şemâ’il-i ‘aliyyeleri biraz kırmızıya mâ’il esmerce, lihye-i mübârekleri çok ve siyâh, siyâh saçlı, sîne-i bî-kîneleri geniş, sâ'id-i himmetleri uzunca olup vazîfe-i kitâbetleriyle şeref-yâb olan "Seyyid el-Himyerî" bevvâb-ı ‘inâyetleri de "Muhammed bin el-Fadl" hâtem-i süleymânîlerinin nakşı da "الملك لله وحده" dur.

‘Asr-ı mübâreklerinde bulunan mülûk-i Benî Emeviyye, Mûsâ el-Hâdî ve Hârûn er-Reşîd'dir. Bu seyyid-i kerîmin menâkıb-ı güzîdeleri bî-hadd ü pâyândır. Ez-ân cümle bir gün Hârûn, Hazret-i Seyyid-i Mûsâ'ya "Siz evlâd-ı ‘Alî'den iken nasıl Rasûlullâh'ın zürriyetiyiz diyorsunuz? Hâlbuki insân pederi cihetinden ceddine nispet edilir de vâlidesi cihetinden edilemez." dediğinde seyyidünâ Mûsâ hemen buna cevâben bir besmele-i şerîfe ile ⁷² (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ

âyet-i celîlesini kırâ’at buyurmuş ve "İşte burada ‘Îsâ'nın pederi olmadığı halde yine bâlâdaki zürriyete vâlidesi cihetinden ilhâk edildiği gibi biz de zürriyet-i pâk-i Mustafâ'ya vâlide-i mübârekemiz Cenâb-ı Fâtımatü’z-Zehrâ cihetinden ilhâk edildik." cevâb-ı müsekkitini vermiş, sonra da ⁷³ (فَمَنْ حَاجَكَ

âyet-i kerîmesini okumuşlardır ki, bunun mazmûn-ı şerîfî: "Bu husûsda sana ‘ilm-i kat’înin vürûdundan sonra her kim sana iddi’âya kalkışırsa ona de ki: 'Geliniz çocuklarımızla çocuklarınızı, kadınlarımızla kadınlarınızı ve kendilerimizi mütekâbilen çağırırım da sonra mübâhele ve müfâhare edelim."

⁷² Biz ona İshak ve Ya’kûb’u da armağan ettik; hepsini de doğru yola ilettik. Daha önce de Nûh’u ve onun soyundan Dâvûd’u, Süleyman’ı, Eyyûb’u, Yûsuf’u, Mûsâ’yı ve Hârûn’u doğru yola iletmıştik. Biz, iyileri böyle ödüllendiririz. Zekeriyâ, Yahyâ, ‘Îsâ ve İlyâs’ı da (doğru yola iletmıştik). (En’âm Suresi 84-85. âyet)

⁷³ Sana gelen bu bilgiden sonra her kim bu konuda seninle tartışmaya kalkışırsa, de ki: “Gelin, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağırırım. (Âl-i İmrân Suresi 61. âyet)

demekdir. Serdâr-ı enbiyâ ‘aleyhisselâm Efendimiz hazretleri de Nasârâ'ya karşı mübâhele buyurdularında ‘Ali, Fâtîma ve Haseneyn efendilerimiz hazerâtından mâ‘adâlarını zikretmemişlerdir.

Seyyid-i müşârun ileyhin senedleri ehâdis-i mevrûse senedleridir ki, âbâ-i kerîmelerinden naklen ve merfû‘an hadîs rivâyet ederlerdi ve قال حدثني ابو جعفر الصادق عن آبائه: "Pederim Ca‘fer es-Sâdık bana âbâ-i muhteremelerinden tahdîs ve rivâyet ederek bir çocuğun ebeveynine nazar-ı müşfikânesi bir ‘ibâdet-i mühimme demekdir."

Hazret-i Hasan diyorlar ki: "Süver-i Kur‘âniyyeden birinin mazmûn-ı münîfiyle temessül ve teşahhusda şart olan, o sûrenin mensûh olmamasıdır. Çünkü teşahhusun ma‘nâsı: "Bir veliy-yi kâmil üzerine kelimât-ı ezeliyye-i ilâhiyyeden cereyân eden bir feyz-i kudsîdir."

Cenâb-ı Ebu'l-‘Avn diyorlar ki: "Seyyidünâ Mûsâ bin Ca‘fer, Mûsâ el-Hâdî'nin zindân ibtilâsından vefâtı gecesi çıkdıktan sonra 'Bân'e sefer etmiş ve orada bir müddet-i kalîle ikâmet buyurup mu‘ahharan ‘avdet eylemiştir."

Kendilerinin şahsiyet-i seniyyelerini temsîl eden sûre-i celîle "Kevser"dir. Müşârun ileyh, peder-i muhteremleriyle berâber yirmi bir sene mu‘ammer olmuşlardır.

Ebu'l-‘Avn Hâlid ez-Zübâlî'den rivâyet ederek diyor ki: "Beni bir gün seyyidünâ Mûsâ el-Kâzım gâyet munkabız gördü ve dedi ki 'Seni pek inkıbâz içinde görüyorum. Buna sebep nedir?' Ben de cevâben: 'Nasıl munkabız olmayayım? Sen bu azgın herifler içinde bulunuyorsun. Bir türlü emîn olamıyorum.' dediğimde buyurdular ki: 'Ey Ebû Hâlid! Niçin emîn olamıyorsun? Falan gününde gecenin ibtidâsında bana muntazır ol! İnşâallah seninle birleşirim.' buyurdular. Ve vakt-i mev‘ûd gelince Hazret-i İmâm'ı bir kâfilenin önünde gördüm. Ben de izleri sıra gittim ve halâsına hamd ü senâlar ederek 'Bân'e gitmekde olduğunu öğrendim."

Hazret-i seyyid-i ‘âlî-câh Hârûn'un emriyle Vezîr ‘Îsâ bin Ca‘fer bin Mansûr vâsıtasıyla tesmîm edilmiştir. İrtihâllerinde cesed-i pâkinin bulunduğu yere ehl-i Bağdâd'ın vücûh ve eşrâf ve fukahâsı girmişlerdir. Ve kendilerinde cerh, katl, ihtinâk âsârı müşâhede etmemişlerdir. Ancak vezîr-i habîsin verdiği zehir ile birdenbire irtihâl buyurmuşlar ve yüz seksen üç senesi Receb'inin yirmi beşinde Kureyş mekâbirine elli beş yaşında olarak defnedilmiştir.

Kendilerinin erkek ve kız otuz yedi evlâdı olup bunlar da: ‘Ali Rızâ, İbrâhîm, ‘Abbâs, Kâsım, İsmâ‘îl, Ca‘fer, Hârûn, Hasan, ‘Abdullâh, İshâk, ‘Abdullâh es-Sağîr, Zeyd, Hasan-ı Esğar, Ahmed, Muhammed, Fadl, Süleymân, ‘Avn. Bu şecere-i pâkîzede ‘Avn ismiyle tesmiye edilmiş yedi zât vardır. ‘Avn bin el-Kâzım ile ‘Avn bin Mustafâ el-Ahrâr meşhûr olup, iştihâr etmeyen diğer beş daha ‘Avn mevcûddur ki bunların mecmû‘una "A‘vân-ı seb‘a" denilir.

İbn-i Cevzî, Şakîk-i Belhî'den hikâye ederek diyorlar ki: "Bu delikanlı, insânlardan infikâk ve infirâd etmiş gâlibâ sûfiyyeden biridir. Gidip şunu biraz tevbîh edeyim." diyerek Hazret-i müşârun ileyhın nezdine yaklaşıncı buyurdular ki: "Yâ Şakîk! Zunûnun pek çoğundan ictinâb ediniz. Zîrâ ba‘zı zan büyük günâhdır." buyurarak Şakîk'in kalbindeki vâhimeyi yüzüne çarpmak sûretiyle ibrâz-ı kerâmete tenezzül buyurmuşlardır. Şakîk bu müşâhedeyi müte‘âkib kendilerini ta‘zîmen der-âğûş etmek istemişlerse de Seyyid-i müşârun ileyh derhâl Şakîk'in gözleri önünde nihân olmuşdur. Sonra bu hazreti bir kuyu başında müşâhede etmişler ki, o kuyuya Seyyid-i kerîmin su bardağı düşmüş. Şakîk-i Belhî kendilerinin huzûrunda iken Hazret-i Seyyid du‘â buyurmuşlar, derhâl kuyunun suyu taşmış ve bardaklarını aldıktan sonra oradan abdest alıp namâz kılmış. Sonra bir kum tepesine teveccüh buyurarak bi'r-i mezkûrun suyundan o tepe üzerine biraz atmışlar idi. Ben kendilerine dedim ki: "Yâ Seyyidi! Rabbimin sizi merzûk etdiği şeylerden beni de it‘âm ediniz." Cevâben buyurdular ki: "Yâ Şakîk! Allâh'ın zâhir ve bâtın ni‘metleri bizim üzerimizde dâ‘imîdir. Rabbine hüsn-ü zan et." buyurdular. Ben de elimi uzatdım, mezkûr kum tepesinden bir avuç aldım. Bir de ne göreyim! Tamâmen kurâbiye ve şekerden ‘ibâretmiş. Bunları yediğim zamân günlerce ne su ne de yemek arzusu hâsıl olmadı. Sonra kendilerini yalnız Mekke'de gördüm.

Müşârun ileyh buyurmuşlardır ki: "İnsânın îmânı Allâh'ı bilmekdir. Onu bilmeyen mukalliddir. Mukallid de şükûk ve zunûnun elinden hiç kurtulamaz. Bu şükûku veren en büyük müşekkik de şeytândır. Kendisine ‘ilm-i yakîn gelmeyen şükûkdan kurtulamaz."

Ve yine buyurmuşlardır ki: "Hâl ve mekâlin en güzeli ahlâk-ı hamîde ve levs-i gafletden mutahhar olan kalp olup, en güzel mekâli de zikru'llâhdır.

(Mâ ba‘dı var)

Şerâ'it-i İştirâ:

Memâlik-i Osmâniyye için seneliği
24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır.
Memâlik-i ecnebiyye için seneliği
10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa:

Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-
memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen
eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta
müdüre mürâca'at edilir.
Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

EL-MİRSÂD RİSÂLESİ

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir. İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve. mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır. Hedefi, Müslümânların kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmeleri emeline ma'tûfdur.

Müdürü: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkîkât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabiyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefid olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûretde ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabiyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

‘Aded: 15

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

	Cihâd Hakkında İstiftâ
Menâkıb-ı Seyyidünâ ‘Ali er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım radiyallâhu ‘anhüm	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Arapça Metni
	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi

Nüshası 50 Paradır.

‘Arz-ı İ‘tizâr

Cihâd-ı mukaddesin i‘lânıyla tetevvüc eden seferberliğin bidâyetinden beri el-Mirsâd muhterem kâri’lerinin nazargâh-ı mütâla‘asına ‘arz olunamamış idi. Buna o vakit başlıca sebep mukaddemen müstesnâ iken, bu kerre bi’l-fi‘l ‘askerlik ile mükellefiyyet ve hizmet-i vataniyyeye da‘vetden ‘ibâret idi. Bi’l-’âhare ‘uhdemize terettüp eden vazîfemizi bedel-i nakdî i‘tâsı sûretiyle bi’l-nisbe îfâ etmiş ve ke’l-evvel neşriyâta devâm etmek ‘azminde bulunmuş isek de piyasada kağıt fiyatının birden bire terfî‘i ve tedâriğindeki müşkilât bizi bir müddet daha tevakkuf ve intizâra mecbûr etdi.

Hâlbuki evvel ve âhir muhterem kâri’lerimizden gördüğümüz hüsn-i teveccüh ve eser-i teşvîkât kalbimizde her veçhile fedâkârlık hüsnü tevlîd eylediğinden, hâl ve zamânın imkân verdiği ve müsâ‘id olabildiği tarz ve şekilde olarak el-Mirsâd’ın neşrini ihtiyâr ve müsta‘înen bi-tevfikihî Te‘âlâ ‘arz-ı hidemâta ibtidâr ediyoruz.

Ricâ

Mahall-i ikâmetlerini tebdîl eden abonelerimizin yeni adreslerini lütfen idârehânemize iş‘âr buyurmaları temennî olunur.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 5 Rebî‘-i Evvel 1333 Perşembe 8 Kânûn-ı Sânî 1330 ‘Aded: 15⁷⁴

Cihâd Hakkında İstiftâ

Seyyid Dâvûd bin Ca‘fer es-Sâdık hazretlerinin zamânlarında cihâd i‘lânı üzerine evlâd-ı kirâmı kendilerinin ne yolda hareket edeceklerini istiftâ etmişlerdi. ‘Askerliğe müte‘allik olarak evlâd-ı kirâmına hitâben irâd buyurdıkları ‘Arabiyyü’l-‘ibâre bu vasiyyet-i şerîfelerini beşinci nüshamızda "Edvâr-ı ‘Âlem - Me‘âz-ı Cismânî" nâm eser-i şerîfin bend-i mahsûsu meyânında bi’l-münâsebe dercetmiş idik. Şimdiye kadar el-Mîrsâd’ın neşrolunan nüshalarını mütâla‘a buyuran zevâtın takdîr buyuracağı üzere hedef ve gâye-i maksadımız, şeref ve i‘tilây-ı İslâm olduğundan bu bâbda sarf-ı mâ-hasal-ı istitâ‘at eylemekden geri durmamak, akdes vazâ‘ifimizdir. Bugün ise hamden-lillâh, devlet ve milletimizin şân ve şeref uğrunda ihtiyâr ettiği himmet ve fedâkarlık, âtiyen şevket-i sâbika-i İslâmiye’nin te‘mîn-i husûlüne bir damân-ı kavî teşkil etmektedir. İşte şu şevk-i samîmî ve zevk-i ilâhînin kâffe-i kulûb-ı mü‘mininde uyandırdığı hissiyât-ı necîbeyi tenmiye etmek gayretiyledir ki cihâd-ı mukaddes hakkındaki tedkîk ve mütâla‘âtımıza mukaddime olarak Seyyid Dâvûd hazretlerinin vasiyet-i şerîfelerini tercüme sûretiyle besmele-keş ibtidâr oluyoruz. Seyyid-i müşârun ileyh hazretleri buyuruyorlar ki:

Ey benim ecdâdımdan mevrûs şeref ve siyâdeti ahfâdıma nakledecek olan evlâdım! Sultân-ı müslimînin hükmettiği diyârda bulunduğunuz takdîrde onun emrine tâ‘at ve re‘yine inkıyâd etmek sizin üzerinize farz ve vâciptir ki, evvel emirde bunu size tavsiye ederim. Zinhâr ona muhâlefeti iltizâm etmeyin! Zîrâ ‘isyân etmiş olursunuz.

⁷⁴ Dergide sehven bir önceki sayının tarihi ve sayı numarası yazılmıştır. Metinde (karışıklık olmaması adına) sayı numarasını düzelterek "15" yazdık fakat tarih bilgisini tam olarak bilmediğimiz için aynı şekilde muhafaza ettik.

Sultân-ı müslimînin emrine itâ‘at ve inkıyâd etmeyip muhâlefet etmek bağıyden bir nev‘dir. Bağıyın cezâsı ise gâyet büyüktür. Muhâlefete cür‘et ve kıyâm, ekber-i kebâ‘irden ma‘dûd olduğu için heder-i dem ile mücâzât edilmek gibi cezâsı teşdîd edilmiştir. İmâm-ı müslimîn icâp eder de sizi orduya da‘vet ederse, derhâl icâbet ediniz! Zîrâ ‘askerlik sizin şeref-i siyâdetinizi halk içinde daha ziyâde artırır.

Bir kimseyi Sultân-ı müslimîn mu‘askere -ordu- da‘vet ettiği hâlde icâbet etmez ve kendi nefsinin kûşe-i ihtifâda tutarsa o kimse ‘abd-i âbık gider. Tâ mürâca‘at edip de emre inkıyâd etmedikçe farz ve nâfile ‘ibâdeti kabûl olmaz. Şehâdet ve tövbesi makbûl değildir. Sizi düşman ile muhârebe ve mukâteleye da‘vet ettikleri vakit, kemâl-i itâ‘at ve inkıyâd ile icâbet ediniz ki, sihâm-ı ta‘n ve la‘netden nefsinizi hısn-ı hasîn-i selâmetde tutasınız. Böyle bir da‘vete icâbet etmeyerek nefsinin saklayanların üzerine la‘net-i ilâhiyyenin nüzûlü muhakkaktır.

Emrine itâ‘at edilecek sultânın yalnız olması şartdır. Her ne kadar salâh ve takvâ emr-i diyânetden ise de ve sâlih ve müttakî olması icâp etmez. Çünkü salâh ve takvâdan hâsıl olacak menfa‘at-i cüz‘iyye, şahsa ve nefse ‘â‘iddir. Diğer cihetle ise menfa‘at-i ‘umûmiyyeye râci‘dir. Sultânın müttakî ve sâlih olmasına nefsiniz i‘tirâz ederek ona muhâlefeti ‘isyân ‘addetmez iseniz bile yine ‘amel ve ‘ibâdetiniz câ‘iz değildir. Fıskı ile meşhûr olan sultâna dahi şer‘e muvâfık emirde inkıyâd etmek lâzımdır. Zîrâ fıskı ile sultân ‘azl olunmaz. Mâdem şer‘at onun sebât ve devâmın emrediyor, bize lâzım olan şer‘ate muvâfık ve vücûb-ı şer‘î ile üzerimize vâcib emr-i sultânî mûcibince ‘amel etmek ve ona itâ‘at eylemektir.

Müşrikler ile harp üzerine olup da onlar ile mukâtele ve muhârebe ederken kendi re‘yinizi kabûl ve emîrinizin emri hilâfına mübâşeret etmeyiniz. Çünkü bir iş göreyim derken yanlışlıkla ‘asker-i İslâm’a bir zarar getirmiş olursunuz. Arzu ve emelinizin külliyyen hilâfı olan şu hareketinizin netîcesi sizi nedâmete dûçar ettiği gibi ayrıca ‘itâb ve tevbîh dahi olunursunuz.

Emîre muhâlefet tevbîh ve nedâmeti mûcipdir. Tamâmıyla ve etrâfıyla size münkeşif ve mûncelî olmadıkça bir fi‘li iltizâm etmeyiniz. Zîrâ sizin tedbîriniz o fi‘li ityâna kifâyet etmez. Meğer ki sultânın emri ve izni olan o me‘mûriyeti ‘örf ile ifâyâ muvâtabet ve o fi‘li ityâna mülâzemet ediniz. Emrin mevâdi‘ ve meşâgili ile mebâdî ve netâyicine ri‘âyet eyleyiniz. İstîtâ‘ati dâhilinde me‘mûr olduğu vazîfesini tamâmıyla ifâ etmeyen kimse hâ‘indir. Sultân tarafından o kimseye tevdi‘ olunan emir, Allâh Te‘âlâ hazretlerinin kullarına tevdi‘ ve emânet ettiği ferâ‘iz gibidir.

İdâre ve tedbîr edemeyeceğiniz işlerde kendinizi ileri sürmeyiniz. Size tevdi‘ edilen emri hüsn-i temşiyet ederek her vecihle hukûk-ı ‘ibâdî muhâfaza ve hükûm-i şer‘î‘atî icrâ ediniz ki ihânet gibi bir seyyi‘e ile sizi mu‘âteb etmesinler.

Ey evlâdım! Şurasını da size beyân edeyim. Ma‘lûmunuz olsun ki bi-hakkın cihâd bir müslim üzerine farz-ı ‘ayndır. Bi-lâ tefrik herkese kable’l-mukâtele cihâd için lâzım gelecek ahvâlî bilmek ve öğrenmek farzdır. Bunu terk edenler Allâh'a ve Rasûlüne ‘isyân etmiş olurlar. Herkes kendi üzerine terettüp eden ve cihâda müte‘allik olan ‘ilm-i hâl ile mu‘âmelât-ı ‘askeriyeyi ve esliha ta‘lîm ve ta‘lîmâtını bi-tamâmihâ öğrenip kable’l-vukû‘ tedârikli bulunmalıdır.

Esta‘îzu billâh ⁷⁵(لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرْيِضِ حَرْجٌ) âyet-i kerîmesi medlûlünden müstesnâ olan kimselerin evsâf-ı selâse-i mezkûreden biriyle mevsûf bulunan eşhâs-ı ma‘lûmeye inhisâr ve şumûlû müstebân olmaktadır. Yoksa ihtiyâr, genç, erkek, (îcâbı hîninde) kadın müstesnâ değildir. Zîrâ "a‘mâ, a‘rac, merîz" ‘umûma şumûlû olan sıfatlardan olduğundan, bunlar ile muttasıf bulunanlardan mâ‘adâsı hiçbir vecihle istisnâ edilemez. Şu zevât-ı mahsûsaya nispet olunan sıfatların müzekker olarak îrâdî mülâhazası ile mevsûfunun müzekker olmasına her ne kadar zihin mübâderet ederse de hasebü’l-îcâb mecmû‘ı mevsûfine şumûlünü men‘ edecek birşey yoktur.

Âyet-i kerîmede zikir ve tahsîs buyurulduğu vechile müstesnâ olan yalnız üç sınıf halktır. Bunlardan birisi a‘mâdır ki a‘mâ olan kimse mevâki‘-i harbin medâhil ve mehâricini ta‘yîn ederek başlı başına hareket edemeyeceği gibi, bi’l-fi‘l nefsinin dahi vikâyeye kudret-yâb olamayacağından dâ‘ire-i istisnâ‘iyyete dâhil olmuştur. İkincisi a‘rac (topal) olan kimsedir ki, meşyet-i ‘askeriyeyi te‘mîn edecek sûrette meşy ü harekete muktedir olamayacağı cihetle istisnâ edilmiştir. Üçüncüsü merîzdir ki, vazâ‘if-i ‘askeriyeyi îfâ edemeyecek derecede hasta ve ma‘lûl olan kimseler bu kısımda dâhildir. Siz bu emirden kendinizi ne sûretle müstesnâ tutuyorsunuz?

Harekât-ı ‘askeriyeden gâfil olup da ta‘lîm ile dekâyıkına vukûf kesbetmez iseniz, lüzûmunuz ânında nefsinizi tehlikeye ilkâ etmiş olursunuz. ‘Askerliğe müte‘allik husûsâtı öğrenmek hepimize farzdır. Hiçbir vecihle bunu terke mecâl yoktur. Ama sultânın istisnâ ettiği kimselerin üzerinden bu teklîf sâkıt olacağından, onlara ba‘de’l-istisnâ farz-ı kifâye olur. Harbe kifâyet edecek mikdâr ‘askeri ulû‘l-emr tedârik ve ihzâr eder. Lüzûmun fevkinde bi’t-tab‘ kimseyi celb etmez. Harb vukû‘unda efrâd-ı ahâlîden kimi alıp kimi almayacağı sûret-i kât‘iyyede belli olmadığından her hâlde ‘umûm üzerine umûr-ı mühimme-i ‘askeriyeyi öğrenmek bi-lâ istisnâ farz-ı ‘ayndır.

⁷⁵ Gözleri görmeyen için bir sakınca yoktur, topal için bir sakınca yoktur, hasta için de bir sakınca yoktur. (Nûr Suresi 61. âyet)

Mevâlîd-i Ehl-i Beytû'n-Nübüvve (On Dördüncü Nüşadan mâ ba'd)

فصل في ذكر مناقب سيدنا علي الرضا بن موسى الكاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علي زين العابدين بن حسين بن علي بن ابي طالب رضي الله عنهم

كان رضي الله تعالى عنه ذو علم نافع و عمل صالح و كرامة فائقة و اشارات سائقة و اخلاق حسنة و كمالات مستحسنة، كانت امه ام الولد يقال لها ام البنين و اسمها اروى ولد رضي الله عنه علي بن موسى بالمدينة سنة ثمان و اربعين و مائة من الهجرة و قيل سنه ثلث و اربعين و مائة و كنيته ابو الحسن و ألقابه الرضا و الصابر و الزكي و الولي و اشهرها الرضا آل محمد صلى الله عليه و سلم و آله اجمعين. كان صفته اسود معتدلا لان امه سوداء كاتبه دعبل الخراعي وبوابه محمد بن فرات و نقش خاتمه (حسبى الله) و مطلع حياته في معاصره الامين والمؤمن من خلفاء العباسية و قيل صفته اسمر عقيق اللون لا أسود كان في صفاء وجهه يتلا أو نورا كما يتلأأ الزهرة الصباح و تلق عليه كلمة الوجود (٣٠) و تشخصه سورة الفيل . وفي تاريخ نيا بوري ان علي الرضا بن موسى الكاظم لما دخل نيسابور كان في قبة مستورة على بغلية شهباء وقد شق بها السوق فعرض له اما مان الحافظان ابو زرعة و ابو مسلم الطوسي ومعهما من اهل العلم والحديث مالا يحصى. فقال يا ايها السيد الجليل ابن السادات الائمة بحق آبائك الاطهرين واسلافك الاكرميين الا ما اريتنا وجهك الميمون ورويت لنا حديثا عن آبائك عن جدك تذكرك به فاستوقف غلمانه و امر يكشف المظلمة و اقر عيون الخلائق برؤية طلعتهم واذاله ذؤبتان معلقتان على عائقه والناس قيام على طبقاتهم ينظرون ما بين باك وصارخ و متمرغ في التراب. ومقبل حافر بغلته و علا الضجيج فصاحت الائمة الاعلام معاشر الناس انصتوا واسمعوا ما ينفعكم ولا تؤذونا بصراحكم وكان المستملى ابا زرعة و محمد ابن اسلم العلومي فقال علي الرضا رضي الله تعالى عنه حديق ابي موسى الكاظم عن ابيه جعفر الصادق عن ابيه محمد الباقر عن ابيه علي زين العابدين عن ابيه شهيد كربلاء عن ابيه علي المرتضى قال حدثني ل جبرائيل قال حدثني رب العزة سبحانه وتعالى قال (كلمة لا له الا الله حصي فمن قالها دخل حصي ومن دخل

حصى امن من عذابي) ثم ارضى الستر على المظلمة وسار . قال احمد رضى الله عنه لو قرئ هذا الاسناد على مجنون لافاق من جنونه وقال ابو القاسم المشيرى اتصل هذا الحديث بهذا السند ببعض امراء السامانية فكتبه بالذهب واوحى ان يدفن معه في قبره فرؤى في المنام بعد موته ف قيل له ما فعل الله بك فقال غفر لى يتلفظي بلا اله الا الله وتصديقي ان محمد رسول الله كان مع ابيه عشرين وكان المأمون سببا لوفاء ذلك العزيز بخدمة فلم نزل في قلوبهم هلاكه ولم يتيسر له الالابجدة ولى العهد فلما انفصلت عن احبائه وحيل البعد بينهم فعل المأمون ما فعل . وكانت وفاته سنة ثلاث ومأتين في آخر صفر وقيل غير ذلك وكان عمره خمس وخمسين سنة في قرية يقال لها سناباد من رستاق من اعمال طوس من خراسان وقبره في قبلى قبرهارون الرشيد قال هرثمة بن اعين سممه المأمون بعنب . قال حسام الدين في كتابه المسمى بمنازل النجوم أن قرية سناباد هي سيداباد امحال لكتمان اهل البيت لان الملوك العباسية مترقبة عليهم في الاطراف واما اولاده رضى الله عنه ولد لرضا خمسة بنين وابنة واحدة وهم محمد القانع والحسن وجعفر وابراهيم والحسين والبنت اسمها عائشة رضى الله عنهم . قال ابو العون ان مراد المأمون تشخصه لا تعهده وهو مثل ابيه اختفى مدة في البان تم ذهب اليه المأمون فوعده ما وعده فاخرجه مما كان فيه حتى يصل الى الطوس وسبب تلقيبه بالرضا والمراد به رضا آل محمد بان يجعله ولى العهد بعده فغلب عليه ما غلب سممه يعتب فمات على وبطل رضا آل محمد . قال حسام الدين ان المأمون قدحيل هذه الصورة للامام الرضا وهو يعلم بعلمه هذا والناس عن حيلته غافلون قيل له ان مأمون قد ولى عهده اليك بعده قال نعم ولكن لم يكن هذا الكونه على خلاف الخير وعلمه الذي تعلمه كان على خلاف ذلك وله من الكرامات والعلوم لا تحصى كاخباره عن المغيبات واحسن الكرامة منه حسن اخلاق رضى الله تعالى عنه

(ويليه ما بعده)

Mevâlfîd-i Ehl-i Beytü’n-Nübüvve Tercümesi
(On Dördüncü Nüşadan mâ ba‘d)

Bu Fasil, Seyyidünâ ‘Ali Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır bin ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn bin Hüseyin bin ‘Ali bin Ebî Tâlib Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’irdir.

Seyyid-i ‘âlî-neseb efendimiz ‘ulûm-ı nâfi‘a, a‘mâl-i sâliha, kerâmât-ı fâ‘ika, işârât-ı sâ‘ika, ahlâk-ı müstahsene ve râ‘ika ve kemâlât-ı ‘ilmiyye ve ‘ameliyyeyi câmi‘ bir vücûd-ı bihbûd idi. Vâlide-i pâkîzeleri "Ervâ" isminde, "Ümmü’l-Benîn" sıfatıyla mevsûf Mûsâ el-Kâzım efendimiz civârından idiler.

Hazret-i Seyyid yüz kırk sekizinci, bir rivâyetde yüz kırk üçüncü sene-i hicriyyesinde Medîne-i Tâhire'de kadem-nihâde-i ‘âlem-i vücûd olmuştur. Künyeleri "Ebu'l-Hasen" ve elkâb-ı ‘aliyyeleri "Rıza, Sâbir, Zekî, Velî" ve en meşhûru "İmâm Rızâ"dır.

Evsâf ve şemâ‘il-i seniyyeleri esmer, kâtib-i umûru "Di‘bil el-Huzâ‘î" ve bevvâb-ı bâb-ı ‘âtıfeleri "Muhammed bin Furât" ve hâtem-i hâkimânelerinin nakşı "حسبي الله" ve mu‘âsırları mülûkdan Emîn ile Me‘mûn'dur.

Bir rivâyete göre kendileri humrete mâ‘il gendüm-gûn idi. Ve sîmâ-yı pâkinde sabâh yıldızı gibi bir nûr-ı celî nümâyân idi. Bu Hazret'in mümessil-i şahsiyetleri "Sûre-i Fîl" idi.

Nîsâbü'rî târîhinde mebnîdir ki İmâm ‘Ali Rızâ efendimiz Nîsâbü'r'a dühûl ile şeref verdikleri zamân, kırmızımtırak bir ester üzerinde ve büyük bir şemsiye gibi sâye-bân altında idiler. Bu hâli müşâhede eden çarşı ahâlisi ikiye ayrıldılar ve Hazret'e yol verdiler. Şehrin ekâbir ‘ulemâsından Hâfız Ebû Zür‘a ve Ebû Müslim Tûsî kendilerine ‘arz u takdîm edildi ki bunların ma‘iyyetinde ehl-i ‘ilm ve erbâb-ı hadîsden bî-hadd u pâyân zevât-ı fâzıla var idi. Bunlar huzûr-ı Seyyid'e girdiklerinde demişlerdir ki: "Ey Seyyid-i Celîl ve ey İmâm-ı bî-‘adîl âbâ-i tâhire ve eslâf-ı kirâmınız hakkı için bize vech-i mübâreklîğinizi irâ'e ederek âbâ-i kirâmınızdan mesmû‘unuz olan ba‘zı ehâdis-i şerîfeyi de rivâyet buyursanız hakkımızda ihsân ‘ale’l-ihsân olarak ibzâl-i lutf etmiş olursunuz.

Bu söz üzerine o Seyyid-i Celîl hizmetçilerini durdurup üzerinde sâye-bânlık vazîfesini îfâ eden gölgeliği açarak tal‘at-ı dîdârıyla ‘uyûn-ı halkı tenvîr buyurdular. O ka‘be-i kemâlâtın etrâfındaki insânlar ise herkes kendi mertebesine göre ayakda durmuş, kimi ağlar, kimi sayha eder, kimi de Hazret'in güzâr etdiği topraklara rû-mâl olur. Birtakımları da Seyyid-i müşârun ileyhin esterlerinin tırnaklarını öper idi. Bu sırada feryâd ve vâveylâ çoğaldı. Hazret'in şeref-i kurbiyetine mazhar olan ba‘zı meşâhîr-i fuzalâ sayha ederek dediler ki: "İnsânlar! Susunuz ve size fâ‘ide bahşolacak şeylere kulak veriniz ve feryâdınızla Seyyid-i zî-şânı müte‘ezzi etmeyiniz!"

Bu sırada Hazret-i Seyyidin ifâdât-ı seniyyelerini imlâya me‘mûr olan Ebû Zür‘a ile Muhammed bin Eslem Tûsî idi. Hazret-i Seyyid İmâm Rızâ buyurdular ki:

حدثني ابي موسى الكاظم عن أبيه جعفر الصادق عن أبيه محمد الباقر عن أبيه علي زين العابدين عن أبيه شهيد كربلاء عن أبيه علي المرتضى قال حدثني حبيبي و قره عيني رسول الله صلى الله عليه و سلم و على آله و سلم قال حدثني جبرائيل قال حدثني رب العزة سبحانه و تعالى قال: كلمة لا إله إلا الله حصني فمن قالها دخل حصني أمن من عذابي

Mazmûn-ı münîfî: "Bana pederim Mûsâ el-Kâzım, pederleri Ca‘fer es-Sâdık, o da pederleri Muhammed el-Bâkır, o da pederleri ‘Ali Zeynü'l-‘Âbidîn, o da pederleri Şehîd-i Kerbelâ, o da pederleri İmâm ‘Ali el-Mürtezâ hazretlerinden naklen tahdîs etmiştir. Ve Cenâb-ı Mürtezâ, "Bana sevgilim ve nûr-ı nigâhım Rasûlullâh sallallâhu ‘aleyhi ve âlihî sellem Cenâb-ı Cebrâ‘îl'den, o da Rabbü'l-‘âlemînden tahdîs ederek buyurmuşlardır ki: 'Lâ ilâhe illallâh' cümle-i celîlesi benim zîr-i himâyemde bir kal‘adır. Her kim bunu söyler ve bunda sebât ederse, o kal‘aya girmiş ve oraya dâhil olan da ‘azâbımdan kurtulmuş olur." demekdir.

Bu hadîs-i şerîfî nakl ve rivâyetden sonra pûşîdesini tekrâr örterek halk arasından teşrîf buyurmuşlardır.

Cenâb-ı Ahmed diyorlar ki: "Bu hadîs-i şerîfdeki isnâd eğer bir mecnûn üzerine okunsa şübhesiz ifâkat-yâb olur."

Ebu'l-Kâsım Kuşeyrî diyor ki: "Bu hadîs-i şerîf, ümerâ-i Sâmâniyeden ba‘zılarının eline geçmiş ve altun ile yazdırarak kabrine berâberce defnini vasiyet etmiş ve mu‘ahharan ru'yâda görülerek bu hadîs-i şerîf ve bu senedât bereketine Rabb-i zü'l-Celâl'in günâhına ‘afv u mağfîret buyurduğunu haber vermişlerdir."

Seyyid-i müşârun ileyh pederleriyle yirmi sene berâber bulunmuşlardır. İrk-ı şecere-i siyâdetin

sebeb-i vefâtı, Me’mûn ve ümerâsının dâ’imâ kalblerinde mühim bir endîşe teşkîl ettiği hâlde bir türlü muvaffak olamayarak nihâyet veliy-yi ‘ahdi tarafından yapılan bir hud’a ile Hazret'in şehâdeti meydâna gelmiştir. Bu Seyyid-i pâkin vefâtı hicretin iki yüz üçüncü senesi Saferinin nihâyetinde ve bir rivâyetde başka bir zamânda vukû’a gelmiş olup ‘ömr-i şerîfleri elli beş olduğu hâlde Horâsân'a mülhak Tûsî civârında Senâbât karyesinde Hârûn er-Reşîd'in kabrine yakın bir mahalde defnedilmiştir.

Herseme bin A’yen diyor ki: "Me’mûn bu Seyyid-i celîli üzüm vâsıtasıyla tesmîm etmiştir." Seyyid Hüsâmeddîn hazretleri *Menâzilü'n-Nücûm* isimindeki kitâbında diyor ki: "Bâlâdaki karyenin ism-i sahîhi 'Seyyid-âbâd' olup, mülûk-ı ‘Abbâsiyyenin dâ’imâ ehl-i beytin zürriyetini setre, şân ve şerefîni mahve müterassıd bulunmaları dolayısıyla karye-i mezkûrenin ismi tahrîf edilerek 'Senâbât' olmuştur."

Bu ‘ırk-ı şecere-i necâbetin evlâd-ı kirâmı biri kız, beşi erkek olarak altı dânedir ki bunlar da Muhammed el-Kâni‘, Hasan, Ca’fer, İbrâhîm, Hüseyin ve ‘Âyişe radiyallâhu ‘anhümdür.

Ebu’l-‘Avn diyorlar ki: "Me’mûn'un maksadı o Hazret'in şahsına sû-i kasd olup yoksa onu veli’ahd etmek değil idi."

Hazret-i Seyyid dahi bunu bildiği için peder-i ‘âlîleri gibi evvel emirde "Bân" cihetine hicretle orada ihtifâ buyurmuşlar, mu’ahharan Me’mûn kendisine birçok mevâ’id-i kâzibede bulunarak o Hazret'i Tûs'a getirtmiş ve sonra da tesmîm etmiştir.

Cenâb-ı Hüsâmeddîn diyorlar ki: "Me’mûn'un Hazret-i İmâm'a olan bu hîlesinden ahâlî haberdâr değil idi. Fakat Hazret-i İmâm biliyor idi. Hattâ kendisine Me’mûn'un veli’ahdı olacağını söyledikleri zamân 'Evet Me’mûn'un böyle bir maksadı vardır. Lâkin hayra mazhar olmayan bu adamın özü sözüne muhâlifdir. Binâ’en‘alâ zâlik bu dediği olmayacaktır.' buyurmuşlardır."

Hazret-i Seyyid'in bî-nihâye kerâmât-ı seniyyeleri ve ba‘zı umûr-ı gaybiyyeyi haber vermeleri meşhûr ve mütevâtir ise de en büyük kerâmet-i kudsiyyeleri ⁷⁶ (وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ) âyet-i kerîmesinin mazmûnuna tamâmen muvâfık ve ahlâk-ı güzîdeleri ahlâk-ı ilâhiyyeye min külli’l-vücûh mutâbık olmasıdır.

(Mâ ba’dı var)

Matba‘a-i Âmedî

Müdîr: Seyyid Mehmed ‘İsmetu’llâh

⁷⁶ Sen elbette üstün bir ahlâka sahipsın. (Kalem Suresi 4. âyet)

Şerâ'it-i İştirâ:

Memâlik-i Osmâniyye için seneliği
24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır.
Memâlik-i ecnebiyye için seneliği
10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa:

Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-
memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen
eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta
müdüre mürâca'at edilir.
Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

EL-MİRSÂD RİSÂLESİ

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir. İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve. mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır. Hedefi, Müslümânların kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmeleri emeline ma'tûfdur.

Müdürü: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkîkât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabiyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefid olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûretde ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabiyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

‘Aded: 16

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

el-Mirsâd	Tefsîr-i Şerîf
	"Hikmetü'l-Envâr fî Tefsîri Kehfî'l-Esrâr" Nâm Eser-i Şerîfden Tercüme
	"Lem‘atü'l-Âfâk fî'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden Tercüme

Nüshası 50 Paradır.

‘Arz-ı İ‘tizâr

Cihâd-ı mukaddesin i‘lânıyla tetevvüc eden seferberliğin bidâyetinden beri el-Mirsâd muhterem kâri’lerinin nazargâh-ı mütâla‘asına ‘arz olunamamış idi. Buna o vakit başlıca sebep mukaddemen müstesnâ iken, bu kerre bi’l-fi‘l ‘askerlik ile mükellefiyyet ve hizmet-i vataniyyeye da‘vetden ‘ibâret idi. Bi’l-’âhare ‘uhdemize terettüp eden vazîfemizi bedel-i nakdî i‘tâsı sûretiyle bi’l-nisbe îfâ etmiş ve ke’l-evvel neşriyâta devâm etmek ‘azminde bulunmuş isek de piyasa kağıt fiyatının birden bire terfi‘i ve tedâriğindeki müşkilât bizi bir müddet daha tevakkuf ve intizâra mecbûr etdi.

Hâlbuki evvel ve âhir muhterem kâri’lerimizden gördüğümüz hüsn-i teveccüh ve eser-i teşvîkât kalbimizde her veçhile fedâkârlık hüsnü tevlîd eylediğinden, hâl ve zamânın imkân verdiği ve müsâ‘id olabildiği tarz ve şekilde olarak el-Mirsâd’ın neşrini ihtiyâr ve müsta‘înen bi-tevfikihî Te‘âlâ ‘arz-ı hidemâta ibtidâr ediyoruz.

Ricâ

Mahall-i ikâmetlerini tebdîl eden abonelerimizin yeni adreslerini lütfen idârehânemize iş‘âr buyurmaları temennî olunur.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 10 Rebî‘ül-Âhir 1333 Perşembe 12 Şubât 1330 ‘Aded: 16

Tefsîr-i Şerîf

Sûre-i Tevbe (Âyet 20)⁷⁷

Esta‘îzu billâh

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ⁷⁸

Sadekallâhu'l-‘azîm

Evvelâ Cenâb-ı Hakk'a î mân, sonra telkînât-ı nefsâniye ve şeytâniyeden ve Hakk'a vuslata mâni‘ olan şeylerden veyâ zulm ü istibdâdını, ahkâm-ı dîniyesini men‘e kadar teşmîl eden bir hükûmet-i Nasrâniyenin zîr-i tâbi‘iyyetinden hicret ve mübâ‘adet ve kudret-i mâliyye ve bedenîyyesi ile ‘alâ kaderi’l-istitâ‘a kendisinin ve bi’l-cümle müslimînin selâmet ve sa‘âdetleri için uğraşanlar, nezd-i celîl-i ilâhîde merâtib-i kemâlât-ı beşeriyye ve ‘ubûdiyyet i‘tibârıyla en büyük zevâtdır. Ve nâ‘il-i fevz ü necât olacaklar da ancak bu gibi e‘âzım-ı ümmetdir.

Bu âyet-i kerîmede yalnız üssül-esâs-ı î mân olan tevhd-i Bârî ve tasdîk-i risâlet zikredilerek birçok âyât-ı kerîmede î mân lafzını müte‘âkib zikredilen a‘mâl-i sâliha zikredilmemiş olup buna bedel muhâceret ve mübâ‘adet îrâd edilmiştir. Âyet-i celîlenin hicret-i seniyye-i Nebeviyyeden sonra nüzûlü ve medenî olduğu ifâde-i ‘âliyesinden müstebân oluyor. Bir de Mekke'deki müşrikîn arasında sıkışıp kalmış olan bir avuç efrâd-ı İslâmiyye

⁷⁷ Âyet numarası her ne kadar eserde 21 olarak yazılmışsa da yukarıdaki âyet Kur‘ân-ı Kerim‘de Tevbe Suresi 20. âyete tekabül etmektedir.

⁷⁸ İnanan, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerin Allah katındaki mertebeleri pek büyüktür. Muradına erecek olanlar da onlardır. (Tevbe Suresi 20. âyet)

a‘mâl-i sâliha icrâsına imkân ve ihtimâl bulunmadığı münfehim oluyor. İşte bu cihetle ‘amel-i sâlihe dâ’ir birşey kayd u tasrîh buyrulmamış, fakat ‘amel-i sâlihın kâffesine şâmil olmak i‘tibâriyle ‘âdetâ bir bedel-i küll makâmında muhâceret mes’elesi ile iktifâ buyrulmuştur.

Âyet-i celîle, Mekke'deki müslimîne hâs gibi ise de hükm-i münîfi kürre-i arzda yaşayan bi'l-‘umûm efrâd-ı İslâmiyeye tâ-be-kıyâmet şâmil ve vâcibü'l-‘ameldir. Çünkü muhâceret, ma‘nâ-yı lugavî i‘tibâriyle mübâ‘adet demek olup, hakikatde Allâh ve rasûlünün rızâsına mugâyir olan ve efrâd-ı İslâmiyenin hâl ve istikbâl i‘tibâriyle bütün terakkî ve sa‘âdet ve selâmetlerine münâfi olan ve siyâsî, ‘ilmî ve iktisâdî her nev‘ terakkiyâta mâni‘ olan ahvâlden ictinâb ve mübâ‘adet demektir. Hakikatde ‘amel-i sâlih bundan başka bir şey değildir. Yoksa tesbîh be-dest-i riyâ olarak halkı en ufak şeyler ile tekfire kalkışan veyâ her türlü terakkiyâta ve inkişâf-ı ‘ilmîye fikren olsun mûmâna‘at eden şeb-pere tab‘ân, şâyân-ı merhamet bî-çârelerdir.

İşte siyâk-ı âyet, bâlâda bast u temhîd edilen me‘ânî-i feyyâzânesinin semere-i tûbâ-pesendini nûr-ı îmân ile tenevvür eden her mü'min-i diyânet-pervere neşr ve ta‘mîm etdikden ve her türlü galebât-ı mücâhidâneyi hazırladıktan sonra "و جاهدوا" fi'l-i celîlini müslümanların pîş-i intizâr ‘azmine koyarak "و جاهدوا" diye ‘âlem-i lâhûtdan gûş-ı ‘irfân ve îmânımıza toplardan daha yüksek bir sesle ihbâr ediyor da mücâhedeyi "mâliye" ve "bedeniye" nâmıyla ikiye ayırıyor.

Mücâhede-i mâliye: Bi'z-zât mâlik olduğu emvâliyle mücâhede demek olup, Cenâb-ı Hakk'ın insânlara temlik ettiği ‘akıl, fikir, nâtika, a‘zâ, nukûd ve sâ‘ire kâffesi emvâl kısmında dâhildir. Binâ‘en‘aleyh nâtıkasıyla ümmet-i İslâmiye'yi mücâhedeye teşvîk, hazâ‘in-i efkârından çıkan mektûbât ve resâ‘il ya‘ni kuvve-i kalemiyesiyle halkı mücâhedeye terğîb, bezl-i emvâl ve nukûduyla ümmete nûmûne-i imtisâl olacak mücâhedât "و جاهدوا" cümle-i celîlesinin dâ‘ire-i şümûlünde dâhildir.

Mücâhede-i bedeniye: istitâ‘at ve kudret-i bedeniyesi olanların ve bi'l-hâssa ta‘lîm ve terbiye ile mücehhez olan zevâtın bi'l-fi‘l sufûf-ı melâ‘ikeden bâlâ-ter olan sufûf-ı harbiye ve menâtık-ı mühlike-i nâriyede îfâ-yı vazîfe etmeleridir ki, buna Allâh da Rasûlullâh (da) âferîn-hân olur. İşte âyet-i celîlenin icmâl ve tafsîl buyurduğu mücâhidât-ı müte‘addideden velev bir kısmıyla olsun mücâhede edenler nezd-i ilâhîde merâtib-i maddiyye ve ma‘neviyye i‘tibâriyle en büyük zevâtdır. Kendileri îfâ-yı vazîfe etdiklerinden dolayı evvelâ nefislerini îfâ etdikleri vazîfe

ta‘rîfât ve rızâ-yı ilâhî dâ‘iresinde olup semerât-ı muktetifesiyle bi’l-‘umûm müslimîni kurtarmış olacaklarından dolayı da hem kendileri hem ümmet-i İslâmiye nâ‘il-i fevz ü necât olmuş olurlar. "ولئك" zamîrinden sonra "هم" zamîri de kasrı ifâde etdiği için selâmet-i maddiyye ve ma‘neviyyenin ancak bu zevâta ‘â‘idiyyetini ve diğerlerinin ise bu şerefden mahrûmiyetini ifâde etmektedir.

el-Mirsâd

Tercüme "Hikmetü'l-Envâr fî Tefsîri Kehfî'l-Esrâr" Nâm Eser-i Şerîfden

Tefsîr, elfâz-ı şerîfe-i Kur‘âniyye'yi lugat ve ahkâm-ı şer‘iyyeye muvâfık bir sûretde mevzû‘ olduğu ma‘nâları tedkîk ve keşfederek beyân ve ifâdeden ‘ibâret olup me‘ânî-i ledüniyye-i Kur‘âniyye, bir müfessirin vazâ‘if-i mevdû‘asından değildir. Fakat (إن للقرآن بطناً و) hadîs-i şerîfi mûcibince bütün şu‘ûnât-ı kevnîyye ve ahkâm-ı mevcûdeyi şâmil ve muhît olarak gönderilen Kur‘ân-ı Mübîn, ‘ulûm-ı ilâhiyenin bir mehbûb-ı nüzûl ve cereyânı olması⁷⁹ (وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) âyet-i celîlesi ve emsâli bir çok şevâhid-i Kur‘âniyye ile sâbit olduğundan ‘ulûm-ı ledüniyye ve hakâyık-i ‘âliyye ashâbı tarafından bast u temhîd edilen ba‘zı beyânât-ı mühimmeyi ara sıra teberrüken zikretmek, teşnegân-ı zülâl-i hakikat için bir fâ‘ide-i zâ‘ide olmuş olur. İşte biz de bâlâda ‘unvân-ı hakikatini yazdığımız Kitâb-ı ‘Âliden ba‘zı âyât-ı ilâhiyenin me‘ânî-i mestûresine dâ‘ir olan mebâhisden bir nebze tercümesine bezl-i mechûd eyledik.

Esta‘îzü bi’llâh

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ ءَايَاتِنَا عَجَبًا (9) إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا ءَاتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا (10) فَصَرَّفْنَا عَلَى ءَاذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا (11) ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِئْتُوا أَمَدًا (12) نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ ءَامَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى (13) وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ ءِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا (14) هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءِلَهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ

⁷⁹ Bundan daha küçük veya daha büyük hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta kayıtlı olmasın. (Sebe' Suresi 3. âyet)

عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيْنَ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا (15) وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْذُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرُ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مِرفَقًا (16)⁸⁰

Sadekallâhu'l-‘azîm

Ey Nebiy-yi Mükerrerem! Sen ashâb-ı gâr ve rakîmin şâyân-ı ta‘accüp şevâhid-i rubûbiyyetimiz bir takım şeyler olduğunu bildik. Rakîm, ‘ilm-i hisâba vâkıf (yâhut Ashâb-ı Kehf’in kıtmîrinin ismi) veyâ Ashâb-ı Kehf. Asya rakîmde Avrupa ahâlîsi olduğu gibi Kehfden maksat ma‘âdin-i mestûre-i arziyye, rakîm de ma‘âdin mühendisleri ma‘nâlarını ifâde ediyor. Hakîkaten ma‘deniyyât-ı arziyye ve bunları keşf ve ihrâc edecek ‘ulûm ve fûnûn ashâbı olmasa bütün sanâyi‘-i kevnîye ve harekât-ı ‘umûmiyye mu‘attal olur kalırdı. Ba‘zı rivâyete göre Kehf, Hakk'a mevsil olan tarîk-i istikâmetden ‘ibâret olup, burada medfûn bulundukları zannedilen zevât ise ashâb-ı kulûbdur. Çünkü bunlar enzâr-ı ‘umûmiyyeden pek ziyâde mestûrdur. Nasıl ki bir mağara her türlü vuhûşdan hâlî olduğunda insân için bir ilticâgâh-ı tabî‘î olduğu gibi kalb-i insânî de mesâvî-i ahlâkiye ve vesâvis-i şeytâniyeden mutahhar olursa o kalbin sâhibi de kendini istikbâl edecek her türlü mekrûhâtıdan emîn ve âzâde olur. Bir rivâyet-i ma‘kûleye nazaran kehfden maksad dîn-i hakîkî veyâhut namâz gibi müfid ve elverişli bir ‘ameldir. Çünkü bir dîn-i kavîme sâlik olan mütedeyyin nazarında o dîn kendisinin bir melce‘i bir penâhgâhı olduğu gibi namâz dahi her türlü levâzım ve âdâbına ri‘âyet şartıyla musallîyi münkirât ve fuhşiyâtdan men‘etmesi cihetiyle o da bir mültecâ-yı mühimdir. Bir rivâyete göre Ashâb-ı Kehf, meslek-i kavîm-i risâlete sâlik olan ehl-i irşâd ve meşâyıh-ı bî-endâd olup rakîmde mücâhede ve sâlike esnâ-yi sülûkünde lâzım olan levâzım-ı irşâddır. İşte sülûkü hengâmında mücâhedât-ı nefsâniye ve tasfiye-i ahlâkiye, ta‘at-i Hakk'a müdâvemet, sünnet-i Rasûlullâh'a muvâzabet ile nefsini ıslâha muvaffak olan bir mürid-i sâdıkâ bâlâdaki a‘mâl-i sâlihanın her biri birer kehf-i emândır.

Tehyi‘e, esâsen bir şey’in hey‘etini ihdâs ve icâd olup bir müslimde i‘tikâd-ı câzimle "Yâ Rabb! Bana dînimde sebât vererek doğru yola sevk et. Ve ef‘âl ve a‘mâlimde teshîlât ver. Dîn ve dünyâyâ müte‘allik olan işlerimde bana mu‘în ol." diye Perverdîgâr-ı âleme temkîn ve ihlâs ile teveccüh eder de ef‘âl ve efkârından nâ‘il-i âmâl olursa işte bu hâlet onun için hısn-i hasîn-i emniyetdir.

Bu kehf-i emâna girdiğinde biz bu gibi kimselerin âzân-ı kâbiliyet ve ‘irfânına mevâ‘iz-i

⁸⁰ Yoksa sen, bizim âyetlerimizden olan Ashâb-ı Kehf ve Rakîm‘i mi şaşkıncı buldun? O gençler mağaraya sığınmışlar ve “Rabbimiz! Bize katından rahmet gönder ve bize içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göster!” demişlerdi. Bunun üzerine biz de onları o mağarada yıllarca derin bir uykuya daldırdık. Sonra da iki gruptan hangisinin, kaldıkları müddeti daha iyi hesap edip değerlendireceğini ortaya koyalım diye onları uyandırdık. Biz sana onların başından geçenleri gerçeğe uygun olarak anlatıyoruz. Hakikaten onlar rablerine inanmış gençlerdi; biz de onların doğru yolda yürüyüşlerine katkıda bulunduk. (Haksızların karşısında) ayağa kalkıp şöyle derken onların yüreklerini güçlendirdik: “Bizim rabbimiz, göklerin ve yerin rabbidir; O’ndan başkasına asla tanrı deyip yakarmayız. Yoksa kesinlikle yanlış bir şey dillendirmiş oluruz. Şu bizim kavmimiz Allah’tan başka tanrılar edindiler. Onların tanrı olduğuna dair açık bir delil getirirler ya! Allah hakkında yalan uydurandan daha zalim kim olabilir! Mademki siz onlardan ve Allah’ın dışında tapmakta oldukları varlıklardan uzaklaştınız, o halde mağaraya sığınınız ki, rabbiniz size rahmetini yaysın; işinizde sizin için fayda ve kolaylık sağlasın. (Kehf Suresi 9-16. âyet)

hasene ve nasâyih-i müstahseneye dâ’ir kendilerinde te’sîrât-ı ‘ameliyye ve tezâyüdât-ı ‘ilmiyye husûle getiririz.

Onlar bu sa‘âdet ile kehf-i emânda olarak sinîn-i ‘adîde ya‘ni mâ-dâme’l-hayât ârâm-güzîn-i selâmet olurlar. Sonra da biz bu ehl-i necâta ittibâ‘ ve bu Kehfe dâhil olanlar ile olmayanları imtihân etmek ve netîce-i ‘amellerini kendilerine anlatmak için ba’s ederiz.

Bir rivâyete nazaran Ashâb-ı Kehf, dağlarda suhûr-ı cesîmeyi naht ederek bunlardan hâneler tedârik eden bir kavmin ismi olup târîhin de zabt u beyân etdiği vecihle hakîkaten bunlar da e‘âzım-ı âyât-ı ilâhiyeden şâyân-ı ta‘accüb bir kavim imişler. Bir kavle göre de elfâz-ı şerîfe-i Kur‘âniyye'nin zâhirine hamlen Dakyanus'un zulmünden mağaralara ilticâ etmiş ba‘zı zevât olup Cenâb-ı Hak, kendilerini sıyânet etmiştir.

Bir rivâyet-i mühimmeye nazaran Ashâb-ı Kehf, ehl-i kubûrdur. Ya‘ni makbere-i bedeniyyeye ilticâ etmiş ervâh-ı zekiyye sâhibi ‘urefâ ve mürşidîn-i ümmetdir. Sâhib-i risâlet ‘aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm Efendimiz hazretlerinin " كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل وعد نفسك " من أصحاب القبور nutk-ı şerîfindeki ashâb-ı kubûrun bu zevât-ı kirâm olması mümkündür.

Ey Nebiy-yi Kerîm! Îmânlarındaki tezâyüd ile nâ’il-i hidâyet-i ezeliyye olan mü'minîn-i muhlisînin vâkı‘a mutâbık ve hakîkate muvâfık olarak yanlarında tahakkuk eden ahvâl-i ‘acîbeyi biz sana haber verelim. Îmânda tezâyüd-i tâ‘at-i ilâhiyye harîsâne şevk ve tehâlûk, ‘amelde tezâyüd-i ziyâde-i ihlâs ile berâber feyz-i hidâyetin vürûdüne istihzârâtında bulunmaktır ki, bu bir mürşid-i kâmilin nazar-ı feyyâz-ı irşâdından istifâza ile kesb-i kemâl etmek demektir. Bu Ashâb-ı Kehf’in ya‘ni erbâb-ı kulûb ve ehl-i îmânın aralarına bir muhabbet-i kalbiyye ve râbıta-i uhuvvet ilkâ ederek halkdan gördükleri cevri ü cefâyâ tahammülleri ile berâber salât ve zikr-i Hüdâ’ya kıyâm etdikleri zamân, huzûr-ı ma‘nevî-i ilâhîde dîdâr-ı Rabb-i zü’l-Celâl’i âyine-i musaffâ-yı dilde müşâhede ile derler ki:

"Ey ‘âlem-i zemîn ü âsumânın hâlik-ı ezeli olan Rabbimiz! Biz senden başkasına teveccüh ve nidâ etmiyoruz. Ve şân-ı ulûhiyyetine lâayık olmayan evsâf ile seni tavsîf eylemiyoruz" diyerek, bunlar bu îmân-ı ezeliyelerini izhâr ile merâtib-i ‘ilm-i yakînin tabaka-i ‘ulyâsına vuslatlarını ve hangi noktaya teveccüh etseler orada Hakk’ı müşâhede etdiklerini ve bununla kalblerinde sekînet ve itmi’nânın husûlünü beyân ediyorlar. Ve kendilerine ebvâb-ı merhamet-i ilâhiyye fetholununca hâb-ı gafletden teyakkuz ile ⁸¹ (لَنْ نَدْعُوًا مِنْ دُونِهِ إِلَهًا) diyerek evvelce

⁸¹ (Haksızların karşısında) ayağa kalkıp şöyle derken onların yüreklerini güçlendirdik: “Bizim rabbimiz, göklerin ve yerin rabbidir; **O’ndan başkasına asla tanrı deyip yakarmayız.** Yoksa kesinlikle yanlış bir şey dillendirmiş oluruz. (Kehf Suresi 14. âyet)

‘âlem-i zan ve tahmînlerinde olan kavillerinin hak ve hakikatden ba‘îd ve cehâletde ifrât olduğunu idrâk etmişlerdir.

Bizim şu milletimiz, Zât-ı Bârî’den mâ‘adâ bir ilâh ittihâz etmişlerdir. ‘Acabâ bu ‘ibâdet ve ittihâzlarına bir burhân-ı zâhirî îrâd edebilirler mi? Rabb-i Zü’l-Celâl’e vahdâniyetde şerik nisbet edenlerden daha zâlim, daha münkir-i hakikat kimlerdir? Bunlardan istidlâl ediliyor ki delîle müstened olmayan her da‘vâ, bî-şübhe bâtıldır ve diyânet husûsunda taklîd asla câ‘iz değildir.

Ma‘rifet-i ilâhiyye, mu‘azzamât-ı umûrdan olup bu keyfiyet-i celîlenin bu bâbda vukûf-ı küllî sâhibi bir ‘âlim-i rabbânî, bir mürşid-i kâminden başka bir vâsıta ile husûlû mümkün (فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ)⁸², (وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ)⁸³ (Bu mes‘ele-i ‘âlim-i bi’llâh olan zevât-ı fâzıladan başkası idrâk edemez. Eğer kütüb-i ilâhiyye ve beyânât-ı Kur’âniyye’de olan hakâyik-i meknûze ve ma‘ârif-i ilâhiyyeyi bilmiyorsanız ehl-i zikr ve fikr olan zevâtdan sorunuz.) demektir.

(إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ)⁸⁴ deki me‘ânî-i latîfeden biri de bir mürîd, sâhib-i ihlâs-ı diyânet bâbında kendisi için bir kehf-i emn ü emân olan mürşid, hakîkate ilticâ ve dehâlet etdiği zamân, artık kendisine i‘tizâl-i tâm ya‘nî mürîdi işğâl eden vesâvis ve desâyis-i şeytâniye ve insiyyeden ve ‘akîde-i kalbiyye-i hâsılasına nefh ve nefis eden neffâsât-ı nefsâniyeden tamâmıyla teberri ve ‘uzlet ve tevakkî ederek huzûr-ı tâmmın husûlû için mürşidine rabt-ı kalb etmesi ve teveccüh eylemesi lâzım gelir. Bu meyânda mürîdin kalbinde mürşidin ihtâr ve ta‘lîm ve tefhîm etdiği hakâyik-i dîniyyeden mâ‘adâsı bir sanemdir, bir putdur. Bunlara da rabt-ı kalb etmek ma‘nen ‘ibâdet-i evsân ve idlâl-i şeytândır. İşte bunlara da perestîşden rû-gerdân olmak lâzımdır ki وَمَا) (يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ) buna işâretidir.

Hakk’a mevsil olan tarîkat-i İslâmiyye ve meslek-i Muhammedî’ye rehber ittihâz ettiğiniz mürşid ve mu‘allim hakikat-âşinânıza, esnâm-ı kalbiyyenize ‘ibâdet ve âsâr-ı dalâletiniz olan efkâr ve i‘tikâdât-ı bâtılanızdan tecerrüd-i tâm ile o kehf-i emân olan zâta ‘uzlet ve teveccüh ettiğiniz zamân Rabb-i rahîm, lutf-ı kerîmiyle cemî‘i umûrunuzda kendi merhametinden kalbinizi karârgâh-ı îmân olmak üzere menfa‘atinizi tevsi‘ ve rızkınızı nemâlandırıp kendinizle halkınız arasında vesîle-i vusûl olan esbâbı ve gâye-i âmâliniz olan emrinizden size ‘ilm-i yakîni ve tarîk-i Hakk’a vusûlû hazırlar ki, burada eser-i merhamet-i ilâhiyye olan şey وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ)

⁸² İşte biz, insanlara bu misalleri anlatıyoruz ama **bunların hikmetini gerçek bilgi sahibi olanlardan başkası kavrayamamaktadır.** (Ankebut Suresi 43. âyet)

⁸³ Eğer bilmiyorsanız bilgi sahibi olanlara sorun. (Nahl Suresi 43. âyet)

⁸⁴ **O gençler mağaraya sığınmışlar** ve “Rabbimiz! Bize katından rahmet gönder ve bize içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göster!” demişlerdi. (Kehf Suresi 10. âyet)

⁸⁵ mantûk-ı münîfince hakâyik-i ‘ilmiyye-i dîniyyenin kalbe nüzûlü ya enbiyâ ve mürselîn yâhud o kalbde isti‘dâd-ı fitrî-i ezelînin zuhûr-ı tâmmı veyâ verese-i rusul ve enbiyâ olan ‘âlim-i rabbânî ve mürşid-i kâmil demek olup, iş bu vesâ’it-i selâseden başka bir şeyle ta‘lîm-i ilâhî olamaz. Çünkü muktezâ-yı ‘âdet-i ilâhiyye böyledir ve bu vesâ’it, miftâh-ı gayb ve fûtûhdur.

"Lem‘atü'l-Âfâk fî'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden*

(يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ كَلَّا لَا وَرَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ ⁸⁷ (لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ) ⁸⁶) sûre-i celîlesinde nazm-ı kerîminde beyân buyurulan ve bir kimsenin tevellüdünden irtihâline kadar güzêrân olan eyyâm ve etvâr-ı seb‘ayî mübeyyendir. Bu etvâr-ı seb‘adan birincisi, yevm-i kıyâmet olup, bu bir ferdin bu ‘âlem-i kevn ü şuhûdda aslâb ve âbâ’ ve ümmehâtından nüzûl ile vilâdet ve kıyâmı; ikincisi, bir tıfl-ı ma‘sumun ‘ismet-i ilâhiyye dâ’iresinde ve ebeveynine inkıyâd-ı küll hâlinde bulunduğú zamân sabâveti olup bu da eyyâm-ı firâridir. İşte o zamân, o tıfl-ı ma‘sum bulûğuna kadar ⁸⁸ (فِي عَيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ) sırrına mazhar olur. Üçüncüsü, ‘âlem-i aslâbdan bu ‘âlem-i şuhûda ve etvâr-ı vücûda gelerek kisve-pûş-i mevcûdiyet olduğı vakittir ki, işte bu zamân envâ’i imtihânât ve teklîfât-ı ilâhiye ile mükellef olup âsâr-ı tufûliyeti ve hayât-ı merziyyesi kedûret-âlûd olup ‘âlem-i imtihânda takarrur etdiğı zamândır ki "yevm-i karâr" denir. Dördüncüsü, yevm-i diyânet ve eyyâm-ı cezâ ve mükâfâtıdır. Çünkü ihtisâsât-ı ‘âliye-i dîniyye insânlarda hengâm-ı sabâvetinde başlayarak devre-i bulûğunda kuvvet-pezîr olur. Fakat yirmi beşinde temekkün ve karâra başlar. İşte bu diyânetin bidâyeti ile nihâyeti felak-ı şafak gibidir. Ya‘ni devre-i bulûğuna kadar kendisinde ba‘zen şu‘le-feşân olan envâr-ı diyânetin ileride ma‘âzallâh bir sû-i terbiye ve mukârenet-i sû-i akrân ile fecr-i kâzib gibi birdenbire mübeddel-i zulûmât olması dâ’ire-i ihtimâldedir. Fakat yirmi beşinden sonra müşâhede edilecek envâr-ı diyânet, fecr-i sâdık gibi bir iltimâ‘-ı dînî ile nümâyân ve git gide hurşid-i İslâmiyet o kimsenin kalbinde i‘tikâd ve ef‘âliyle rahşân ve ziyâ-feşân olur.

*Birinci nüshamızdaki va‘dimiz vechile sâdât-ı kirâm hazerâtının müşahhasât nâmıyla yazdıkları âsâr-ı şerîfeden iktibâs ve tercüme edilmiştir.

⁸⁵ Herhangi bir beşer ile Allah’ın konuşması ancak vahiy ile yahut perde arkasından ya da bir elçi gönderip, izni ile, dilediğini vahyetmesi şeklinde olabilir. (Şûrâ Suresi 51. âyet)

⁸⁶ Sandıkları gibi değil, kıyâmet gününe yemin ederim! (Kıyâmet Suresi 1. âyet)

⁸⁷ İşte o gün insan “Kaçacak yer var mı?” diyecektir. Hayır, sığınacak bir yer yoktur! O gün varıp durulacak yer sadece rabbinin huzurudur. (Kıyâmet Suresi 10-12. âyet)

⁸⁸ İşte o mutlu bir hayat içinde olur. (Kâria Suresi 7. âyet)

Beşincisi, mü'minin iktisâb edebileceği ef'âl ve a'mâl ve 'ulûm-ı müktesebe ve isti'dâd-ı fitrîsine göre müşâhede-i Rabbü'l-Erbâb edeceği yevm-i rü'yetidir.

Bir kimsenin hâli diğer bir ferдин hâliyle ölçülemez. Çünkü suver-i beşerîyyede mevcûd olan 'adem-i müşâbehet ve ihtilâf, mecmû'nun efkârında da bir mübâyeneti intâc ettiğiinden, Perverdigâr-ı 'âlemin muhayyirü'l-'ukûl olan şu kudret-i külliyyesi dûrbîn-i intizârdan mir'ât-ı efkâra mün'akis olacak suver-i me'ânînin teşekkülündeki ihtilâfâtı da îcâb etmiştir. Binâ'en 'alâ zâlik eserden mü'essire veyâ mü'essirden esere intikâl gibi delîl-i innî ve limmîler* bâlâda bast u temhîd edilen ihtilâf-ı efkâr ve ihtisâsâtıdan dolayı vücûd-pezîr-i şuhûd olmuştur. İşte buna mebnîdir ki müşâhede-i Rabbü'l-Erbâb, ba'zı kimselerde tefekkürât-ı 'amîka netîcesi olarak bir îmân ve kalbî bir itmi'nân ile hâsıl olur ki, bunlar âsâr-ı sanâyi'-i ilâhiyyeden mü'esser zî-kemâli olan Rabbü'l-Erbâb'ı müşâhede ederler. Bu gibi zevât (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ (قُلْ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ âyet-i kerîmesindeki ilkâ-yı sem' sırrına veyâ (قُلْ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ esrârına mazhariyet ile bekâm olmuşlardır. Fakat isti'dâd-ı tâm ile meftûr ve nüfûs-ı kudsiyye ile mü'eyyed ve mesrûr olan zevât-ı 'âliye, âyet-i ûlâdaki "لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ" sırr-ı celîline mazhariyetle şâdân u handân olan ehl-i sa'âdet olup bu gibi zevâtın kudsiyyet-i fitriyeleri bir mir'ât-ı musaffâ-yı şuhûd hâlinde olduğu için bunlar doğrudan doğruya mü'essir olan Rabbü'l-Enâm'ı müşâhede ile mü'essirden esere 'alâ tarîki't-tenezzül istidlâl eden ekâbir-i ümmettir.

Altıncısı, yevmü'l-bâsıradır ki bu, devre-i şeyhûhet ve pîrî olup fıkârât-ı zahriyesine veyâ kuvâ-yı 'umûmiyesine inkisâr ve fûtûr 'ârız olduğu zamân veyâ fırsat-ı şebâb fevt olup halâs mümkün olmayacak sûrette ibtilâ ve mihnetin teveccühüne ma'rûz kaldığı evândır.

Yedincisi, yevmü'r-Rabb ve yevm-i sûkîdir ki (إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسَاقُ ٩١) âyeti ile beyân buyurulmuştur. Bu yevm-i mesâk, ıtlâkına mahmûl ve delâlât-ı selâse-i mantikiyyeden delâlet-i mutâbikiye ile ve ma'nâ-yı lugavî-i hakîkî ile mefhûm olan yevm-i kıyâmetdir. Çünkü bir tıfl-ı ma'sûm evân-ı tevellûdünde mebâdîden makâsıda sevk edilmeye mahkûm olup her mübtedâ-yı hayâtın bir müntehâ-yı memâtı derkâdır.

Matba'a-i Âmedî

Müdîr: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

*Delîl-i Innî: Eserden mü'essire intikâl sûretiyle istidlâldır.

Delîl-i Limmî: Mü'essirden esere intikâl sûretiyle istidlâldır.

⁸⁹ Akli olan veya şuurlu olarak söze kulak veren kimse için bunda büyük ibret vardır. (Kâf Suresi 37. âyet)

⁹⁰ De ki: "Bir bakın da görün, göklerde ve yerde neler var?" (Yûnus Suresi 101. âyet)

⁹¹ İşte o gün sevk edilen yer sadece rabbinin huzurudur. (Kıyâmet Suresi 30. âyet)

Şerâ'it-i İştirâ:

Memâlik-i Osmâniyye için seneliği
24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır.
Memâlik-i ecnebiyye için seneliği
10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa:

Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-
memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen
eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta
müdüre mürâca'at edilir.
Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

EL-MİRSÂD RİSÂLESİ

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir. İstibdâdın dest-i tecâvüzüyle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş ridâ-yı nisyân ve. mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır. Hedefi, Müslümânların kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmeleri emeline ma'tûfdur.

Müdürü: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkîkât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabiyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefid olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûretde ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabiyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

‘Aded: 17

EL-MİRSÂD

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe risâledir.

Münderecât

Geçen nüshamızda dercedilen etvâr ve eyyâm-ı seb‘aya ‘â’id ma‘lûmât-ı mufassalayı hâvîdir.	"Lem‘atü'l-Âfâk fî'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden Tercüme.
Seyyidünâ Muhammed el-Cevâd bin ‘Ali er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır (rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma‘în) Hazretlerinin Menâkıb-ı Celîlelerini zikre dâ’irdir.	Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi

Nüshası 50 Paradır.

Âsâr-ı Münteşire:

Hakâyıku't-Tecrîd fî Menâzili't-Tevhîd

'İlm-i tevhîde dâ'ir son derece tedkikât ve tetebu'âtla yazılmış 'Arabîyyü'l-'ibâre bir eser-i dînî ve 'ilmîdir. Esâsât-ı dîniyyeyi gâyet vecîz bir lisân ile ifâde eder. 'İbâresinin sehl-i mümteni' derecesinde olması, istifâdesini teshîl etmiştir. Lisân-ı celîl-i 'Arabî'ye uzun uzadıya değil, şöylece vukûfu olan ihvân-ı dîn mütâla'asından müstefîd olur. Ve bir kudret-i 'ilmiyye kesbedebilir. Beş kuruşluk posta pulu gönderildiği sûrette ayrıca posta ücreti alınmaz.

Sohbetü'l-Mele'i'l-A'lâ

Bu dahi 'Arabîyyü'l-'ibâredir. Âdâb-ı sohbet ve mu'âşeret hakkında kıymetli mütâla'âtı hâvîdir. Kimler ile musâhabet edilmesi lâzımdır? İnsân musâhabet ettiği kimseleri nasıl ta'yîn ve intihâb etmelidir? Bütün bunları ve ahlâk-ı beşeriyyeyi muvâfık hikmet olarak tafsîl ve irâ'e eden bir mecele-i mübecceledir. Üç kuruşluk posta pulu mukâbilinde arzu buyuran zevâta takdîm olunur.

Hikmetü'l-Envâr fî Tefsîr-i Kehf'i'l-Esrâr

Süver-i Kur'âniyye'den Sûre-i Kehf'in muhtevî olduğu birçok hakâyık-ı dîniyye ve dünyeviyyeden ve Ashâb-ı Kehf'in hakikatinden ve te'vîlât-ı mühimmesinden ve me'âdin-i arziyyeye temâs ve ta'alluk eden şevâhid-i Kur'âniyye'den bâhis bir eser-i girân-behâdır.

Rûhu'l-Hikem fî Tefsîr-i Kelimet-i Meryem

Cenâb-ı Meryem binti 'İmrân Efendimizin Hazret-i 'Îsâ 'aleyhisselâmı sûret-i haml ve tevlîdi ve bu husûsda ba'zı efkâr-ı bâtila ve münharifeyi tenvîre ve Cenâb-ı 'Îsâ'ya 'â'id birçok hakâyık-ı 'âliyyeden bâhisdir.

Nûru'l-Hüdâ fî Tefsîr-i Sûret-i Tâhâ

Cenâb-ı Mûsâ Kelîmullâh'ın tavr-ı tecellîdeki mazhariyyet-i kelîmâneleri ile bu bâbdaki te'vîlât-ı latîfe ve hakâyık-ı Tûriyye ve suver-i ilâhiyyeye dâ'ir gâyet mühim mebâhisi muhtevîdir.

Burhânü'l-Asfiyâ fî Tefsîr-i Sûretü'l-Enbiyâ

İnsânların muhâsebât-ı 'umûmiyye-i dünyeviyye ve uhreviyyelerinin suver-i cereyânı ve bu cihetle bu sûre-i celîlenin felekiyyât ve fenniyyâta cihet-i ta'alluku ve bu bâbda te'vîlât-ı mühimmeden bâhisdir.

Huccetü'l-Hucec fî Tefsîr-i Sûretü'l-Hac

"إِنَّ زُلْزَلَةَ السَّاعَةِ" Âyet-i kerîmesinden münfehim olan zelzele-i sâ'atin sırf dünyâyâ ve umûruna müte'allik cihetleriyle cihet-i uhreviyye ve bunların hakâyıkından ve kütüb-i sâ'irede görülemeyecek havârıktan bâhis olur. Mütâla'ası diğer âsâr-ı şerîfe gibi 'azîm menâfi' ve istifâde-i fikriyye ve 'ilmiyye ve 'ameliyyeyi te'mîn eder.

İzmir'de Eğinli Şeyh Bekir Efendi Hazretleri ma'rifetiyle tab' edilen işbu 'Arabîyyü'l-'ibâre âsâr-ı şerîfe dahi istifâdesi ta'mîm edilmek maksadıyla idâremizce (posta ücreti alınmaksızın) üçer kuruş satılmaktadır.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî'-i İslâmiyyeye hâdim dînî, 'ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 24 Rebî'ül-Âhir 1333 Perşembe 25 Şubât 1330 'Aded: 17

Tercüme "Lem'atü'l-Âfâk fî'z-Zuhûr ve'l-İşrâk" Nâm Eser-i Şerîfden

Birinci fasıl yevm-i evveli ya'ni vilâdetden kinâye olan birinci tavr-ı mübîndir ki bu hayât ile kâ'im olduğu için yevm-i kıyâm ve yevm-i kıyâmet isimleriyle tevsîm edilmiştir. Ma'lûmdur ki beden-i insânîye en evvel mün'akis olan şey hayât sıfatıdır. Hayât ise bir pederin vücûdundaki rutûbet ile kâ'im bir sıfat olup buna mâ'ül-hayât ve meni nâmı verilir ki, bu henüz 'âlem-i tafsîle intikâl etmemiş ve bir pederin hayâtda tekevvün etmiş zükûret ve ünûseti hâvî bir insân mündemicidir. Bir rivâyete göre de meni, mevt ma'nâsına olan meniyyeden müştak olup "Pederlerinizin vücûdundan evvel siz bir meyyit hükmünde idiniz." kavî-i şerîfde beyân edilen emvât maksûddur. Sebebe mevcûd olunca müsebbeb de vücûda gelir ki, o sebebe de bir pederin vücûdunun mevcûdiyetine sebebe olduğu rutûbât-ı müterâkimedir ve bu kendisine mahsûs olan bir mahalle nâzil olmuş bir eser-i tesviye-i ilâhiyye olup bu 'âleme zuhûr edinceye kadar mahallinde istikmâle nâmzed bir vücûd-ı mündemicidir.

Bir rivâyette dahi bu insân-ı mündemicin bir mahalden diğere mahalle nakli için bir vâsıta-i mahsûsası vardır. Meninin vücûdunu tesviye husûsunda da nefh-i rûha hâs

bir hâlet ve bir vâsıta mevcûddur. Meninin hayâtında şart-ı muktezâ-yı a’sâb olan intişârdır ki, buna hava temâs etmemek lâzımdır. Şâyet hava ile temâsda bulunursa derhâl menideki hüceyrât-ı hayâtıyye muntafî olur. Bunun intifâsında artık tevellüd de vukû’a gelmez. Çünkü havanın temâsıyla erhâm-ı ümmehâta vâsıl olan meni, rahimdeki küreyvât veyâ huveynâtdan teğaddî edemez. İkinci şartı ise bu insân-ı mündemicin şerâ’it-i lâzime dâhilinde mahalline vusûlü ve üçüncü şart o mahallin her türlü emrâzdan sâlim ve kâbiliyetli olmasıdır.

Şerâ’it-i lâzimeye muvâfık olarak bi-lâ intişâr zuhûr eden bir meniden teşekkül eyleyen cenîn hîn-i vilâdetde fevka’l-‘âde ‘usretli olarak zuhûr eder.

Tavr-ı sâniye ‘â’id bir fasl-ı mahsûsdur ki bu da eyyâm-ı sabâvetdir. Ey hâmil-i emânet-i ilâhiyye olan vedî‘atu’llâh! Eğer sen bu emânetin hukûkuna ri‘âyet edeceksen şu üç şey’e de ri‘âyetle mükellefsin:

Birincisi, hıfz-ı sıhhate ri‘âyet. Çünkü senin sıhhatin rahimdeki cenînin sıhhatine merbûtdur. Çünkü vârid ve mevrûd birdir ki o da kandır. Hıfz-ı sıhhatle berâber tahâret ve nezâfet ve a’sâbı it‘âb eden şeyler gibi ve harâret ve bürûdetin şiddeti ve gıdâyı ıslâh ve yemek vakitlerini ta’yîn ve kesret-i ictimâ‘ ve cenînin rahimdeki vaz‘iyyetini muhâfaza ve yatarken râhatı ifsâd edecek teğayyürâtı ilkâdan tehaffuz ve çalışırken muvâzene-i harekâta ri‘âyet ve ağır yük taşımamak gibi esbâb-ı hıfz-ı sıhhate de ri‘âyetle mükellefsin. Hülâsâ rahimdeki cenîn, rahme bir takım a’sâb-ı vesâ’ire ile merbûtdur. İşte bunun içindir ki hâmil kadına hablî denir. Bunun esâs-ı istikâkî ip ma’nâsına olan habldendir. Ve çocuk şübhesiz ki hibâl-i müte‘addide ile vâlidesine ve vâlidesi de çocuğa merbûtdur.

Kadın vakt-i vilâdetindeki feryâd ve figânından men‘ edilmemelidir. Çünkü bunlar umûr-ı zarûriyedendir. Bir de vilâdet emr-i mühimminde kadına bir çok cihetlerle imdâd ve i‘âne edecek ve ıztırâbâtını tahfif edecek ve çocuğun bir vaz‘iyyet-i münâsebe ile tevellüdüne vâsıta olabilecek kâbiliyetli bir kâbileye lüzûm vardır. Çocuğun zuhûrundan sonra göbeğini kemâl-i dikkatle kesmek ve tathîr etmek ve bürûdet ve ‘ufûnetden muhâfaza etmek ve güzel bir kundağa sarmak kâbilenin vazîfesi olup işte bugün ise çocuğun yevm-i kıyâm ve kıyâmetidir.

Ma‘lûmdur ki böyle bir nevzâda en elverişli gıdâ, vâlidesinin sütüdür. Sonra

bol bol uyumaktır. Bi'l-hâssa uyurken havanın dâ'imâ ciyâdetini muhâfaza lâzımdır. İşte çocuk bu sûretlerle emrâzdan sâlim olarak büyür. Vâlikesine ise çocuğun nezâfetine ve libâs ve ta'âmına hıfz-ı sıhhat kânûnu mûcibince dikkat etmek lâzımdır. Çocuğa dişleri çıkıncaya kadar mümkün olursa hâricden yiyecek ve içecek verilmemelidir. Çocuğun sütten kesilmesi iki yaşında olursa daha muvâfıktır. Bundan sonra o nevzâd, kendi kavminin ahlâk ve 'âdâtı üzerine yedi yaşına kadar terbiye edilir. Ve bu zamâna kadar kendisine verilecek ta'lîmât-ı dîniyye ve ahlâkiyeden mâ'adâ resmen ta'lîm ile emredilir. Sinn-i rüşde vusûlünden sonra artık bu nevzâd üzerine yevm-i karârın şemsi tulû' eder ki bu, beden-i insânî eczâsının temekkûn ve takarrur ettiği gündür.

Üçüncü fasıl: sabâvet, karâr, teyakkuz ve intibâh ve basîret günlerine dâ'ir işte Nebiyyi Zî-şân Efendimizin "Her Müslümân kadın ve erkeğe 'ilmi taleb bir farîzadır." buyurmuş oldukları dakîkadır ki, işte bu nâzik dakîkada 'ilm-i hâl ya'ni hâlini öğrenmektir.

Şübhesizdir ki insânın hayât ve memât derekelerine 'â'id iki hâli olup her ikisini de ayrı ayrı bilmesi ve binâ'en 'aleyh bunlara mûte'allik olan umûru da öğrenmesi bir farîza-i kat'ıyyedir.

Devre-i hayâtına 'â'id olan 'ilim iki nev' olup, biri 'ilm-i tıb nâmıyla hıfz-ı sıhhat ve buna mûte'allik mesâ'il; diğeri de insânlar arasındaki mu'âşeretine dâ'ir ma'lûmât olup buna da 'ilm-i fıkıh denir.

'İlm-i tıb pek çoklarının zannetdiği vechile teşhîs ve tedâvî-i emrâza 'â'id bir 'ilimden 'ibâret olmayıp belki bu mesken, libâs, ta'âm, nezâfet ve tahâret ve bürûdet ve harâretten bedeni muhâfazaya dâ'ir insânın tedârikiyle mükellef olduğu bir mes'ele-i hayâtiyye ve ma'rifet-i mühimmedir.

'İlm-i mu'âşeret de bir 'ilm-i mu'âmele olup o da ağyârın tasallutundan hukûk-ı şahsiyyesini sıyânet ve başkasının hukûkuna tecâvüzden nefsin vîkâye ve 'ibâdu'llâhın kulûbuna ilkâ-yı nefrete vesîle olan şeylerden tehaffuzdan 'ibâret ki insânın sebab-i rif'ati olan bu şeylerin husûlü ancak hüsn-i terbiye ile ve bu da ancak bir üstâd-ı kâmil ile vücûd-pezîr olur. Bu iki şey'e nâ'iliyyet ise her hâlde tahsîl-i hüsn-i ahlâk ile, bu da itmi'nân-ı kalb ile, bu da zikru'llâh ile, bu da bir mu'allim-i kâmilin vücûduyla hâsıl olur. Mu'allimde şart-ı a'zam, hakk

ile bâtlı yek-diğerinden tefrîke muktedir olmaktır. Yoksa zavâllı tâlibin ahlâkını ifsâd ve harekât ve i’tikâdını perîşân ve berbâd eder.

Bâlâdaki şerâ’it, umûr-ı dünyeviyyeyi tahsîl ve te’mîne ‘â’id olup bunlar ‘ilm-i hâlin dünyevî kısımlarıdır. Âhirete dâ’ir olan ‘ilm-i hâle gelince, o da Cenâb-ı Hakk’a, rasûlüne, melâ’ikesine, kitâblarına, yevm-i âhirete, ba’s, hayır ve şerrin Hak Te’âlâ’dan olduğuna inanmaktır ki, bunlara îmân denir. İnsân mü’min olup olmayanı bâdî-i nazarda tefrîk edemez. Bu tefrîk ancak nûrun zuhûruyla olur ki bu nûrun zuhûruna şart ancak kelime-i şehâdet, namâz, zekât, orûç ve kudreti olanlara hacdan ‘ibâretidir. İşte bu işlere de İslâm denir. Bir kimse mü’min olduğunu iddi’a edip bunlardan hiçbirisini yapmasa, onu ne sûretle diğerlerinden tefrîk mümkün olur? Ve bununla anlaşılır ki îmân ile İslâm, lâzım ile melzûm kabîlinden olup birinin tamâmen bulunması diğerinin de bulunmasını ve birinin vücûdu diğerinin de mevcûdiyetini istilzâm ediyor.

Dördüncü fasıl: devre-i kemâl-i insânî ve yevm-i diyânetîdir. Çünkü mü’min yaşadıkça îmân kendisinde temekkûn ve karâr edecek sûretde şevki de artar. İşte Müslümânların bu hâl ile kalbleri hedef-i vâhîde kemâl-i istikâmetle müteveccih olup, aralarında diyânet husûsunda bir ihtilâf vukû’ bulur ki, onu derhâl men’ ederler. Ve bu kuvvet-i diyânetlerinde ısrâr ve bu ısrâr ile kesb-i salâbet ederler ki bu da mü’minlerin bir meslek, bir terbiye ve bir fikr ü ‘amelde bulunmaları i’tibârıyla ittifâk ve vahdet-i ‘umûmiyeleri demektir.

Mü’minlerin ittifâkı her husûsda bir huccet-i kâtı’adır. Yevm-i râbî’ yevm-i kemâl olup, kemâlden maksad ise iktisâb-ı ‘ilim ve ma’rifet ve ahlâk-ı müstahsene ve yarayışlı işlerde mü’minlerin terakkî ve tekemmülleridir. Bunların ‘aksine hareket ise husûsî dalâlet ve tefrikayı ve netîce i’tibârıyla mahv u felâketi intâc eder. Cenâb-ı Hakk’ın hidâyet etdiği zevât doğru yolu bulmuşlardır. Râh-ı dalâlete gidenlerin ise kendilerine hâmî ve mürşid bulunmayacaktır.

Cenâb-ı Hak sûre-i kıyâmet ile Sûre-i Beled’in baş taraflarında "لا اقسام" ile söze başlıyor. Lâkin Sûre-i Kıyâmetde kaseme nefsi-i levvâmeyi terdîf ediyor. Çünkü her kıyâm fi’line elbette bir fâ’il-i kâ’im lâzımdır ki, o da zât-ı kıyâm olup nefsi-i levvâmedir. Fakat beled ise mahall-i kıyâmdır. Bununla berâber mekânın şerefî mekîn iledir. Eğer mekîn "muksemun bih" ise, mekân "muksemun leh"dir. Çünkü nefsi-i levvâme nüfûs-ı müslimînin ilk mertebe-i nefsiyyesidir. Şu asılda muksemun bih nefsi-i Muhammedî’nin (sallallâhu ‘aleyhi ve sellem)

kemâlâtında münderic ve mündemic olan nüfûs-ı külliye olup (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ⁹²) âyet-i kerîmesinde beyân edilmiştir. Burada "جاء" fi'linden anlaşılan fâ'il zât-ı kıyâmet ve "البلد" de onun makâmından ‘ibâretidir.

Nüfûs-ı külliyyenin bir mebde’ bir de müntehâsı vardır. Mebde’i nefis-i levvâme ve müntehâsı nefis-i merziyye-i Muhammediye'dir (sallallâhu ‘aleyhi ve sellem).

Etvâr-ı seb‘a-i İslâmiyye'den tavr-ı hâmis devr-i rü’yetdir ki bu da kalbinin tevhîd-i Bârî ve zikr-i celîl-i ilâhî ile üns ve ülfet etmesi ve mazhar-ı sükûn ve sekînet olmasıdır. Bu ‘âdetâ muzlim bir gecede ve bir beyâbân-ı vahşetde karşıdan bir şu‘le-i hidâyet görmüş olan kimse gibi kalbi o devr-i rü’yetde derhâl müsterîh-i emn ü emân olur. Bir rivâyete göre rü’yet, müşâhede ile hâsıl olan bir ‘ilim olup buna ‘ilm-i istidlâlî denir. Çünkü zemîn ü semâda mevcûd olan ecrâm ve eşyâ, mir’ât-ı musaffâ-yı ilâhî olup bunlardan Perverdigâr-ı ‘âlemin âsâr-ı celîle-i kudreti, dolayısıyla kendisi müşâhede edilir. Bu müşâhede iki kısımdır. Biri evvelâ âsârı müşâhede ve bunlardan mü’essirine intikâl eder bir kısımda nüfûs-ı kudsiyye ile mü’eyyed olan zevât-ı ‘âliyyedir ki, bunlar evvelâ mü’essir-i zü’l-Celâl’i müşâhede ve sonra mü’essirden esere ‘alâ tarîki’t-tenezzül intikâl ederler.

(رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ⁹³ قَالَ لَنْ تَرَاني) âyet-i celîlesinde Cenâb-ı Kelîmullâh'a beyân buyurulan "لَنْ تَرَاني" cümlesi "لَنْ تَرَاني بدون الأشياء" demektir ki, mir’ât-ı müşâhedem olan eşyâ-yı kevniyyeyi tavsît etmeden beni müşâhede edemeyeceksin, çünkü bunlar benim mir’ât-ı vechimdir. Şâyet tâlib-i dîdârım isen işte şu cebele bakıver demektir. Bu mes’ele-i mühimmenin tafsîli *Misbâhu’l-Felak* kitâbında mezkûrdur.

Bu cebelde vukû’ bulan müsâdemât-ı eczâ, nefis-i cebelde vukû’a gelmiş ve Cenâb-ı Kelîmullâh ihâta-i eşyânın ne demek olduğunu anlamış ve nefis-i nefîs-i hümayûnlarında da cebelde meşhûdî olan ahvâlî tamâmıyla görmüş ve zî-rûh, bî-rûh ne kadar eşyâ var ise bunların kâffesi Hakk’ın tasarrufât-ı ilâhiyyesinde olduğunu ve şâyet bu tasarrufât-ı ilâhiyye bir ân zâ’il olurse bütün kâ’inâtın ân-ı vâhidde mahv u nâbûd olacağını Hazret-i Kelîmullâh anlamışdır.

(نَاطِرَةً إِلَيَّ⁹⁴) âyet-i kerîmesinde vücûh-ı eşyânın kudret-i ilâhiye te’sîrinden gayr-i kâbil-i infikâk bir sûretde ayrılmayacağını ve kendileriyle âsâr-ı kudret arasında ittisâl ve infisâl tasavvur edilmeyerek vücûh-ı eşyâ kudret-i ilâhiyyeye müteveccih olduğunu beyân buyurmuştur.

Vücûh, nâzıra ve bâsire ya’ni ‘ulviyye ve süfliyye nâmlarıyla ikidir. Vücûh-ı ‘âliyye, kendilerine esmâ-i hüsnâ, ulûhiyyetin ya’ni cemâl-i ilâhînin âsâr-ı nûra nûru teveccüh etmiş

⁹² Andolsun, size içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır gelir, size çok düşkündür, müminlere karşı şefkat ve merhamet doludur. (Tevbe Suresi 128. âyet)

⁹³ Rabbin! Bana görün; sana bakayım” dedi. Rabbi, “Sen beni asla göremezsın. Fakat şu dağa bak; eğer o yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin” buyurdu. (A'râf Suresi 143. âyet)

⁹⁴ Oysa o gün bir kısım yüzler rablerine bakarak mutlulukla parılayacak. (Kıyâmet Suresi 23. âyet)

olan vücûh olup işte bu (صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ⁹⁵) kavlı-ı şerîfleriyle vücûh-ı süfliyye mazhar esmâ-i celâliyye olan vücûh olup bunlar da bu esmânın tasarrufâtının taht-ı te’sîrinde "غبرة قتره" sıfatlarıyla tavsîf edilmiştir.

Tavr-ı sâdis "يوم الفاقة" dır. Bu, bir hâlet-i ‘ârızadır ki, ya sû-i idâreden yâhud muktezâ-yı şeyhûhet olarak fikarât-ı zahriyyeye ‘ârız olan za‘fîyet ve a‘sâbda nümâyân olan fûtûr ve rehâvet olup bu gibi ahvâle hukemâ, te’sîrât-ı ciddiyye nâmını veriyorlar. Bu hâlde şems-i tâbân-ı hayât, meşrik-i insâniyyet olan iklim-i bedenden gurûba doğru teveccûh etmiş bulunuyor. Ve harâret-i garîziyye kesb-i dı‘f ediyor. A‘sâb bütün bütün gevşiyor ve تَطْلُ أَنْ يَفْعَلَ (25) كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ (26) وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ (27) وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ (28)⁹⁶ âyetleriyle de bu ahvâle işâret buyuruluyor.

Etvâr-ı seb‘adan yedincisi "يَوْمُ الْمَسَاقِ" dır ki bu, yevm-i rücû‘, yevm-i inkitâ‘ ve mevt-i hakîki-i kevnîdir. Bir rivâyetde mevt-i tabî‘î dimâğın teneffuhdan mahrûmiyet ve insilâhı olup bu mahrûmiyetin vukû‘unda mevt denilen hâlet ‘ârız olur. Şu hâlde mevt işte bu cevher-i garîzinin zevâl-pezîr olmasıdır ki bu da iki vecihledir. Vech-i evvel a‘zâdaki evcâ‘ın şiddetinden olup bu veca‘ ise bir takım ‘asabların dimâğa îsâl ettiği ihtisâsâtıdır. Dimâğ kendisinde mevcûd olan cevherden o a‘sâba imdâd eder ki, hakikat-i hayât da budur. Dimâğa kan galebe ederse o cevher-i hayât a‘zâda husûle gelen evcâ‘ı mu‘âleceye koşar. Buna muvaffak olamadığı takdirde cevher-i dimâğ ânen-fe-ânen kesb-i dı‘f ederek nihâyet kuvve-i mukâvemesi kalmayıp a‘zâyâ olan imdâdı munkatı‘ olur ve "terâkî" mertebesine bâliğ olur ki bu derece, dimâğa evcâ‘ın galebesiyle hâsiyet-i fenâ-pezîr olmasıdır. Cevher-i hayâtın dı‘fı nisbetinde a‘zâyâ rehâvet ‘ârız olarak bunlar kuvâ-yı mevcûdelerinden sukût eder. A‘zâdan his ne zamân inkitâ‘a yüz tutar veyâ dimâğa nakilleri kesb-i dı‘f ederse veca‘ da kesilir. İşte mevt-i tabî‘î budur. Vech-i sâni, dimâğ tamâmıyla teyebbüs ve cevher-i mümded-i hayâtîden tecerrüd edince ‘amûd-ı fakrı kırılırcasına bir tekallûbe giriftâr olup ahşâdan harâret sukût eder ve iştiâ mu‘attal olur. Harâretde fenâ-pezîr olunca şu‘le-i hayât muntafî olur. İşte şu ân-ı heyecân-âver, irtihâl zamânıdır ki bugün bütün a‘mâl mu‘attal olur. Kâffe-i âmâl inkitâ‘-pezîr olur. (وَالْتَفَّتِ السَّاقُ) 30) 30) İLَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ⁹⁷ (29) âyet-i kerîmesiyle tasvîr ve beyân buyurulan ahvâl bunlardır.

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ عُرْفَانِكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

⁹⁵ Güleçtir, müjde almıştır. (Abese Suresi 39. Âyet) (Âyet, dergi metninde مُسْتَبْشِرَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ olarak yanlış yazılmıştır. Gövde metinde ise âyetin orijinal hâli verilmiştir.)

⁹⁶ Bir kısım yüzler ise o gün insanın belini kırarak bir felâketi sezerek sararıp solacaktır. Hayır artık çok geç! Can boğaza gelip dayandığında; “Yok mu bir şifacı?” dendiğinde; (Hasta) bunun beklenen ayrılış olduğunu anladığında... (Kıyâmet Suresi 25-28. Âyet)

⁹⁷ Ve bacaklar birbirine dolaştığında; İşte o gün sevkedilen yer sadece rabbinin huzurudur. (Kıyâmet Suresi 29-30. Âyet)

Mevâlîd-i Ehl-i Beyt
(On Altıncı Nüşadan mâ ba‘d)

Bu Fasl-ı Mahsûs Seyyidünâ Muhammed el-Cevâd bin ‘Ali er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır bin ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn bin İmâmu’l-Hüseyn bin ‘Ali bin Ebî Tâlib (Rıdvânu’lîlâhi ‘aleyhim ecma‘în) Efendimizin Menâkıb-ı Celîle-i Velâyet-penâhîlerini Zikre Dâ’irdir.

Zât-ı vâlâlarının mâder-i mihribânları Ümmü Veled olup "Sekînetü'l-Mersîniyye" nâmıyla şöhrat-şu‘âr idi. Künye-i seniyyeleri Ebû Ca‘fer ve elkâb-ı semâhat-me‘âbları Mürtezâ, Kânî ve Cevâd olup daha sâ‘ir elkâb-ı ‘aliyyeleri var idi.

Vilâdet-i kerîmâneleri hicret-i seniyye-i Ahmediyyenin yüz doksan beşinci sâl-i mübârekinde ve Ramazân-ı şerîfin on dokuzunda Medîne-i Tâhire'de vukû‘a gelmiştir. Bâb-ı merhamet-me‘âblarının bevvâbı ‘Ömer bin Furât ve kâtib-i umûru Cenâb-ı Hammâd ve künyeleri cedd-i pâkinin künyeleri gibi Ebû Ca‘fer idi. Matla‘ı nûr-i enver-i hayâtı Me‘mûn ve Mu‘tasım zamânları olup nakş-ı hâtem-i Süleyman-pesendâneleri "نعم القادر الله" medâr-ı imtiyâz-ı siyâdetleri 47 kelime idi.

Sıfat-ı vâlâları: kâmetleri mu‘tedil, renkleri beyâz, çeşm-i Hak-bîni yed-i kudretle mükahhal, nâsiye-i rahşânı geniş, mehbût-ı ilhâm-ı ilâhî olan seniyye-i sâfî vâsî‘, tab‘ı pâki halîm ve selîm, kuvvet-i bâzûları pek ziyâde, ebrûları nev hilâli andırır, enf-i vâlâsı çekme ve vustâ mürtefa‘ca, dürr-i dendânı ‘Aden’in cevheriânına gıpta-bahşâ, fem-i mübârekleri biraz genişçe, gîsû-yı tâbdârı siyâh idi.

Ebu’l-‘Avn hazretleri diyorlar ki, "Cenâb-ı Sekîne Mersin'den ve benât-ı Rûm'dandır." Ba‘zılarına göre Mersinli değildir. Fakat kuvve-i müfekkire Ümmü Veled vasfını işidince kendilerinin Sûdânlı olduğunu zannederse de bu vasfın Sûdânî, ‘Acem, Rûm ve Türk ile sâ‘ir akvâma şümûlü vardır.

Kendilerinin ‘ömr-i şerîfi 25 olup teşahhusları Sûretü'l-Hümeze'dir. Peder-i muhteremleri ile berâber ancak sekiz ay bulunabilmişlerdir. Ebû Ca‘fer Muhammed el-Cevâd hazretleri Bağdâd'da irtihâl-i dâr-ı cinân etmişlerdir.

Kendileri Bağdâd'ı teşrîf etdiklerinde zevcesi Ümmü Fadl binti Me‘mûn ile berâber idi. Zevcesi o zât-ı siyâdet-penâhî pederi Me‘mûn'un emriyle ve bir şerbet ile tasmîm etmiş ve Hazret-i müşârun ileyh 220 senesi Muharreminin nihâyetinde ve iki gece

zarfında irtihâl buyurup cedit Ebu'l-Hasen hazretlerinin mekâbir-i Kureyş içindeki kabir-i pâkinde defnedilmiştir. Bir rivâyet-i diğerde ise "Cenâb-ı Muhammed Cevâd, Muharrem'in nihâyetine doğru Bağdâd'a vâsıl olmuş ve dokuz ay sonra irtihâl etmiştir" denilmektedir. Seyyid-i müşârun ileyhin irtihâlinden sonra zevceleri Ümmü'l-Fadl, Mu'tasım'ın kasr-ı muhteşemine girerek bir daha zuhûr etmemiş ve Hazret'in irtihâlinden kırk gün sonra gırtlak vereminden gitmiştir. Bunu Zerkeşî *İntikâmu'llâh* nâmındaki kitâbında rivâyet ediyor ve diyor ki, "Bu ümmet-i İslâmiye içerisinde üç kadın habîs ve hüsrân-ı ebedîye giriftâr olmuştur ki bunlar, Cenâb-ı İmâm Hasan efendimizin zevcesi Cu'de binti Eş'as ve Muhammed el-Cevâd hazretlerinin zevcesi Ümmü'l-Fadl binti Me'mûn, biri de Sâhib-i Risâlet Efendimizden talâkını talep eden kadındır." İmâm-ı müşârun ileyhin evlâd-ı kirâmı: 'Alî, Mûsâ, Fâtıma ve İmâme hazerâtıdır. Kendilerinden zuhûr eden âsâr-ı sadâkat pek çoktur. 'Akl-ı selîme muvâfık olan tekâlîfe dâ'imâ muvâfakat ederler ve kendilerinde tekâlîf-i halka karşı pek az muhâlefet meşhûd olurdu. Edilen iyiliği aslâ unutmaz ve dâ'imâ hakk-ı şükrânı bilir ve tevâzu'ları herkesin mikdârına göre idi. İnsânların me'âyib ve kusûrunu muktezâ-yı selâmet-i fitriyeleri olmak üzere dâ'imâ unuttur, 'inâyet-i 'aliyyeleri de mu'âyibin salâhına 'â'id idi.

Hazret-i müşârun ileyhin şu'ûnât-ı müstakbele-i fenniye ve terakkiyât-ı 'ilmiyeye dâ'ir bir nazar-ı istikbâl-bîn ile keşf ve müşâhede ve ifâde buyurdıkları kelimât-ı şerîfeleridir ki: "Eyyâm, insânlar arasında münâvebe sûretiyle devâm etmektedir. Ve insânlar bu eyyâmdan 'ale't-tederrüc istifâde ederek terakkiyât-ı 'ilmiyeye ve fenniyye ile ihyâ-yı emvâta kadar gelebilirler ise de fakat ona kudret-yâb olamazlar, ancak rûhun kendisine rücû' ve hulûl edeceği derecede ba'zı ecsâm vücûda getirirler ise de fakat ona bir 'uzviyet-i hayâtiyye veremezler. Bununla berâber hakîkaten değilse bile nazaran olsun 'uzva bir müşâbih-i tâm vücûda getirebilirler. Çünkü 'uzviyet-i hayâtiyye, tasarrufât-ı rûhiyye ile onun eser-i te'sîridir. Fakat eczâ-yı bedeniyeye ile emzice-i insâniyye tabî'îdir. Meselâ vücûd-ı insânînin a'zâ ve âlâtına müşâbih ve 'ayn-ı hayvânâta ve buna mümâsil şeyleri şeklen i'mâl mümkünse de onlardaki cihâz-ı hayâtın muhassalası olan harekât ve hissiyâta delâlet ile üzerinde zuhûr eden âsâr ve 'alâ'imi vücûda getirmek mümkün değildir.

(Mâ ba'dı var)

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i cehâletle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş olan perde-i nisyân ve mechûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtine muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği 24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

Münderecât

el-Mirsâd	Tefsîr-i Şerîf: İ‘dâd-ı Kuvvet
Seyyidünâ Ebû Ca‘fer ‘Ali el-Hâdî Efendimiz Hazretleriyle Seyyid-i Zî-şânımız ‘Allâme-i zî-tahkîk Ca‘fer el-Mehdî Efendimiz ve Seyyidünâ Ebu’l-Kâsım Muhammed bin Ca‘fer el-Mehdî bin ‘Ali el-Hâdî bin Muhammed el-Cevâd bin ‘Ali er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır (rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma‘în) Efendimiz Hazretlerinin Menâkıb-ı Celîlelerini zikre dâ’irdir.	Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi

Nüshası 50 Paradır.

Dârü’l-Hilâfeti’l-‘Aliyye

Kâri'în-i Kirâmımıza:

Evvelce de 'arz etmiş olduğumuz veçhile kağıt fıkdanı el-Mirsâd'ı sekiz sahîfe olarak neşre bizi mecbûr bırakmış idi. Bu mecbûriyyet devâm ettiği müddetçe bi't-tabî' kâri'în-i kirâmımızın ma'zeretimizi kabûl buyuracaklarına ümîdimiz vâsıkdır.

Bu nüshamızdan i'tibâren (piyasada bulabildiğimiz kağıda tab' etmek zarûretine mebnî) el-Mirsâd şeklen bir tarz-ı diğerde intişâr edecek ise de eski muhteviyâtına bir satır bile halel getirilmeyerek 'ayn-ı hacim muhafaza edilmiştir.

Her sahîfesi yirmi altı satır olmak üzere başlamış olduğumuz tertîbât bi'l'âhare fazla bir hizmet olarak dört satır daha 'ilâvesiyle otuz satıra iblâğ edilmiş olduğundan şu şekli şimdiki kağıtta dahi ibkâ ediyoruz ki esâsen kağıdın küçüklüğünden yazıca bir şey kaybedilmemiş oluyor.

Teclîd husûsu ayrıca nazar-ı dikkate alınarak tertîbe o yolda i'tinâ edildiğinden, evvelki nüshalarımız ile bundan sonraki nüshaların arasında yalnız yazıların etrâfında kalan fazla boşluklardan başka bir fark kalmıyor.

İnşâ'allâh muzafferiyet-i 'azîme ile vâsıl-ı gâyet olması temenniyâtında yek-zebân-ı niyâz olduğumuz Cihâd-ı Mukaddes'in beşâret-i muvaffakiyyâtıyla el-Mirsâd telâfi-'i mâfât edecek sûretde ba'de-mâ 'arz-ı hidemât eder.

و من الله التوفيق

"Mevâlîd-i Ehl-i Beyt" eser-i şerîfinin 'Arapça metnini şimdilik te'hîr ile buna bedel olarak her zâtın havârık-ı 'ulûm ve fûnûna dâ'ir yazmış oldukları hakâyık ve dekâyıkın 'ilâvesini ihtiyâr ettiğimizi ayrıca kâri'înimizin nazar-ı takdîrine 'arz ederiz.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 9 Cemâziye’l-Evveli 1333 Perşembe 12 Mart 1331 ‘Aded: 18

Cihâd Hakkında:

Tefsîr-i Şerîf

Esta‘îzü bi’llâh

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ۖ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ (65) ۚ الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ صَعَقًا ۚ فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (66) ⁹⁸

Sadekallâhu’l-‘azîm

Ey Nebiyy-i Kerîm! Mü’minleri mukâteleye teşvîk ve tergîb et. Eğer sizden yirmi kişilik sabır ve sebâta mâlik bir müfreze-i müsellaha olursa, düşmandan iki yüz kişilik bir müfrezeye ve eğer sizden yüz kişi bulunursa küfür ile hakîkati anlamakdan mehcûr olan düşmanın bin kişisine galebe eder.

⁹⁸ Ey peygamber! Müminleri savaşa teşvik et! Eğer sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa inkâr edenlerden iki yüz kişiyi yener, sizden yüz kişi olursa bin kişiyi yener; çünkü onlar yaptıklarının bilincinde olmayan bir topluluktur. Allah sizde bir zayıflık olduğunu bildi de şu andan itibaren yükünüzü hafifletti. Artık sizden sabırlı yüz kişi olursa Allah’ın izniyle iki yüz kişiyi yener, sizden bin kişi olursa iki bin kişiyi yener. Allah sabredenlerle beraberdir. (Enfâl Suresi 65-66. âyet)

Harbin hevel-nâk ve âteşin safahâtına karşı göğüs gerip hücum etmek ne kadar olsa insâna biraz za‘f ve fütûr vereceği için işte şimdi Cenâb-ı Hak daha hafîf şerâ’it ile size nusreti va‘detmiştir. Binâ’en ‘aleyh sizden sabır ve sebât sâhibi yüz mücâhid izn-i İlâhî ile iki yüze, bin mücâhid de iki bine galebe edecektir. Çünkü nusret-i İlâhiyye, erbâb-ı sebât ile berâberdir.

Ya‘ni: Ey Nebiyy-i Zî-şân! Mü‘minleri usûl-i hâzıra ve ihtirâ‘ât-ı fenniyye-i harbiyye üzerine terğîb ve techîz ederek ba‘de’t-ta‘lîm ve’l-mümârese harbe teşvîk et ki, bu teşvîkât evvelâ Zât-ı akdes-i risâletpenâhînin, sâniyen vekîli olan Halîfe-i müslimînin, sâlisen umûr-ı harbiyyeyi sevk ve idâreye me‘mûr olan ümerâ ve ‘alâ merâtibihim zubbât-ı ‘askeriyenin vazâ’if-i mahsûsalarındandır.

İşte bu yolda ta‘lîm ve terbiye ve mâddeten ve ma‘nen techîz edilmiş olan kuvve-i müsellahadan dekâyık-ı fûnûn-ı harbiyye ve harekât-ı ‘askeriyeye vâkıf yirmi kişilik bir müfreze bu derecede ta‘lîm edilmemiş olan iki yüz kişilik düşman ‘askerine ve yüz kişi düşmanın binine galebe ederse de safahât-ı harbiyyenin hevel-nâk ve ateşine karşı hücum ve iktihâm etmek hasebü’l-beşeriyye insâna ba‘zı mertebe za‘f ve fütûr verebileceği için işte şimdi daha şerâ’it-i hafife ile Cenâb-ı Hak size nusreti va‘detmiştir. Binâ’en ‘aleyh bâlâda beyân edilen ‘ulûm ve fûnûn ile mücehhez ve kalbleri birer istihkâm-ı âhenîn hükmünde olan erbâb-ı sabır ve sebâtınızdan yüz mücâhid izn-i İlâhî ile iki yüze, bin mücâhid de iki bine şübhesiz galebe edecektir. Çünkü nusret-i İlâhiyye, erbâb-ı sebât ile berâberdir. Burada muntazam ta‘lîm ve terbiye görmüş bir neferin kuvvet-i îmân ve salâbet-i kalbiyye gibi iki fazla kuvvete mâlikiyeti ile ‘aynı seviyede terbiye görmüş olan düşmanın iki neferine elbette gâlib geleceğine işâret vardır.

Ma‘lûmdur ki, nusret-i İlâhiyye ve müsâ‘ade-i Sübhâniyye esbâb ve levâzımın ikmâl ve i‘dâdına ve bu esbâbın yekdiğeriyle tamâmen muvâfık olmasına vâbestedir ki, bu gibi şerâ’it-i muvâfika ile tecemmu‘ etmiş ve düşman üzerine vâkıfâne bir sûretde sevk ve idâre ve ta‘biye edilmiş bir ketîbe-i mücehhezeyi hiç şübhe yok ki şâhid-i muzafferiyet der-âğûş eder ve nesîm-i gâlibiyet herhâlde bulunduğu tarafa hûbûb eder. Yoksa her türlü esbâbdan mahrûm olan bir kuvvet, elbet muvaffak olamaz ve mağlûbiyetin merâretiyle giriftâr olduğu hasârı kusûruna ‘atfedeceği yerde takdîre isnâda kalkışır ki pek yanlış bir i‘tikâd ve câhilâne bir hükümdür.

el-Mirsâd

Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi
(On Yedinci Nüshadan mâ ba’d)

Bu Fasıl Seyyidünâ Ebû Ca’fer ‘Ali el-Hâdî Radıyallâhu Te’âlâ ‘Anh Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’ir Olup Müşârun İleyh İbn Muhammed el-Cevâd bin ‘Ali Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca’fer es-Sâdık İbn Muhammed el-Bâkır bin ‘Ali Zeynü’l-Âbidîn bin Hüseyin Şehîd-i Mazlûm bin ‘Ali bin Ebî Tâlib Kerremallâhu Vecheh ve Radıyallâhu ‘Anhüm Efendimize Silsile-i Nesebiyyeleri Müntehâdır.

Bu Seyyid-i müşârun ileyh, hicret-i seniyyenin 214'üncü senesi Recebinde Medîne-i Tâhire'de mehd-ârâ-yı vücûd olmuşdu. Vâlîde-i muhteremeleri Ümmü Veled olup "Şemâme" ismiyle mevsûmdur. Ba’zı rivâyete göre "Semânetü'l-Mağribî" ile mevsûm ise de rivâyet-i sahîhaya nazaran kendileri bâbü'l-ebvâb olan Derbend'den ve Sebâyâ-yı ‘Acemdendir.

Ebî Ca’fer efendimiz biraz esmer ve bir rivâyetde beyâzca, kâmet-i dil-cûları mu’tedil, nahîfü'l-beden, şakk-ı dehânı biraz vüs’atlı, nâsiye-i gurrâsı ve çeşm-i Hudâ-bîni geniş, enf-i vâlâsı mürtefî’u’l-vasat, gîsû-yı dilârâsı siyâh, kerîmü’n-nefes ve selîmü’l-kalb olup vech-i pâkindeki hüsn bî-behâ, nâzıra-pîrâ idi. Şöyle ki, hangi bir nazar sîmâ-yı pâkine teveccühle temdîd-i nazar etse, gitdikçe hüsn-i ‘âlem-behâsı mütezâyid olurdu. Kendileri halvet-i güzîn idi. Şahsiyet-i seniyyeleri Sûretü’l-‘Asr’a mahall-i zuhûr idi.

İbni Sa’îd ile Muhammed bin ‘Osmân ve Müstansır'ın kâtibi Hazret-i müşârun ileyhın Muktedir tarafından 253 târîhinde tesmîm edildiğine zâhib olmuşlardır. Mu’tazîd ile Muktedir'in ‘asırlarında bulunduğu rivâyeti doğru değildir. Kendileri ba’d-e’l-irtihâl mekâbir-i Kureys’de peder-i ‘âlîlerinin kabr-i şerîfine defnedilmişdir.

Künye-i kerîmâneleri Ebû Ca’fer olduğu hâlde o vakit ki halîfenin ismiyle tevâfuk ettiğiinden kendilerine Ebu’l-Hasen diye hitâb edilmesini emir buyurmuşlardır. Cenâb-ı Hasan, Hazret-i İmâm'ın küçük mahdûmlarıdır.

Elkâb-ı ‘aliyyeleri "Hâdî" ve "Mütevekkil" ise de yine o sırada Halîfe Ca’fer el-Mütevekkil'in lakabına müşâbehetinden dolayı bu lakapları neşr ve ta’mîm edilememiştir. Bir rivâyete nazaran da Hazret-i İmâm, Ca’fer lakabını bir mahdûmunun nâmı olduğundan dolayı kimsenin vâkîf

olmaması için ihfâ buyurmuşlardır. Bevvâb-ı bâb-ı ‘inâyetleri ‘Osmân bin Sa‘îd ve nakş-ı hâtem-i siyâdetleri "الله ربي و عصمني من خلقه" dir. Matla‘ı envâr-ı hayâtı Vâsik, Mütevekkil ve Müstansır ve Müsta‘în zamânlarına müsâdifdir.

Savâ‘ikde Cenâb-ı İmâm'ın ‘ilim ve kerem cihetiyle peder-i vâlâlarına vâris-i tâm olduğu ve kendilerinden 585 hadîs-i şerîf rivâyet ettiği mervîdir ki bu ehâdîs-i şerîfeyi Ebû Velîd kendilerinden rivâyet etmiş ve bunlara "Ehâdîs-i Mevrûse" diye bi’t-tevsîm senedâtıyla berâber kâffesini cem‘ etmiştir.

Muhammed bin ‘Ammâr’dan mervîdir ki, Cenâb-ı Ca‘fer ez-Zekî peder-i muhteremlerine ‘â‘id olan şu hikâyeyi beyân buyurmuşlardır: "‘Abdullâh bin Muhammed mehâribe ve pâyitahtında namâz vakitlerinde Mütevekkil'e kâ‘im-makâmlık vazîfesini ifâ ederken Ebî Ca‘fer hazretlerini Mütevekkil'e si‘âyet ederek kendilerini mahvetmek fikrine düşdü. Cenâb-ı İmâm ise bu si‘âyetden haberdâr olunca Mütevekkil'e mülâyimâne bir mektûb yazarak ‘Abdullâh'ın kendisine olan kasdını haber verdi. Mütevekkil de bu mektûba karşı beyân-ı ma‘zereti ve Hazret-i İmâm'ı huzûruna da‘veti mutazammın bir cevâb-nâme isdâr ederek gönderdi. İmâm-ı müşârun ileyh ma‘iyyet-i ‘aliyyelerinde Yahyâ ibn Herseme olduğu hâlde çıkıp Hânû's-sa‘âlik mevki‘ine geldiler. Ve orada müddet-i medîde kaldılar." Sâlih ibn Sa‘d diyorlar ki: "Cenâb-ı İmâm'ı gâyet mukassî ve mühlik olan Hânû's-sa‘âlik'de gördüğüm zamân dedim ki, 'Ey Seyyid-i Kerîm! Bu herifler sizin kadr-i ‘âlinizi bilmediler. Ve burada haps ve tevkîf etdiler. Bu sefillerin maksadı, Ehl-i Beyt-i Muhammediyye'yi mahvdan başka bir şey’e müteveccih değildir. Keşke bendenize muvâfakat buyursanız da necl-i necîbiniz Ca‘fer ez-Zekî hazretlerini dayıları Muhammed bin ‘Ammâr'a göndersek. O zamân hiç olmazsa evlâd-ı kirâmınızdan diğerleri hakkında bir sıyânet husûle gelmiş olur.' Bu sözümle Hazret-i Seyyid'in muvâfakatini istihsâl etdim ve Yezîd ibn Es‘ad, İbrâhîm bin Azef, Hâşim bin Şu‘be ile birlikde Hazret-i Ca‘fer ez-Zekî'ye murâfakatle rikânde bulunan dayılarına kendilerini teslîme muvaffak olduk.

Bu fasl-ı güzîn Seyyid-i zî-şânımız, ‘allâme-i zî-tahkîk ve tedkîk-i nûr-ı e‘imme, şems-i ümmet, semâ-yı dîn ve millet ve ‘ilm ve hikmet cihetleriyle a‘zamü’l-beşer, ervâhın mervaha-i füyûzâtı, eşbâhın mesâbih-i pür-nûru, fukarânın ilticâgâhı, gurebânın penâgâhı, kedûret ve ahzânı kâşif, ğumûm ve ekdârı dâfi‘, ‘âlem-i melekûtun mir’âtı ve fezâ-yı ceberûtun mi‘râc-ı zî-âyâtı, rehber-i ‘inâyet-i ilâhiyye ve tarîkat-i hidâyet-i rabbâniyye, mümkinâtın isti‘dâdı ile mütevâfık sâhib-i kemâlât-ı ilâhiyye, safî, sahî, heybet-nümâ, münîb, kutbu’l-aktâb,

kavsü'l-esbâb, kıble-i hâcât-ı ümmet, ‘ulvî-himem zî-lutf u kerem, seyyidü'l-evliyâ ve senedü'l-ağniyâ, mürşid-i mevsil, ahlâk-ı Muhammediyye ile mütehallik Ca'fer el-Mehdî radiyallâhu ‘anh ve erdâhu efendimizin menâkıb-ı celîlelerine dâ'ir olup, Veliy-yi müşârun ileyhın lakab-ı sâmileri "Mehdî" ve "Zekî" idi.

Zât-ı kerâmet-nihâdî hicret-i seniyyenin 235'inci Rebî'ül-evvelinin 17'nci günü Medîne-i Tâhire'de tezyîn-i ‘âlem-i şühûd buyurmuşlar idi. Mâder-i mutahharları "Hadîse" isminde bir ümmüveled ve bir rivâyete nazaran Muhammed ‘Ammâr'ın hemşîresi, hâkânın kerâ'iminden idi.

Evsâf-ı seniyyeleri: kâmetleri mu'tedil, reng-i şafak-nümûnları beyâz, çeşm-i Huda-bîni gâyet siyâh, mehbûb-ı ilhâm-ı ilâhî olan ra's-ı mübârekleri büyükce, lihye-i pâki çok sık, reng-i gîsûları siyâh, mütebessim ve kemâlât-ı fesâhât ile mütekellim idiler. Vücûd-ı pâkindeki beyyînât-ı siyâdet 22 idi. Esmâ-i kemâl-i ilâhiyyeden "Karîb" ve sıfât-ı celâliyyeden "Vâhid" ve "Cebbâr" vasf-ı ilâhîlerinin mazhar-ı tâmmı idiler. Hayât-ı pür-nûru Mu'tasım-zâde Ca'fer Mütevekkil'in hengâm-ı saltanatına mütesâdif ve nakş-ı hâtemleri "السلام المؤمن" ve ‘ömr-i mübârekleri seksen yedi ve künyeleri Ebu'l-Hasen idi. Kutb-ı müşârun ileyh efendimiz üç yüz yirmi iki târîh-i hicrîsinde bu ‘âleme vedâ' buyurup Seyyidâbâd karyesinde rahmet-i Rahmân'a tevdi' edilmiştir.

Evlâd-ı kirâmı ve kerâ'im-i seniyyeleri ‘Ali, Muhammed, Mu'âz'dır; Rukiyye, Ümmü Gülsüm, Ümmü Seleme hazerâtıdır. Teşahhus-ı ‘âlîleri sûre-i Tekâsür ve mesned-i sâmileri ehâdis-i mevrûsedir. Hakikat-i insâna dâ'ir Seyyid-i sâhib-i kemâlden vukû'a gelen su'âle i'tâ buyurulan cevâb-ı savâbdır:

Hakikat-i insân üç nev' olup biri ‘âlim ve sıfat-ı ‘ilmiyyesine vâkıf, biri ne ‘âlim ne de vâkıf, biri de bilir ve bildiğini isbâta muktedir olur ki, bu gibi zevât iki kısımdır. Bunlardan biri ‘ulûm-ı mevcûdesini bir esâs-ı ‘ilmîden ve bir fem-i muhsinden ahz ve telakkî eder. Diğeri ilhâmât ve ta'lîmât-ı ilâhiyye netîcesi olarak kesb-i ‘ulûm eder ki, bu kısım-ı sâni şâhide muhtâc olmayıp icâb eden şeyleri bilir ve eşyânın mâhiyet ve hakâyıkından haber verir. Fakat bilip de bildiğini bildirmeye me'zûn olmayanlar ahvâl-i rûhiyye ve ‘ulûm-ı ledünniyye ashâbından bir kısım ‘urefâ-yı ümmet olup bunların ekser-i ahvâlî ânen-fe-ânen vâridât-ı ilâhiyye ve müşâhedât-ı rûhiyyenin izdiyâdından husûle gelen emvâc-ı hayret içinde mevce beyn-i eşvâk olmakdan ‘ibâretidir. Bu vâridât-ı nâzileyi ihâta, kudret-i beşeriyyenin hemân hâricinde bir keyfiyet olduğundan yalnız müşâhede ve bundan mütehassıl bir hayret içerisinde kalıyorlar.

Bilmeyen ve bir şey’i tefhîm ve tefrîke muktedir olmayanlar ‘amel ve ihlâs husûsunda bi’t-tab‘ kadh ve zem edilemezler.

Mecmû‘a-i havârik-ı ‘ulûm olan bu Seyyid-i hakîmden berk-i sînâ‘îye dâ’ir bir şey su’âl edilmiş ve denmiştir ki, "Bu berk-i sînâ‘î bir yerde tesbît ve bir müddet temdîd edilebilir mi? Ve eczâ-i billûriyyenin zevâyâsındaki te‘âküsde meşhûdumuz olan in‘ikâsât-ı nûriyye müstakar olur mu?"

Cevâbında buyurulmuştur ki: "Envâr, mevcûdiyet i‘tibârıyla tabî‘î veyâ sînâ‘î olur. Tabî‘î: şemsin ziyâlarından mürekkeb bir cisimdir. Mevcûdiyetinin havâss-ı mümeyyizesi de eczâ-yı ferdiyyesinde kâbiliyet-i ihtirâkiyye bulunmakla muhterik ve cereyâna tâbi‘ olan hevâ-yı nesîmîdir."

Envârın ba‘zı şerâ‘iti vardır ki bunlardan biri münîr olsun olmasın ziyâdır. Ve ister tabî‘î ve sînâ‘î olsun bunun mevcûdiyet-i mutlakasına ri‘âyet olup bu ziyâ cesed-i insânîyedeki rûh mesâbesindedir. Diğer, mevcûdiyetinin levâzım-ı tabî‘asıdır. Nasıl ki bir şey’i rû‘yet eden kimse onu ancak basrı ile müşâhede eder ki, o basar kendisinin âlet-i rû‘yetidir. Fakat gözü olmazsa hiçbir şey’i göremez. İşte bu ziyâ da cesede nisbetle nefes gibidir. Cesed ne zamân nefsdan tecerrüd ederse, çeşm rû‘yetinden de mahrûm kalır.

Üçüncü kısım mevcûdiyettir ve bir takım mevâdd-ı muhtelifeden terekkeb etmiştir. Bir kimse bu havâssı bir yere cem‘ eder veyâ bir balona hâricden ittisâlini kesmemek şartıyla vaz‘ ederse berk-i mezkûr git gide bir şu‘le-i sâbite ve envâr-ı câmideye tahavvül eder. (مَثَلُ نُورِهِ

كَيْشَكَوْ فِيهَا مَصْبَاحٌ الْمَصْبَاحُ فِي زُجَاجٍ⁹⁹) âyet-i celîlesindeki "mişkât" işte böyle ziyâ ve emsâli şeylerdir. Bunda mededin diğer bir imdâd ile ittisâl-i hâricîsi kat‘ edilmeyerek bir noktaya hasr ve cem‘inin mümkün olduğuna işâret vardır. Nasıl ki mesâbih, evvelâ vücûdun lâzımı olan zücâce-i sînâ‘îyedeki hevâ-yı nesîmîde müşâhede edilir ki, zücâce-i mezkûrenin mahall-i kıyâmı ‘avârız vâsıtasıyla sâbit ve müstakar olan o vücûd-ı mürekkebdir. Fi’l-hakîka bu bidâyet tasavvurda müstahîl gibi zannedilirse ta‘akkul ve ta’yîn de mümkündür.

Sînâ‘îye gelince, bunlar da mahrûkât-ı nûrânîye ya‘ni ecrâm-ı neyyire olup bunların arza karşı en mü‘essirleri kürre-i şemsdir ki bunun te’sîri arzın zâtında mahsûs ve ma‘lûmdur. Bundan sonra te’sîr i‘tibârıyla kamer gelir ki, bundan arzın zâtı değil ‘avârızı ya‘ni hayvânât ve nebâtât müte‘essir ve müstefîd olur.

⁹⁹ Allah göklerin ve yerin nûrudur. **Onun nûrunun misali, içinde kandil bulunan bir kandilliktir. Kandil bir cam içindedir.** cam inciye andıran bir yıldızdır; (bu kandil) doğuya da batıya da ait olmayan, yağı neredeyse ateş dokunmasa bile ışık veren mübarek bir zeytin ağacından yakılır. Nûr üstüne nûr. Allah nûruna dilediğini kavuşturur. Allah insanlar için misaller veriyor, Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir. (Nûr Suresi 35. âyet)

Arz üzerine olan te’sîrât-ı şemsiyye ziyâ vâsıtasıyla olup bu ziyâ da madde-i latîfe-i esîriyyenin tekeyyüfünden başka bir şey değildir ki, işte bu tekeyyüf esîri sebebiyle arz üzerinde mevcûd olan ‘avârız ve levâhıktan arz-ı tahallî ederek madde-i esîreye bunun üzerinde havada teneffüs eden kimsenin sûret-i teneffüsiyesi gibi bir ‘ameliyye-i hayâtîyye yapıyor ki "وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ" ¹⁰⁰ âyet-i kerîmesinde bu nükte beyân buyurulmuştur.

Ziyâ-yı şems gaybûbet edince bunun etrâfında tavâf eden arz, Merîh ve emsâli seyyârât-ı zâhirenin münâsebâtı da munkatı‘ olduğu için ne bunlardan diğerleri, ne diğerleri bundan müstefid olmayacak sûrette mütekeddir ve muntamis olur ki (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (1) وَإِذَا النُّجُومُ) âyet-i kerîmesiyle beyân buyurulan işâret-i latîfe budur. İşte bu gibi nücûm-ı zâhire ve seyyârât-ı dâ’irenin intifâları gerek dîde-i basîret ve gerekse vâsıta-i rü’yet olan bir hâsse-i basariyyenin bir kimseden zevâl-pezîr olması demektir ki, artık maddeten ve ma’nen bu hâsselerden hiçbirisiyle istifâde mümkün olamaz. İşte (وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى) cümle-i celîlesi bunu mübeyyendir. "طمس" hakîkatde suyun tadrîcen zevâl veyâ kürre-i Zühâl’de olduğu gibi tadrîcî irtifâ’îdir. Bunun içindir ki Zühâl’in üzerinde bir dâ’ire-i vesî’a şeklinde mer’î olan kemer (nitâk-ı Zühâl) irtifâ’a yüz tutmuş bir sudur. Çünkü ziyânın bunun üzerine pek az vürûd ve isâbeti Zühâl üzerinde hâkim ve mutasarrıf olan havadan başka bir şey bırakmamış. O da tekeyyüf ederek bu hâle gelmiştir. Bundan anlaşılıyor ki suya muhtâc olmamak şartıyla yalnız hava ile ta’ayyüş eden ba’zı zî-hayât da vardır. Ve yine bu hâl delâlet ediyor ki havanın da kendine mahsûs bir hayâtı ve ba’zı kürreler üzerinde isti’dâdlarına göre tasarrufât-ı mahsûsası vardır. Binâ’en ‘alâ zâlik kürre-i Zühâl yalnız havaya, kürre-i arz hem hava ve hem suya, Zühre ise su, hava, türâba muhtâc olup, nâr ise bunların kâffesine hâkimdir. Nasıl ki arz üzerinde hâkim toprak ya’ni ihtiyâcât-ı bedeniyye cihetiyle gıdâdır.

Bu fasıl Ebu’l-Kâsım Muhammed Radyallâhu Te’âlâ ‘Anh efendimizin menâkıb-ı seniyyelerini mübeyyen olup, Seyyid-i müşârun ileyh İbn Ca’fer el-Mehdî bin ‘Ali bin Muhammed el-Cevâd bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca’fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır bin Zeynü’l-‘Âbidîn bin Hüseyin bin ‘Ali Radyallâhu Te’âlâ Anhüm hazretleridir. Seyyidünâ Ebu’l-Kâsım Muhammed efendimiz Seyyidâbâd mülhakâtından Seddü’l-beyn’de iki yüz elli dört ve Ebu’l-‘Avn hazretlerinin rivâyetine nazaran hicret-i seniyye-i Ahmediyye’nin iki yüz elli üçüncü sâl-i ferhunde-fâlde pâ-nihâde-i ‘âlem-i şühûd olmuştur.

¹⁰⁰ Dergi metninde "حقت الأرض و تخلت" şeklinde yanlış yazılmıştır. Gövde metinde âyetin orijinali verilmiştir.

¹⁰¹ Güneş dürülüp karardığında; Yıldızlar dökülüp söndüğünde... (Tekvîr Suresi 1-2. âyet)

¹⁰² Dilesek (dünyada da) gözlerini büsbütün kör ederdik de yolu bulmak için çabalayıp dururlardı; ama o takdirde nasıl görebileceklerdi ki? (Yâsîn Suresi 66. âyet)

Mâder-i ‘ismet-penâhları Fâtıma binti İsmâ‘îl bin Ebi’l-Kâsım bin ‘Ali el-Hâdî’dir.

Şemâ‘îl-i şerîfeleri: kâmet-i mübârekleri mu‘tedil, ser-i ilhâm-penâhîleri büyücek, levn-i ‘âlîleri beyaz, cebhe-i pür-nûrları vâsi‘, sîmâlarının rengi gül penbesi, dehân-ı hikmet-beyânları genişce, enf-i hoş-bûları mürtefi‘u’l-vasat, çeşm-i Hudâ-bîni kalem-i kudretle sürmelenmiş, beyaz olan lihye-i şerîfeleri iki omuzlarının aralarını setr edecek derecede kesîf idi.

‘Ömr-i şerîfleri yetmiş altı olup hâtem-i mübâreklerinin nakşı "هو السميع البصير" idi. Cism-i pâkindeki ‘alâmet-i siyâdetleri on sekiz olup esmâ-i cemâliyyeden "Mu‘iz" ismine mazhar ve esmâ-i kemâliyyeden "Muksit" ism-i şerîfinin âğûş-ı terbiyesinde mürîd idi. Peder-i muhteremleriyle altmış dokuz sene berâber bulunmuşlar idi.

Zât-ı siyâdet-penâhîleriyle Zünnûn-ı Mısrî, Serî Sakatî, Bişr-i Hâfî gibi zevât, musâhabet-i şeref-i ‘âlem-behâsına nâ‘il olmuşlardır.

Teşahhusları sûre-i Kâri‘a ve sened-i rivâyetleri mevrûde senedâtı olup üç yüz yirmi dokuz târîh-i hicrîsinde kurb-i ilâhîye pervâz etmiş ve "Bakî"de defnedilmiştir.

Evlâd-ı mükerrerleri Hasan, ‘Ömer, ‘Abdü’l-hâlik, Hüseyin, Ca‘fer, ‘Ali, Ebu’l-‘Abbâs, Ümmü Gülsüm efendilerimizdir.

Mevâ‘iz-i seniyyelerinden ba‘zıları bunlardır: Yavrularım! Size Allâh’a inkıyâd ve kendisinden ittikâ ile vasiyet ederim. Ahlâkınızı tehzîb husûsundaki ihtimâmınızı tecemmül ve tezyînâtınıza tercîh ediniz ve tecemmülden sakınınız. Çünkü tezyînâta olan sarfiyâtla insânlar ihtiyâcât-ı şedîdeye dūçar ve binâ‘en aleyh zillate giriftâr olurlar.

Ahlâk-ı fâzıla i‘tibâriyle insânların en mükemmeli rızık cihetiyle en kanâ‘atkârlarıdır.

Çocuklarım! Cümlenize zevceleriniz tarafından neseblerinize pek ziyâde i‘tinâ etmenizi ve ma‘rûfu’n-neseb olmayanları dâ‘ire-i izdivâcınıza kabûl etmemenizi ve bize neseben en yakın olanların, ‘amcalarınızın kerîmeleri olduğunu bilmenizi tavsiye ederim.

Kelimât-ı hikemiyyelerindendir ki: ‘Arab’da itâ‘at ‘asabe ve karâbet ile, ‘Acem’de ziynet ile, Türk’de zühd ile, Rûm’da şehvet ile kâ‘im olup ‘Arab’da inkıyâd-ı tâm ancak siyâdet ve emvâl ile kâ‘imdir.

(Mâ ba‘dı var)

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i cehâletle birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilmiş olan perde-i nisyân ve meçhûliyyeti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği 24 nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mîrsâd)

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

Münderecât

el-Mirsâd	Tefsîr-i Şerîf: Mısır'dan Düşmanımızın İhrâcını Âyât-ı Kur'âniyye ile İstidlâl
Seyyidünâ ‘Abdülhâlık bin Seyyidünâ Ebu'l-Kâsım Muhammed bin Ca‘fer el-Mehdî bin ‘Ali el-Hâdî bin Muhammed el-Cevâd bin ‘Ali er-Rızâ bin Mûsâ el-Kâzım bin Ca‘fer es-Sâdık bin Muhammed el-Bâkır (rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma‘în) Efendimiz Hazretlerinin Menâkıb-ı Celîlelerini zikre dâ’irdir.	Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi
Tercüme ile berâber ‘Antere'nin bir şi‘ri	Hamâsiyyât

Nüshası
50 Paradır.

Dârü'l-Hilâfeti'l-İslâmiyye
Matba‘a-i Âmedî

¹⁰³ Metinde sehven 18 yazılmıştır.

Kâri'în-i Kirâmımıza:

Evvelce de 'arz etmiş olduğumuz veçhile kağıt fıkdanı el-Mirsâd'ı sekiz sahîfe olarak neşre bizi mecbûr bırakmış idi. Bu mecbûriyyet devâm ettiği müddetçe bi't-tabî' kâri'în-i kirâmımızın ma'zeretimizi kabûl buyuracaklarına ümîdimiz vâsıkdır.

Bu nüshamızdan i'tibâren (piyasada bulabildiğimiz kağıda tab' etmek zarûretine mebnî) el-Mirsâd şeklen bir tarz-ı diğerde intişâr edecek ise de eski muhteviyâtına bir satır bile halel getirilmeyerek 'ayn-ı hacim muhafaza edilmiştir.

Her sahîfesi yirmi altı satır olmak üzere başlamış olduğumuz tertîbât bi'l'âhare fazla bir hizmet olarak dört satır daha 'ilâvesiyle otuz satıra iblâğ edilmiş olduğundan şu şekli şimdiki kağıtta dahi ibkâ ediyoruz ki esâsen kağıdın küçüklüğünden yazıca bir şey kaybedilmemiş oluyor.

Teclîd husûsu ayrıca nazar-ı dikkate alınarak tertîbe o yolda i'tinâ edildiğinden, evvelki nüshalarımız ile bundan sonraki nüshaların arasında yalnız yazıların etrâfında kalan fazla boşluklardan başka bir fark kalmıyor.

İnşâ'allâh muzafferiyet-i 'azîme ile vâsıl-ı gâyet olması temenniyâtında yek-zebân-ı niyâz olduğumuz Cihâd-ı Mukaddes'in beşâret-i muvaffakiyyâtıyla el-Mirsâd telâfi-'i mâfât edecek sûretde ba'de-mâ 'arz-ı hidemât eder.

و من الله التوفيق

"Mevâlîd-i Ehl-i Beyt" eser-i şerîfinin 'Arapça metnini şimdilik te'hîr ile buna bedel olarak her zâtın havârık-ı 'ulûm ve fûnûna dâ'ir yazmış oldukları hakâyık ve dekâyıkın 'ilâvesini ihtiyâr ettiğimizi ayrıca kâri'înimizin nazar-ı takdîrine 'arz ederiz.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 23 Cemâziye’l-Evveli 1333 Perşembe 26 Mart 1331 ‘Aded: 19

Tefsîr-i Şerîf

Sûretü’ş-Şu‘arâ, Âyet: 52-62¹⁰⁴

Esta‘îzu billâh

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِنَّكُمْ مُّتَّبِعُونَ (52) فَأَرْسَلْنَا فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ (53) إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ (54) وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ (55) وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ (56) فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (57) وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ (58) كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ (59) فَاتَّبَعُوهُمْ مُّشْرِقِينَ (60) فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمَذْكُورُونَ (61) قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ (62)¹⁰⁵

Sadekallâhu’l-‘azîm

" وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ " Benî İsrâ’îl’i esâret-i Fir‘avuniyye’den kurtarmak ve Fir‘avun’u cemâ‘at ve ‘avenesiyle berâber mahv ve nâbûd etmek için biz Mûsâ’ya vahy etdik ki " أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي " geceleyin Allâh’a firâr ve ilticâ etdikleri hâlde demek olup bu hicret, seyyidünâ Mûsâ Kelîmullâh’ın senelerce memâlik-i Fir‘avuniyye’de ikâmet ve tebe‘a-i mevcûdesini Hakk’a da‘vet ve kendilerine berâhîn-i ilâhiyye ve mu‘cizât-ı nebeviyye izhâr etdikden sonra vukû‘a gelmiş iken bunlar fesâd ve tuğyânlarını tezyîdden başka hiçbir şey yapmamışlardır. Bu cihetle taraf-ı Kelîmu’llâh’dan vahy-i münezzel-i ilâhiyyenin mazmûnu kendilerine teblîğ edilip " إِنَّكُمْ مُّتَّبِعُونَ " tefsîr-i ma‘nevîsiyle de mübeşşer olmuşlardır. Bu cihetle Fir‘avun mevcûd olan orduları ile berâber sizi ta‘kîb edecektir demek olup işte Benî İsrâ’îl’in sâye-i Kelîmullâh’da ve onun delâlet-i nebeviyyesiyle Mısır’dan çıkmaları için geceleyin ‘umûmen hareket etmelerine bir ‘illet ve bir sebebdir.

¹⁰⁴ Dergi metninde âyet numarası "52-63" olarak yanlış yazılmıştır. Gövde metinde âyet numarası düzeltilerek yazılmıştır.

¹⁰⁵ Mûsâ’ya, “Kullarımı geceleyin yola çıkar, çünkü takip edileceksiniz” diye vahyettik. Firavun da asker toplamak üzere şehirlere adamlar gönderdi. (Adamlarına) “Bunlar, sayıları az, önemsiz bir topluluk; Fakat bize karşı nefretle doludurlar. Biz de kuşkusuz tedbirli, tek vücut bir topluluğuz” (dedi). Daha sonra onları (Firavun ve topluluğunu) bahçelerden, pınarlardan, hazinelerden ve değerli bir konumdan mahrum ettik. İşte böyle. Bu nimetleri onların yerine İsrâiloğulları’na verdik. (Olaya gelince) Arkadan Firavun ve adamları gün doğarken onlara yetiştiler. İki topluluk birbirini görünce, Mûsâ’nın adamları, “İşte yakalandık!” dediler. Mûsâ, “Hayır! Eminim ki rabbim benimledir, bana bir çıkış yolu gösterecektir” dedi. (Şuarâ Suresi 52-62. âyet)

Hazret-i Kelîmullâh Benî İsrâ’îl’i mezâlim-i Fir‘avuniyye zincîr-i istibdâdından kurtarmak için bunları geceleyin nisvân ve sübyânı ile berâber sevke başlayınca Fir‘avun bunların harekât-ı leyliyyelerini işidip sabâhleyin derhâl peylerini ta‘kîbe başlamışdı. Bunlar sâhil-i bahre muvâsalatlarında henüz Fir‘avunîler bunlara yetişmemişlerdi.

Seyyid Hüsâmeddin efendimiz hazretleri buyuruyorlar ki, Fir‘avun Benî İsrâ’îl’in kendisine kat‘an ‘adem-i inkıyâd ve ittibâ‘ını ve Kelîmullâh’dan ya‘ni hakk ve hakîkatden ayrılmayacaklarını ve binâ‘en ‘aleyh bunların arasında i‘tisâfât-ı Fir‘avuniyye’ye karşı zuhûr eden ihtilâlâtın te’dîb ve silâh ile mukâbeleden başka bir şey ile sükûn-pezîr olmayacağını idrâk edince " فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ " Fir‘avun bunların hareketlerinden mukaddem " فِي الْمَدَائِنِ " taht-ı hükmündeki memâlik-i mevcûdeye " حَاشِرِينَ " Benî İsrâ’îl ile mukâtele için ‘asker cem‘ine me’mûrlar gönderdi.

Cenâb-ı Kelîmullâh ‘Akabe sâhiline kemâl-i sür‘atle muvâsalat ettiği zamân Rabb-i Zü’l-Celâl o Nebiy-yi Kelîm’in pîşgâh-ı ‘azmine sedd-i râh olmak isteyen ve vesâ‘it-i müsta‘cele ile mürûru mümkün olmayan denizi yine kendi kudret-i ilâhiyyesiyle mu‘cizeten Mûsâ’nın taht-ı hükmüne ve zîr-i inkıyâdına vererek "Elindeki ‘asâ ile denize vur!" diye emir verdi. Hazret-i Kelîmullâh bu emr-i ilâhîyi alır almaz kudret-i ilâhiyyenin mahall-i zuhûru olan Hazret-i Kelîm’den sarf-ı nazar-ı mahz cemâd olan o ‘asâdan o kudret-i bâliğa’nın keyfiyyet-i zuhûrunu ma‘iyyet-i nebeviyyelerindeki millet-i İsrâ’îliyye’ye bir daha göstermek için darbe-i nebeviyyeyi müte‘âkib, deniz ortadan yarılmış bir dağ parçası ve bir cism-i sulb gibi yarılıyordu. Benî İsrâ’îl de içerisine girerek bir taraftan öbür tarafa mürûra başladılar.

Vaktâ ki, Fir‘avun ma‘iyyetindeki kuvâ-yı mütehaşşide-i ‘askeriyyesi ile berâber sâhil-i bahre yetişince alabildiğine koşdurmakda olduğu atını denizin açılmış olan yerine girmekden men‘ edemeyince o zamân artık cünûd-ı mevcûdesini de (إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ¹⁰⁶) sözüyle teşcî‘e başladı ki "Asker! Bu ta‘kîb ettiğimiz cem‘iyyetin hiç de ehemmiyeti yok." demektir. Hâlbuki Benî İsrâ’îl altı yüz yetmiş bin, Fir‘avun’un mukaddemetü’l-ceyş ile berâber kuvâ-yı ‘umûmiyyesi diğerlerine nisbetle hemân ikisi de mütekâribü’l-mikdâr oldukları hâlde aralarındaki bir kolordu derecesindeki tefâvütü nazarında a‘zâm ve ‘askerini bu sûretle teşvîk ederek yedi yüz bin kişi ile yarılan yere girivermiş bulundu.

¹⁰⁶ (Adamlarına) "Bunlar, sayıları az, önemsiz bir topluluk..." (Şuarâ Suresi 54. âyet)

‘Asâkir-i Kelîmullâh'a şîrzime-i kalîle sıfat-ı tahkîriyyesini ve bu ‘unvân-ı hakâreti vermesi kendi ‘askerlerine nazaran diğerlerinin bir takım zirâ‘at ve felâhatle ve san‘at ve ticâretle meşgûl fukarâ-yı müslimînden olmaları Fir‘avun'un teşvîkâtı için ikinci bir sebep teşkîl eder.

Terğîbâtına tekemmüle olmak üzere (وَأَنَّهُمْ لَنَا لَغَائِطُونَ¹⁰⁷) dedi ki: Bu kavm-i Yahûd bizim taht-ı emr ve kahrımızda oldukları hâlde mütemâdiyen hakkımızda gayz ve nefret perverde ediyorlar. Onun için emîn olunuz ki bize mukâbeleye hiçbir vecihle cür‘et-yâb olamazlar. Biz onlara yetiştirdiğimizde kimini katl, kimini esîr ederek bağlayıp getireceğiz. Çünkü kendileri yukarıda söylediğim gibi zirâ‘at ve felâhat ile meşgûl oldukları için usûl ve ma‘lûmât-ı harbiyyeden de bî-behredirler. (وَأَنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ¹⁰⁸) Biz ise bu gibi ‘atâlet ve cehâletten hey‘et-i ‘umûmiyyemiz hazer ve ictinâb ederek umûr-ı harbiyyeye vâkıf, mu‘allem bir orduyuz, diyerek envâ‘i kibir ve nahvetle hem kendini hem tebe‘a-i mevcûdesini iğfâl ve idlâl etdiğinden gazab üstüne gazab başlarına çullandı. Envâ‘i sefâlet sînelerine çökdü. İşte bunun için Cenâb-ı Allâh da "فَأَخْرَجْنَاهُمْ" dedi ki, vermiş olduğum bunca ni‘am-ı ilâhiyyemin celîl ve rakîkine karşı edâ-yı hakk-ı şûkrân ile îfâ-yı vazâ‘if-i ‘ubûdiyyet edecekleri yerde küfrân-ı ni‘met etdiklerinden, biz de kendilerini "مِنْ جَنَاتٍ" âsâr ve şevâhid-i kudretimiz olan riyâz-ı latîfe ve besâtîn-i zarîfe içerisinden bu gibi umûr-ı hâkimiyetde bir daha istihdâm etmemek ve evlâd u ‘iyâllerini infâk ve i‘âşeden ‘âciz kalacak bir açlık dereke-i pestîsine düşürmek üzere o bahçelerden "وَعُيُونٍ" o enhâr-ı latîfe-i câriyeden "وَكُنُوزٍ" o kadar me‘âdin-i mütenevvi‘a ve ‘akârât ve vâridât-ı mülkiyesi olan hazâ‘inden "وَمَقَامٍ كَرِيمٍ" o zarîf kâşânelerden ve cesîm köşklerden çıkarıp atıverdik.

Perverdigâr-ı ‘âlem kendi kullarından dest-i kifâyet ve kâbiliyetine bir takım memâliki tevdi‘ etmiş olduğu veyâ kendilerine servet-i husûsiyye-i şahsiyye ihsân etdiğî bi‘l-cümle ‘ibâdına ve hâssaten müslümânlarla bir mev‘ize-i hasene ve bir ‘ibret-i mü'essire olmak üzere diyor ki "كَذَٰلِكَ" işte bu yolda kendilerini kıt‘a-i Mısıriyyeden çıkardık da (وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَٰئِيلَ¹⁰⁹) o kıt‘a-i ma‘mûreyi Benî İsrâ‘îl'in taht-ı hükmüne vaz‘ ve tahsîs etdik ve kendilerini o mülke vâris kıldık. (فَاتَّبَعُوهُمْ مُّشْرِقِينَ¹¹⁰) mezâlîm-i Fir‘avuniyye'den müslimînin tahlîsi için serd ü beyân buyurulan âyât-ı ilâhiyyenin mâ ba‘dı olarak Cenâb-ı Hak Fir‘avûnîlerin Benî İsrâ‘îl'i sabâhleyin ta‘kîbe başladıklarını beyân ediyor.

¹⁰⁷ Fakat bize karşı nefretle doludurlar. (Şuarâ Suresi 55. âyet)

¹⁰⁸ Biz de kuşkusuz tedbirli, tek vücut bir topluluğuz” (dedi). (Şuarâ Suresi 56. âyet)

¹⁰⁹ Bu nimetleri onların yerine İsrâiloğulları’na verdik. (Şuarâ Suresi 59. âyet)

¹¹⁰ (Olaya gelince) Arkadan Firavun ve adamları gün doğarken onlara yetiştirler. (Şuarâ Suresi 60. âyet)

Hazret-i Seyyidü'l-müşâk efendimiz buyuruyorlar ki Fir'avun ile 'asâkir-i mevcûdesi Benî İsrâ'îl'e öğleden biraz evvel yetişmiş ve zâten harbe hazırlanmış idiler. " فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ " " İki mütekâbil ordu yekdiğerini görünce (قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ¹¹¹) cemâ'at-i Mûseviyye: "Eyvâhlar olsun, biz firâran husûsunda yekdiğerimize uyararak ellerimizle kendilerimizi tehlikeye ilkâ etdik." dediklerinde " قَالَ كَلَّا " Hazret-i Nebiyyullâh onlara karşı: Hâşâ, hiçbir zamân zannetdiğiniz gibi değildir, onlar sizinle kat'iyen harb edemeyeceklerdir. Çünkü Rabbim bana bu husûsda va'd-i kat'î vermiştir ki Fir'avun ile 'asâkir-i mevcûdesi bize yetişmezden evvel mahv ve helâka yetişeceklerdir. (لَنْ مَعِيَ رَيْ¹¹²) Çünkü imdâd ve nusret-i ilâhiyye benim ile berâberdir. " سَيِّدِينَ " Rabbim bizi onların kahr ve galebelerinden kurtararak tarîk-i necât ve halâsa delâlet ve hidâyet edecektir. Binâ'en 'alâ zâlik, ey Benî İsrâ'îl! Sakın Fir'avûnîlerden tehâşâ etmeyin. Ancak Rabb-i Zü'l-Celâl'den korkunuz.

Mütâla'a: umûr-ı bedîhiyyedendir ki o gün o 'asırda Cenâb-ı Mûsâ Kelîmullâh'a ittibâ ve îmnân etmiş olan Benî İsrâ'îl'in Ferâ'ane elinden çekmiş olduğu ezâ ve cefâ ve giriftâr oldukları mesâ'ib ve belâyâ ile hâl-i hâzır mukâyese edilince, bugün Mısır'ın Fir'avunundan başka bir şey olmayan İngilizlerin mezâlim ve istibdâdî altında hazîn hazîn inlemekde olan oradaki efrâd-ı İslâmiyye ve dolayısıyla hilâfet-i şâmile-i İslâmiyyeye merbûtiyet-i müslimîn i'tibârıyla biz müslümânlar bulunuyoruz demektir.

Kur'an-ı Kerîm'in nüzûlü dâ'imî ve her demî olup buna en büyük şâhid de ahkâm-ı kudsiyyesinin tâ be-kıyâmet bekâsıdır. O günkü İslâmlara musallat olan bir Fir'avun yine bugün İngiliz nâmıyla 'asran ve zamânen aralarında bir fark olan müslümânlar üzerine musallat olmuştur. O gün kavânîn-i ilâhiyyenin ahkâm-ı mevcûdesinden Fir'avunlar hakkında tatbîk edilen madde-i cezâ'yye bugün de âbrûy-ı Muhammedî ve ehl-i beyt-i Ahmedî nâmına dest-i kahr-ı ilâhî ile İngilizlere tatbîk edilecektir. O gün müsta'celiyet karârıyla mahkeme-i 'âdile-i ilâhiyyeden çıkan o hüküm ve karâr, bugün de yine 'ayn-ı sıfatla şeref-sudûr-ı celâlet ve mehâbet olmuştur. O gün Hazreti Kelîmullâh gibi bir nebînin ma'iiyyet-i celîlesinde hareket eden orduya bedel bugün ma'iiyyet-i ma'neviyye-i Muhammediyye ile mü'eyyed ve kuvve-i kudsiyye-i hilâfet ile hareket etmiş bir İslâm ordusu kâ'im olmuştur. O gün Fir'avûnîlerin uğradıkları 'âkıbet-i elîme ne ise bugün de Allâh'ın 'inâyetiyle düşmanlarımızın uğrayacağı 'âkıbet de o olacaktır.

el-Mirsâd

¹¹¹ Mûsâ'nın adamları, "İşte yakalandık!" dediler. (Şuarâ Suresi 61. âyet)

¹¹² Eminim ki rabbim benimledir. (Şuarâ Suresi 62. âyet)

Mevâlid-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve Tercümesi
(On Sekizinci Nüşamızdan mâ ba'd)

Bu Fasl-ı Güzîn E'âzım-ı Aktâb'ın ve Ümmet-i Muhammediyye'nin İstinâdgâhı, ‘Âlî Himmet, Nûr-ı Rahşân-ı Re'fet, Seyyid-i Zîşânımız ‘Abdülhâlık bin Ebi'l-Kâsım Efendimizin Menâkıb-ı Kudsiyyelerine Dâ'ir Olup Künyeleri Ebî İshak ve Lakapları "Hâdî" ve "Sâbir"dir.

Şemâ'il-i şerîfeleri: kâmet-i mübârekleri uzun, kendileri gendüm-gûn ve nahîfü'l-vücûd olup a'zâ-yı şerîfeleri mütenâsip, çeşm-i Hudâ-bîni büyük, gîsû-yi âbdârı siyâh idi.

Vâlide-i 'ismet-penâhîleri Safiyye binti Muhammed bin 'Ali bin Ca'fer bin 'Ali el-Hâdî'dir. Zât-ı siyâdet-penâhîleri Seddü'l-beyn mülhakâtından Seyyidâbâd'da hicret-i seniyyenin iki yüz yetmişinci senesinde kehvâre-pîrâ-yı vücûd olmuşdur. 'Ömr-i şerîfleri seksen beş olup şevâhid-i siyâdetleri de on yedidir. Matla'ı 'âlem-behâ-yı hayâtları Bağdâd'daki Mutî' bi-emrillâh Ebu'l-Kâsım bin Fadl zamânına müsâdîf ve nakş-ı hâtem-i Süleyman-pesendâneleri (رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ¹¹³) idi. Cedd-i büzürgvârı ile berâber elli iki, peder-i kudsîleri ile de elli dokuz sene mu'ammer olup mü'ellefât-ı seniyyelerinden en meşhûrları 'ilm-i hadîsden *Melekûtü'd-Diyâr ve Zübdetü'l-Umûr*'dur. Mazhariyyet-i 'aliyyeleri esmâ-i cemâliyyeden "المعتم العفو" ve âğûş-ı terbiyelerinde lem'a-nisâr-ı iclâl olan esmâ-i cemâliyyeden "باسط نافع" ism-i şerîfleri idi ki hulûk-ı müşârun ileyh kemâl-i hilim ve sekînet ile kurbiyyet-i ilâhiyyede bedî'a-nümâ bir sûretde imrâr-ı hayât buyurmuşlardır.

Sohbet-i seyyidânelerine tenezzülen kabûl buyurdukları zevât Ebûbekir el-Verrâk, Muhammed bin Sa'd ez-Zâhid, 'Ömer-i Belhî, Ebû Sa'id Ahmed bin 'Îsâ el-Ahrâr'dır. İmâm-ı müşârun ileyh üç yüz elli beş senesinde Mu'azzeyn Mansûr 'Alevî zamânında 'âlem-i hayâta vedâ' buyurmuş ve Bakî'i şerîfde defnedilmiş ve evlâd-ı kirâmı olan İshak, Yûsuf, 'Abdullâh el-Kâtım, 'Abdürrezzâk Rıdvânullâhî 'aleyhim ecma'in hazerâtı gibi hayrî'l-hulukları ümmet-i Muhammedî'ye birer yâdigâr-ı kıymetdâr olarak kalmıştır.

Şahsiyet-i seniyyelerini temsîl eden Sûretü'l-'Âdiyât ve senedât-ı rivâyetleri âtîde beyân edileceği vecihle ehâdîs-i mevrûse idi.

Makâlât-ı mürşidânelerinden ba'zıları bervech-i âtîdir: Yavrularım! riyâdan fevka'l-'âde tevakkî ve ictinâb ediniz. Çünkü ba'zı kimselerde görülen bu hâlet-i mü'essife onların

¹¹³ Rabbim! Geride kalanların en hayırlısı sensin, yine de sen beni yalnız (çocuksuz) bırakma! (Enbiyâ Suresi 89. âyet)

birer cezâ-yı ‘amelleridir. ‘Ucub ve nahvetden de hazer ediniz. Zîrâ bu, nazar-ı ilâhîden ve kurb-i Bârî'den o kimsenin merdûdiyetine sebep ve ‘alâmetdir. Nâ'ire-i şehvetden de sakınınız. Çünkü şehvet, cinnet-i ‘alâmet olduğu gibi dünyâ ve âhiretde de yüz karasından ‘ibâretir. Zulûmden kendinizi koruyunuz. Zîrâ bu, zâlimin sa‘âdet ve emniyetini mahv ve nâbûd eder. Bağı ve ‘udvândan da tehâşâ ediniz. Zîrâ bu tuğyân, halkın ve kendisinin râhatını ve îmân-ı kalbîsini izâle eder. Tekebbürden de tehaffuz ediniz. Çünkü mütekebbir âdem, insânların en mekrûh ve menfûrudur.

Îmâm-ı müşârun ileyh hazretlerinin kerâmâtındandır: Ebû Sa‘îd Ahmed bin ‘Îsâ el-Ahrârdan menkûldür ki, bir gün melâz ve penâgâhım ve seyyid-i dilâgâhım Ebû İshak efendimizle bir sahrâda gelişi güzel gidiyorduk. Nihâyet "Cufne" denilen mahalle vusûlümüzde bize müteveccih olarak gelmekde olan bir arslanı müşâhede etdik. Benim korkudan bütün mefâsılım inhilâl ettiği gibi zerrât-ı bedeniyyeme de bir ra‘şe-i haşyet-engîz düşmüş idi. O dakîkada seyyidim, "Ne dersin yâ Ebâ Sa‘îd! Bu kelbin elinde bize fenâlık edecek bir kudret var mıdır? Yoksa Cenâb-ı Hakk'ın yedinde midir?" buyurdıkları sırada artık arslan bana tamâmıyla takarrüb etmiş idi. O sırada Hazret-i Seyyid bir vaz‘ı gâlibâne ile arslanın elini tuttu. Gördüm ki arslan o dest-i kerâmet-peyvesti ve yed-i beyzâ-yı velâyeti yalamak sûretiyle takbîl ediyordu. Hazret-i Îmâm buyurdular ki, "İşte bu, Cenâb-ı Hakk'ın mü'minlere musahhar kılmış olduğu şeylerdendir." Müte‘âkiben (وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ¹¹⁴) âyet-i kerîmesini okudular.

Yûsuf et-Tâ'ifi diyorlar ki: Îmâm Ebî İshak efendimize yedi sene hizmetle müşerref oldum da kendilerinden kavlen ve fi‘len şer‘i celîl-i Ahmedî'ye muhâlif ve şathiyyât-ı sûfiyyeye dâ'ir hiçbir şey müşâhede etmedim. Fakat ara sıra mülâtafe buyururlar da derlerdi ki "Bu mülâtafe, mizâh (alay) değildir. Çünkü mizâhda eser-i san‘at-ı ilâhî ve nâmûs-ı hilkat-i rabbânî olan insânı ve insâniyeti istihfâf vardır. Ba‘zıları bunu ceddîm Hazret-i Rasûlullâh sallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve âlihî ve sellem Efendimize kadar isnâda cür‘et etmişlerse de ceddîmden hiçbir ferd hakkında böyle bir şey sâdır olmamıştır. Ancak mülâtafe buyururlardı."

Pek çok kimse mizâh ile mülâtafe arasını tefrîk edemiyor, mizâhu'r-Rasûl mebâhisinde görülen her şey'i mülâtafeden başka bir şey bulamadım.

Hazret-i Îmâm dâ'imâ mütebessim idiler. Ve buyururlardı ki: Îmânın kemâli Allâh ile kendi

¹¹⁴ Ayrıca O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendinden bir lütuf olarak emrinize vermiştir. (Câsiye Suresi 13. âyet)

arasında şübhe ve tereddüd hâ’il olmamakla kâ’imdir. Eğer böyle bir şey haylûlet ederse îmân kesb-i za’f eder ve o zamân şundan bundan bilâ-mûcib havf etmek gibi bir hâl dahi bu za’f-ı îmândan tevellüd eder.

Çocuklarım! Size dâ’imâ üç şeyde sıdka mülâzemeti tavsiye ederim: ahvâl, akvâl ve ef’âlde. Şâyet doğruluktan daha necât-âver bir şey’i müşâhede etmiş olsaydım şübhesiz ki muktezâ-yı şefkat ve muhabbetim olmak üzere size onu tavsiye ederim.

Çocuklar! Amân doğruluk, doğruluk, doğruluk! Çünkü bu sıdk ve istikâmet îmânın mahall-i karâr ve sebâtı ve îmân ve ef’âlde ihlâsın mahall-i hübüv ve nüzûlü ve ‘ilim ve ‘amelin mahall-i zuhûru ve râhat ve sa’âdetin penâgâhı ve merhamet-i ilâhiyenin mahall-i vürûdudur. Radiyallâhu te‘âlâ ‘anhu ve erdâhu, ne kadar da doğru ve ‘âlî söylemiştir.

(Mâ ba’dı var)

Hamâsiyyât

Teşvîkât ve mefâhir-i harbiyyeye dâ’ir inşâd edilen eş’âra hamâsiyyât nâmı verilir. Meşhûr ‘Antere’nin bir manzûme-i hamâsetkârânesini hâl-i hâzır münâsebetiyle tercüme ederek kârî’în-i kirâmımızın enzârına ‘arz ediyoruz. Mündemic bulunan efkâr-ı ‘âliye ve me’ânî-i latîfesinden erbâb-ı zevk ve edebın hisse-yâb olacak birçok şeyler bulabileceği şübhesizdir:

احن الي ضرب السيوف القواضب و اصبو الي طعن الرماح اللوابع

Keskin kılıçlar ile çalmayı ve ihtizâzlı mızraklarla vurmağa meftûnum.

و اشتاق كاسات المنون إذا صفت و دارت علي رأسي سهام المصائب

Câm-ı mevt içinde ölümün teclîsini ve üzerimde belâ oklarının deverânını müşâhede zamânındaki manzaraya pek müştâkım.

و يطربني و الخيل تعثر بالقنا حداة المنايا و ارتجاج المواكب

Atlar mızraklarla berâber düşüp münâdî-i mevt olan oklar vızıldaşır ve süvârî alayları yekdiğeriyle çarpışırken,

و ضرب و طعن تحت ظل عجاياة كجبح الدجي من وقع ايدي السلاهب

Tuyûr-ı cârihayı andıran sâfinâtü’l-ciyâd koşmalarından mütehassıl zulmet-âlûd bir geceyi andıran tozlar, dumanlar tekâsûf eden tabakât-ı sehâbiyyenin altında kılıç vurmak, hançer saplamağı

تطير رؤس القوم تحت ظلالها و تنقض فيها مثل شهب ثواقب

Velev tabaka-i sehâbiyyenin altında rû'esâ-yı kavmin şahâb-ı sâkibi andıran kafalarının yerlerde yuvarlanması

و تلمع فيها البيض من كل جانب كلع بروق في ظلام الغياهب

Ve bir şeb-i muzlimde seyyâle-i berkıyyeye nümûne-nümâ olan süyûf-ı mühennedenin her tarafda iltimâ'âtı beni cidden raksân eder.

لعمرك ان المجد و الفخر و العلى و نيل الاماني و ارتفاع المناصب

Yemîn ederim ki şeref ve mefharet ve 'ulviyetle mekâsıda nâ'iliyyet ve te'âlî-i haysiyet

لمن يلتقي ابطالها و سراتها بقلب صبور عند وقع المضارب

Harbin en büyük kahramânları ile kılıçlar kafalar üzerine inerken mekânetli ve telâşsız yürekle karşılaşmış olan

و يبنى بحد السيف مجدا مشيدا على فلك العلياء فوق الكواكب

Ve 'arş-ı a'lâ-yı şân ve şerefîn üstünde kılıcı ile muhkem bir binâ-yı celâdet-pâyân kimselere mahsûsdur.

و من لم يرو رحمه من دم العداء اذا اشتبكت سمر القنا بالقواضب

Yılanları andıran siyâh mızraklar, şimşeklere müşâbih süyûf-ı Hindiyeye yekdiğerine girift olduğu zamân mızrağını düşman kanıyla iskâ ve reyyân etmeyen

يعيش كما عاش الذليل بغصة و ان مات لا يجري دموع النواذب

Şerefden mahrûm bir hakîrin gam ve endûh içinde yaşadığı gibi yaşar ve o gibi kimseler vefât etseler de nevvâhelerin bir katre sirişk-i te'essürüne lâyük olamaz.

فضائل عزم لاتباع لضارع و اسرار حزم لاتذاع لعائب

'Azim ve metânet fazîletleri erbâb-ı zillete satılamadığı gibi hazm ve tedbîr-i esrârı da me'an bî-cûyâne keşf ve işfâ edilemez.

برزت بها دهرا على كل حادث و لا كحل الامن غبار الكتائب

İşte ben bu hakikat-i bâhireyi her hâdise-i mühimmede bütün kâ'inâta gösterdim sürme-i safâhâne bedel orduların yürüyüşlerinden kalkan tozlardan daha güzel bir sürme olamaz.

اذا كذب البرق اللوع لشائم فبرق حسامي صادق غير كاذب

Bir şimşek parıltısı bir râsıdı iğfâl edebilir fakat benim tîğ-i celâdetimin iltimâ'ı dâ'imâ sâdıkdır. Ve hiçbir zamân irtikâb-ı kizb etmez.

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i ihtirâsla birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilen nikâb-ı ta'assub ve cehâleti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği yirmi dört nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mîrsâd)

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

Münderecât

el-Mirsâd	Tefsîr-i Şerîf: Mısır'dan Düşmanımızın İhrâcını Âyât-ı Kur'âniyye ile İstidlâl
Seyyidünâ ‘Abdullâh el-Kâtim, Seyyidünâ Ebu't-Tayyib, Seyyidünâ ‘Abdülhâlık bin Muhammed bin ‘Abdullâh bin Seyyidünâ Ebu'l-Kâsım Muhammed bin ‘Abdülhâlık Ca‘fer el- Mehdî bin ‘Ali el-Hâdî bin Ca‘fer es- Sâdık bin Muhammed el-Bâkır (rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma‘în) Efendimiz Hazretlerinin Menâkıb-ı Celîlelerini zikre dâ’irdir.	Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Tercümesi

Nüshası
50 Paradır.

Dârü'l-Hilâfeti'l-İslâmiyye
Matba‘a-i Âmedî

Kâri'în-i Kirâmımıza:

Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Hakkında

el-Mîrsâd'ın bidâyet-i intişârından beri ta'kîb etdiği meslek kitâb ve sünnet muhîtinde istitâ'atî mikdârı bezl-i hizmet etmek olduğu cihetle her biri birer gencîne-i 'ilim ve hikmet olan Ehl-i beyt-i nübüvvetin terâcim-i ahvâl-i sa'âdet-i iştîmâlleri ile tezyîn-i sahâ'if mübâhât etmekdedir.

Sâdât-ı kirâm hazerâtının elimizde mevcûd âsâr-ı şerîfelerinden pek çok mebâhis-i nâfi'a ve mesâ'il-i dîniyye ve 'ilmiyye kâri'în-i kirâmın enzâr-ı ihtirâmına vaz' edilmek isteniyorsa da evvelâ bu zevât-ı me'âlî-sıfâtın zât-ı akdesleriyle cüz'î bir sûretle ma'ârif husûlû ve dercedilecek makâlenin ona göre tedkîk ve muhâkemesi fâ'ideden hâlî olmadığından terceme-'i hâllerine vukûf ve ittılâ' cihetini bi't-tercîh ihtiyâr etdiğimizi ve sâniyen mümkün mertebe müşârun ileyhim hazerâtının menâkıb-ı şerîfelerini mu'an'anen zamânımıza kadar takrîb ve îsâl etmek niyetinde olduğumuzu 'arz ederiz.

İnşâ'allâh muzafferiyet-i 'azîme ile vâsıl-ı gâyet olması temenniyyâtında yek-zebân-ı niyâz olduğumuz Cihâd-ı Mukaddes'in beşâret-i muvaffakiyyâtıyla el-Mîrsâd telâfî-'i mâfât edecek sûretde ba'de-mâ 'arz-ı hidemât eder.

و من الله التوفيق

"Mevâlîd-i Ehl-i Beyt" eser-i şerîfinin 'Arapça metnini şimdilik te'hîr ile buna bedel olarak her zâtın havârık-ı 'ulûm ve fûnûna dâ'ir yazmış oldukları hakâyık ve dekâyıkın 'ilâvesini ihtiyâr etdiğimizi ayrıca kâri'înimizin nazar-ı takdîrine 'arz ederiz.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 7 Cemâziyel-Âhire 1333 Perşembe 9 Nîsân 1331 ‘Aded: 20

Tefsîr-i Şerîf*

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(¹¹⁵) Fir‘avun’un Hazret-i Kelîm’i ma‘iyyetindeki Benî İsrâ’îl ile ta‘kîb ederek sâhil-i bahre kadar geldiklerinde ‘asâkir-i Mûseviyye’nin telâşlarını ve Cenâb-ı Mûsâ’nın (¹¹⁶) te‘mînât-ı nebeviyyesini müte‘âkib kendisine "Denize eldeki ‘asâ-yı nübüvvetin ya‘ni kudret-i i‘câzkârânenle vur!" diye vahyen iş‘âr-ı keyfiyet etdik. ‘Asâkir-i Fir‘avuniyye bu hâli görünce gözlerinin önünde husûle gelen bu kudret-i ‘azîme âsârından ve menâzır-ı mühîbeden fenâ hâlde telâşa düşdüler. Çünkü seyyidünâ Kelîmullâh o mu‘cize-i bâhireyi ibrâz eder etmez "فَانْفَلَقَ" Bahr-i Kulzüm ya‘ni Bahr-ı Ahmer’in Mısır cihetindeki körfezinin şimdiki kanalın başlangıcından biraz aşağı tarafı gâyet vâsi‘ bir sûrette infilâk ederek ve büyük bir câdde hâlinde açılıverdi ki, Benî İsrâ’îl’in kabâ’il-i mevcûdesi olan on iki kabîlenin her biri nâmına o ânda açılmış olan (¹¹⁷) câdde-i sıyânet-i ilâhiyye yetmiş üçer metre vüs‘atında ve her iki câddenin arasında bir sed

* *Leme‘âtü’l-Âfâk* nâm tefsîr-i şerîfden bi’t-tercüme geçen nüshamıza derc edilen Mısır hakkındaki istibşârâtın mâ ba‘d-ı bu nüshamızda itmâm edilmiştir.

¹¹⁵ Bunun üzerine Mûsâ’ya, “Asân ile denize vur!” diye vahyettik. Deniz derhal yarıldı, her parça koca bir dağ gibi oldu. (Şuarâ Suresi 63. âyet)

¹¹⁶ Mûsâ, “Hayır! Eminim ki rabbim benimledir, bana bir çıkış yolu gösterecektir” dedi. (Şuarâ Suresi 62. âyet)

¹¹⁷ Bunun üzerine Mûsâ’ya, “Asân ile denize vur!” diye vahyettik. Deniz derhal yarıldı, her parça koca bir dağ gibi oldu. (Şuarâ Suresi 63. âyet)

kudret-i ‘azîme hâlinde kalmış olan sular ‘âdetâ sâbit ve müstakar birer cebel-i ‘azîmi andırır idi ki, hâriçden kim görse veyâ içine girse kendisini iki büyük dağ eteklerinin mültekâsında nümâyân olan düz bir vâdi üzerinde gidiyor zannedirdi. İşte bu sûretle Cenâb-ı Hak düşman ordusunun mahall-i helâka doğru yaklaşmakda olduğunu ve bunun bir takrîb-i ilâhî bulunduğunu bildiriyor da (وَأَرْلَفْنَا نَحْمَ الْآخِرِينَ¹¹⁸) ihbâr-ı ilâhiyyesiyle mahve doğru takrîb edilmekte ve bunların da "إِذَا جَاءَ الْقَضَا عَمِي الْبَصَرِ" mü’eddâsınca bir gaflet-i külliyye içinde Kelîmullâh'a tâbi‘ olmadıkları ve meslekine sâlik bulunmadıkları hâlde ta’kîb ettiği tarîk-i necâtın kendilerine de bâ’is-i necât olacağını zannederek Hazret-i Mûsâ’nın ‘askerini ta’kîb ve onlara takarrüb etmekde idiler.

Bir rivâyet-i mu‘tebereye göre Fir‘avun ile ordusu kendilerini gözleri önünde müncelî bir nâ’ire-i tahayyülât ile denizde açılan yol arasında gördüklerinden ateşden korkarak yolları tercihe mecbûr oldular, denmişdir. İşte bu dakîkada idi ki (وَأَنجَيْنَا مُوسَى وَمَعَهُ أَجْمَعِينَ¹¹⁹) haber-i beşâretiyle Hazret-i Mûsâ ve ma’iyyetini ya’ni kelime-i ‘ulyâ-yı ilâhiyye olan Nebî-i güzîdesiyle ona ittibâ‘ ederek necâta nâmzed olan mü'minlerin selâmetini ve (ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ¹²⁰) ihbâr-ı ilâhiyyesiyle de kelime-i süflâ-yı ma’siyet olan Fir‘avun ve Fir‘avûnîlerin haber-i felâketlerini bildiriyor. Ve bu sûretle ta’kîb ordusunun kısm-ı a‘zamı hükümdârlarıyla berâber mahvolarak Cenâb-ı Mûsâ’ya îmânları mukarrer ve mukadder olan aksâmı kurtulduktan sonra derhâl bir hey’et-i meb’ûse ile îmân etdiklerini Hazret-i Mûsâ’ya bildiriyorlar ki o zamân mâlik-i memâlik-i ‘âlemde mülk ve hükûmet-i Mısırye’yi ehl-i necâta bahş ve ihsân ediyor.

(إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً¹²¹) Bu cümle-i celîlede hakk ile bâtılın, Mûsâ ile Fir‘avun’un, kelime-i ‘ulyâ ile kelime-i süflânın müsâdemât-ı ‘acîbesinden hâsıl olan bir huccet-i vâzıha, bir âyet-i bâliğa vardır ki, kitâb-ı ilâhînin haber verdiği şeylerin mahz hakk ve hakikat olduğuna ve sıdk-ı risâletin âzâde-i reyb ü gümân bulunduğuna bir burhân-ı celîdir. İşte bu hâl ile berâber (وَمَا¹²²) deniyor ki, bâtıla ittibâ‘ ve fûrû’una inkıyâd ile kelime-i süflâyı tebe‘iyet eden bî nasîb iz‘ânsızların kısm-ı küllîsinin daha ezelden mü'min olmadıklarını ve mahrûmiyet-i ezeliyyelerinin bu ‘âlem-i şühûdda dahi zuhûrunu ve bu havârık-ı ‘acîbeden gerek o zamân ber-hayât olanların, gerekse onları görmeyip ahvâlini dinleyen erbâb-ı efkârın intibâh ve teyakkuz ile düşünerek onların ta’kîb etdikleri tarîk-i butlân ve dalâlin nereye münker olduğunu ve nasıl bir ‘âkıbete vusûlünü görüp ona göre

¹¹⁸ Ötekilerini de oraya getirdik. (Şuarâ Suresi 64. âyet)

¹¹⁹ **Mûsâ ve beraberinde bulunanların hepsini kurtardıktan sonra** ötekilerini suda boğduk. (Şuarâ Suresi 65-66. âyet)

¹²⁰ Mûsâ ve beraberinde bulunanların hepsini kurtardıktan **sonra ötekilerini suda boğduk.** (Şuarâ Suresi 65-66. âyet)

¹²¹ **Şüphesiz bunda inandırıcı işaretler vardır;** ama çokları imana gelmiş değildir. (Şuarâ Suresi 67. âyet)

¹²² **Şüphesiz bunda inandırıcı işaretler vardır; ama çokları imana gelmiş değildir.** (Şuarâ Suresi 67. âyet)

tanzîm-i harekât ve Hakk'a te'mîn-i ittibâ' ve tasfiye-i efkâr ve i'tikâd etmelerinin lüzûmunu beyân ediyor.

(وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ¹²³) Ey ahkâm-ı ilâhiyyeyi tebliğ me'mûr olan Cenâb-ı Mûsâ!

Seni şu mertebe-i feyz ve kemâle vusûl için terbiye ederek hâ'iz olduğun mertebe-i 'ulyâ-yı nübüvvete i'lâ eden Rabbinin kelime-i süflâ olan küfrü ve Fir'avuniyyeti ya'ni butlân ve dalâli nefy ve mahvedecek kelime-i 'ulyâ-yı ehadiyyet olan hakk ve hakikat ve îmân ve tevhîdi isbât edecektir. Çünkü kendisi 'azîzdir ya'ni hükmünde gâlib bir sâhib-i 'izz ü ceberûtdur. Rahîmdir muktezâ-yı merhamet-i şâmilesi hakk ve hakikatın zuhûruyla insânların kelime-i vâhîde üzerinde vifâk ve ictimâ'larıdır.

el-Mîrsâd

Mevâlîd-i Ehl-i Beyti'n-Nübüvve Tercümesi (On Dokuzuncu Nüşamızdan mâ ba'd)

Bu Fasl-ı Güzîde 'Âbid, Zâhid, Mücâhid, Sâ'im ve Kâ'im Seyyidî 'Abdullâh el-Kâtîm Efendimiz Hazretlerinin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ'irdir.

Radıyallâhu te'âlâ 'anh efendimiz hicret-i Ahmedîyye'nin üç yüz kırk birinci senesinde Medîne-i Tâhire'de kehvâre-zîb-i kâ'inât olmuşdur. Vâlide-i ma'sûmeleri Zeyneb binti Ebi'l-'Abbâs bin Ebi'l-Kâsım bin Ca'fer radıyallâhu 'anhüm efendimizdir.

Şemâ'il-i şerîfeleri: kâmetleri mu'tedil, gencîne-i esrâr olan sîne-i bî-kîneleri geniş, biraz esmerce, nâsiye-i dırahşânı vâsi', enf-i mübârekleri mürtefi'ü'l-vasat, çeşm-i dilârâları yedullâh ile mükehhel, kesîf ve top sakallı, gîsûları çok, bacakları kalın, kalb-i pâki selîm idi. Berâhîn-i siyâdetleri yetmiş bir ve 'ömr-i mübârekleri elli dört olup esmâ-i kemâliyyeden "'Azîz" ismine mazhar ve "Basîr, Mün'im, Mennân" esmâ ve sıfât-ı ilâhiyyesi âğûş-ı rubûbiyetlerinde nûr-efşân ve dırahşân idi.

Hayât-ı sa'âdet-penâhîleri Mısır'daki Sultânü'l-'Alevî Hâkim Bi-emrillah ve el-Kâdir-Billâh zamânına müsâdif idi. Fakat bu Kâdir-Billâh Ebu'l-'Abbâs Ahmed bin İshak 'Abbâsî'nin Bağdâd'da yalnız menâbir-i hâliye üzerinde okunan isminden başka hiçbir hüküm ve nüfûzu yokdu.

Cenâb-ı Seyyid-i Ekrem radıyallâhu te'âlâ 'anh efendimiz üç yüz doksan beş târîhinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuş ve Mısır'daki "Mekâfirî" makbere-i meşhûresinde defnedilmişdir.

¹²³ Şüphesiz rabbın, işte O, mutlak güçlüdür, engin merhamet sahibidir. (Şuarâ Suresi 68. âyet)

Evlâd-ı kirâmı olan Hüseyin, Mûsâ, Muhammed, ‘Ömer, Zeyd ve Ca‘fer radiyallâhu ‘anhüm hazerâtı olup şahsiyyet-i seniyyelerini temsîl eden Sûretü’z-Zilzâl ve senedât-ı rivâyetleri ehâdîs-i mevrûse senedleri idi. İmâm-ı müşârun ileyh ahkâm-ı şer‘iyyeye ve Kelâmullâhdan istinbât-ı ahkâma kudret-i külliyye ile muktedir bir fakîh-i celîl ve bütün ehâdîs-i risâlete muttali‘ bir muhaddis-i bî-‘adîl idi ki künyeleri Ebû Ca‘fer ve nakş-ı hâtemleri " الحمد لله " dir. Peder-i muhteremleri ile berâber yalnız on dört sene bulunmuşlardır. O vaktin kibâr-ı meşâyihından İbrâhîm Hadramî ve Şiblî gibi zevât Cenâb-ı Seyyid'in sohbetlerine nâ‘iliyyet şerefiyle bekâm olmuşlardır.

Hazret-i İmâm'ın mensûbîninden olan ba‘zı evlâdına ya‘ni mürîdlerine nasâyih-i ‘aliyyesi ve makâlât-ı seniyyesidir: Deyiniz ki "Lâ ilâhe illallâh, Lâ ilâhe illallâh" ile mektûm ve mestûr kalıncaya kadar bu kelime-i tevhîdi zikre müdâvemet ediniz. Her kim Cenâb-ı Hakk'ı severse, her şey de o zâtı sever. Her kim mütebassır ve müteyakkız bulunmak isterse âtîdeki beş hâl üzere olmalıdır: İşitmek, anlamak, sonra bilip şehâdet etmek. İşte bu ahvâl-i erba‘a ile beşincisi olan ma‘rifetu’llâhı ve ma‘rifet-i eşyâyı tahsîl eder ki bâlâdaki bu vesâ‘il, ma‘rifetu’llâhı tahsîle sebep-i yegânedir. Her tâlib-i muhlise insâniyete mahsûs olan üç ‘âlemden birine teveccüh her hâlde lâzımdır ki bunlar vücûd-ı beşer gibi ‘unsurî ve cismânî bir ‘âlem-i kesîf yâhud vehm ve hayâlin zuhûru gibi zulmânî yâhud latîf bir ‘âlemdir ki bunun ikinci kısmı olan ‘âlem-i zulmânî, küfür ve inkârın mahall-i nüzûlü; birincisi olan ‘âlem-i latîf ise îmân ve şühûdun mahall-i hübüttür. İşte bu ‘âlem, vücûd ile ‘adem arasında bir vâsita-i müstakille olup keşf-i mübhemât ve icâd-ı muhterî‘ât, ‘ilim ve kaleme ittîlâ‘, ahvâl-i beşeriyyeye vukûf bu ‘âlemin levâzım-ı tabî‘iyyesindendir. ‘Ârif-i bi’llâha yakışan nazarını huzûzât-ı şehvâniyye ve tezyînât-ı nefsâniyyeye imâle etmemekdir. Zât-ı sâmillerinden "Kalbim bana Rabbinden haber vermiştir." gibi ilhâm-ı kalbîyi inkâr eden bir kimsenin vukû‘ bulan su‘âlne cevâben,

"Hayır, bu kâbil-i inkâr değildir. Burada Cenâb-ı Hakk'ın kalbe ilhâmı kendi evliyâsının vasîsi olan Zât-ı ilâhînin ilhâmı olup bu vahy-i enbiyâ mertebesinden aşağıdır. Çocuklarım! Allâh'ı zikre devâm, Kur‘ân okumak, ihvân-ı dînine muhabbet etmek, âhireti dünyâyâ tercîh ve tafdîl etmek, ‘ilim ve edebe ri‘âyet etmek, eşyâdaki esrârı tedkîk etmek, esmâ‘ullâhı ta‘lîm etmek, ve herkese güler yüz ve tatlı dil ile gözükmek, yapacağı işi iyi düşünmek, sonra onu te‘hîr etmemek şartıyla derhâl yapmak gibi fazâ‘il-i ahlâkiyyeyi size tavsiye ederim ve sizi insânların elinde bulunan servet

ve sâ’ireye tam‘ etmekden kat‘iyyen tevakkîye da‘vet ederim. Çünkü o hâzır olmuş bir fakr ve ihtiyâc demektir. Evlâd ve ahfâd, akrabâ ve eviddâsıyla son vedâ‘ı îfâ eden kimseler gibi namâz kılmağı size tavsiye ederim. Sonradan ‘özür dilemeği îcâb eden bir sözü söylemekden de sizi tahzîr ederim.

Yavrularım! ‘İlim ve diyânet husûsunda size i‘tikâd ve ‘amel ve ahlâk cihetiyle münclî olmayan mesmû‘âtınızı sened ittihaz etmeyin. Şâyet siz batâ’et-i ‘ameliyye, fesâd-ı ahlâk ve i‘tikâd sâhibi bir kimseye tâbi‘ olursanız ondan size hâsıl olacak şey ancak o âdemde bulunan ahvâlin âsâr-ı in‘ikâsâtından başka bir şey değildir. Şirret ve müfsid kimselerden ictinâb ediniz ki size onlardan bir musîbet gelmesin. Kadınlar ile pek çok ihtilât ve musâhabetde bulunmayınız ki bunlar ile kesret-i ihtilât ezâ ve cefâyı ve töhmeti intâc eder. Garîbdir ki devre-i şebâb da böyledir. Çünkü gençlik erkeklerde mûcib-i ‘azâb ve sebeb-i belâ ve nakmetdir. İşte bunun için size her sinn ü sâlinizde ictinâb ve ittikâyı tavsiye ederim ve (هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ¹²⁴، وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ¹²⁵، وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ¹²⁶) âyât-ı ilâhiyyesini düşünmeği tavsiye ederim." buyurduktan sonra "ان الله يحب البر العفيف" demişlerdir ki "Hakîkaten Cenâb-ı Hak sâhib-i ‘iffet ve istikâmet olanları dâ’imâ sever." demektir.

Birçok kimseler kürre-i kamer üzerinde çil gibi birtakım lekeler görürler de onu başka bir şey zannederler. Sonra tedkîk edince tebeyyün eder ki o lekeler hevâ-yı nesîmînin kürre-i kamer arasındaki şeyler ile temâsından mütehassıl ve buhâr-ı mâ’îye müşâbih ba‘zı şeyler olup iki harâret arasına düşünce derhâl zâ’il olur. Ammâ kürre-i kamerin zâtında meşhûd olan ba‘zı lekeler ise kamer üzerine binâ edilmiş birtakım cibâl ve tilâlden ‘ibâretir.

Bu Fasl Seyyid-i Mu‘azzam, ‘Ârif-i bi’llâh ve Edîb-i Mükerrerem, Habîb-i Hâlik, Tabîb-i Hâzik Muhammed Ebû Tayyib bin ‘Abdullâh el-Kâsım Radiyallâhu ‘Anh Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’irdir.

Hazret-i Seyyid’in lakab-ı şerîfleri "Habîb" ve "Sâlih", künyeleri "Ebu’t-Tayyib" olup, vâlîde-i muhteremeleri Nefîse binti Hasan bin ‘Abdurrezzâk bin ‘Abdülhâlık bin Ebi’l-Kâsım bin Ca’fer ez-Zekî efendimizdir. Bu seyyid-i kerîm Seddü’l-beyn’de hicret-i seniyye-i Ahmedîyye’nin üç yüz altmış beşinci senesinde bu ‘âlem-i şühûda pîrâye-bahş-ı vücûd olmuş bir zât-ı kerîm olup kâmetleri mu‘tedil, sîmâ-yı sâfı beyâz, vech-i mübârekleri melâhatli, kalem-i kudret-i ilâhiyyeyi andıran esâbi‘i şerîfeleri ile sâ’id-i zî-iktidârları uzunca, nâsiye-i dirahşânı vâsi‘ ve beden-i latîfi biraz nahîf ve ‘ömr-i şerîfleri 44, peder-i muhteremleri

¹²⁴ Ve Allah dilemeksizin onlar öğüt alamazlar. Sakınılmaya lâyık olan da O’dur, mağfîret sahibi de O’dur. (Müddessir Suresi 56. âyet)

¹²⁵ Ancak iman edip dünya ve âhîret için yararlı işler yapanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler başkadır. (Asr Suresi 3. âyet)

¹²⁶ Sonra iman edip birbirlerine sabrı tavsiye edenlerden ve acımayı öğütleyenlerden olmaktır. (Beled Suresi 17. âyet)

ile berâber bulundukları müddet otuz sene ve ‘alâmet-i siyâdetleri 44 idi. Hâtem-i hâkimânelerinde "ما شاء الله لا قوة إلا بالله" menkûş olup şahsiyet-i seniyyeleri Sûretü’r-Resûl ve Sûretü’l-Beyyine'nin âyât-ı muhteviyesini temsîl ederdi.

Esmâ-i kemâliyyeden Muksit ism-i şerîfine mazhar ve Mün'im ism-i şerîfinin te'sîrât-ı nûrâniyyesi kendilerinin âğûş-ı terbiyetinde "Nâfi'" ve "Cevâd" isimleri gibi beyyin ve âşikâr idi. "‘Abdürrezzâk hazretlerinden bu seyyid-i kerîmin müte‘addid mü'ellifâtı bulunduğu hâlde niçin halk arasında neşr u ta‘mîm edilmiyor? Hâlbuki herkes bu seyyidin envâr-ı ‘ilmiyyesinden istinâre ve istifâzaya müştâktır." diye su‘âl edilmiş ve ‘Abdürrezzâk hazretleri: Oğlum! Biz ehl-i beyt-i nübüvvetin ‘ulûmumuz Medînetü'l-‘ulûm ve'l-a‘mâl olan sâhib ve cedd-i pâkimiz Hazret-i Muhammed sallallâhu ‘aleyhi ve âlihî ve sellem Efendimizden ahz u iktibâs edilmiştir ki bu da ya vahiy sûretiyle yâhud kuvâ-yı ‘akliyye ve ‘âlem-i kalbe ilhâm sûretiyle zuhûr eder. Hâlbuki ortalıkda deverân eden ‘ulûmun kâffesi ma‘lûmât-ı hissiyye ve vehmiyye ve kıyâsât-ı mantikiyye netîcesi olan ma‘lûmâtdan ‘ibâretdir. İşte Hârûn gibi mülûk ve ümerâ bu envâr-ı ‘ilmiyyemizin şe‘ââtine tahammül edemedikleri için seyyid Ebu't-Tayyib hazretlerinin dört yüz cild mü'ellifâtını toplamış ve tamâmıyla yakmıştır.

Matla‘i hayât-ı kudsiyyeleri Mısır'daki Hâkim bi Emrillâh Ebû ‘Ali el-Mansûr ve Bağdâd'daki el-Kâdir Bâh Ebi'l-‘Abbâs Ahmed bin İshak bin Muktedir zamânına müsâdif ve ‘âlem-i kudse intikâlleri Receb-i şerîfin haftasında vukû‘a gelmiştir.

Ebû Ya‘lâ diyorlar ki: Herseme bin Nevfel, Süleymân bin Sâbit Kâdir bi Emrillâh'ın tahrîkiyle Bağdâd'da Hazret-i Seyyid'i tesmîm ettiğini zannetdiği için Hâkim bi Emrillâh Süleymân'ı yakalayarak kısâsen dört yüz dokuz senesinde Mısır'da katletmiştir.

Seyyid Ebu't-Tayyib hazretlerinin evlâd-ı kirâmı ‘Ali, Hasan Tayyib, Habîbullâh, Mûsâ Ca‘fer, ‘Abdülhâlık olup, bunların ‘Abdürrezzâk, ‘Abdürakîm, Selîm, Sa‘d ‘Abdülkerîm ve Muhammed nâmlarıyla da a‘kâb ve evlâdı zuhûr etmiştir.

Senedât-ı rivâyetleri ehâdis-i mevrûse senedâtıdır. Hazret-i müşârun ileyh evlâdına vesâyâ-yı mahsûsada bulunarak buyurmuşlardır ki: Çocuklarım! Behemehâl herkese sûret-i zâhirede mürâca‘at edecek bir merci‘ lâzımdır. Çünkü insânlar me‘âdin gibi evzâ‘ ve ahvâl cihetleriyle muhtelifdir. Kendilerine mürâca‘atla en ziyâde elverişli olan emâkin i‘tibâriyle muhtelif olan Türkler, sonra vahşetden tahlîs-i girîbân etmiş Kürdler, sonra ‘âlem-i bedâvetden medeniyete intikâl etmiş ‘Arablar ise de çocuklarım size en son sözüm ahlâk, ahlâk, ahlâk.

رضي الله تعالى عنه و عنهم و نفعنا بمددهم القدسي.

Bu mebâhis-i celîl seyyidimiz ‘Abdülhâlık bin Ebu’t-Tayyib radiyallâhu ‘anh efendimizin menâkıb-ı ‘aliyyelerine dâ’ir olup künyeleri Ebû ‘Ali ve lakapları "Nureddîn" ve "Mazharî" idi. Hazret-i müşârun ileyh 401 târîh-i hicrîsinde Bân'de tevellüd etmiştir.

Şemâ’il-i şerîfeleri: kâmetleri mu’tedil, sîne-i ilhâm-penâhîleri geniş, vech-i pâki müdevver ve kendileri esmere yakın buğday benizli, nâsiye-i bülendi geniş, çeşm-i Hak-bîni küh-i mâzâğu’l-basarla mükehhel, şakk-ı dehânı genişçe, ebrûları nev-hilâl-âsâ ince, gîsû-yi tâbdârı nûr-ı esved gibi lem’a-nisâr, sâk-ı şerîfleri kalın ve müddet-i hayât-ı seniyyeleri 76 idi.

Vâlide-i kerîmeleri Râziye binti Takiyyüddîn bin ‘Ali bin Ebi’t-Tayyib Muhammed'dir. Zât-ı hümayûnları ile Ebû ‘Abdullâh Hüseyin ve ‘Abdullâh bin Zerrîk Bağdâdî ve Ebu’l-Hasen Mekke-i Mükerrreme’de musâhabet şerefine mazhariyetle bekâm olmuşlardır. Envâr-ı hayâtiyesinin dıraşân olduğu zamân Muktedî billâh Ebu’l-Kâsım ‘Abdullâh bin el-Kâ’im bi Emrillâh’ın Bağdâd’da hüküm ve hükûmeti zamânına müsâdif ve şahsiyet-i kudsiyyelerini temsil eden Sûretü’l-Kadr idi. Silsile-i şerîfelerini mübeyyen olan şecerede müşârun ileyhın Türk hâkânı zamânındaki muhârebede şehîden irtihâlleri mezkûr ve ‘alâmet-i siyâdetleri 36 olup pederleri Seyyid Ebu’t-Tayyib Hazretleriyle berâber güzerân olan hayâtı sekiz senedir. İmâm-ı müşârun ileyh 426 senesinde irtihâl-i ‘âlem-i bekâ buyurmuşlar ve ‘Ali Zeynü’l-‘Âbidîn, ‘Osmân, ‘Ömer, Hüseyin, ‘Â’işe, Rübâb, Leylâ, Zeyneb isminde evlâd-ı kirâm ve duhter-i pâkîzelerini bu ümmete yâdigâr bırakmışlardır.

Hazret-i Zeynü’l-‘Âbidîn’den mâ ‘adâsının a’kâb ve zürriyâtı kalmamıştır. Nakş-ı hâtemleri "و ما توفيقى إلا بالله" ve senedleri ehâdis-i mevrûse senedâtıdır. Hazret-i İmâm’ın ba‘zı kelimât-ı hakîmânelerindendir ki: Küfür, nifâkdan daha ehven ve ‘azâb cihetiyle ondan daha hafîfdir. Çünkü insân için küfürden tevbe ile kurtulmak mümkünse de nifâkdan mümkün değildir. Münâfığın şerri küffârın şerrinden daha büyük ve münâfıkdaki meyelân-ı nefsânî küffârdaki meyelândan daha şedîd olduğu için münâfıklar ile düşüp kalkmayınız. Çünkü onların her nev’ sû-i ‘akîdeleri Müslümânlara sârîdir. Kendi memleketlerinizden küffâr istilâsına uğramış İslâm memleketlerine hicret etmeyiniz. Çünkü abdest ve namâz ve sâ’ir ahkâm-ı İslâmiyye gibi şe‘â’ir-i dîniyyesini bilâ-mâni’ ve lâ-müzâhim memleketinde îfâya muktedir olan kimse o memleketden başka bir yere çıkarsa İslâm memleketini bırakıp diğer bir memlekete hicret etmiş gibidir. Mahall-i ikâmetlerinizi ehl-i küfr ve dalâlin mahall-i ikâmetlerinden teşkîl

etmeyiniz. Ve âbâ’ ve eslâfınızın mekâbirini erbâb-ı küfr ve şirkin zîr-i pâ-y-i hakâretinde bırakmayınız. Secdegâh-ı ‘ibâdetiniz olan mesâcidinizi kelîsâ hâlinde terk etmeyiniz. Mümkün olduğu kadar sabır ve tahammül gösteriniz. Çünkü bu en mühim işlerden ma’dûddur.

Vesâyâ-yı seniyyelerinden biri de âtîdeki nasâyih-i hakîmâneleridir: Şu ‘âlem-i fânîden nasîbinizi unutmayınız. Kendinizi mehâlik-i suverîyye ve ma’neviyyeye ilkâ etmeyiniz. Hicretde hicrân ve emvâl ve enfüsce noksân vardır. Size hicret ettiğiniz yerlere imkân bulundukca ric‘at etmeyi tavsiye ederim. Çünkü insânın başlıca zarûreti ma’îşet-i dünyeviyye husûsundadır ki bu da zarûret-i uhreviyyeyi de intâc eden bir zarûret-i mutlakadır. ‘Ali el-Havvâs buyurmuşlardır ki: Sâdât ve eşrâfın mekânât-i Muhammediyye ile mütenâsib olan mevâki‘i şeref ve siyâdetlerinden eyâdî ya’ni vesâ’il ve vesâ’it istihsâl ediniz. Ve karâbet-i Muhammediyye şân ve şerefini ihrâz eden zevât-ı ‘âliyye hedâyâ takdîm ediniz ki zekât bu hedâyâdan müstesnâdır. Çünkü hazerât-ı sâdâtın bezm-kerden-i ‘ubûdiyetlerimiz üzerinde ‘azîm hakları vardır ki bunların vazîfe-i şükr ü mahmedetini îfâ bizim için mümkün değildir. Ve bu hukûk ümmet-i Muhammediyye üzerinde Serdâr-ı Enbiyâ’nın hukûku demektir. Yine ‘Ali el-Havvâs Hazretleri diyorlar ki: Mu‘azzamât ve mühimmât-ı umûrdan biri de sâdât-ı kirâm efendilerimizin huzûrunda edebe ri‘âyetdir. Çünkü me’mûr olduğumuz âdâb ve terbiye cümlesindendir ki şürefâdan birinin kerîmesiyle yâveri tâlî’ olarak bir tezevvüc vukû’a gelirse bu bâbda fevka’l-hadd i’tinâ ve dikkat şarttır. Şöyle ki: Zevc, zevcesinin dâ’imâ taht-ı hükm ve inkıyâdında bulunmak ve bir yere teşrîf-i ‘iffet-penâhîleri vukû’ bulursa ayakkabılarını huzûruna takdîm etmek ve zevcinin nezdine geldiğinde müşârun ileyhâ hazretlerine kıyâm ve ta’zîm etmek vecâ’ibdendir. Müşârun ileyhâ hazretlerinin rızâ ve emirleri inzîmâm etmedikçe diğer biriyle izdivâc etmemektir. Emr-i i‘âşelerine fevka’l-âde dikkat ve bezl-i gayret etmek elzemdir.

Hâricden çârşâf altında bulunduğu zamân Müslümân olan kimselerin müşârun ileyhânın refât ve etvârına bakmamaları ve ellerinden bir şey alırken nazarını önüne eğerek bir vaz‘ı edîbânede bulunmaları ve bir potin ve buna mümâsil bir şey iştirâ buyurmak için bir kunduracı dükkânına girseler ayaklarına bile nigh-endâz-ı dikkat olmamaları ve her umûr ve husûsda kendilerini hiçbir vecihle men‘i verd etmemeye i’tinâ etmeleri ve ancak şer‘an men‘i mümkün olan şeyleri kemâl-i terbiye ile ‘arz etmeleri ve yolda yürürken yollarını kesmemeleri ehl-i îmânın kâffesi üzerine vâcib olan evâmîr ve ‘uhûd-ı ilâhiyye cümlesindendir.

(Mâ ba’dı var)

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i ihtirâsla birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilen nikâb-ı ta'assub ve cehâleti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtine muvâfık sûrette 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka 'arz-ı hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği yirmi dört nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'ade olunmaz. Kâffe-i husûsâtda risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Dersa'âdet'de merkez-i tevzî'i "Terakkî" Kütüphânesidir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mîrsâd)

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

Münderecât

el-Mirsâd	Zuhufu’l-Âmâl: Sûre-i Duhân'ın bu nâmdaki tefsîrinden tercüme edilmiştir.
Ma‘lûmât-ı mufassala ve mükemmele ve sâdât-ı kirâm hazerâtının akvâl-i şerîfeleri	Mevlid-i Celîl-i Nebevî - Rûz-i Hızır
Zât-ı Akdes-i Hilâfet-penâhîye ‘arz-ı ta‘zîmât	Gâzîlik

Nüshası
50 Paradır.

Dârü’l-Hilâfeti’l-İslâmiyye
Matba‘a-i Âmedî

Kâri'în-i Kirâmımıza:

Mevâlîd-i Ehl-i Beyt Hakkında

el-Mîrsâd'ın bidâyet-i intişârından beri ta'kîb etdiği meslek kitâb ve sünnet muhîtinde istitâ'atî mikdârı bezl-i hizmet etmek olduğu cihetle her biri birer gencîne-i 'ilim ve hikmet olan Ehl-i beyt-i nübüvvetin terâcim-i ahvâl-i sa'âdet-i iştîmâlleri ile tezyîn-i sahâ'if mübâhât etmekdedir.

Sâdât-ı kirâm hazerâtının elimizde mevcûd âsâr-ı şerîfelerinden pek çok mebâhis-i nâfi'a ve mesâ'il-i dîniyye ve 'ilmiyye kâri'în-i kirâmın enzâr-ı ihtirâmına vaz' edilmek isteniyorsa da evvelâ bu zevât-ı me'âlî-sıfâtın zât-ı akdesleriyle cüz'î bir sûretle ma'ârif husûlû ve dercedilecek makâlenin ona göre tedkîk ve muhâkemesi fâ'ideden hâlî olmadığından terceme-'i hâllerine vukûf ve ittılâ' cihetini bi't-tercîh ihtiyâr etdiğimizi ve sâniyen mümkün mertebe müşârun ileyhim hazerâtının menâkıb-ı şerîfelerini mu'an'anen zamânımıza kadar takrîb ve îsâl etmek niyetinde olduğumuzu 'arz ederiz.

Înşâ'allâh muzafferîyyet-i 'azîme ile vâsıl-ı gâyet olması temenniyyâtında yek-zebân-ı niyâz olduğumuz Cihâd-ı Mukaddes'in beşâret-i muvaffakiyyâtıyla el-Mîrsâd telâfî-'i mâfât edecek sûretde ba'de-mâ 'arz-ı hidemât eder.

و من الله التوفيق

"Mevâlîd-i Ehl-i Beyt" eser-i şerîfinin 'Arapça metnini şimdilik te'hîr ile buna bedel olarak her zâtın havârık-ı 'ulûm ve fûnûna dâ'ir yazmış oldukları hakâyık ve dekâyıkın 'ilâvesini ihtiyâr etdiğimizi ayrıca kâri'inimizin nazar-ı takdîrine 'arz ederiz.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 21 Cemâziye’l-Âhire 1333 Perşembe 23 Nîsân 1331 ‘Aded: 21

Zuhru’l-Âmâl*

Sem‘ ile basar menâzil-i ‘ilimden birer menzildir. Tahsîl-i ‘ilim ve ma‘rifet bunlarsız mümkün olmadığı gibi maksada vusûl dahi bunların mu‘âvenetleri olmadan olamaz. İnsân ancak bunlar ile emeline nâ‘il olur. Ve ancak bunlarla Kitâba muttali‘ ve vâkîf olur.

İşte bunlar, hayâtın hülâsası, ‘ilim ve ‘amelin netîceleridir. Sâ‘ir hisler bunlara tâbî‘dir. Bunlardan biri olmasa ‘ilmin yarısı da mefkûd olur. Ve şâyed ikisi de mevcûd olmasa artık o kimse ünsiyetden vahşete, insâniyetden hayvâniyete tenezzül etmiş gibidir.

Sem‘ mâzî ve istikbâle ‘â‘id olan hayâtın iki tarafına şâmil ‘ilim ma‘nâsınadır. ‘İlm-i sem‘ kâffe-i zamâna mütevakkıf ve basara nazaran daha ‘umûmîdir.

‘İlm-i basar ise zamân ve mekân ile mümtâz ve mukayyedir. Burada mekândan maksad kendisinin vücûd-ı hâricî veya ‘aklîsi olan şeydir. Sem‘ ile basardaki bereket zât-ı insânî olan Kitâbın iki menzil-i mahsûslarıdır.

Sâmi‘a ve basîreti olmayanların menâzil-i ‘ilmiyyeleri de olmayacağı için artık vücûdları

* Sûre-i Duhân’ın bu nâmdaki tefsîrinden tercüme edilmiştir.

"mübîn" olamaz. ‘İlimde inzâr ve tahvîfe mahsûs bir menzildir. Havf ve haşyet ‘ilme tâbî‘dir. Çünkü ‘âlim inzâr ve tebşîre menzildir. Bu cihetle kendisi beşîr ve nezîrdir. ‘Ulemâyâ hâs birtakım beyyinât ve şevâhid olup bunlar inzâra mahsûs birer "mübîn" ve inzâr da vahdâniyyet-i ilâhiyye ve sıdk-ı nübüvvet-i Muhammediyye'yi (sallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve âlihî ve sahbihî sellem) tasdîk eden îmân ve iz‘ân sâhibi bir millete "mübîn" der ki, o îmâna inzâr terettüb ediyor.

Ma‘lûmdur ki mü'minin îmânı cennete girmek için bir "mübîn" olup bu da bir netîce-i tebşîrdir. Nasıl ki bir kâfirin küfrü cehenneme girmesi için bir "mübîn", bu da netîce-i inzârdır.

İnzârın hükmü şu ‘âlem-i hayâtta olup hayât, şu‘ûnât-ı kevnîyye ve insânîyyenin menzil-i mahsûsu olduğundan onda her şu‘ûn ve ahkâm tezâhür ve ta‘ayyün ediyor ki bu ta‘ayyün her emr-i hakîmin zuhûr ve teferrukudur. Bu emr-i hakîme ya‘ni bu suver-i şu‘ûnâta menzil-i yegâne ‘ubûdiyettir. Bunu beyân eden ise رسول مبین و رحمته منزل، رسول و رحمته مبین (السميع) 'dir.

Sâhib-i teblîğden işitdiği şeyle ‘amel edip her husûsda ona ittibâ‘ eden elbet ‘ilmîdir. Bunun aksi ise behâyim mekûlesinden olup gayr-ı kâbil-i hitâbdır.

Basîretinden mütehassıl ‘ilim ile kâ’inâtdan Cenâb-ı Hakk'ın semâvât ve arzın hâlîkı ve bunlar arasındaki mevcûdâtın emr-i ilâhiye tâbî‘ olduğunu müşâhede ve herşey’in emr-i Hakk'la mevcûd ve fenâ-pezîr olarak kendisinden başka sezâ-yı ‘ubûdiyet olmadığını Muhyî ve Mümît olduğunu teyakkun eden şübhesiz Basîrdir.

Mevcûdiyyet-i zâtiyyesiyle âbâ ve ecdâdının vücûdlarından Hâlîk-ı ‘âlemi bi‘l-istidlâl bilenler de bî-şübhe mûkindir. Allâh'ını hakkıyla bilen ve ulûhiyyetin zemîn ve semâ ve bunlar arasındaki şeyleri halk eden zâta mahsûs olduğunu idrâk ile bunlara bakıp da kendisini bu ‘âlemde mevcûd ve hayât ve memâtın tasarrufu kendisince meşhûd olan zât bi‘l-istidlâl muvahhiddir.

Bilinmesi lâzım gelen mesâ’ildendir ki Kitâbın mahall-i nüzûlü semî‘i mutlakdır. Kitâb bu mahalle nüzûl edince orada bir ‘ilim husûle gelerek ister kesbî, ister zarûrî olsun ‘âlim olur.

Mevlid-i Celîl-i Nebevî 23 Nîsân - Rûz-i Hızır

İki numaralı nüshamızda dahi ‘arz ettiğimiz veçhile Rûz-i Hızır vilâdet-i mukaddese-i risâlet-penâhîye şeref-müsâdif bir yevm-i sa‘âdet-i tev’emdir. Bu cihet her nasılsa nazar-ı dikkate alınmamış, şimdiye kadar günâgün zehâba meydân vermiştir.

"Hızır" bu nâm ile ma‘rûf bir Peygamber-i Zîşânın ism-i şerîfi olmak cihetiyle dermiyân edilen efkâr-ı mütebâyinenin hiçbir münâsebeti yoktur. Hızır hâlâ ber-hayât ve şehâdet parmağı orta parmağıyla müsâvî imiş. Başı sıkılan ashâb-ı ihlâsın imdâdına yetişirmiş gibi hakkında bir fevka’l‘âdelik isnâd edilen ve kendisi gibi hayât-ı câvidâna mazhar olan Hazret-i İlyâs ile Nîsânın yirmi üçüncü günü birleşip görüşen bir zât olduğu için ma‘rûf yevm-i mülâkata "Rûz-i Hızır" ıtlâk edilmekte ise de o mevsimde ıhdırâr-ı arzın kemâle gelmesi bu sûretle vech-i tesmiyenin daha ziyâde ma‘kûliyeteye müstened olacağını göstermektedir.

Bir rivâyete göre de Hızır hayât-ı sermedîye nâ’il olan İlyâs Nebî ‘aleyhisselâmın lakabıdır. Esâsı tahrîf ve Circis Nebî’ye ‘â’id bir gün imiş gibi Hristiyânlarca yevm-i mahsûs ‘addedilmiştir. Hâlbuki irhâsât-ı celîle-i peygamberî cümlesinden olduğu cihetle kitâblarında kasden başka sûrete kalbolunmuştur. Bu gün, doğrudan doğruya Habîb-i Edîb-i Hudâ Seyyidünâ Muhammed el-Mustafâ sallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve âlihî sellem Efendimizin yevm-i akdes-i vilâdetleridir.

Sebeb-i hilkat-i kâ’inât ve ekmel-i zümre-i mahlûkât olan Fahr-i ‘Âlem Efendimiz hazretlerinin şeref-i kudûmları hürmetine bu günde arzın bütün mehâsin-i tabî’iyyesiyle rev-nümâ olması istib‘âd değil, istişhâd edilecek beşârâtıdır.

Terâcim-i ahvâl-i kudsiyyeleriyle risâlemizi tezyîn etmekde olduğumuz zevât-ı me‘âlî-sıfâtın sülâle-i tâhirelerinden ve nisbeten yakın bir zamân efâdıl ve e‘âzım ‘ulemâsından Seyyidünâ Muhammed ez-Zâhid efendimiz hazretlerinin Rûz-i Hızır hakkındaki tedkîkât-ı celîlelerini ‘alâ tarîki’l-icmâl tercüme ediyoruz ki bu bâbda Kitâb ve sünnete muvâfık ve külliyyen kayd-ı zunûndan ‘ârî mütâla‘âtın kulûb-ı hâlise-i mü’mininde ne derecelerde ‘azîm bir şevk ve inşirâh uyandıracağını tahdîd ve ta‘yîn edemeyiz.

Evâ’ilde İslâmiyet’in şa‘şa‘a-i ikbâlini, mekâsıd-ı le’îmânelerini icrâya büyük bir mâni‘ ‘addedenler birçok hakâyık ve dekâyıkı tedkîk ve mütâla‘adan halkı mahrûm bırakmak için sarf-ı şeytanet eylemekden geri kalmadı. İşte böyle mübrem bir zarûret, şedîd bir memnû’iyet

dolayısıyladır ki dîn-i mübîn-i İslâm esâtîr-i evvelin derecesinde hurâfeler ile doldu. İslâmiyet ‘akıl ve nakil üzerine mü'esses bir dîn-i kavîm ve bir nehc-i müstakîm olduğu hâlde ‘ukûl-i beşeriyyedeki ihtilâf, menâfî-i hissiyye ihtirâsâtıyla i'tilâf ederek ‘akl-ı selîme muvâfık nükûl-i sahîhayı bile kesîf bir nikâb-ı zan ve taklîd altında perdedâr istitâr etdi. Denî hevâ ve hevesleri uğrunda koşanlar " أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ " dâ'ire-i şümûlünden hârice çıkamadılar. İslâmiyet kâfil-i selâmet ve sa'âdet-i dâreyn iken zillet-i meskeneti ihtiyâr edenlerin ‘an cehlin yaptıkları harekât-ı nâ-merziyye git gide i'tikâd ve ‘âdât-ı dîniyyeye karışdı. İslâmiyet'in pâye-i iclâlî ağıyâra karşı yek nazarda hâ'iz olduğu kemâl ve ‘ulüvvîyetiyle görülemeyecek bir dereceye geldi. İşte rûz-i Hızır da bu meyânda birçok tebeddülâta uğradı.

Cenâb-ı Bârî Te'âlâ ve Tekaddes hazretleri insânın ma'îşetini iki sûret üzere ta'yîn ve tahsîs etmiştir. Birisi ma'îşet ve buna müte'allik olan hayâtın esbâb-ı husûlünü tedârik, diğeri de vücûdun neşv ü nemâ ve terakkîsiyle istirahatini te'mîn etmek için muktezâ zamândır. Bu da gece ile gündüzden ‘ibâretedir. Gündüz, insânın ma'îşetini melekûtiyet-i ‘unsurîden istihsâle intizâr ettiği ândır. Gece eser-i melekûtî olarak fazl-ı tekvînînin istihsâli zamânıdır. Fazl-ı tekvînî ile insânın yorgun a'zâsı kuvvet kesbeder ve efkârı tuma'niyyet bulur. Melekûtiyyet-i ‘unsuriyye insânın elinde olan iktidârının fevkidir. Esbâb-ı ma'îşeti istihsâl ile yorgun düşen vücûd, fazl-ı tekvînîdeistirâhat ederek fevt ettiği kuvveti telâfî ve tedârik eder. Gecenin karanlık olması mahlûkâtın istirahatı için erzân buyurulan merhamet-i şâmile-i ilâhiyye cümlesindendir. Çünkü ziyâ ve şemâtetden dimâğ müte'essir olarak fa'âliyetde bulunacağından gündüz uyunan uykudan vücûda gece uykusu derecesinde fâ'ide husûlû me'mûl değildir. " وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا (10) وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا " Mantûk-ı münîfince geceler, a'sâb ve dimâğ istirahatle kuvvet, vüs'at ve sıhhat bularak kendilerine târî olan ba'zı harekât ve uygunsuz hâlâtdan mütevellid ta'b ve terâhîyi izâle eder. Gündüzün ehl ü 'iyâlinin nafakasını tedârik için çalışan ve muvâzeneli sûretde ekl ü şürbe dikkat ve i'tinâ eden kimseler, geceleyin sıhhat-i vücûd ve âlâtını tamâmıyla i'âde ve idâmeye kudret-yâb olur.

Bu bizim vücûd-ı mahmûlümüzdür ki ‘aynı bunun gibi vücûd-ı arz üzerine târî olan ahvâl-i seneviyyede ikiye münkasimdir. Birisi Rûz-i Kâsım'dır ki 26 Teşrîn-i Evvelden

başlar, Nîsân'ın yirmi üçüne kadar imtidâd eder. Diğeri Rûz-i Hızır'dır ki 23 Nîsân'dan 26 Teşrîn-i Evvel'e kadardır. Arza nisbetle gece hükmünde olan Rûz-i Kâsım'da kış gelir, yerler kar ile örtülür. Mahlûkât yazdan tedârik etdikleri erzâk-ı maksûmesini vakit ve sâ'ati geldikçe ekl ederek imrâr-ı hayât eder. Gündüz mesâbesinde olan Rûz-i Hızır'da ise hayâtı îcâb eden harâretin kifâyet mikdârı yere ‘aks ederek nebâtât ve hayvânâtta bir hiss-i hayât uyandırır. Bu nefha-i ilâhiyye ve bu hayât-ı rûhâniyyenin âsârı vech-i arzda nümâyân olur. ‘Âlem-i vücûd olan bu hayât terakkî ile temettu‘ât-ı hayvâniyye günden güne tezâyüd eder. Her mevcûd kendi isti‘dâdında her ne meknûz ve mevdû‘ ise onu vücûda getirir. Senenin her iki gününde Kâsım ile Hızır cem‘ olur, yan yana gelirler. Cemî‘ eşyâ ve nebâtât ve hayvânâtın tesviye ile bir tâze hayât bulduğu gün Rûz-i Hızır'dır. Eşyânın mecmû‘i kemâlâtını istihsâl edip kemâlinde nihâyet bulduğu her şeyden intifâ‘ının kesildiği gün Rûz-i Kâsım'dır. Cemî‘ eşyânın müsta‘id olduğu şey’in husûlû için mebâdîsi ba‘de’t-tesviye rûh nefholunarak mahsûl ve esmâr verdiği gün Rûz-i Hızır'dır. Tabâyi‘i eşyâda ihtilâf olduğu cihetle ba‘zı şeylerin evvel ve yâhud sonra gelmesi muvâzene-i ‘umûmiyyeye hâlel vermez.

Rûh-i ‘âlem Rahmeten li‘l‘âlemîn Efendimiz Hazretlerinin ‘âlem-i vücûda bahş-ı hayât buyurdıkları gün Rûz-i Hızır'dır. Bu günde ba‘zı meşâyih-ı kirâm hadara yaparlar ve bu güne "yevm-i hadara" derler ki Mevlid-i Nebevî okurlar.

Kable’n-nübüvve ism-i pâk-i risâletin "Kusem ve Hızır" gibi ittisâf ettiği gayr-ı meşhûd evsâf-ı celîleleri varsa da Ebu'l Kâsım yine Hızır'dır. Zîrâ Kâsımda bir hâsılât olmaz. Arzın ma‘îşet ve hayâtı ya‘ni gündüzü Hızır olduğu gibi gecesi ve istirahat evânı da kâsımdır. Kâsım'ı tevîd eden Hızır'ı gaflet ile geçiren âdem, fırsatı fevt etmiş olacağından Kâsım'daki sa‘y ü telâşî fâ‘ide vermez.

İnsânın tabî‘î ‘ömrü yüz yirmi senedir. Tamâm-ı sıhhate muvâfık bir hayât ile yaşayan kimse bu derece hayât-ı tabî‘îsini istihsâl etmiş olur. Altmış üç yaşına kadar Rûz-i Hızır günlerini ‘ibâdât u tâ‘ât ve hayr u hasenâtta bulunmayarak gâfil geçiren kimse ondan sonraki ‘ömrünü gitdikçe ifâka-i evkâta alışmamış olduğundan gece gibi, Rûz-i Kâsım gibi bî-fâ‘ide ve bî-semer geçirmiş olur.

Seyyidünâ ‘Îsâ el-Ahrâr efendimiz hazretlerinden mahdûm-ı mükerrerleri "Hızır'a ne ma‘nâ verirsiniz?" diye su‘âl etmiş. Müşârun ileyh hazretleri buyurmuşlar ki: "Oğlum! Sen lügatden

su’âl etmedin, ma’nâdan su’âl etdin. Ben sana birkaç vecihle Hızır'ın ma’nâsını irâ’e edeyim. Gâyet de mütebassırâne bir fikr-i selîm ile kabûl edersek sende dahi bunun ma’nâları daha vâzıh bir sûretde zâhir ve nümâyân olur. Rûhun teshîki ki vücûd-ı müsta‘le derler, onun teshîki burada fazl-ı tekvînînin teshîkidir ki tasfihde bir revc ma’nâsı münfehim oluyor. Demek olur ki vücûd-ı ‘âlem o günde Kâsım'dan halâs ile müsta‘idd-i hayât olduğu anda rûh ve hayâtın eşyâya nefh ve dünyâ yüzündeki nebâtât ve hayvânâtın vücûdlarına ikinci bir hayât ya’ni isti‘dâdlarında hâsıl olan mevdû‘u ihrâca verilen iktidâr bundan ‘ibâretidir. Gece uykusundan uyanıp insânın bir nev‘ vukûf ve ittilâ‘ının mebdâd-i hayâtı olduğu gibi Rûz-i Hızır bu takdîrde eşyâya rûh nefh edildiği gün demektir. Yevmü'l-Hızır o ma’nâdır kim, bir kimse bir san‘ata çalışır, o san‘atda kesb-i mahâret eder, onunla terakkî ve refâhiyyetini celb etmiş olur."

Rûz-i Kâsım ma’nâsı, babasından kalan mâlî yiyüp itlâf ederek güç hâl ile hayâtının nihâyetine bir şiddet ve zillet içinde ‘ömrünü ulaştırmanın adıdır. Rûz-i Hızır yüzünde beşâset ve tebessüm olan zâta benzer ki önünde o zâtdan her türlü keremin husûlü me‘mûldür. Bu âdem ahlâk cihetinden Hızır gibidir. Rûz-i Kâsım ekşi yüzlü, acı sözlü kimsenin ‘ubûset-vech ile insânı karşılamasına benzer. Yaz günleri tarâvet ve beşâset-vech ile arz yüzünü gösterir ki arzın bu yüzüne, bu vechine Hızır denir. Kezâlik Kâsım'da kış vakti kar ve fırtınalar ile bir acı sözlü insân gibi mahsûlü olan hayvânât ve nebâtâtı istikbâl eder.

Rûz-i Hızır ve Rûz-i İlyâs dedikleri selefde Hazret-i Rasûlullâh'ın hayât ve memâtı eyyâmını, evânını enbiyâlara vahy-i ilâhî olarak Cenâb-ı Hakk'ın ilhâm ettiği irhâsât kabîlindendir. Bunları Yahûd ve Nasârâ kendilerince iki Nebiy-yi Zî-şân'ın yevm-i vilâdeti sûretinde telakkî ediyorlar. Hâlbuki Tevrât ve İncîl'de mezkûr olan Hazret-i Rasûlullah'ın hayât ve memât mes‘elesini tahrîf edilerek fikirleri tamâmıyla hasredemediğinden geçmiş bir şey’e nisbetle mevhûmu mevcûd ‘addederler hükmediyorlar.

Kalbleri nûr-ı îmân ile leme‘ân eden Müslümânlar bu günde "وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ" Efendimiz Hazretleriyle mahz-ı rahmet-i Rahmân olan bu rahmetin tamâm-ı vuzûhuyla müstebşir olarak ferahnâk olurlar. Bu yevm-i mukaddesi eyyâm-ı mübârekeden ‘addederler.

İkinci hayât ki ba‘zı Müslümânlar onu Mehdî ‘aleyhi’s-selâm'a nisbet ve gûyâ vâlidesiyle serdâba girmiş olduğuna hükmederler. Bir kısım da vâlidesinin âğûş-ı mihribânında

semend-bâda binerek mevki‘-i dehşet-nâkden firâr ve cebelde bir hacerin münşak olmasıyla oraya girdiği rivâyetine tâbi‘ olanlardır. Bunların ikisi de iki nev‘ hayât ile muttasıf olan zevât-ı kirâmın âhir zamânda cem‘ olup dîn-i Muhammedî’de meşûk ve vâ‘iz sûretinde bulunacaklardır diyerek onları hayâtına zâhib olmuşlardır. Allâh Te‘âlâ kâdirdir. Murâd ederse Hazret-i Rasûlullâh’ın nesl-i mübâreklerinden o vücûdu vakti geldiğinde ‘âlem-i ketm ü hafâdan ‘âlem-i vücûd ve şühûda getirir. Öyle tûl-i müddet vücûd-ı behbûd-ı velâyetleriyle kendilerinin bir âzâr-ı firkat ve hicrân içinde bulunmalarına lüzûm göstermez. Ve lâkin Peygamberimizin o yüzü mütecâviz efrâd tarîkiyle zikrolunan ehâdis-i şerîfelerinde gelmesi mev‘ûd olan zâta intizâr edildiği için o vücûda "vücûd-ı muntazar" deniliyor.

Hazret-i Rasûlullâh’ın "أَنَا بْنُ الذَّيْحَانِ" buyurdukları kurbânlardan biri kurbân bayramlarında kesilen koç gâyet iri ve kuvvetli olmak i‘tibârıyla İsmâ‘îl ‘aleyhi’s-selâm’a nisbet olunan ve kendi şahsınca bir fedâ demek olduğu gibi Rûz-i Hızır’da kesilen kuzular da onun dûnunda bir kurbân demektir. O da Hazret-i Rasûlullâh’ın pederleri ‘Abdullâh efendimiz fedâ‘en kesilen zebîhaya mukâbil ve onu andırır bir kurbândır. Her ne kadar rabî‘ senenin her devir ve faslını gezerse de Hızır gezmez. Onun için kuzu o günde zebholunur. Gıdânın eşref ve elezzi et olduğundan, hayât-ı arzın ibtidâsı olan bu günde kuzu eti yemek ve çoluk çocuğunu bu hayâtdan behre-vâr etmek ‘âdet hükmünde kalmıştır.

Bizce Rasûlullâh’dan sonra ber-hayât olarak hiçbir nebî kalmamıştır. Enbiyâ-yı kirâm ‘aleyhimü’s-salâtü ve’s-selâm hazerâtının hayâtına iki nev‘ olarak hüküm verilir ki birisi hayât-ı rûhâniyyedir. "وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا" gibi ba‘zı enbiyâ hakkında şeref-i rif‘atle kendilerine ihtirâm olunmuştur. Ammâ mekân-ı ‘âlîye ref‘ edilen bu vücûddaki hayât vücûd-ı hâliyeden vücûd-ı bâliyeye irtihâlinden sonra olan hayâtdır. "يَا عِيسَى ابْنِي مُتَوِّفِّكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ" hitâb-ı ‘izzeti buna işâretidir.

Seyyid Hüsâmeddin efendimiz hazretleri de buyuruyorlar ki: "Rûz-i Kâsım odur ki vakt-i Hızır’da herkes iktidârı dâhilinde mâlik olduğu emvâle dest-i tasarruf koyarak büyük evini, ki vatanıdır, onun muhâfazasına koyulmalıdır. Her şey’i vakt-i Hızır’da ikmâl edenler esbâb-ı nusreti istikmâl etmiş olurlar. Nusretin bir adı da mâlî ile mücâhede ve millette hizmetdir. Rûz-i Hızır guzât-ı muvahhidînin ve ‘asâkir-i müslimînin hayât ve memât günüdür. Emlâk ve emvâlinizi vatan ve ahvâl-i İslâmiyyenizi muhâfaza yolunda cânlarınızı siper eden evlâd-

larınızı nâcâr ve muztar bırakmamak ve dâne-i a‘dâya göğüs gererek hücumâ şitâb eden ‘asker evlâdlarımız gibi maddî ve ma‘nevî bir şeref kazanmak için kîsenizi dibinden tutup aşağı çeviriniz. Zîrâ harb para ile olur. Esîrlere tutup getirmek Rûz-i Hızır gibi insâna ferah ve beşâset verir. Dilâverlerimizin mecrûhiyeti Rûz-i Kâsım gibi insâna melâl ve keder verirse de devlet ve milletimizce onların ihtimâmât-ı kâmile ile şifâ-yâb olmalarına edilen himmet kalbimize itmi’nân-ı tâm ile tesliyet veriyor. Rûz-ı Hızır, ‘askerlerimizin gâlibiyetle düşman-ı dîn ve mülkü mahzûl, mağlûb ve cem‘iyyetlerini perîşân ettikleri günün adıdır. Düşman ile muhârebe eden ‘askerlerimizin mecrûh olduklarını görmek Rûz-i Kâsım gibi derûnumuza hüzün ilkâ ederse de Cenâb-ı Hakk'ın "نَحْنُ فَسَمْنَا" ile onlara dîn ve vatan uğrunda böyle fedâ-yı cân edercesine gayretle gâzîlik şeref ve sa‘âdetini bahşetmiş ve şühedâmızın da ihrâz-ı rütbe-i şehâdet eylemelerini takdîr buyurmuş olmasıyla mütesellî oluruz. Mu‘azzez şühedâmızın ervâhına Fâtîha ihdâ ederek muhterem gâzîlerimizi tebrik ederiz.

Allâh mansûr ve muzaffer buyursun, âmîn!

Gâzîlik

Bugün Hilâfet-i Mukaddese-i İslâmiyye'nin celâdet-masîrinde cânîşin-i şevket ve iclâl olan Zât-ı Akdes-i Pâdişâhî şanlı Çanakkale muzafferiyâtı üzerine bi-hakkın "gâzî" ‘unvân-ı mübecceli ile elsine-pîrâ-yı iftihâr olmaktadır ki bizim için bu şeref ve sa‘âdeti idrâk etmekden büyük bir rütbe-i bahtiyârî olamaz.

Zâten Halîfe-i Müslimîn ve Emîrü’l-Mü’mînîn Gâzî Sultan Mehmed Reşâd Hân Efendimiz Hazretleri yed-i mü‘eyyed-i hilâfetlerinde bulunan seyf-i meslûl-i İslâm’ı a‘dâ-yı bed-likâyâ tevcîh ve havâleyi ilk irâde ettikleri günden i‘tibâren gâzîlik ‘unvân-ı celîlini ihrâz etmişlerdi. Cihâd için çıkan kılıç âmirin ‘unvânına gâzîlik vasf-ı celîlini izâfe ederek leme‘a-pâş-ı ‘âlem olur. Çünkü ‘askerin harb ve cihâd emr-i ulü’l-emre mütevakkıf ve hakîkatde hüküm ise âmire menût ve ‘â’iddir.

El-minnetü li’llâh makâm-ı mu‘allâ-yı Hilâfetin muhâfazasıyla ancak te’mîn-i mevcûdiyet edebilecek olan akvâm-ı İslâmiyye ma‘nevî bir irtibât sâyesinde mâddeten yek-vücûd gibi çalışıyor. Her cihette muzafferiyât-ı ‘azîmenin istihsâli husûsunda tevfkât-ı ilâhiyyeye mazhariyetimizi eltâf-ı Sübhâniyyeden ümîd ve temennî eder ve Gâzî Kumandân-ı a‘zamımıza ‘arz-ı ta‘zîmât eyleriz.

Cenâb-ı Hakk ‘askerlerimizi mansûr, düşmanlarımızı makhûr buyursun, âmîn!

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i ihtirâsla birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilen nikâb-ı ta'assub ve cehâleti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûrette 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka 'arz-ı hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği yirmi dört nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânî lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Dersa'âdet'de merkez-i tevzî'i "Terakkî" Kütüphânesidir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mîrsâd)

Menâfi‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî Türkçe

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

Münderecât

Memleketin her türlü terakkiyât-ı fikriyye, ‘ilmiyye, ahlâkiyye, sînâ‘iyyeden tamâmıyla istifâde edebilmesi ne ile kâbildir? Buna müte‘allik olan Sûretü’l-Beled tefsîr-i şerîfinin mukaddimesi hulâsaten tercüme edilmiştir.	Kur’ân-ı Kerîm’in desâtîr-i ‘âliyye-i ictimâ‘iyyesinden bir nebze
Sûre-i Celîle-i Duhân’ın geçen nüshamızda dercedilen mukaddimesinin mâ ba’dı.	Zuhrufu’l-Âmâl
Seyyidünâ Zeynü’l-‘Âbidîn Efendimizin makâlât-ı hakîmâneleri ile Seyyidünâ Hasan ve Seyyidünâ İbn ‘Abdülhâlık Efendilerimiz hazerâtının menâkıb-ı seniyyeleri.	Mevâlîd-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi

Dârü’l-Hilâfeti’l-İslâmiyye
Matba‘a-i Âmedî

Nüshası
50 Paradır.

Tebrîk

Şeb-i Mukaddes-i Regâ'ib

el-Mirsâd'ın yevm-i intişârı Leyle-i Celîle-i Regâ'ib'e müsâdif olduğundan şu hüsn-i vesîle ile ihvân-ı dînimize 'arz-ı tebrîkât eder ve bu şeb-i mukaddes hürmetine 'askerlerimizin mazhar-ı muvaffakiyyât olmasını 'Azîz-i Zü'ntikâm olan Hazret-i Ma'bûdü'l-Enâm'dan tazarrû' ve niyâz ederiz.

İki nüsha sonra el-Mirsâd birinci sâl-i hayâtını ikmâl ediyor. el-Mirsâd esâsen kitâb mâhiyetini hâ'iz bir risâle-i dîniyyedir. Risâle-i mevkûte şeklinde neşirden maksad mesâ'il ve mebâhis-i muhtelifeyi ihtivâ edebilmesi i'tibâriyle 'âcizâne 'umûma hizmetden 'ibâretidir.

el-Mirsâd şimdiye kadar Hazret-i Rasûl-i Ekrem sallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve âlihî ve sahbihî ve sellem Efendimizin ümmet-i celîlelerine yâdigâr-ı 'inâyet-medârları olan Kitâbu'llâh-i 'Azîm ve Ehl-i beyt-i kerîmlerini lisân-ı hürmet ve ta'zîm ile yâd ederek bunlara karşı herkesde bir hiss-i tekrîm uyandırmaya çalışmıştır.

'Alâ-kaderi'l-imkân îfâsına bezl-i makderet ettiğimiz şu hizmet-i nâcizâne (emelimize nispetle pek dûn bir mertebede olduğu hâlde) kadir-şinâsân ehl-i 'irfânın mazhar-ı takdîr-i ferâvânı olmakdadır ki bunun bizim için etem mükâfât olduğunu bir lisân-ı şükrân ile ma'raz-ı mübâhâde 'arz ve beyân edebiliriz.

Mahall-i ikâmetlerini tebdîl etmelerinden ve yâhûd sehven kendilerine gönderilemediğinden dolayı risâleleri noksân olan kârî'n-i kirâmımızın iş'ârına muntazırız. Tâ ki hizmetimizi ikmâl etmiş olmak itmi'nânıyla kalbimiz müsterîh olsun.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

EL-MİRSÂD

Menâfî‘-i İslâmiyyeye hâdim dînî, ‘ilmî, fennî, edebî risâledir.

Birinci Sene 6 Receb 1333 Perşembe 7 Mayıs 1331 ‘Aded: 22

Tefsîr-i Şerîf

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم

Mekke-i Mükەرreme’de kalb-i ilhâm-penâh-ı Ahmedî’ye şeref-nâzil ve şevâhid-i rubûbiyetden yirmi âyet-i kerîmeyi şâmil olan Sûretü’l-Beled’in mukaddime-i latîfesi ber-vech-i zîr tercüme edilmiştir.

Kemâl-i i‘tinâ ile bilinmesi tanzîmât-ı memleket ve levâzım-ı medeniyet ve kavâ‘id-i insâniyetden olan umûr-ı mühimmedendir ki bir memleketde görülen âsâr-ı intizâm bir eser-i rüşd ve salâhdır. Bu da iki nev‘dir. Birincisi servet-i maddiyye cihetiyle mertebe-i rüşd ve salâha ermek, ikincisi umûr ve mu‘âmelât-ı dîniyyede mertebe-i rüşd ve kemâle erişmektir.

Memleketin her türlü terakkiyât-ı fikriyye, ‘ilmiyye, ahlâkiyye, sînâ‘iyyede tamâmıyla istifâde edilebilmesi için iki cenâh-ı te‘âlîsi vardır. Biri servet, diğeri diyânetdir. Servet, dînin levâzım-ı zarûriyyesinden olduğu gibi diyânet de servetin havâyic-i esâsiyyesindendir. Binâ‘en ‘aleyh memleketce hıfz-ı dîn ancak servet-i ‘umûmiyyenin kudret ve kifâyetiyle kâ‘im olduğu gibi muhâfaza-i servet de bir hey‘et-i ictimâ‘iyye için ancak dînin emir ve îcâb ettiği ferdî ve ma‘şerî fazâ‘il-i ahlâkiyye ile mümkün olabilir. Kezâlik tahsîl-i emvâl ve tevsî‘i ticâret mesâ‘î ve ictihâd ile olduğu gibi hıfz-ı diyânet de ‘amelî tatbîkât ve tasfiye-i i‘tikâd ile kâbildir. Rüşd ve rü‘yet sâhibi, itmi’nân ve intibâh üzerine idâre-i kelâm eden kimse

olup bundan mahrûm olanlar da zan ve iştibâh üzerine söz söyleyenlerdir. Bir millet, medenî olabilmek için medeniyetin levâzımından olan ‘ilim, ma‘ârif, san‘at, ticâret gibi memleketin ‘umrân ve salâhını îcâb eden şeylerde kesb-i rüşd ve rüsûh etmelidir. Çünkü bunlar medeniyetin rehber-i emînidirler. Bunlar olmadıkça şehrah-ı medeniyette kat‘ı merâhil edilemez.

Umûr-ı memleket ‘atâyâ-yı ilâhiyye ve şevâhid-i Rabbâniyyeden olan şu sûre-i celîledeki yirmi düsrûrun ahkâm-ı münîfesine temessûkle kesb-i rüşd ve intizâm eder.

1) Taksîm-i a‘mâl olup her işi nizâm ve intizâmın îcâb ve iktizâsına göre tefrîk ve taksîm,

2) Âyet hallolup umûr ve husûsâtı fasl u hasm edecek ehl-i hall ve ‘akdin bulunması,

3) Âyet-i "el-vâlid ve'l-mevlûd"dur ki bunların ıslâh-ı ahvâl ve ahlâkıyla sıhhat-i zâtîyelerinin ve ‘aded-i nüfûslarının ma‘lûm ve mazbût olması,

4) Âyet-i "el-kebed"dir ki memleket ahâlîsi bir cihetle müsterîh-i emn ü emân, bir cihetle de vazâ‘if-i muhtelif ile meşgûl bulunması,

5) Her sâhib-i iktidâra kendi kudretinin ihtisâsı dâ’iresinde müteveccih olduğu noktaya sarfını emreden âyet-i "el-kudret"

6) Bir milletin kuvâ-yı iktisâdiyyesinin neşv ü nemâsını te’mîn eden banka ve emniyet ve zirâ‘at sandıkları gibi mü’essesât-ı mâliyye te’sîsi lüzûmunu emreden âyet-i "el-lübed"

7) Memleketin bütün umûrunda basîret ve dikkati emreden hesâb ve teftîş lüzûmunu âmir âyet-i "irâ’e ve husbân"

8) Umûr-ı ‘umûmiyyeye nasb-ı nazar-ı dikkat edecek teşkilâtın vücûbunu âmir âyet-i "'aynu’n-nâzire"

9) Umûr-ı memlekete hakkıyla tercümân olabilecek matbû‘ât ve mevâ‘iz ve teblîgâtın vücûbunu âmir âyet-i "el-lisân"

10) Haberin ya‘ni dâhilî ve hâricî hâdisât ve müstahberâtın merci‘ine olduğu gibi takrîr ve ifâdesine me’mûr teşkilât-ı dâhiliyye ve hâriciyye vücûbuna delâlet eden âyet-i "eş-şefetân"

11) Havâyic-i zarûriyyenin te‘âkibiyle ihtiyâcât ve ıztırâbât-ı iktisâdiyyeyi tehvîn ve izâleye medâr olacak belediye ve rusûmât gibi mü'essesâtın vücûb ve intizâmını âmir âyet-i "nefyü'l-iktihâm"

12) Dâhil ve hâric-i mehâlik ve ‘ukubâtının tefahhus ve men‘i vürûd ve hudûsunu mütekeffil olacak kuvve-i nizâmiyye gibi hârice, polis ve jandarma gibi dâhile karşı duracak mü’essesât-ı satvet ve kudretin vücûb-ı kavvâmını âmir âyet-i "‘akabe"

13) Eshâm-ı ‘umûmiyyeyi ve râyic-i memleketi taht-ı emniyetde bulunduracak mü’essesâtın vücûbunu gösteren âyet-i "fekk-ü rakabe"

14) Memleketde zarûrî olan açlıkları te’sîsât-ı lâzıme ve kâfiye ile izâle edecek ve fukarâya yiyecek ihzâr ve taksîm eyleyecek kuvvetlerini a‘dâdını âmir âyet-i "zî-meskabe"

15) Eytâm ve erâmilin bütün ihtiyâcını tekeffül edecek mü’essesât-ı resmiyye ve hayriyyenin teşkilini âmir âyet-i "yetîm"

16) Dûcâr-ı şiddet ve ıztırâb olan bî-çâregân ve bî-vâyegânı sıyânet ve te’mîne medâr olacak mu‘âvenât-ı mâliyye ve belediyyeyi âmir âyet-i "miskîn"

17) Islâh-ı ahlâk ve diyâneti sabır ve merhametle emreden âyet-i "sabır ve merhamet"

18) Bir cihetle memleket dâhilinde kesb-i imtiyâz eden "ashâb-ı meymene"

19) Nankörlükde ısrâr eden ve kadr-i ni‘meti bilmeyen "ashâb-ı meş’eme"

20) Vukû‘u zarûrî olan te’dîbât ve ta‘zîbât-ı kânûniyyeyi idâre ve rû‘yete me’mûr mü’essesât-ı kânûniyyeyi emreden "nâru‘l-mu’sade" âyeti olup bunların kâffesi ‘umrân-ı memleketi te’mîn eden levâzım-ı insâniyye ve medeniyyedendir. Her hâlde Cenâb-ı Hakk, hak ve hakîkati söyler ve şehrah-ı hüdaya hidâyet eder.

Ahâlî-i memleketin ta‘yîn-i harekât ve tefhîm-i vazâ‘ifine ‘â‘id ilk iş o memleketi yed-i zabtına almak ve içerisine girip yerleşmektir. Çünkü insân girdiği memleketin rûhu ve orası da onun cesedi gibidir. "شرف المكان بالمكنين" işte bu hikmet-i celîleyi bir sûret-i vâzihada irâ‘e ve isbât etmektedir.

Zuhrufu‘l-Âmâl* (Yirmi Birinci Nüşamızdan Mâ Ba‘d)

‘İlm-i zarûrî, mücmelen ahvâl-i selefî bildiren bir ‘ilimdir. Bunun o kitâbda münderic olan Mûsâ, ‘Îsâ salevâtü’llâhi ‘alâ nebiyyinâ ve ‘aleyhimü’s-selâm hazerâtının sahîfeleri gibi bütün suhufdaki ‘ulûma şâmil ve mahmûl olması da mümkündür. Eğer ‘ilim

* Sûre-i Celîle-i Duhân’ın bu nâmdaki tefsîr-i şerîfinden tercüme edilmiştir.

muhâtabın hayâline vârid olan me‘ânînin menzili bulunan sem‘ ile olursa bu beyyineye ‘ilm-i ahbâr ve hazret-i hayâl denir ki bunda vâridâtın menşe’ine bakılır. Eğer o bir neş’e-i موسوئدن zuhûr ediyorsa hükmen Tevrât gibidir. Eğer başka bir neş’eden zuhûr etmişse o da menşe’inin hükmüne tâbi’dir. Şu hâlde Kitâb-ı Mübîn, neş’e-i Muhammediyyesi hasebiyle kendisinde tamâmen hükmi Kur’ân vardır. Bu menşe’ ‘ilm-i tafsîlî üzerine bulunmak lâzım gelip "mübîn" olması i‘tibâriyle onda hükmi Kur’ân kâfîdir. Bir de kıssa-i mahkiyyenin beyne’l-‘arab gayr-ı ma‘lûm olmasını iktizâ etmez. Çünkü o zamân kıssadan hisse almak müşkül ve o kitâb gayr-ı mübîn olur. Bir de kitâbın hâli beyyin ve âşikâr olması ve kendisinde itnâb bulunmaması lâzımdır.

Sonradan meydân-ı zuhûra gelecek olan ‘ilm-i iktisâbî ya hukûk-ı ‘ibâd gibi insânlar arasındaki mu‘âmelâta ‘â’id veyâ ferâ’iz-i şer‘iyye ve tekâlîf-i ilâhiyye gibi merâtib ve menâzil-i ‘ameliyyâta ve yâhud sanâyi‘i müktesebe-i müfide gibi kendilerinden sâdır olan ef‘âl-i mahsûsaya müte‘allıktır. Ve yâhud menâzil ve merâtib-i i‘tikâdiyye olan Allâh ve Rasûlüne ve melâ’ikeye ve kitâblara ve yevm-i âhirete ve yevm-i ba’s’e ve hayır ve şerrin takdîr-i Hak’la olmasına îmân gibi mü’menün bih olan şeylere mahsûsdur.

Ma‘lûm olduğu vechile ef‘âl ve a‘mâl-i insâniyyenin kabûlü ve elverişli olabilmesi îmânda müte‘allık ve vâbeste olup îmân da lisân ile ikrâr ve kalb ile tasdîkden ‘ibâretir.

Îmânın mahall-i nüzûlü mü’minin kalbi olup âdâb-ı mahsûsa ve ahkâm-ı mansûsa dâ’iresindeki ‘amelleri de "mübîn"dir. Fûrû‘ât-ı ‘ameliyyeden ba‘zılarını inkâr ve bunlara ba‘zı şeyler ‘ilâvesi îmânı tebyîn edemez. Çünkü Rasûl-i Zî-şân’a ve kendisine nâzil olan Kitâb-ı Mübîn’e ittibâ’dan başka bir vâsıta ile ‘amel câ’iz olmaz. Her kim kendisine yakîn gelinceye kadar üzerine vâcib olan vazâ’if-i dîniyyeyi îfâya ciddeten çalışırsa nâ’il-i fevz ü necât olur.

Yakîn de a‘mâl-i şer‘iyyeye muhabbetin zuhûru demektir ki bu muhabbeti mutma’in olan bir kalb bütün a‘zâyâ neşreder ve netîcede hüviyyet-i mutlakayı tevhîd ni‘met-i ‘azîmesi hâsıl olur ki bu hüviyyet "يحيي ويميت" sıfatlarıyla zuhûr eder ve "Hayy" isminin ‘âlem-i hayâtta ve "Mümît" isminin ‘âlem-i memâtta sedenesi ve derbânıdır. Nasıl ki bir zî-hayât Rabbine muhtâc ise meyyit de Rabbine muhtâcdır. Buna göre Rabb, Rabbü’l-hayy ve Rabbü’l-meyyitdir.

Ma‘lûm olmalıdır ki bu sûre-i celîledeki beyânât-ı vücûdiyyâta tasarruf eden esmâ

mütesarrife-i ilâhiyyeden iki menzile münkasımdır. Birincisi "السميع العليم" ikincisi "العزیز الرحیم" olup bunlar da iki fasıldır. Fasl-ı evvel, menâzil-i Kitâb-ı mübînden "السميع العليم"dir. Teblîğin mahall-i nüzûlü "سميع" ve teblîğ mûcibince ‘amelin mahall-i nüzûlü de "عليم"dir. Nasıl ki istimâ’sız teblîğ mümkün olmadığı gibi bilmeyerek ‘amel de câ’iz değildir. İzhâr-ı mâ fî’z-zamîre yegâne vesîle kuvve-i sâmi‘adır. Hutût ve işârât ve dâll, müsteraku’s-sem‘ olan telsiz telgraf ve telefon gibi ziyâ ve esvâtı hâmil olan zamânın ihtirâ‘ât-ı mühimmesinden bulunan şeyler ki ‘ulûm-ı mesmû‘adandır. Bunların mahall-i teblîğ ve nüzûlü sâmi‘adır.

Menâzil-i kitâbdan olan bu iki menzilin (ya‘ni العزیز الرحیم، السميع العليم)’in her biri için yekdiğerinde mütedâhil on yedi mübîn vardır ki cümlesi 34 mübîne bâliğ olur. Bunlar hayât ve memât, lu‘b, duhân, gışâ, keşf, zikir, hased, kizb, kâşifü’l-‘azâb, batşetü’l-kübrâ, Rasûlü’l-kerâmet, edâ’u’l-emânet, terkü’l-‘alevî, i‘âze, i‘tizâl, du‘â, zulümden hafâ ve ‘alenî ihtirâz, bahr ve keyfiyyet-i ceryânî, cennât ve ‘uyûn, makâm-ı kerîm, ni‘met, ers, zıyâ‘, necât, müsrif, ‘ilim ve ‘ameli ihtiyâr, belâ-i mübîn, inkâr-ı neşr, sıdk-ı kavline taleb-i bürhân, mücrimûn, ahz ü i‘tâda ciddiyet, ri‘âyet-i hukûk, yevmü’l-fasl ve’l-mîkât, şiddet-i ihtiyâc ve zarûret mübînleridir.

Fasl-ı sâni Zâbûr kitâb sahâ’ifindeki menâzil-i kitâbdan olan mübîndir ki bu da "العزیز الرحیم"dir. Bu da iki sınıftır. Mezmûr-ı munkabız, mezmûr-ı münbasıtdır. Birincisi kevne müstened nüfûs-ı külliyyede bulunup sonra ahz ü kabûle müheyyâ bir müsta‘iddin isti‘dâdına göre kendisini ‘atâ-i esmâ der-âğûş eder. Ve ne zamân kendisine bir inkıbâz vârid olsa nüfûs-ı külliyyede o isâbetden müte’essir ve munkabız olur. Vâridât ya ma’nâda mevcûd ve yâhud sûretde müteşekkildir. Ahlâk-ı sefîle, ef‘âl-i rezîle gibi. İşte bu "العزیز الرحیم" mübîninin muktezâsıdır. İkincisi vücûdun kendisinden istifâde etdiği günde olup sonra meslek-i celîl-i Rasûl üzere olan ‘atâ-i esmâya mukârin fazl-ı tekvîni kendisini der-âğûş eder ve ne zamân kendisine bir şey vârid olsa bundan nüfûs-ı külliyye mazhar-ı inbisât olur. O zamân emîn olan emr, ‘ilmiyle umûr-ı ‘âmmeyi rü’yet ve tedvîre elverişli olur. Mezmûr-ı munkabızda dahi yedi musîbet vardır:

- 1) Şecere-i zakkûmdan musâb olan
- 2) Ta‘âm-ı esîmden
- 3) Butûndan
- 4) Hamîmden
- 5) Sevâ’u’l-cahîmden
- 6) Fıkdân-ı ‘izzet ve keremden
- 7) Mülâkât-ı ilâhiyyede şek ve şübheden musâb olandır.

Hâlbuki zamân-ı intizârda "En nihâyet kendisine mürâca‘at edilecek iken bana ne oluyor da Hâlik'a 'ibâdet etmiyorum?" me'âlindeki âyet-i kerîmede mübîn olduğu vechile herkese likâ-yı ilâhî mev'ûddur. Bunun için bu şübhe de bir ‘azâbdır. Zamânın istimrâr ve istîlâsından mütehasıl olan fenâlıktan musâb olanlar gibi.

Mezmûr-ı münbasıtda sekiz mertebe-i refâhiyet vardır.

- 1) Makâm-ı emîn mertebesidir.
- 2) Cennât ve ‘uyûn
- 3) Mütেকâbil ve sezâ-yı şükrân olan cennât-ı ‘âliye ve ma‘îşet-i râziye
- 4) Refâhiyet-i izdivâc
- 5) Meyvelerin envâ‘ıyla zevk-yâb olmak ki buna refâhiyet-i tefekküh denir.
- 6) Her nev‘ mekrûhâtıdan tetahhur
- 7) Fevz ü felâh ile
- 8) ‘Âkıbet ahvâlini tehattur refâhiyetidir. İşte bu sekiz refâhiyete refâhiyet-i ‘âliye ve ni‘met-i zâtiye itlâk olunur.

Mevâlid-i Ehl-i Beyti’n-Nübüvve Tercümesi (Yirminci Nüşamızdan mâ ba‘d)

Hazret-i İmâm'ın ba‘zı kelimât-ı şerîfeleri: Kader, eşyânın mikdârı cihetiyle olan sıfatlarıdır. Meselâ bir şey yüksekten sukût ederse onun ziyâ‘ı, irtifâ‘ının nisbeti ile mütenâsibdir. Bu husûsda o cismin sukûtundan hâsıl olan te’sîr ile yine o cismin mukâvemeti arasındaki hüküm ve nisbet i‘tibâr edilir.

Bir cisim su veyâ ateşe atılsa o cismin suda erimesi veyâ yanmasıyla onda bir te’sîr zuhûr etse işte bu te’sîr ve te’essür o cismin kaderi ya‘ni mikdâr-ı kâbiliyet ve isti‘dâdıdır.

Cam bir yüksek yerden düşerse kırılır ki bu inkisâr da onun bir hâsiyeti ve muktezâ-yı takdîridir. Hulâsa kader, her mevcûdun kâbiliyeti ile mütenâsib bir ölçüsüdür. İşte buna mebnîdir ki (وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ¹²⁷) âyetiyle me’mûruz. Binâ‘en ‘aleyh bu mikdâr ya‘ni bu ölçü bize nazarandır. Cenâb-ı Hakk'a nazaran değildir. Çünkü ‘ilm-i ilâhîde bir nihâyet olamaz ki mikdârı beyân edilsin.

‘Aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm Efendimiz "Takdîr, du‘âdan başka bir vâsıta ile tağyîr edilemez." me’âlinde olarak "لا يغير التقدير إلا بدعاء العبد" buyurmuşlardır ki buradaki du‘âdan maksad tahzîr ve teşvîkdir.

Artık şimdi "İnsân tedbîr eder, Allâh da takdîr eder." me’âlindeki "العبد يدبر والله يقدر"’in ma‘nâsı tamâmıyla inkişâf etmiştir zannederiz.

¹²⁷ Allah yolunda harcama yapın; **kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın.** İyilik edin, kuşkusuz Allah iyilik edenleri sever. (Bakara Suresi 195. âyet)

Fasıl

Bu Mebhas-i Pür-behâ Hasan bin Zeyni’l-‘Âbidîn bin ‘Abdi’l-hâlık el-Meşhûr bi-Ebi’n-Necâ Efendimizin Menâkıb-ı Me‘âlî-i Pîrâyelerine ‘Â’iddir.

Lakab-ı ‘âlîleri ‘Abdurrezzâk ve Sâlih Suhûrî olup mâder-i ‘ismet-penâhîleri Cenâb-ı ‘Abdullâh el-Kâtim’in mahdûmu Hazret-i Haydar’ın necl-i necîbi Hazret-i Esed’in kerîme-i ‘aîfeleri Zeyneb hazretleridir.

Hazret-i Ebu’n-Necâ radiyallâhu ‘anh efendimiz hicret-i Ahmediyye’nin 447’nci senesinde tevellüd etmiş ve altmış üç sene mu‘ammer olarak hicretin 510’uncu senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuş ve musanna‘ bir hilâfet-i da‘vâ-yı bî-ma’nâsı hengâme ve münâza‘aları arasında vefât edip Sinhâr’da defnedilmiştir. Matla‘ı hayât-ı seniyyeleri Müstansır billâh el-‘Alevî zamânına müsâdîf olup ‘alâmet-i siyâdetleri 22 ve nakş-ı hâtemleri "الأمر يومئذ لله" idi. Peder-i muhteremleri ile berâber yirmi bir sene ‘ömür-güzâr olmuş ve şahsiyyet-i ‘aliyyelerini Sûre-i Tîn temsîl etmiştir. Esmâ-i celâliyyeden "Metîn" ismine mazhar ve Velî, Mün‘im, Nâfi‘ gibi sıfât-ı ilâhiyyenin âsâr-ı bâhiresi dâ’ire-i terbiyetlerinde nümâyân idi. Senedât-ı rivâyetleri ehâdis-i mevrûse senedâtıdır. Kendileriyle Gavs-ı Geylânî ‘Abdülkâdir ve Ebû Ya‘kûb Yûsuf-ı Hemedânî ve Hammâd bin Müslim Debbâs kaddesallâu esrârahum gibi ekâbir-i ümmet musâhib olmak şerefini ihrâz etmişlerdir.

Evlâd-ı kirâmı Muhammed, Süleymân, Hârûn, Sa‘îd radiyallâhu ‘anhum hazerâtıdır. Ba‘zı makâlât ile vesâyâ-yı seniyyeleri: "Tarîk-i Hakk’da sana delîl ve rehber olan mürşidine kemâliyle i‘timâd ve i‘tikâd etmedikce hiçbir vecihle müstefîd olamazsın. Fakat i‘tikâdın muhkem olursa o seni dâ’imâ huzûrunda bulur ve gıyâbında seni hıfz u sıyânet ve ahlâkını tasfîye ve tehzîb ve min külli’l-vücûh seni terbiye ve te’dîb etdiği gibi bâtınını da tenvîr ve lem‘a-neşâr eder. Fakat mürşidine emn ü i‘timâdın olmazsa iş tamâmen ber-‘aks olur." Yine buyurmuşlardır ki: "İnsânların en câhili mütekellimin düzgün elfâzına ve süslü sözlerine aldananlar ve en budalasısı da halkı âhenk ve esvâtı ve şarlatanlığı ile kandırmağa ve Kelâmullâh’ı tarz-ı tabî‘îsinden tebdîle uğraşanlardır." Yine kelimât-ı hakîmânelerindendir ki: "Kelâmullâh’ın insân sözünden imtiyâzı onu okuyan kimsenin Kelâm-ı ilâhî ile ittisâfıyla kâ’imdir. Yoksa mûsikîye muvâfık esvât-ı latîfe ve mehâric-i hurûfdan kuvvet ve şiddetle ve cebr-i tabî‘atle çıkarılan elfâz ile değildir." Evlâd-ı kirâmına vasiyyet-i mübârekeleri şöyle idi: "Oğullarım! Size dâ’imâ tevbe-i nasûha müdâvemeti tavsiye ederim. Çünkü ciddî tevbe insânı her türlü vebâl ve su‘âlden ve her nev‘ fenâlıktan dâ’imâ hıfz u sıyânet ve zecr ü men‘ eder.

Fasıl

Bu Mebhas-i Celî İbn ‘Abdülhâlık Zeynü’l-‘Âbidîn ‘Ali Radiyallâhu ‘Anh Efendimizin Menâkıb-ı Seniyyelerine Dâ’irdir.

Cenâb-ı İmâm-ı Kerîm hicret-i seniyye-i Ahmediyye'nin 425'inci senesinde Bân şehrinde ziynet-sâz-ı vücûd olmuş. Künyeleri Ebû Yûsuf ile Meknî, lakab-ı şerîfleri Zeynü'l-‘Âbidîn ile mülakkab olmuşdur. Şemâ'il-i güzîdeleri: kâmetleri mütevassıt ve fakat tûle yakın, omuzları geniş, iri gözlü, cebhe-i tâb-nâkleri vâsi', enf-i mübârekleri mürtefi' u'l-vasat, vücûd-ı pür-sûd-ı ‘âlîleri mûy-i âlûd, dokuz lisân ile mütekellim, hilm ü sükûnetle mütehallî, hikmet ve ‘irfân ile mütecellî, mülâyemet ve tebessümle mütedellî, teşkilât-ı kâ'inâtın üssü'l-esâsı olan bütün mevâlîd-i selâse ve ecsâm-ı mevcûdenin havâs ve menâfi'i 'umûmiyye ve husûsiyyelerine hakkıyla vâkıf olup kendilerinin rivâyât-ı ehâdis husûsunda kudret ve şöhetleri var idi ki hadîsi sem'an Fârisî kendilerinden rivâyet ederdi.

Vâlîde-i mihribânları Hazret-i ‘Abdullâh el-Kâtîm'in nahl-i ümîdi, Cenâb-ı Muhammed'in necl-i necîbi Hazret-i Hüseyin'in kerîme-i ‘afîfeleri Hazret-i Sükeyne'dir. ‘Ömr-i şerîfleri 43 ve envâr-ı hayâtiyyelerinin feyz-yâb olduğu ‘asır, Bağdâd'daki Muktedâ billâh ve Kâ'im bi-emrillâh zamânları olarak müşârun ileyh hicretin 468'inci sâlinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuşlardır.

Esmâ-i ilâhiyye ve sıfât-ı cemâliyyeden Vekîl, Mün'im, Berr isimlerine mazhar ve âğûş-ı terbiyelerinde Tevvâb ve Cevvâd esmâ-i ilâhiyyeleri zâhirdi. Mühr-i şerîfleri "أليس الله بأحكم" ve musâhibleri Ebu'l-Kâsım ‘Abdurrahmân bin ‘Abdullâh el-Cevherî olup ‘alâmet-i siyâdetleri 23, şahsiyyet-i seniyyelerinin mümessili Sûretü'l-‘Alak ve senedât-ı rivâyetleri ehâdis-i mevrûse senedâtı idi.

Evlâd-ı kirâmı ve encâl-i fehâmı Ebu'n-Necâ' Hasan, İbrâhîm, Muhammed, ‘Abdullâh rıdvânullâhi ‘aleyhim ecma'in hazerâtıdır.

Ebu'l-‘Avn hazretleri diyorlar ki: "Zeynü'l-‘Âbidîn hazretleri 455 târihinde Seddü'l-beyn'den Mısır'a hicret buyurmuş ve irtihâllerinde Mısır'da medfûn hâk-i 'ıtır-nâk olan seyyidât-ı ehl-i beytten Seyyide Nefise efendimizin kabr-i şerîfleri yanında defnedilmiştir. Bir rivâyete nazaran ‘Ali bin ‘Abdülhâlık 425'de Mısır'da tevellüd etmiş olup 43 sene mu‘ammer ve pederleri ile berâber ‘ömür-güzâr olmuşlar ve kendileri pederlerinden dokuz sene mukaddem irtihâl ederek Sinhâr'da defnedilmiştir.

(Mâ ba'dı var.)

Matba'a-i Âmedî

Müdîr: Seyyid Mehmed ‘İsmetü'llâh

EL-MİRSÂD

Risâle-i İslâmiyyesi

On beş günde bir def'a Perşembe günleri neşrolunur. Dînî, 'ilmî, fennî ve edebî risâle-i İslâmiyyedir. Sevk-i menfa'at ve sâ'ika-i ihtirâsla birçok hakâyık-ı dîniyye ve 'ilmiyye üzerine çekilen nikâb-ı ta'assub ve cehâleti atmaya, kaldırmaya çalışır.

Emeli, 'âmme-i Müslimînin kitâb ve sünnet muhîtime muvâfık sûretde 'ilmen ahz-i kuvvet ve dînen kesb-i salâbet etmelerine 'alâ-kaderi't-tâka 'arz-ı hizmet etmekden 'ibâretidir.

Müdür: Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh

Şerâ'it-i İştirâ: Memâlik-i Osmâniyye için seneliği yirmi dört nüsha i'tibâriyle çâryek 'Osmânlı lirasıdır. Memâlik-i ecnebiyye için seneliği 10 frank, Rusya için 4 rubledir.

Mevâdd-ı Mahsûsa: Mesleğimize muvâfık âsâr me'a'l-memnûniyye kabûl olunur. Dercedilmeyen eserler i'âde olunmaz. Kâffe-i husûsâtta risâlenin müdürü Seyyid Mehmed 'İsmetu'llâh Efendiye mürâca'at edilir.

Dersa'âdet'de merkez-i tevzî'i "Terakkî" Kütüphânesidir.

Adres: İstanbul - Topkapı (el-Mirsâd)

SÖZLÜK

A

‘abd-i âbık: (Ar.) Kaçan köle.

‘adîd: (Ar.) Çok, birçok, müteaddit.

‘alâ kaderi’l-istitâ‘a: (Ar.) Güç ve tâkat yettiği kadar.

‘alâ merâtibihim: (Ar.) Rütbelerine ve derecelerine göre.

‘alâ tarîki’l-icmâl: (Ar.) Kısaltma sûretiyle.

‘alâ tarîki’t-tenezzül: (Ar.) İnerek.

‘alâ’im: (Ar.) Alâmetler, nişanlar, izler.

‘ale’l-ihsân: (Ar.) İyilik üzerine.

‘ale’t-tederrüc: (Ar.) Derece derece.

‘ale’l-‘umûm: (Ar.) Umûmiyet üzere, genel olarak, genellikle.

‘âlem-i kevn: (Ar.) Varlık âlemi.

‘âlî-neseb: (Ar.) Soyu yüce, yüce soylu.

‘ârî: (Ar.) 1. (Bir şeyden) Kurtulmuş, soyunmuş olan. 2. (Bir şeyden) Yoksun bulunan, (-den) uzak.

‘atâlet: (Ar.) Hareketsizlik, boş durma, tembellik.

a‘kâb: (Ar.) 1. Ökçeler, topuklar. 2. Evlâtlar oğullar, torunlar.

a‘rac: (Ar.) Ayağı sakat olan (kimse), topal, aksak.

âbdâr: (Fars.) 1. Sulu, tâze. 2. Keskin, parlak.

âferîn- hân: (Fars.) Âferin diyen, beğenen, alkışlayıp takdir eden.

âhenîn: (Fars.) 1. Demirden yapılmış. 2. Demir gibi sağlam, dayanıklı, sert, güçlü kuvvetli, kudretli.

ahz-i feyz: (Ar.) Feyz almak.

akdes: (Ar.) Çok (daha, en, pek) mukaddes.

ânen fe'ânen: (Ar.) Günden güne, müteâkiben.

aslâb: (Ar.) Soylar, nesiller.

âyine-i musaffâ: (Fars. *âyine* ve Ar. *musaffâ*) Saf, temiz ayna.

âzân: (Ar.) Kulaklar.

B

ba'de't-tevsîm: (Ar.) İsim koyduktan sonra.

ba'dehû: (Ar.) Ondan sonra, daha sonra.

bâdî: (Ar.) 1. Sebep olan şey, sebep. 2. İlk, evvel, başlangıç.

bast: (Ar.) Yayma, serme, döşeme, açma.

behâyim: (Ar.) Dört ayaklı hayvanlar.

behre-vâr: (Fars.) Nasipli.

bekâm: (Fars.) İsteğine kavuşan, merâmına, maksadına erişen, mesut.

belâhet: (Ar.) Kalın kafalılık, bönülük, alıklık, eblehlik.

ber-güzîde: (Fars.) Seçilmiş, seçkin.

ber-vech-i zîr: (Fars.) Aşağıda olduğu gibi.

besmele-keş: (Fars.) Besmele çeken.

beşâşet: (Ar.) Güler yüzlülük, güleçlik.

bevvâb: (Ar.) Kapıcı.

bi-hasebi'z-zâhir: (Ar.) Zâhirî açıdan, görünüşe göre.

bi-tamâmihâ: (Ar.) Tamâmıyla.

bi't-tevsîm: (Ar.) İsim vermekle, isim vererek.

binâ'en 'alâ zâlik: (Ar.) Bundan dolayı, bunun üzerine, bunun için.

butlân: (Ar.) Bâtıl olma, haktan uzak, boş ve temelsiz olma.

C

cesîm: (Ar.) Büyük, geniş.

D

dehân: (Fars.) Ağız.

der-âğûş: (Fars.) Kucaklama, sarma.

derkâr: (Fars.) Belli, âşikâr.

dest-res: (Fars.) Eli eren, yetişmiş olan, ermiş, ulaşmış (kimse).

dil-cû: (Fars.) Gönül arayıcı.

dil-sâz: (Fars.) Gönül yapıcı.

E

efham: (Ar.) Çok (daha, en, pek) ulu, şerefli, çok değerli.

emzice: (Ar.) Huylar, tabiatlar, meşrepler.

evcâ': (Ar.) Acılar, ağrılar, sızılar.

evsân: (Ar.) Putlar.

ez-an cümle: (Fars. *ez-an* ve Ar. *cümle*) O cümleden olarak.

F

fasîhu'l-lisân: (Ar.) Açık ve anlaşılır konuşan.

ferzend: (Fars.) Oğul, erkek çocuk.

fırsat-cû: (Ar. *fırsat* ve Fars. *-cû*) Fırsat arayan.

G

gars-ı eşcâr: (Ar.) Ağaç dikmek.

gendüm-gûn: (Fars.) Buğday renkli.

gîsû: (Fars.) Omuza dökülen uzun saç.

gûnâgûn: (Fars.) Türlü türlü, çeşit çeşit.

gurre-i garrâ: (Ar.) Bir günlük hilâl.

gûlgûn: (Fars.) Gül renkli, pembe.

güzerân: (Fars.) Geçme, geçiş, mürur etme.

H

hâ'il: (Ar.) Korkunç.

havârik: (Ar.) Âdetin ve alışılmışın dışındaki şaşırtıcı, hayret ve hayranlık uyandırıcı olaylar ve durumlar, fevkalâde, olağanüstü haller, hârikalar.

heyecân-âver: (Ar. *heyecân* ve Fars. -âver) Heyecan veren.

hud'a: (Ar.) Hile, düzen, oyun, aldatma.

huveynât: (Ar.) Mikroplar.

huzûzât: (Ar.) Hazlar, zevkler.

hübûb: (Ar.) (Rüzgâr için) Esme.

İ

‘itâb: (Ar.) Azarlama, paylama.

i'âne: (Ar.) Yardım.

i'tilâ: (Ar.) 1. Yükselme, yukarı çıkma. 2. Yüksek mertebelere çıkma, yücelme.

ibtidâr: (Ar.) Bir işe girişme, başlama.

ibtihâc: (Ar.) Sevinme, içi açılma, ferah, sürur.

ibzâl: (Ar.) Esirgemedi bol bol verme.

ifâkat-yâb: (Ar. *ifâkat* ve Fars. -yâb) İyileşen, sağlığına kavuşan.

iğfâl: (Ar.) Gaflete düşürüp yanıltma, kandırma, aldatma.

îkâ': (Ar.) Meydana getirme, yapma, yaptırma, işleme.

iltimâ': (Ar.) Parıldama.

infikâk: (Ar.) Ayrılma, kopma, ayrı düşme.

inkıyâd: (Ar.) Boyun eğme, baş eğme, itâat etme.

intâc: (Ar.) 1. Sonuçlandırma, sonunu alma, bitirme. 2. (Bir şey diğer bir şeyin olması sonucunu) Doğurma, meydana gelmesine sebep olma.

irâ'e: (Ar.) Gösterme.

irhâs: (Ar.) Vahiy gelmeden önce bir peygamberin peygamber olacağına işâret olarak zuhur eden hârikulâde hal.

istifâza: (Ar.) Feyiz alma, feyizlenme.

istiğrâk: (Ar.) 1. Bir şeyin içine gömülme, içine dalma, garkolma. 2. Allah'tan başka her şeyden ilgisini keserek vecde dalma hâli, kendinden geçip dünyâyı unutmama.

ityân: (Ar.) 1. Getirme, getirilme. 2. Bildirme, söyleme, ispat etme.

K

kadem-nihâde: (Ar. *kadem* ve Fars. *-nihâde*) Ayak basmış.

kaviyyü'l-beden: (Ar.) Bedeni güçlü olan (kimse).

kedûret: (Ar.) 1. Bulanıklık. 2. Tasa, gam, kaygı, gussa.

kehvâre: (Fars.) Beşik.

kerân: (Fars.) Kenar.

kîne: (Fars.) Kin.

kulzüm: (Ar.) Deniz

kûşîş: (Fars.) Çalışma, uğraşma, çabalama.

küreyvât: (Ar.) Kürecikler.

L

lem'a-nisâr: (Ar.) Parıltı saçan.

lem'a-pâş: (Ar. *lem'a* ve Fars. *-pâş*) Parıldayan, parıltı saçan.

levs: (Ar.) Kir, pislik, murdarlık.

li-merdâti'llâh: (Ar.) Allah rızâsı için.

M

mâ-dâme'l-hayât: (Ar.) Hayat devam ettikçe, hayat boyunca.

mâ'adâ: (Ar.) –Den başka, –den gayri.

mahzûl: (Ar.) Terkedilmiş, hor, hakir, perîşan, rüsvâ.

mâlâmâl: (Fars.) Ağzına kadar dolu, dopdolu, lebâlep.

me‘a’l-iftihâr: (Ar.) İftiharla, gururla.

me‘âyib: (Ar.) Ayıplanacak hareket ve davranışlar, ayıplar.

mebâdî: (Ar.) 1. Başlangıçlar, ilk devreler. 2. İlk unsurlar, ilkeler, prensipler.

mebâhis: (Ar.) Üzerinde araştırma ve tartışma yapılan konular.

mehbît: (Ar.) İnecek yer, iniş yeri.

mehcûr: (Ar.) Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş.

melce’: (Ar.) Sığınacak, ilticâ edecek yer, sığınak, penah.

menût: (Ar.) Olması başka bir şeyin varlığına bağlı olan, bağlı.

merâret: (Ar.) Acılık.

merkûz: (Ar.) 1. Bir yere veya bir şey üzerine dikilmiş, saplanmış. 2. (Bakış yâhut göz için) Sürekli biçimde birine, bir yere veya bir şey üzerine çevrilmiş, dikilmiş. 3. Yaratılıştan bulunan, yaratılıştan gelen, fitrî olan.

mesâğ: (Ar.) İzin, müsâade, cevaz, ruhsat.

mesmûm: (Ar.) Zehirlenmiş (kimse).

meveddet: (Ar.) Sevme, sevgi, muhabbet.

mevsil: (Ar.) Kavuşma yeri, kavşak.

mu‘âteb: (Ar.) Azarlanan, paylanan, takdir edilen.

mu‘âhaze: (Ar.) 1. Paylama, azarlama, çıkışma, kınama. 2. Bir kimseyi veya bir eseri hatâlarını ortaya koyarak yerme, olumsuz yönde eleştirme.

muhâceme: (Ar.) Hücüm etme, saldırma.

mukârenet: (Ar.) 1. Bir yere veya bir araya gelme, kavuşma, yakınlaşma. 2. Birbirine uygun olma, uygunluk.

mukassî: (Ar.) Sıkıntı veren, sıkıcı, bunaltıcı, kasvetli.

munkabız: (Ar.) 1. Daralıp kısalmış, çekilmiş. 2. İçi sıkılmış, sıkıntılı, neşesiz.

musâra‘a: (Ar.) Güreş tutma, güreşme.

mutasarrıf: (Ar.) 1. Bir mal yâhut mülkün sâhibi, mâliki olup kullanma hakkını elinde bulunduran (kimse). 2. Bir işi dilediği gibi yöneten (kimse).

mü'essif: (Ar.) Üzüntü veren, esef veren.

mübâ'adet: (Ar.) Uzaklaşma, ayrılma, terketme.

mübâhele: (Ar.) Bir tartışma esnasında haksız ve yalancı olanın Allah'ın lânetine uğraması için beddua edilmesi, mülâane.

mübeddel: (Ar.) Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş.

müdevver: (Ar.) 1. Yuvarlak. 2. Devredilmiş, geçirilmiş.

müfâhare: (Ar.) Kendini övme, övünme.

mühenned: (Ar.) Hint demirinden yapılmış kılıç.

müheyyâ: (Ar.) Hazır, âmâde.

mülâtafe: (Ar.) Edep ve nezâket kuralları içinde şakalaşma, latîfe etme.

münâvebe: (Ar.) Nöbetleşe iş yapma, nöbetleşme.

müncelî: (Ar.) 1. Parlayan, parlak. 2. Apaçık görünen, âşikâr.

münşak: (Ar.) Yarılmış, çatlamış.

müsâdemât: (Ar.) Çarpışmalar, muhârebeler.

müsâdif: (Ar.) Rastlayan, tesâdüf eden.

müsekkit: (Ar.) Susturucu.

müstebân: (Ar.) Açıkça ortaya konmuş olan, şüpheyi yer bırakmayacak şekilde anlaşılan, açık, âşikâr, vâzıh.

müstedel: (Ar.) Delille ispatlanmış, delillerinden anlaşılmış.

müşârun ileyh: (Ar.) Adı geçen, sözü edilen, anılan, işâret edilen kimse.

müşkîn: (Fars.) 1. Misk kokulu. 2. Misk rengine, siyah, kara.

müte'ezzî: (Ar.) Eziyet çeken, üzülen, ızdırıp duyan, muztarip.

mütedâhil: (Ar.) Birbirine girmiş, karışmış.

mütekâribü'l-mikdâr: (Ar.) Yaklaşık miktar.

müterakkıb: (Ar.) Gözleyen, gözeten, bekleyen, uman, ümit eden.

müterassıd: (Ar.) 1. Gözden kaçırmamak için dikkatle bakan, gözleyen, gözetleyen. 2. Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini veya bir kimsenin gelmesini gözleyen, bekleyen, kollayan (kimse).

müteverri': (Ar.) Dînin emir ve yasaklarına uyan, şüpheli şeylerden, haramdan sakınan, Allah'tan korkan, takvâ sâhibi (kimse).

müzâhim: (Ar.) Sıkıntı ve zahmet veren.

N

nâbûd: (Fars.) Bulunmayan, mevcut olmayan, yok olan, yok.

nâfe: (Fars.) 1. Misk âhûsu denen bir ceylân türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kese. 2. Sevgilinin saçı.

nahîfü'l-beden: (Ar.) Nahif, zayıf vücutlu.

nahvet: (Ar.) Kendini büyük görme, ululanma, kibir, gurur, tekebbür.

nakmet: (Ar.) İntikam, cezâ.

netîce-i mahsûle: (Ar.) Elde edilen netice, sonuç.

nevzâd: (Fars.) Yeni doğmuş çocuk.

P

pâ-nihâde: (Fars.) Ayak basmış.

perdedâr: (Fars.) Eskiden büyük bir kimsenin kapısında bekleyen ve içeri gireceklere kapı perdesini açan kimse, kapıcı, perdecî.

pestî: (Fars.) Alçaklık.

peyâpey: (Fars.) 1. Birbiri arkasından gelen, birbiri ardınca. 2. Yavaş yavaş, azar azar, tedricen.

R

rencber: (Fars.) Tarla, bağ bahçe ve yapı işlerinde çalışan, taş, toprak taşımak, kazmak vb. ağır işler yapan gündelikçi, ırgat.

rîk: (Fars.) Kum.

rû-mâl: (Fars.) Yüz süren.

S

sabâvet: (Ar.) Çocukluk, sabîlik.

savlet: (Ar.) Bütün gücüyle saldırma, şiddetli hücum, saldırı.

serdâb: (Fars.) Sıcak ülkelerde çok sıcak havalarda oturulan yer altı odası.

sıyânet: (Ar.) Koruma, muhâfaza, himâye.

si'âyet: (Ar.) Lâf taşıma, adam çekiştirme, dedikodu, gıybet.

siyâdet: (Ar.) 1. Efendilik, beylik. 2. Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in soyundan olma, seyyitlik.

Ş

şeb-pere: (Fars.) Yarasa.

şu'ûnât: (Ar.) Olaylar, hâdiseler.

T

tâ-be-kıyâmet: (Fars. *tâ-be* ve Ar. *kıyâmet*) Kıyamete kadar.

ta'ayyüş: (Ar.) Yaşama, geçinme, maîşet.

ta'mîm: (Ar.) Umûma yayma, genel duruma getirme.

tâb-nâk: (Fars.) Parlak, parıltılı.

tâbdâr: (Fars.) Parlak, ışıklılı.

takarrur: (Ar.) 1. Bir yerde yerleşme, karar kılma. 2. Karar verilme, kararlaştırılma.

tal'at: (Ar.) Yüz, çehre, güzel yüz.

târî: (Ar.) Birden bire ortaya çıkan, ansızın beliren.

tavattun: (Ar.) Bir yere yerleşme, orayı vatan edinme.

tecemmu': (Ar.) Toplanma, yığılma.

tecemmül: (Ar.) Süslenme, süs.

tedvîr: (Ar.) 1. Döndürme, çevirme. 2. Yönetme, idâre etme.

tefekkuh: (Ar.) 1. Yemiş toplayıp vermek, meyvedar olmak, meyvelenmek. 2. Pişman olmak. 3. Pek hoşlanıp hayrette kalmak.

teğaddî: (Ar.) Beslenme.

tehaffuz: (Ar.) Sakınma, korunma.

tehâlûk: (Ar.) Bir şeye erişmek için büyük bir istekle atılma, büyük bir arzu ile can atma.

tehâşâ: (Ar.) Korkma, sakınma, çekinme.

tehzîb: (Ar.) Düzeltme, ıslâh etme, hâlis duruma getirme.

tekfîn: (Ar.) Kefenleme.

telebbüs: (Ar.) Giyme, giyinme.

temhîd: (Ar.) 1. Yayma, döşeme. 2. Düzeltme, ıslâh etme. 3. Ön söz, giriş, mukaddime.

temkîn: (Ar.) 1. İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma. 2. Hastalığın vücûdun bir yerine yerleşmesi. 3. Mânevî hal ve makamları geçip kemâle ererek karar bulma.

temşiyet: (Ar.) Yürütme, ilerletme.

teneffuh: (Ar.) 1. Kabarma, şişme. 2. Üflenerek şişme.

terdîf: (Ar.) 1. Arkası sıra yürütme, tâkip etme, ekleme, katma. 2. Bir sözün arkasından hemen başka bir söz söyleme.

terğîb: (Ar.) İsteklendirme, arzu ettirme, istek verme.

tesmîm: (Ar.) Zehirleme.

tesviye: (Ar.) 1. Aynı seviyeye getirme. 2. Bir işi halletme, sonuçlandırma.

teşahhus: (Ar.) 1. Şahıs şekline girme, cisimlenme. 2. Kendini belli etme, ayrılarak belirme, ortaya çıkma.

tetevvüc: (Ar.) Taç giyme.

tev'em: (Ar.) 1. İkiz. 2. Eş.

tevakki: (Ar.) Çekinme, sakınma, ihtiraz.

tevbîh: (Ar.) Azarlama, paylama.

tevsîk: (Ar.) 1. Sağlamaştırma. 2. Bir şeyin doğruluğunu belge ile ispat etme, belgeleme.

teyakkun: (Ar.) Şüpheye yer bırakmayacak şekilde bilme, yakîn hâsil etme.

U

'ubûset: (Ar.) Asık yüzlülük, yüz ekşiliği, somurtkanlık.

‘ufûnet: (Ar.) 1. Çürümüş bir şeyden yayılan pis koku. 2. Çıbanda oluşan pis kokulu cerâhat, irin. 3. Çürüme.

Ü

ünûset: (Ar.) Dişi olma durumu, dişilik.

V

vâbeste: (Fars.) -E bağlı.

vâlâ: (Fars.) Yüksek, yüce.

vedf‘a: (Ar.) Mülkiyeti sâhibinde kalmak şartıyla saklanmak, korunmak üzere bırakılan şey, emânet.

vifâk: (Ar.) Aynı düşüncede, aynı fikirde olma, muvâfakat.

vikâye: (Ar.) Koruma, gözetme, kayırma.

Z

zânû: (Fars.) Diz.

zebîh: (Ar.) Kurban edilmiş veya edilecek hayvan.

zemzeme: (Fars.) Nağmeli ses, nağme, ezgi.

zî-rûh: (Ar.) Canlı.

zübde: (Ar.) 1. Bir şeyin en seçkin, en değerli kısmı. 2. Öz, hülâsa.

zükûret: (Ar.) Erkek olma durumu, erkeklik.

zürrâ‘: (Ar.) Tarımla uğraşanlar, çiftçiler.

SONUÇ

12-22. sayılarının hafif transkripsiyon usulüyle çeviri yazı metnini hazırladığımız ve incelemesini yaptığımız *el-Mirsâd* dergisi, Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesinden çekilmek üzere olduğu, Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya savaşlarıyla hem içeride hem dışarıda buhranlı zamanlar geçirdiği bir dönemde yayınlanmıştır.

Çoğunlukla ilmî yazıların bulunduğu dergi, güncel siyasi tartışmalara dahil olmamakla beraber Sultan II. Abdülhamid idaresine muhalif bir çizgide yer aldığını belli etmekten de çekinmemektedir. İslâmî muhtevâlî bir dergi olan *el-Mirsâd* İslam tarihi, tefsir, tasavvuf, ziraat, askerlik gibi çeşitli konularda yazılar barındırmasına karşın yazar kadrosu açısından zayıftır. Derginin merkezinde tek bir yazar vardır, o da derginin sahibi Seyyid Mehmed İsmetullah'ın babası ve başyazar Ahmed Hüsâmeddin Efendi'dir. Genç yaşlarında babasıyla birlikte Dağıstan'dan Osmanlı memleketine göç eden Ahmed Hüsâmeddin Efendi bir Nakşibendi şeyhidir. Sultan II. Abdülhamid devrinde Trablusgarp'a sürgün edilmiş ve burada bulunduğu süre boyunca eser telifine yönelmiştir. Trablusgarp'ta iken eserlerini Arapça kaleme alan Ahmed Hüsâmeddin Efendi, II. Meşrutiyet sonrası vatana avdetinden sonra memlekette Arapça bilenlerin sayısının azalması sebebiyle Türkçe yazmaya özen göstermiştir. Onun kaleme aldığı bu eserler, *el-Mirsâd*'ın her sayısında bölümler halinde yayınlanmıştır. İncelediğimiz sayılar içerisinde Ahmed Hüsâmeddin Efendi ve Safvet Bey dışında yazar olarak hiç kimse bulunmamaktadır. Pek çok yazıda ise müşahhas bir yazar ismi yer almamaktadır. Yazar ismi bulunmayan yazıların dil ve üslup açısından Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin yazılarına benzediği söylenebilirse de yazar ismi yer almayan bazı yazılarda "Seyyid Hüsâmeddin efendimiz hazretleri buyuruyorlar ki..." şeklinde ifadelerin bulunması, bu yazıların Ahmed Hüsâmeddin Efendi dışındaki bir kimse tarafından kaleme alınmış olabileceğini düşündürmektedir.

Dergide nazımdan ziyade nesrin ön planda olduğunu söylemek mümkündür. İncelediğimiz sayılar içerisinde Safvet Bey'in kaleme aldığı iki adet naat dışında herhangi bir Türkçe şiire rastlanılmamaktadır. Dergide yayınlanan yazılara baktığımızda "Edvâr-ı Âlem" başlıklı yazılar hariç genellikle ağır ve sanatlı bir dille yazıldığını söyleyebiliriz. Yazıların hemen hemen hepsinde çok sayıda âyet ve hadis iktibasları bulunmaktadır. Tefsir yazılarında âyetler oldukça tafsilatlı bir şekilde ele alınmıştır. Hatta bazı âyetler biyolojik açıdan dahi tefsir

edilmiştir. Dergide yayınlanan bazı yazılarda çeşitli bilgi ve yazım hataları tespit edilmiştir. Bu hatalar metin kısmında dipnot ile belirtilmiştir.

Birinci Cihan Harbi'nin başlamasından sonra piyasadaki kâğıt fiyatlarının birdenbire artması sebebiyle derginin basımında altı aylık bir duraklama meydana gelmiş, daha sonra yeniden basılmaya devam etmiştir. Bu duraklama öncesinde 16 sayfa olarak basılan dergi, duraklamadan sonra sayfa sayısını yarı yarıya düşürerek 8 sayfa olarak okuyucularının karşısına çıkmıştır. Cihan Harbi ile birlikte derginin yayın politikasında da değişiklikler meydana gelmiştir. Cihad konusu hassasiyetle işlenmiş, hatta bazı yazılarda konu bir şekilde Birinci Cihan Harbi'ne bağlanmıştır. Sultan Reşad ve Başkumandan Vekili Enver Paşa gibi önemli isimlerin o günkü gündemle alakalı beyanatı da dergide yayınlanmıştır.

Çoğunlukla Ahmed Hüsâmeddin Efendi ve onun eserleri çevresinde ilmî ve edebî yayınlar yapan *el-Mirsâd* dergisi üzerine Merve Kuyuldar tarafından hazırlanan "*el-Mirsâd Dergisi 1-11. Sayıları İnceleme-Metin-Dizin*" başlıklı yüksek lisans tezi dışında herhangi bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Musa Kazım Öztürk, babası Ahmed Hüsâmeddin Efendi'nin yalnızca *el-Mirsâd*'da yayınlanan eserlerini sadeleştirerek basmıştır. Bu çalışmamızla birlikte derginin bugüne kadar ele alınmayan son on bir sayısı incelenmiş, 13. sayıda yer alan Safvet Bey'in iki adet naatı Türk İslâm Edebiyatı alanına kazandırılmış ve şiddetli bir dünya savaşının getirdiği bütün müşkül durumların arasında yayınlarına devam etmeye çalışan bir derginin Osmanlı yayın dünyasındaki yeri ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

- Alkan, Harun: “Ahmed Hüsâmeddin Dağıstanî’nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri”, Çorum, Hitit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Tezi, 2015.
- Alptekin, Turan: “Ahmed Hüsâmeddin”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul, TDV Yayınları, 1989, s. 90-92.
- Alptekin, Turan: **Seyyid Ahmed Hüsameddin : Eserleri ve Nakşibendi Öğretinin Kökleri**, İstanbul, Demos Yayınları, 2007.
- Ayverdi, İlhan: **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, 2. bs, İstanbul, Kubbealtı Neşriyat, 2006.
- Çabuk, Mustafa: “Cihan Harbi’nde Sudan’daki Osmanlı Faaliyetleri ve Şeyhülislam’ın Cihat Mektubu”, **Türkiyat Mecmuası**, C. 27, No: 1, 2017.
- Demir, Kenan: “Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849- 1923)”, **İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, No: 9, 2016.
- el-Mirsad: <https://katalog.idp.org.tr/dergiler/34/el-mirsad>
- Gencer, Ali İhsan: “Saffet Bey”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 35, İstanbul, TDV Yayınları, 2008, s. 466-467.
- Haykır, Handan: **Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türk Yerel Basını**, 1. bs, İstanbul, Aktif Yayınevi, 2022.
- Hayta, Necdet, Uğur Ünal: **Osmanlı Askeri Gazetesi Ceride-i Askeriyye 1-30**, Ankara, Berikan Yayınevi, 2007.
- Hayta, Süleyman: “Birinci Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Ekonomisi”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, No: 38, 2019.
- Hüsameddin, Ahmed: **Mevâlid-i Ehl-i Beyt**, ed. Seyyid Ali Rıza, Şehzadebaşı, Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1339.
- Kahraman, Alim: “Matbuat (Türk Edebiyatı)”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 28, Ankara, TDV Yayınları, 2003, s. 121-125.

- Kahraman, Alim: “Yeni Mecmua”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 43, İstanbul, TDV Yayınları, 2013, s. 428-430.
- Kılavuz, Ahmet Saim: “Ali er-Rızâ”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul, TDV Yayınları, 1989, s. 436-438.
- Kuyuldar, Merve: “el-Mirsâd Dergisi 1-11. Sayıları: İnceleme-Metin-Dizin”, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Tezi, 2025.
- Öztürk, Musa Kazım: **Edvâr-ı Âlem’den Parçalar**, İzmir, Yeni Savaş Matbaası, 1967.
- Öztürk, Musa Kazım: **İslâm Felsefesine Işık Veren Seyyidler**, 1. bs, Ankara, Yenigün Matbaası, 1969.
- Öztürk, Musa Kazım: **Seyyid Ahmed Hüsameddin Hayatı ve Eserleri**, İzmir, 1996.
- Parlatır, İsmail: “Servet-i Fünûn”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 36, İstanbul, TDV Yayınları, 2009, s. 573-575.
- Topuz, Hıfzı: **II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, 1. bs, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003.
- Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/safvet-bey-canakkaleli>
- “Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi”, C. 7, İstanbul, Dergah Yayınları, 1990.
- Yazıcı, Nesimi: “Takvîm-i Vekâyi’”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 39, İstanbul, TDV Yayınları, 2010, s. 490-492.
- Yılmaz, İbrahim: “Tavîl”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 40, İstanbul, TDV Yayınları, 2011, s. 183-184.
- Yurtoğlu, Bilal: “Mecmûa-i İber-i İntibâh ve Osmanlı Popüler Bilim Dergileri Arasında İlk Polemikler”, **Osmanlı Bilimi Araştırmaları**, C. 23, No: 1, 2022.